

ยททเปย

๕

ของ ทอมัส ฮอว์คินสัน

แปลและเขียนคำนำโดย
สมบัติ จันทรวงศ์

ยูโทเปีย

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2517

พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2518

พิมพ์ครั้งที่ 1 (ท.ว.พ.) ฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2526

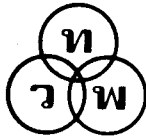
จำนวน 3,000 ฉบับ

ยูโทเปีย

สมบัติ จันทรวงศ์
แปลและเขียนคำนำ

มูลนิธิโครงการตำรา
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
กรุงเทพมหานคร 2526

ลิขสิทธิ์ภาษาไทยเป็นของ
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ISBN 974-07-5272-1

บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

599 ถนนไมตรีจิต กรุงเทพมหานคร 10100

เป็นผู้แทนจำหน่าย

**รายนามคณะกรรมการบริหาร
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**

1. นายเสน่ห์ จามริก	ประธานกรรมการ
2. นางเพ็ชรี สุมิตร	รองประธาน
3. นางสาวกุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	กรรมการ
4. นายธวัชชัย ยงกิตติกุล	กรรมการ
5. นายสุเทพ สุนทรภะสัช	กรรมการ
6. นางสาวสดชื่น ชัยประสาธน์	กรรมการ
7. นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์	กรรมการ
8. นายบรรณิทธิ เศรษฐบุต	กรรมการ
9. นายวิทยา สุจริตชนารักษ์	กรรมการ
10. นางอารี สันหนวี	กรรมการ
11. นางอมรา พงศาพิชญ์	กรรมการ
12. นางสาวศุภลักษณ์ เลิศแก้วศรี	กรรมการ
13. นายเฉลิม ทองศรีพงศ์	กรรมการและที่ปรึกษากฎหมาย
14. นายบัณฑิต อัคราณิชย์	กรรมการและที่ปรึกษากฎหมาย
15. นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม	กรรมการและเหรัญญิก
16. นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ	กรรมการและเลขานุการ
17. นายรังสรรค์ ธนะพรพันธุ์	กรรมการและผู้จัดการ

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

เลขที่ 413/38 ถนนอรุณอมรินทร์ บางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

โทร. 424-5768

คำแถลงของมูลนิธิโครงการตำราฯ

โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2509 ด้วยความร่วมมือแรงร่วมใจกันเองเป็นส่วนบุคคลในหมู่ผู้มีความรักในภารกิจบริการการศึกษาจากสถาบันต่างๆ เมื่อเริ่มดำเนินงานโครงการตำรา มีฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย โดยได้รับความร่วมมือด้านทุนทรัพย์จากมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์เพื่อใช้จ่ายในการดำเนินงานขั้นต้น เป้าหมายเบื้องต้นของโครงการตำราฯ ก็คือ ส่งเสริมให้มีหนังสือตำราภาษาไทยที่มีคุณภาพดี โดยเฉพาะในทางวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ทั้งนี้เพราะต่างก็เห็นพ้องต้องกันในระยะนั้นว่า คุณภาพของหนังสือตำราภาษาไทยระดับอุดมศึกษาแขนงวิชาดังกล่าวยังไม่สูงพอ ถ้าส่งเสริมให้มีหนังสือเช่นนี้เพิ่มมากขึ้น ย่อมมีส่วนช่วยยกระดับมาตรฐานการศึกษาในชั้นมหาวิทยาลัยไปด้วยโดยปริยาย อีกทั้งยังอาจหนุนช่วยการสร้างสรรค์ทางปัญญา ความคิดริเริ่ม และความเข้าใจอันถูกต้องในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองโดยส่วนรวม

พร้อมกันนี้โครงการตำราฯ ก็มีเจตนาปรารถนอันแน่วแน่ที่จะทำหน้าที่เป็นแหล่งชุมนุมงานเขียนของนักวิชาการต่างๆ ทั้งในและนอกสถาบัน เพื่อให้ผลงานวิชาการที่มีคุณภาพได้เป็นที่รู้จักและแพร่หลายออกไปโดยทั่วถึงทั้งในหมู่ผู้สอน ผู้เรียน และผู้สนใจงานวิชาการ การดำเนินงานของโครงการตำราฯ มุ่งขยายความเข้าใจและความร่วมมือของบรรดานักวิชาการออกไปในวงกว้างยิ่งขึ้นด้วย ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบายสร้างตำรา การเขียน การแปลและการใช้ตำรานั้นๆ ซึ่งจะเป็นเครื่องส่งเสริม

และกระชับความสัมพันธ์อันพึงปรารถนา ตลอดจนความเข้าใจอันดีต่อกัน
ในวงวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

นโยบายพื้นฐานของโครงการตำราฯ คือส่งเสริมและเร่งรัดให้มีการ
จัดพิมพ์หนังสือตำราทุกประเภททั้งที่เป็นงานแปลโดยตรง งานแปล-
เรียบเรียง งานถอดความ งานรวบรวม งานแต่งและงานวิจัย ในช่วง
แรกๆ เราได้เน้นส่งเสริมงานแปลเป็นงานหลัก ขณะเดียวกันก็ได้ส่งเสริม
ให้มีการจัดพิมพ์ตำราประเภทอื่นๆ ด้วย นับแต่ได้ก่อตั้งโครงการตำราฯ
มาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งบัดนี้สามารถแยกตัวออกมาบริหาร และดำเนิน
การอย่างอิสระจากสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย มูลนิธิโครงการ
ตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยความร่วมมืออย่างดียิ่งของนัก
วิชาการหลายสถาบัน สามารถส่งเสริม-กลั่นกรอง-ตรวจสอบ-และจัด
พิมพ์หนังสือตำราภาษาไทยระดับอุดมศึกษาที่มีคุณภาพตามเป้าหมาย
เจตนารมณ์ และนโยบาย ได้ครบทุกประเภทและมีเนื้อหาครอบคลุมสาขา
วิชาต่างๆ ถึง 8 สาขา ดังต่อไปนี้คือ

1) สาขาวิชาภูมิศาสตร์ 2) สาขาวิชาประวัติศาสตร์ 3) สาขาวิชาเศรษฐ-
ศาสตร์ 4) สาขาวิชารัฐศาสตร์ 5) สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
6) สาขาวิชาปรัชญา 7) สาขาวิชาจิตวิทยา 8) สาขาวิชาภาษาและวรรณ-
คดี นอกจากนี้เรายังมีโครงการผลิตตำราสาขาวิชาอื่นเพิ่มขึ้นด้วย เช่น
สาขาวิชาศิลปะ ซึ่งกำลังอยู่ในขั้นดำเนินงานและยังได้ขยายงานให้มีการ
แต่งตำราเป็น “ชุด” ต่อ ซึ่งมีเนื้อหาคาบเกี่ยวระหว่างหลายสาขาวิชาเช่น
“ชุดชีวิตและงาน” ของบุคคลที่น่าสนใจ ดังที่ได้จัดพิมพ์เผยแพร่ไปแล้ว
บางเล่ม

ปัจจุบันมูลนิธิโครงการตำราฯ ยังคงมีเจตนารมณ์อันแน่วแน่ที่จะ
ขยายงานของเราต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง แม้ว่าจะประสบอุปสรรคนานัปการ
โดยเฉพาะอุปสรรคด้านทุนรอน เพราะกิจการของเรามีใช้กิจการแสวงหา

ผลกำไร หากมุ่งประสงค์ให้นักศึกษาและประชาชนได้มีโอกาสซื้อหาหนังสือในราคาย่อมเยาพอสมควร

อนุกรรมการทุกสาขาวิชาของมูลนิธิโครงการตำราฯ ยินดีน้อมรับคำแนะนำและคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อ่านทุกท่าน และปรารถนาอย่างยิ่งที่จะให้ทุกท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมใน มูลนิธิโครงการตำราฯ ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนแนะนำอยู่ห่างๆ ช่วยแต่ง แปล เรียบเรียง หรือรวบรวมตำราสาขาวิชาต่างๆ ให้เรา หรือเข้ามาช่วยบริหารและดำเนินงานร่วมกับเรา

**ประธานกรรมการ
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**

คำนำ

(สำหรับการพิมพ์ครั้งที่ 1 ไทยวัฒนาพานิช)

ด้วยเหตุที่ ยูโทเปีย ฉบับพิมพ์ครั้งที่หนึ่งและครั้งที่สองนั้น มีข้อผิดพลาดและตกหล่นอยู่พอสมควรทั้งในด้านเนื้อหาและการเรียงพิมพ์ เพราะฉะนั้น ในการพิมพ์ครั้งที่สามนี้ ผู้แปลจึงได้แก้ไขปรับปรุงต้นฉบับใหม่ทั้งหมด จึงเป็นที่หวังได้ว่า ยูโทเปีย ฉบับพิมพ์ครั้งที่สามนี้จะสมบูรณ์ยิ่งกว่าทุกๆ ครั้งที่ผ่านมา และคงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษายิ่งกว่าเดิม

อนึ่ง ในการเตรียมต้นฉบับสำหรับการพิมพ์ครั้งนี้ ผู้แปลได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจาก คุณวิกิจ สุขสำราญ จึงขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สมบัติ จันทรวงศ์

ภาควิชารัฐศาสตร์ศึกษา

คณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

To
Mrs. Jerene Appleby Harnish

สารบัญ

คำแถลงของมูลนิธิโครงการตำราฯ	
ทอมัส มอร์ กับยูโทเปีย	1
จดหมายจาก ทอมัส มอร์ ถึง ปีเตอร์ ไจลส์	29
จดหมายจาก ไจลส์ ถึง บุสลิเดิน	36
ยูโทเปีย เล่ม 1	41
ยูโทเปีย เล่ม 2	89

ทอมัส มอร์ กับ ยูโทเปีย

เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การเรียนรู้ประวัติของผู้เขียนหนังสือนั้น จะช่วยให้เราเข้าใจผลงานของบุคคลนั้นๆ ได้ดียิ่งขึ้น หลักที่ว่านี้มีความจำเป็นมากยิ่งขึ้นเมื่อนำมาปรับเข้ากับ ยูโทเปีย เพราะผู้อ่านจะเข้าใจความหมายของ ยูโทเปีย อย่างสมบูรณ์ได้ยาก ถ้าปราศจากความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของทอมัส มอร์ และยุคสมัยของมอร์ เพราะจะเป็นที่เห็นได้อย่างชัดเจนต่อไปว่า ปัญหาที่มอร์กกล่าวถึงไว้ใน ยูโทเปีย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับกษัตริย์ รัฐบาล การศึกษา ศาสนา กฎหมาย ฯลฯ คือสิ่งที่มอร์ได้ประสบพบเห็นมาในชีวิตของตนเองแล้วทั้งสิ้น นอกจากนี้แล้วเรายังไม่อาจจะเข้าใจและไม่อาจวินิจฉัยปัญหาสำคัญๆ ที่มอร์กกล่าวถึงไว้ใน ยูโทเปีย ได้อย่างลึกซึ้งต่อไปเลย ถ้าเราไม่ทราบถึงจุดจบแห่งชีวิตของมอร์ และเหตุผลที่คริสต์จักรแต่งตั้งให้มอร์เป็นนักบุญในศาสนาคริสต์ เป็นต้น

ทอมัส มอร์ เกิดที่ถนนมิลด์ในกรุงลอนดอน เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 1478 บิดาของเขาชื่อ จอห์น มอร์ เป็นทนายความและผู้พิพากษาที่มั่งคั่งคนหนึ่ง มอร์ได้รับการศึกษาเบื้องต้นที่โรงเรียนเซนต์แอนโทนี อันเป็นที่ซึ่งเขาเริ่มศึกษาภาษาละติน เมื่ออายุได้ประมาณสิบสองปี เขาถูกส่งตัวไปรับการอบรมในครัวเรือนของพระคาร์ดินัล จอห์น มอร์ตัน พระราชาคณะแห่งแคนเทอร์เบอรี ซึ่งดำรงตำแหน่งอัครมหาเสนาบดีด้วย (มอร์กกล่าวถึงพระคาร์ดินัล มอร์ตัน อย่างชื่นชมและเคารพในเล่มที่หนึ่งของ ยูโทเปีย) หลังจากนั้นอีกสองปี มอร์ก็ไปศึกษาที่ออกซ์ฟอร์ดอีกสองปี ใน ค.ศ. 1494 มอร์เริ่มศึกษากฎหมายตามความต้องการของจอห์น มอร์ ผู้บิดา แต่ถึงแม้ว่าเขามีคุณสมบัติพร้อมที่จะเป็นนักกฎหมาย

ที่ตี มอร์เองกลับไม่ชอบวิชาชีพนี้นัก และเจริญรอยตามบิดาไปอย่างไม่สู้เต็มใจ

สำหรับมอร์เอง เหตุการณ์ที่มีผลสำคัญต่อชีวิตของเขาในช่วงนี้เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1499 เมื่อเขาได้พบกับอีเรสมัสซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในขบวนการฮิวแมนนิสต์¹ ในขณะนั้น และได้กลายเป็นมิตรที่ดีต่อกันไปจนตลอดชีวิต การได้รู้จักกับอีเรสมัสและฮิวแมนนิสต์ชาวอังกฤษคนอื่นๆ เช่น จอห์น โคเลต วิลเลียม ลิลลี ได้ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ขึ้นในชีวิตของมอร์ เขาเริ่มไม่พอใจกับอาชีพนักกฎหมายมากยิ่งขึ้น และเริ่มคิดจะเข้าพิธีสาบานตัวเป็นนักบวชเพื่อว่าจะได้ใช้เวลาไปในการศึกษาเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ในระหว่างปี ค.ศ. 1500 และ ค.ศ. 1504 มอร์เข้าไปพำนักอยู่ในอารามซาร์เตอร์เฮาส์แห่งลอนดอนคราวละนานๆ และอุทิศเวลาให้กับการศึกษาภาษากรีก แต่จอห์น มอร์ ผู้บิดาคัดค้านการกระทำของมอร์อย่างแข็งขัน และโดยที่บิดาเป็นผู้ควบคุมทุนทรัพย์อยู่ ในปีต่อมา มอร์จึงต้องกลับออกมาสู่โลกอีกและเริ่มผูกพันกับเหตุการณ์ทางโลกอย่างรวดเร็ว เริ่มต้นด้วยการที่เขาได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาล่างในปี ค.ศ. 1504 (มอร์ได้กลายเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญของสภาในการต่อต้านการใช้เงินเพื่อทำสงครามของพระเจ้าเฮนรีที่เจ็ด จนมีผลให้พระเจ้าเฮนรีที่เจ็ดทรง

¹ ขบวนการฮิวแมนนิสต์ (Humanist Movement) คือ ขบวนการทางวัฒนธรรมและทางวิชาการซึ่งเกิดในสมัยแห่งการฟื้นฟูศิลปวิทยาการ หลังจากที่ได้มีการฟื้นฟู วรรณกรรม ศิลปะ และอารยธรรมของกรีกและโรมันขึ้นใหม่ พวกฮิวแมนนิสต์ให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อการศึกษาต้นฉบับดั้งเดิมของกรีกและโรมัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งของกรีก ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของอารยธรรมตะวันตกทั้งหมด ทั้งนี้โดยย่ำถึงสภาพของมนุษย์ ความสามารถของมนุษย์ คุณค่าของมนุษย์ และความพยายามที่จะปรับปรุงภาวะความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้ดีขึ้นเป็นสำคัญ ในแง่นี้ ยูโทเปีย เป็นข้อเสนอการปฏิรูปสังคมของพวกฮิวแมนนิสต์ที่มีชื่อเสียงที่สุด

กลับแกลังปรับเอากับจอห์น มอร์บิดาของมอร์ และมอร์เองต้องหลีกออกจากวงการเมืองจนกระทั่งพระเจ้าเฮนรีที่เจ็ดเสด็จสวรรคต ในปี ค.ศ. 1509 ในปีต่อมามอร์แต่งงานกับเจน โคลท์ และมีบุตรธิดากับภรรยาของเขาคนนี้สี่คนด้วยกัน คือ มาร์กาเรต เอลิซาเบธ เซซิลี และจอห์น ในปี ค.ศ. 1510 มอร์เป็นที่ปรึกษาทางกฎหมายให้กับข้าหลวงแห่งลอนดอน และได้รับเลือกตั้งกลับเข้าไปในสภาล่างอีก แต่ในปี ค.ศ. 1511 เจน มอร์ ถึงแก่กรรม ภายในหนึ่งเดือนหลังจากนั้น มอร์ก็แต่งงานใหม่ทันทีกับ อลิซ มิเดิลตัน ซึ่งเป็นม่ายและมีอายุมากกว่าตน แต่ทั้งนี้เป็นที่เห็นได้ชัดว่าเป็นการกระทำเพื่อบุตรเล็ก ๆ ทั้งสี่ของเขามากกว่าอย่างอื่น แต่อย่างไรก็ตาม มอร์ไม่เคยทอดทิ้งการศึกษาเรื่องคลาสสิกอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ในปี ค.ศ. 1499 เลย

ในปี ค.ศ. 1515 โดยเหตุแห่งความสามารถทางกฎหมายและความเฉลียวฉลาดในการเจรจาติดต่อซึ่งทำให้มอร์มีชื่อเสียงกับกลุ่มพ่อค้าชนสัตว์ในกรุงลอนดอนมาก เขาจึงถูกเลือกให้เป็นหนึ่งในคณะทูตที่ไปเจรจាការการค้าที่แฟลนเดอร์ เพื่อเปิดการค้าขนสัตว์ระหว่างอังกฤษกับเนเธอร์แลนด์ ซึ่งพระเจ้าเฮนรีที่แปดสั่งให้ปิดโดยเหตุผลทางการเมืองขึ้นใหม่ แต่การเจรจากลับยุ่งยากและยาวนานกว่าที่เขาคิดไว้มาก มอร์ต้องอยู่ในต่างประเทศถึงหกเดือน ในระหว่างนี้เอง มอร์ได้พบกับ ปีเตอร์ ไจลส์ (ตามที่กล่าวไว้ในเล่มหนึ่งของ ยูโทเปีย) และได้เขียนเล่มที่สอง อันเป็นตอนสำคัญของ ยูโทเปีย ขึ้น ในตอนปลายปี ค.ศ. 1515 เขากลับมาอังกฤษ และในตอนต้นปี ค.ศ. 1516 มอร์ก็เขียนต้นฉบับแรกของ ยูโทเปีย เสร็จ ยูโทเปีย ซึ่งเขียนเป็นภาษาละตินได้รับการตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในลูเวงในปีเดียวกัน และได้รับการตีพิมพ์ซ้ำหลาย ๆ ครั้งอีกไม่กี่ปีต่อมา เพราะหนังสือเล่มนี้ชื่อเสียงของมอร์จึงเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในหมู่ผู้รู้แห่งยุโรป ในขณะที่เดียวกันมอร์ก็เริ่มมีส่วนผูกพันกับการเมือง

มากยิ่งขึ้น ในปี ค.ศ. 1518 เขาถูกแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภาองคมนตรีของพระเจ้าเฮนรีที่แปด โดยที่ตัวเองก็ไม่สู้เต็มใจนัก แต่ทั้งพระเจ้าเฮนรีและพระนางแคเธอรีน ชื่นชมในตัวมอร์มาก มอร์ต้องคอยติดตามกษัตริย์และพระราชินีไปไหนมาไหนอยู่เสมอ และได้เป็นเลขานุการประจำพระองค์ให้กับพระมหากษัตริย์อยู่พักหนึ่ง ในปี ค.ศ. 1521 เขาร่วมเดินทางไปกับคาร์ดินัล ทอมัส โวลซีย์ เพื่อเจรจากรุทที่สำคัญที่คาลส์ ในปีเดียวกันนั้นเองเขาก็รับตำแหน่งรองเสนาบดีการคลัง และได้รับแต่งตั้งให้เป็นที่านเซอร์ ในปี ค.ศ. 1525 โดยคำแนะนำของโวลซีย์ มอร์ ได้รับเลือกเป็นประธานสภาล่าง ในปี ค.ศ. 1527 เขาร่วมเดินทางไปกับโวลซีย์เพื่อเจรจากรุทที่เอมียงส์ และเดินทางเพื่อเจรจากรุทเป็นครั้งสุดท้ายเมื่อปี ค.ศ. 1529 โดยร่วมกับมิตรของเขาคือคูเบิร์ต ทันสเตด ในการเดินทางซึ่งจบลงด้วยสันติภาพแห่งกองเบร

กล่าวกันว่า พระเจ้าเฮนรีที่แปดนั้นนิยมชมชอบมอร์มากและได้เสด็จไปเยี่ยมมอร์ถึงบ้านที่เชลชีด้วยพระองค์เองหลายครั้ง แต่มอร์ก็ดูเหมือนว่าจะเข้าใจพระเจ้าเฮนรีที่แปดดี เมื่อมีผู้แสดงความยินดีด้วยกับเกียรติยศที่ได้รับ มอร์กลับตอบว่า “ข้าพเจ้าอาจบอกกับท่านได้ว่า ข้าพเจ้าไม่เห็นว่ามีอะไรที่น่าภูมิใจเลย ถ้าศิระของข้าพเจ้าแลกเอาปราสาทในฝรั่งเศสให้พระองค์ได้มันก็คงไม่แคล้วที่จะหลุดจากคอข้าพเจ้าไป” ครั้นเดือนกันยายน ค.ศ. 1527 เป็นต้นมา คำแห่งความยุ่งยากในชีวิตของมอร์ก็เริ่มขึ้นเมื่อพระเจ้าเฮนรีที่แปดขอเสี้ยงสนับสนุนจากมอร์ในเรื่องการหย่าร้างของพระองค์จากพระนางแคเธอรีน มอร์รับปากกับพระเจ้าเฮนรีว่า เขาจะศึกษาเรื่องนี้ดู แต่ในเมื่อเขาไม่อาจเห็นพ้องกับพระองค์ได้ก็เป็นทีที่ตกลงกันว่า จนกว่ามอร์จะมีความเห็นเป็นอย่างอื่น เขาควรจะวางเฉยในเรื่องนี้และปฏิบัติหน้าที่อย่างอื่นไป อย่างไรก็ตาม เพื่อความสะดวกแก่การเข้าใจเหตุการณ์ในช่วงนี้ เราจำเป็นที่จะต้องย้อนกลับไป

ศึกษาประวัติของพระเจ้าเฮนรีที่แปดสักเล็กน้อย

พระเจ้าเฮนรีที่แปดขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์โดยไม่คาดฝันมาก่อน ทั้งนี้เนื่องจากการสิ้นพระชนม์อย่างกะทันหันของเจ้าชายอาเธอร์ พระเชษฐาของพระองค์ ในปี ค.ศ. 1509 แต่เจ้าชายอาเธอร์นั้นได้ทรงอภิเษกสมรสอยู่กับเจ้าหญิงแคเธอรีนแห่งสเปนอันเป็นการเชื่อมโยงราชวงศ์กษัตริย์ของประเทศทั้งสองไว้ และเนื่องจากในตอนนั้นทั้งราชวงศ์อังกฤษและสเปนต่างก็ปรารถนาที่จะรักษาสายสัมพันธ์ระหว่างราชวงศ์ทั้งสองไว้ต่อไป เมื่อเจ้าชายอาเธอร์สิ้นพระชนม์จึงมีการเสนอให้เจ้าหญิงแคเธอรีนสมรสใหม่กับเจ้าชายเฮนรี ซึ่งกลายเป็นองค์รัชทายาทแทนอาเธอร์ต่อไป แต่ทั้งสเปนและอังกฤษเป็นชาติที่นับถือคริสต์ศาสนา และคริสต์ศาสนานั้นก็ห้ามการที่บุรุษจะแต่งงานกับพี่สะใภ้ฝ่ายของตน สเปนจึงขอร้องต่อสันตะปาปาจูเลียสที่สองซึ่งเป็นประมุขแห่งคริสตจักรทั้งหมดให้ยกเว้นข้อบังคับนั้นกับกรณีนี้เป็นพิเศษ ชีวิตสมรสระหว่างพระเจ้าเฮนรีและพระนางแคเธอรีนนั้นราบรื่นอยู่เพียงชั่วระยะหนึ่งในตอนต้น แต่แล้วในที่สุดพระเจ้าเฮนรีก็ทรงมีพระประสงค์ที่จะหย่าขาดจากพระนางแคเธอรีนเพื่อทรงสมรสใหม่กับ แอนน์ โบลีนน์ โดยเหตุผลที่สำคัญๆ คือ (1) พระนางแคเธอรีนไม่อาจให้กำเนิดพระราชโอรสแก่พระองค์ได้ (จริงอยู่ทั้งสองมีพระราชธิดาด้วยกัน คือ พระนางแมรี แต่การที่จะให้พระราชินีครองราชบัลลังก์อังกฤษในขณะนั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีใครคาดคิดมาก่อนว่าจะเป็นไปได้) (2) สัมพันธมิตรกับสเปนได้กลายเป็นสิ่งที่ชาวอังกฤษไม่ต้องการอีกต่อไป (3) พระเจ้าเฮนรีทรงเบื่อหน่ายในตัวพระนางแคเธอรีนซึ่งหมกมุ่นในศาสนามากยิ่งขึ้น และพระองค์ทรงปรารถนาที่จะสมรสใหม่กับ แอนน์ โบลีนน์

แต่เพื่อที่ว่าพระโอรสของพระองค์กับ แอนน์ โบลีนน์ จะได้เป็นองค์รัชทายาท ก็หมายความว่า แอนน์ โบลีนน์ ต้องเป็นพระราชินีของ

พระองค์เสียก่อน พระองค์จึงพยายามติดต่อให้คลีเมนต์ที่เจ็ดซึ่งเป็นสันตะปาปาในขณะนั้น ประกาศว่าการสมรสระหว่างพระองค์กับพระนางแคเธอรีนเป็นโมฆะ โดยเหตุผลที่ว่ามันเป็นสิ่งซึ่งขัดกับหลักของคริสตศาสนา (และข้ออ้างของพระองค์ตามพระวินัยแห่งศาสนาคริสต์ก็มีเหตุผลอยู่ไม่น้อย) แต่ในขณะที่อังกฤษพยายามเรียกร้องให้สันตะปาปาประกาศว่าการสมรสนั้นเป็นโมฆะ สเปนก็ยืนยันว่าไม่เป็นโมฆะ และโดยเหตุที่โรมในขณะนั้นพึงจะถูกทำลาย โดยกองทัพของจักรพรรดิชาร์ลส์แห่งสเปน ซึ่งเป็นหลานชายของพระนางแคเธอรีน สันตะปาปาคลีเมนต์ที่เจ็ดจึงไม่อาจโอนอ่อนผ่อนตามความต้องการของพระเจ้าเฮนรีได้² มอร์ซึ่งเป็นคริสต์ชนที่เคร่งครัดก็ไม่อาจเห็นพ้องกับพระเจ้าเฮนรีได้ แต่ถึงกระนั้นก็ตีเขาก็ยังได้รับแต่งตั้งให้เป็นอัครมหาเสนาบดี สิบแทนโวลชีย์ต่อไปเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม ปี ค.ศ. 1529 นับเป็นฆราวาสคนแรกที่ได้ดำรงตำแหน่งนี้ ดูเหมือนว่ามอร์จะรับตำแหน่งนี้โดยไม่เต็มใจ เพราะเขารู้ดีว่าพระเจ้าเฮนรีประสงค์อะไรจากการแต่งตั้งตน เมื่อพระเจ้าเฮนรีทรงรบเร้าถามว่า มอร์ยังคงมีความเห็นเดิมเกี่ยวกับการที่พระองค์ประสงค์จะทรงหย่าขาดจากพระนางแคเธอรีนหรือไม่ มอร์เขียนตอบไปว่า “ข้าพเจ้าเสียใจเป็นอย่างมากที่ไม่อาจรับใช้พระองค์ในเรื่องนี้ได้... แต่ข้าพเจ้าระลึกอยู่เสมอว่าพระองค์ทรงกล่าวแก่ข้าพเจ้าเมื่อข้าพเจ้าแรกรับใช้พระองค์ว่าให้รับใช้พระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ และต่อจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของแล้วจึงรับใช้พระองค์” อย่างไรก็ตามในช่วงนี้พระเจ้าเฮนรีโดยความร่วมมือของ ทอมัสครอมเวลล์ เป็นสำคัญก็กำลังนำอังกฤษเข้าไปใกล้กับการแยกตนเองเป็นอิสระในทางศาสนาต่างหากจากโรมมากยิ่งขึ้นทุกที พระองค์ทรงโต้เถียงกับฝ่ายสันตะปาปาโดยการอ้างว่าพระคัมภีร์ได้บอกไว้อย่างชัดเจนแล้วว่า การ

² ดูรายละเอียดได้ใน A.G. Dickens. *Thomas Cromwell and the English Reformation* (The English University Press Ltd. London, 1959) Ch. 3. 4.

สมรสระหว่างน้องชายกับภรรยาฝ่ายของพี่ชาย เช่น การสมรสระหว่างตนกับพระนางแคเธอรินเป็นสิ่งต้องห้าม และบาปที่เกิดขึ้นแก่ตนอย่างเห็นได้ชัดก็คือการที่ตนไม่มีทายาทเป็นชาย พระเจ้าเฮนรีทรงอ้างว่าสันตะปาปาเจตนาให้ตนตกอยู่ในบาปนี้ การกระทำของสันตะปาปาจึงไม่ใช่การกระทำของผู้แทนพระเจ้า ยิ่งกว่านั้นแล้วสันตะปาปาก็ไม่ต่างอะไรกับบิชอปธรรมดาๆ องค์กรหนึ่ง คือเป็นเพียงบิชอปแห่งโรม และในเมื่อสันตะปาปามีได้เป็นอะไรมาไปกว่าบิชอปในหมู่บิชอปด้วยกันแล้ว สันตะปาปาก็ไม่มีอำนาจพิเศษอะไรในฐานะเป็นสันตะปาปา นี่หมายความว่าสันตะปาปาหรือบิชอปแห่งโรมไม่มีอำนาจที่จะยกเลิกข้อห้ามของพระเจ้า และไม่มีอำนาจใดที่จะแต่งตั้งบิชอปด้วยกัน แต่ถ้าสันตะปาปามีได้มีอำนาจในการแต่งตั้งบิชอปแล้ว ใครเล่านอกจากพระมหากษัตริย์ที่จะมีอำนาจอย่างนี้ ในที่สุดพระเจ้าเฮนรีก็แต่งตั้ง ทอมัส เครนเนอร์ เป็นพระราชาคณะแห่งแคนเทอร์เบอรีเพื่ออนุญาตให้ตนหย่าขาดจากพระนางแคเธอรินเป็นทางการได้ จากนั้นพระองค์ก็ทรงอภิเษกสมรสกับ แอนน์ โบลีน

มอร์ในฐานะของอัศวินมหาเสนาบดีไม่อาจให้คำเห็นพ้องกับการหย่าขาดจากพระนางแคเธอรินของพระเจ้าเฮนรีได้ และเมื่อพระเจ้าเฮนรีทรงเริ่มรณรงค์อย่างแข็งขันที่จะให้ศาสนจักรในอังกฤษอยู่ภายใต้อำนาจของพระองค์ เขาก็ลาออกจากตำแหน่งอัศวินมหาเสนาบดีเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม ปี ค.ศ. 1532 ในเดือนมีนาคม ปี ค.ศ. 1534 กฎหมายซึ่งมุ่งที่จะให้อำนาจสูงสุดแก่พระมหากษัตริย์ คือ กฎหมายว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์ เริ่มผ่านสภาออกมา กฎหมายฉบับนี้กำหนดไว้ว่า ทายาทของพระเจ้าเฮนรีและแอนน์ โบลีนน์ คือผู้สืบราชสมบัติ และว่าพระธิดาแมรี่ ซึ่งเกิดจากพระราชินีแคเธอรินเป็นบุตรซึ่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งก็เท่ากับเป็นการประกาศว่า การอภิเษกสมรสระหว่างพระเจ้าเฮนรีกับพระนาง

แคเธอรีนเป็นโมฆะ และก็เป็นการใช้สิทธิเสรีว่าสันตะปาปามีไซ้ประมุขของ คริสต์จักรไปด้วยในตัว แต่ที่สำคัญก็คือข้อกำหนดที่บังคับให้พลเมือง อังกฤษทุกคนเมื่อถึงกำหนดอายุต้องให้สัตยาบันว่าจะป้องกันและปฏิบัติตามกฎหมายนี้ ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นเป็นส่วนที่มีไว้ใช้บังคับเฉพาะบุคคล ที่เห็นว่าเป็นปฏิปักษ์คนสำคัญๆ ต่อการหย่าร้างของกษัตริย์เท่านั้น

ทอมัส มอร์ ยอมรับสิทธิของรัฐสภาอังกฤษที่จะตกลงปัญหาเรื่องการสืบราชสมบัติ เขายอมรับแม้แต่พระนางเอลิซาเบ็ธ ซึ่งเกิดจากพระเจ้าเฮนรีกับ แอนน์ โบลีนน์ ว่าเป็นองค์รัชทายาท ถ้ารัฐสภาจะให้ไปเช่นนั้นทั้งๆ ที่สันตะปาปาได้ประกาศแล้วว่าพระนางเอลิซาเบ็ธเป็นบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่มอร์ปฏิเสธไม่ยอมรับความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายในส่วนที่พาดพิงถึงอำนาจของสันตะปาปา และไม่ยอมรับความไม่ถูกต้องตามกฎหมายของการสมรสครั้งแรกของพระเจ้าเฮนรี เพราะการกระทำเช่นนั้นเท่ากับเป็นการปฏิเสธสิทธิอำนาจของสันตะปาปานั้นเอง ผลก็คือเขาถูกส่งตัวไปคุมขังอยู่ที่หอคอยแห่งกรุงลอนดอน เมื่อวันที่ 17 เมษายนของปีเดียวกัน จริงอยู่ตามผลของกฎหมายฉบับนี้มอร์ถูกลงโทษได้อย่างมากที่สุดก็แค่ถูกริบทรัพย์สินสมบัติและจำคุก แต่ในที่สุดความจำเป็นที่จะต้องเลือกระหว่างความตาย หรือการมีชีวิตอยู่ต่อไป ในลักษณะที่ขัดกับความเชื่อของตนเองของมอร์ก็มาถึง เมื่อรัฐสภาผ่านกฎหมายว่าด้วยพระราชอำนาจสูงสุดของพระมหากษัตริย์ออกมาในปีเดียวกัน เพราะตามกฎหมายฉบับนี้ผู้ที่ปฏิเสธหรือไม่ยอมรับว่าพระมหากษัตริย์แห่งอังกฤษทรงเป็นประมุขแห่งศาสนจักรของอังกฤษต้องได้รับโทษฐานขบถ วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1534 คือวันพิจารณาคดีของมอร์ซึ่งถูกฟ้องตามกฎหมายใหม่ มอร์ปฏิเสธข้อหา แต่เขาก็ยังคงยืนยันกรานไม่ยอมรับตำแหน่งประมุขแห่งศาสนจักรอังกฤษของพระเจ้าเฮนรีที่แปด อย่างไรก็ดี ด้วย

หลักฐานพยานเท็จซึ่งถูกแต่งขึ้น มอร์ถูกพิพากษาว่ากระทำผิดจริง และถูกประหารชีวิตอีกห้าวันต่อมา กล่าวกันว่าเมื่อจักรพรรดิซาร์สที่ห้าแห่งสเปนทรงทราบข่าวการถูกประหารชีวิตของมอร์จากราชทูตอังกฤษนั้น พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสว่า “เรากล่าวได้ว่า ถ้าเราได้เป็นนายของผู้รับใช้เช่นนั้น เราคงยอมเสียเมืองที่ดีที่สุดในแคว้นแคว้นของเรามากกว่าที่จะเสียที่ปรึกษาเช่นนั้นไป” ในปี ค.ศ. 1935 คริสต์จักรโรมันคาทอลิกประกาศแต่งตั้งให้มอร์เป็นนักบุญในศาสนานั้น

งานเขียนของมอร์มีอยู่ไม่น้อยทั้งในภาษาอังกฤษและภาษาละติน เช่น *History of Richard III* (1513), *The Four Last Things* (1522) *A Dialogue of Sir Thomas More of Images, Praying to Saints, Other things Touching the Pestilent Sect of Luther and Tyndale* ซึ่งต่อมาเรียกย่อๆ ว่า *A Dialogue Against Heresies* (1529) และ *A Dialogue of Comfort Against Tribulation* (1534) อันเป็นงานชิ้นสุดท้ายซึ่งมอร์เขียนขึ้นในระหว่างถูกคุมขัง³ แต่ ยูโทเปีย ซึ่งมอร์เขียนเป็นภาษาละตินและไม่ได้แปลออกมาเป็นภาษาอังกฤษ จนกระทั่งปี ค.ศ. 1551 คือสิบห้าปีหลังจากการตายของมอร์ นับเป็นผลงานที่ดีที่สุดและนำชื่อเสียงมาให้มอร์มากที่สุด

ยูโทเปีย คล้ายกับงานเขียนคลาสสิกอื่น ๆ ตรงที่มีลักษณะเฉพาะของตนเองซึ่งเราต้องรู้ถ้าจะเข้าใจหนังสือนั้นๆ รูปแบบของหนังสือเป็นแบบบทละครสนทนาเช่นเดียวกับบทสนทนาของเพลโต และเป็นที่น่า

³ สำหรับรายละเอียดในเรื่องงานเขียนของมอร์โปรดดู E.E. Reynolds. *Sir Thomas More*, (Published for the British Council and the National League by Longmans, Green & Co., 1965).

เชื่อว่า ยูโทเปีย เป็นการเลียนแบบ Republic ของเพลโตโดยตรง⁴ (มีการกล่าวถึง Republic และข้อเขียนอื่นๆ ของเพลโตใน ยูโทเปีย อยู่หลายครั้ง) แต่ในขณะเดียวกัน ยูโทเปีย ก็ดูเหมือนจะปรับปรุงให้ดีกว่า Republic ด้วย และมอร์ก็แสดงให้เห็นถึงความจริงข้อนี้ตั้งแต่ต้นในรูปของสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ผู้ที่เคยศึกษา Republic ของเพลโตมาแล้ว จะเห็นว่า โสเกรตีสถูก “บังคับ” ให้อยู่ในไพรแอสซึ่งเป็นเมืองท่านอกเอเธนส์ และได้รับคำบอกเล่าว่าหลังจากรับประทานอาหารเช้าแล้วจะไปดูงานฉลองที่มีตลอดคืน แต่แล้วแทนที่จะได้รับประทานอาหารเช้า โสเกรตีสกลับต้องนั่งสนทนาว่าด้วยความยุติธรรม (On Justice) ไปเป็นเวลาที่ถ้าพิจารณาตามความเป็นจริงของระยะเวลาแล้วก็คงต้องเป็นการสนทนานานตลอดคืน นี่ทำให้ผู้อ่านบางท่านคงจะอดสงสัยไม่ได้ว่าเพลโตไม่ได้เขียนให้มีการรับประทานอาหารค่ำดังที่ได้กล่าวพาดพิงไว้ก่อนเลย มอร์สร้าง ยูโทเปีย ให้เหมือนกับ Republic ตรงที่มีการดำเนินเรื่องนอกรัฐของผู้เขียน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการโจมตีความเป็นไปในสังคมนั่นเอง แต่มอร์ก็มีอารมณ์ขันและระมัดระวังพอที่จะกำหนดให้เล่มที่สองอันเป็นตอนสำคัญของ ยูโทเปีย เริ่มขึ้นหลังจากตัวละครสำคัญทั้งหมดได้รับประทานอาหารเช้าเรียบร้อยแล้ว แต่ในทำนองเดียวกันกับที่ผู้ที่ศึกษางานของเพลโตย่อมตระหนักดีถึงความยากลำบากในอันที่จะกล่าวว่าเพลโตตั้งใจจะกล่าวอะไรกันแน่ในแต่ละบทสนทนา เพราะโสเกรตีสซึ่งเป็นปากเป็นเสียงของเพลโตส่วนใหญ่ๆ นั้นเป็นบุคคลที่มีลักษณะ Ironic คือเป็นบุคคลซึ่ง “ซ่อนเร้นปัญญาที่เหนือกว่าของตน”⁵ ผู้อ่าน

⁴ J. Churton Collins, *Sir Thomas More's Utopia*, Oxford University Press, Arden House, London, 1952), p. XXXVI, และ Notes ท้ายเล่ม

⁵ Leo Strauss *The City and man* (Rand McNally & Company, Chicago: 1964.) p. 51.

ยูโทเปีย ก็จะเป็นการไม่ย่ายนั้กที่จะเข้าใจความตั้งใจที่แท้จริงของมอร์⁶ เพราะในด้านหนึ่งนั้นสไตล์การเขียนซึ่งมีลักษณะเป็นการสนทนาและการเล่าเรื่องของผู้เดินทางในยุคสมัยที่มีการค้นพบดินแดนใหม่ๆ ที่ยังไม่มีใครรู้จักอยู่เรื่อยๆ รวมทั้งการมีจดหมายนำเรื่อง หรือการที่มอร์เอ่ยชื่อบุคคลจริงๆ สถานที่จริงๆ รวมทั้งตนเองว่ามีส่วนในการสนทนาตลอดจนการอ้างถึงการเดินทางที่มีขึ้นจริงๆ ในประวัติศาสตร์ ล้วนแต่ทำให้ ยูโทเปีย มีลักษณะเหมือนเรื่องจริงมาก แต่แล้วชื่อบุคคลและสถานที่อื่นๆ ซึ่งมาจากภาษากรีก กลับแสดงให้เห็นถึงลักษณะความเป็นไปไม่ได้และความเป็นจินตนาการของ ยูโทเปีย ทั้งสิ้น เช่น ชื่อเรื่อง ยูโทเปีย (Utopia) ซึ่งแปลว่า “ไม่มีที่ไหน” นครอะมาโรต์ (Amaurot) ซึ่งแปลว่า “มัว ไม่แน่นอน” แม่น้ำอะนิเดอร์ (Anyder) ซึ่งแปลว่า “ปราศจากน้ำ” เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ทันทีว่า ยูโทเปีย เป็นเรื่องแต่งขึ้น แต่ในขณะที่เดียวกันความจริงจังของปัญหาสังคมที่มอร์เอ่ยถึงตลอดจนทางแก้ที่มอร์ก้าวถึง ทำให้เราแน่ใจได้ว่า ยูโทเปีย มิได้เป็นแต่เพียงนิยายอิงเรื่องจริง แม้แต่ชื่อของบุคคลที่เราอาจถือว่าเป็นปากเป็นเสียงของมอร์ คือ ราฟาเอล ฮิธโลเดย์ (Raphael Hythloday) นั้นเล่าก็มีลักษณะของการนำมารวมกันเข้าระหว่างความจริงจังและความไร้สาระ กล่าวคือ ราฟาเอล (Raphael) ในภาษาฮีบรูแปลว่า “พระเจ้าได้ทรงรักษา” และใน Book of Tobit อันอยู่ใน Douay Bible นั้น ราฟาเอล

⁶ มอร์เองได้กล่าวไว้ในภายหลังว่า ยูโทเปีย นั้นเหมาะที่จะเป็นหนังสือต้องห้าม คือ ควรแก่การเผาทิ้งมากกว่าที่จะถูกนำไปแปลในยุคสมัยที่มักนำไปแปลความกันผิดๆ ดู C.S. Lewis, “A Play of Wit,” in William Nelson (ed.)

Twentieth Century Interpretation of Utopia : A Collection of Critical Essays, (Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, N.J. : 1968), p. 66

คือประมุขทูตสวรรค์ที่เป็นผู้นำโทไบอัส (Tobias) ในการเดินทางซึ่งจบลงด้วยการที่ตาของโทบิท (Tobit) บิดาของโทไบอัสหายบอดและได้ทรัพย์สินสมบัติคืนมา ชื่อราฟาเอลจึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะใช้เป็นชื่อตัวละครที่จะเปิดตาของมนุษย์ให้เห็นสาเหตุของความชั่วในสังคมและมูลเหตุของความเจริญ⁷ และเราก็คงจะถือเป็นกฎได้ว่าความคิดของมอร์ปรากฏออกมาในสิ่งที่ราฟาเอลกล่าวทั้งหมด ถ้ามอร์จะไม่กำหนดให้นามสกุลของราฟาเอลคือ ฮิธโลเดย์ (Hythloday) ซึ่งแปลว่า ผู้ให้สิ่งที่ไร้สาระ

การกำหนดโครงเรื่องและชื่อบุคคลตลอดจนสถานที่ต่าง ๆ ให้มีลักษณะที่เล่นที่จริงผสมกันไปของมอร์ไม่ใช่สิ่งเดียวที่ทำให้เราต้องอ่านยูโทเปีย อย่างระมัดระวัง กล่าวกันว่า ขณะเมื่อวางศิระลงบนแท่นที่ประหารนั้น มอร์ขอให้เพชฌฆาตรองกันว่าเขาจะได้เอาเคราออกไปให้พ้นทาง โดยบอกว่า ครานั้นไม่เคยก่อการขบถแต่อย่างใด อารมณ์ขันในยามนี้ของมอร์อาจเทียบได้กับอารมณ์ขันของโสเกรตีสใน Phaedo เมื่อโสเกรตีสหัวเราะที่เฟโดไม่อาจเข้าใจได้ว่า โสเกรตีสที่กำลังสนทนานอยู่นี้ไม่ใช่คนๆ เดียวกับร่างกายของโสเกรตีสเมื่อตายแล้ว และเฟโดจะจัดการอย่างไรกับร่างนั้นก็ย่อมทำได้ อย่างไรก็ตาม การที่บุคคลสามารถมีอารมณ์ขันได้ในเวลาเช่นนั้นเป็นสิ่งที่หาได้ไม่ง่าย และเพราะฉะนั้นก็คงจะไม่เป็นการระมัดระวังจนเกินไปถ้าเราจะสงสัยไว้ก่อนว่าข้อเขียนของมอร์คงจะแทรกไว้ด้วยอารมณ์ขันอยู่น้อย เช่นเมื่อกล่าวถึงการที่ชาวยูโทเปียใช้คนปักไข่ไก่และเมื่อลูกไก่ออกเป็นตัวก็จะตามคนไม่ตามแม่ไก่ เป็นต้น

⁷ Paul Turner, "Introduction" in *Thomas More's Utopia*, (Penguin Books, Ltd., Harmondsworth, Middlesex, England, 1968, p. 8.

และแท้ที่จริงแล้วมอร์เองก็ขอร้องให้ผู้อ่านใจกว้างพอที่จะยอมรับอารมณ์ขันของตนบ้าง คือไม่ให้เอาจริงเอาจังจนเกินไป (ดูหน้า 33 - 34) การคำนึงถึงอารมณ์ขันของมอร์ ความเป็นเรื่องสมมติของ ยูโทเปีย และลักษณะความจริงจังของปัญหาที่มอร์เอ่ยถึง จึงควรมีควบคู่กันไปเมื่อเราพยายามจะเข้าใจ ยูโทเปีย⁸ โดยเฉพาะเมื่อเราพยายามจะเข้าใจทำที่ที่แท้จริงของมอร์ เพราะถึงแม้ว่าจะเป็นที่แน่นอนว่าการใช้ราฟาเอลเป็นปากเสียงของตนเองใน ยูโทเปีย นั้น ทำให้มอร์สามารถกล่าวถึงหลายต่อหลายอย่างซึ่งมอร์เองไม่อาจกล่าวในนามของตนเองได้ แต่ข้อเขียนอื่นๆ ของมอร์รวมทั้งทำที่ของมอร์ในฐานะตัวละครใน ยูโทเปีย เองก็เห็นตรงกันข้ามกับสิ่งที่ราฟาเอลถือว่าเป็นหลักการพื้นฐานของชีวิตและของสังคมที่ดีอยู่

⁸ สำหรับความคิดที่ว่า Utopia เป็นแต่เพียงเรื่องตลกหรือเรื่องประชดประชันเสียดสีสังคม โปรดดู C.S. Lewis "A Play of wit," และ T.S. Dorsch, "A Detestable State," in William Nelson (ed.) *Twentieth Century Interpretation of Utopia*, p.p. 66-69 & 88-99 ซึ่งเป็นการตัดตอนมาจาก C.S. Lewis, *English Literature in the Sixteenth Century Excluding Drama*, Vol. III of *The Oxford History of English Literature*, (Oxford: The Clarendon Press, 1954), pp. 167 - 71 and T.S. Dorsch, "Sir Thomas More and Lucian : An Interpretation of Utopia," *Archiv Für das studium der neueren sprachen and literaturen CCIII* (1967) เป็นที่น่าสังเกตด้วยว่า นักเขียนที่มอร์นิยมมากคนหนึ่ง คือ ลูเซียน ซึ่งถนัดเขียนเสียดสีล้อเลียนและงานเขียนชิ้นสำคัญของลูเซียนมีอยู่สองเรื่องซึ่งเกี่ยวกับการเดินทางไปโลกพระจันทร์คือ *Icaromenippus* และ *True Story* ในขณะเดียวกัน สิ่งแรกที่ราฟาเอลกล่าวถึงเกี่ยวกับยูโทเปียก็คือว่า ตัวเกาะ มีลักษณะเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยว นอกจากนี้แล้ว ราฟาเอลยังกล่าวถึงการนำเอาข้อเขียนของ ลูเซียนไปให้ชาวยูโทเปียด้วย โปรดดู Eva Brann, "An Exquisite Platform : Utopia," *Interpretation*, Vol. 3. Issue 1, pp. 23 - 24.

มาก⁹ เช่น ระบบการมีทรัพย์สินร่วมกัน ความรักในความสนุกสนาน เพลิดเพลินที่ถูกต้อง การฆ่าโดยเมตตา เสรีภาพในการนับถือศาสนา เป็นต้น ถึงกระนั้นก็ดีมอร์ในฐานะตัวละครใน ยูโทเปีย ก็กล่าวไว้ให้เราคิดในตอนจบของเรื่องว่า "...ตอนนี้ข้าพเจ้าไม่อาจเห็นด้วยกับสิ่งที่เขา (ราฟาเอล) พูด... กระนั้นก็ดีข้าพเจ้าก็ต้องสารภาพว่ามีหลายสิ่งหลายอย่างในรัฐยูโทเปียที่ข้าพเจ้าปรารถนา แต่ก็ไม่ได้คิดว่าจะได้เห็นปฏิบัติกันในหมู่พลเมืองของเรา"¹⁰

เราได้กล่าวมาแล้วว่า ยูโทเปีย เป็นเรื่องที่เขียนเลียนแบบ Republic ของเพลโต แต่ในอีกแง่หนึ่งนั้นวิธีดำเนินเรื่องของมอร์นั้นอาจกล่าวได้ว่า กลับคล้ายกับ Politics ของ อริสโตเติลมากกว่า Republic เพราะในเล่มหนึ่งของ ยูโทเปีย เป็นการกล่าวถึงความเลวทรามในสังคมตามความเป็นจริง¹¹ แล้วจึงติดตามด้วยรัฐในอุดมคติ คือ รัฐยูโทเปียใน

⁹ ใน Dialogue of Comfort Against Tribulation มอร์กล่าวว่า ถ้าทรัพย์สินถูกนำมาแบ่งส่นปันส่วนเท่าๆ กันหมดวันนี้ วันพรุ่งนี้ทุกอย่างก็จะเลวลงยิ่งกว่าเดิม เพราะที่จริงทรัพย์สินของคนรวยก็คือบ่อเกิดของความมอยุ่ติกันดีของคนจน ใน Confutation of Tyndale's Answer มอร์ประณามระบอบคอมมิวนิสต์ของพวกเขาฉบับดิสที่ว่า เป็นแบบปฏิบัติของพวกนอกกริตที่น่ากลัวที่สุดอย่างหนึ่งใน Dialogue on Heresies มอร์กล่าวแก่ความจำเป็นที่ต้องมีรูปเคารพทางศาสนา และใน Dialogue of Comfort อีกเหมือนกันที่มอร์โจมตีการฆ่าโดยเมตตาไว้อย่างรุนแรง

¹⁰ สำหรับความสำคัญของข้อโต้แย้งระหว่างมอร์และราฟาเอล และลักษณะที่ขัดกันของปรัชญาของบุคคลทั้งสอง โปรดดู Harry Neumann, "On the Platonism of More's Utopia," *Social Research* Vol. XXXIII No. 4 1966, pp. 495 - 512.

¹¹ Dorsch, มีความเห็นว่า ในเล่มที่หนึ่ง มอร์กำลังเขียนตำราทางสังคมที่มีรากฐานอยู่บนข้อเท็จจริง ดู T.S. Dorsch, "A Detestable State," in William Nelson (ed.) *Twentieth Century Interpretation of Utopia*, p. 90

เล่มที่สอง ราฟาเอลเริ่มต้นด้วยการโจมตีระบบการลงโทษขโมยด้วยโทษประหารชีวิตว่าเป็นการกระทำที่ไร้เหตุผลและว่าวิธีลดจำนวนขโมยมีอยู่วิธีเดียวคือการลดจำนวนคนที่ต้องขโมยหรือไม่ก็ต้องอดตายลงไป จากนั้นก็เป็นการประณามการเปลี่ยนที่เพาะปลูกไปเป็นทุ่งเลี้ยงสัตว์ และแบบปฏิบัติอื่นๆ ซึ่งก่อให้เกิดการว่างงานและการเสนอวิธีลงโทษการขโมยซึ่งจะได้ประโยชน์มากกว่า แต่สิ่งที่น่าสนใจก็คือความเชื่อของราฟาเอลที่ว่าคนเราจะไม่ขโมยหรือกลายเป็นขอทาน เพราะคนเราไม่ซื่อสัตย์หรือเป็นคนเหลวไหลโดยธรรมชาติ ในทางตรงกันข้ามราฟาเอลแสดงว่าการแบ่งปันปันส่วนทรัพย์สินที่ไม่เท่าเทียมกัน ความโลภของคนเพียงไม่กี่คนรวมทั้งบุคคลในศาสนจักรเองด้วยต่างหากที่ทำให้คนต้องเป็นขโมย นี่อาจจะสะท้อนถึงประสบการณ์ของมอร์เองซึ่งเคยทำงานเป็นที่ปรึกษาทางกฎหมายให้กับข้าหลวงแห่งกรุงลอนดอน และได้พบเห็นพวกคนจรจัดและพวกทุจริตมาเป็นจำนวนมากแล้วบ้างก็ได้ ในทำนองเดียวกันการสนทนาระหว่างมอร์และราฟาเอลเกี่ยวกับคำถามที่ว่าคนดี ๆ ควรจะไปทำงานให้กษัตริย์หรือไม่ ก็อาจจะสะท้อนถึงการโต้ตอบระหว่างมอร์กับอ็อเรสมัส ซึ่งคัดค้านการที่มอร์จะไปทำงานให้พระเจ้าเฮนริกได้ (ในทางเป็นจริง มอร์ปฏิเสธที่จะเข้าเป็นสมาชิกของคมนตรีของกษัตริย์ไปก่อน แต่ในปี 1518 เขาก็ยอมรับตำแหน่งนั้น) และเหตุผลที่มอร์ยอมรับตำแหน่งดังกล่าวก็อาจเป็นไปตามที่ปรากฏใน ยูโทเปีย คือ มอร์เข้ารับตำแหน่งโดยหวังว่าถึงแม้เขาไม่อาจจะก่อให้เกิดนโยบายที่ดีขึ้นได้ อย่างน้อยที่สุดเขาก็อาจจะผ่อนปรนนโยบายที่เลวของกษัตริย์ลงไปบ้าง แต่ในทางที่เป็นจริงนั้นการที่มอร์ถูกพระเจ้าเฮนริประหารชีวิตกลับทำให้ข้อโต้แย้งของราฟาเอลในเล่มที่หนึ่งมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น และผู้อ่านที่คิดว่าใน ยูโทเปีย นั้น ราฟาเอล ฮิลโลเดย์เป็นตัวแทนของคนช่างฝัน ในขณะที่มอร์เป็นตัวแทนของผู้แทนทางปฏิบัติในโลกอย่างเคร่งครัด ก็อาจจะต้องใคร่ครวญอีกทีหนึ่ง แต่ไม่ว่าจะเป็นอย่างไรก็ตามที่เราจะอดรู้สึกไม่ได้เลยว่า คำกล่าวเสียดสี

ของราฟาเอลถึงวิธีปฏิบัติในราชสำนักของบรรดาที่ปรึกษาของกษัตริย์ตลอดจนความประพฤติดันไร้เหตุผลของกษัตริย์โดยทั่วไป รวมทั้งการไม่สนใจต่อคำเตือนของปรัชญาเมธีของกษัตริย์และความสนใจของกษัตริย์เฉพาะต่อการทำสงครามเพื่อรุกรานและวิธีการแสวงหารายได้ที่ไม่ซื่อตรงนั้นเป็นการสะท้อนความรู้สึกรจริง ๆ ของมอร์อยู่บ้างเหมือนกัน แต่มอร์เองก็ฉลาดพอที่จะหาทางป้องกันตนเองไว้ก่อนด้วยการกล่าวสรรเสริญเกียรติคุณของพระเจ้าเฮนรีไว้ในตอนต้นของเล่มที่หนึ่งและหยิบยกเอาเหตุการณ์ในอังกฤษ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อสิบสองปีที่แล้วไม่ใช่เหตุการณ์ในขณะนั้นมาเป็นหัวข้อที่ราฟาเอลโจมตี

ในเล่มที่สอง ราฟาเอลกล่าวถึงความเป็นอยู่ของชาวยูโทเปียโดยละเอียด ชีวิตของชาวยูโทเปียตามที่ราฟาเอลบรรยายนั้นมีลักษณะแตกต่างจากวิถีชีวิตของชาวอังกฤษที่กล่าวไว้ในเล่มหนึ่งอย่างมากมาย ในเกาะยูโทเปียสมาชิกของสังคมทุกคนได้รับผลประโยชน์ทางวัตถุไม่ว่าจะเป็นอาหาร เครื่องนุ่งห่ม เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ตลอดจนการศึกษาและการรักษาพยาบาลอย่างทั่วถึงกัน แต่ข้อแตกต่างที่สำคัญที่สุดก็คือการไม่มีทรัพย์สินส่วนตัวไม่ว่าจะเป็นปัจจัยในการผลิตหรือแม้แต่ที่อยู่อาศัย นอกจากนั้นแล้วการทำงานก็เป็นสิ่งที่ทุกคนที่สามารถทำได้ต้องทำไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิง ผลผลิตที่ทำได้จะถูกนำมาเก็บรวมไว้ในโรงเก็บของและการแจกจ่ายเป็นไปตามความต้องการ ผู้ที่เจ็บป่วยจะได้รับการดูแลรักษาโดยไม่เสียค่าบริการ จำนวนประชากรในแต่ละเมืองจะมีการควบคุมอย่างระมัดระวังให้สอดคล้องกับทรัพยากร โดยการอพยพคนออกไปหรือการให้ย้ายพลเมืองเข้ามา บ้านช่องที่อยู่อาศัยและเมืองทุกเมืองจะมีลักษณะรูปแบบเหมือนกัน นอกจากนั้นแล้วความเท่าเทียมกันของพลเมืองยูโทเปียก็มีให้เห็นอยู่ทั่วไป เพราะไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะแต่อย่างใดสตรีก็ได้รับการศึกษาอย่างเดียวกันกับบุรุษ แม้แต่พระของชาวยูโทเปียก็

ต้องมาจากการเลือกตั้งและมีจำนวนเท่าๆ กันทุกเมือง และเนื่องจากพระมีจำนวนน้อยจึงเคร่งทุกองค์ ความเป็นอยู่ของชาวยุโทเปียก็อุดมสมบูรณ์ เพราะชาวยุโทเปียทุกคนเรียนรู้เกษตรกรรมและการช่างฝีมือหรือการค้าอย่างใดอย่างหนึ่งและพวกเขาทำงานเพียงวันละหกชั่วโมง (ในขณะที่ชั่วโมงทำงานในอังกฤษอาจยาวถึงสิบสี่หรือสิบห้าชั่วโมงต่อวัน) อย่างไรก็ตาม ชาวยุโทเปียมีชีวิตที่อุดมสมบูรณ์เช่นนี้ได้ก็เพราะทุกคนต้องทำงานและเพราะไม่มีการใช้แรงงานให้เสียไปกับการผลิตสิ่งของที่ฟุ่มเฟือย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวยุโทเปียเข้าใจในธรรมชาติของทรัพย์สินว่าประโยชน์ของทรัพย์สินต่างหากที่ควรเป็นมาตรฐานในการกำหนดคุณค่าของทรัพย์สินไม่ใช่ความหายากของทรัพย์สินนั้นๆ เพชรนิลจินดา และทองคำจึงเป็นของที่ชาวยุโทเปียไม่ถือว่ามีคุณค่าไปกว่าเหล็ก

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สังคมยูโทเปียเป็นสังคมที่สนองเฉพาะความต้องการขั้นมูลฐานของมนุษย์โดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการทางร่างกายที่นอกเหนือไปจากนี้เลย¹² แต่นี่มิได้หมายความว่าความสุขทางร่างกายขั้นมูลฐานเป็นยอดปรารถนาของชาวยุโทเปีย ในทางตรงกันข้าม จุดประสงค์ของการใช้แรงงานอยู่ที่การให้ได้มาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ทางวัตถุและเวลาว่างก็เพื่อให้ชาวยุโทเปียแต่ละคนได้ใช้ไปในการปรับปรุงตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านจิตใจหรืออย่างมีคุณธรรม แต่ถ้าเราคิดว่ายูโทเปีย คือการวาดภาพชีวิตในสังคมอย่างที่มีมรรยาให้เป็นจริง ๆ แล้ว ชีวิตของชาวยุโทเปียในแง่นี้เมื่อเปรียบเทียบกับสภาพการณ์ในปัจจุบันแล้วก็ค่อนข้างจะเป็นชีวิตที่เคร่งครัดและบริสุทธิ์อยู่มาก เพราะการพักผ่อนหย่อนใจของชาวยุโทเปียก็มีแต่เฉพาะสิ่งที่ทำให้สติปัญญาหรือจิตใจดีขึ้น

¹² ผู้สนใจอาจเปรียบเทียบยูโทเปียกับ polis ที่โสเครตีสกล่าวไว้ใน Republic (370^a - 372^c) ว่าเป็นนครที่แท้จริงหรือนครที่สมบูรณ์ แต่ที่ซึ่งกลอคคอนแย้งว่าเป็นนครแห่งสุกร (372^d)

เช่น การฟังปาฐกถา การอ่านหนังสือ การสนทนากับผู้อาวุโส ฯลฯ อบรมมุขต่างๆ เช่น โรงเหล้า โรงโสเภณี บ่อนการพนัน ฯลฯ เป็นของต้องห้ามในยูโทเปีย นอกจากนั้นแล้วสิทธิเสรีภาพอื่นๆ ของชาวยูโทเปียก็ถูกจำกัด เช่น ในเรื่องการเดินทางรวมทั้งลักษณะความเป็นส่วนตัว เพราะชาวยูโทเปียจะถูกเฝ้ามองโดยทุกๆ คนอยู่เสมอ แต่ในเรื่องของครอบครัวนั้นมีทั้งความคิดแบบใหม่และแบบเก่าผสมกัน เช่น วิธีการแต่งงานของชาวยูโทเปียซึ่งกำหนดให้ชายและหญิงมีโอกาสเห็นฝ่ายตรงข้ามในลักษณะเปลือยเสียก่อนนั้นต้องนับได้ว่าเป็นของแปลก ส่วนข้อบังคับภายในครอบครัว เช่น ให้สตรีขึ้นต่อบุรุษ บุตรขึ้นต่อบิดามารดา ตลอดจนข้อห้ามเกี่ยวกับการร่วมประเวณีนอกการสมรส และบทลงโทษอย่างหนักนั้นอาจทำให้บางคนคิดว่า มอร์เป็นพวกอนุรักษนิยมอย่างรุนแรงก็เป็นได้ สำหรับการศึกษานั้นน่าสังเกตว่ามอร์พูดแตกตันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการในสมัยของตนอยู่น้อย เช่น การกล่าวว่าชาวยูโทเปียไม่รู้อะไรเกี่ยวกับวิชาตรรกวิทยาสมัยใหม่ แต่รอบรู้ในวิชาการดาราศาสตร์ และนับถือวิชาเวทศาสตร์ว่าเป็นศาสตร์ที่มีค่า และยกย่องปรัชญาศีลธรรมว่าเป็นศาสตร์ที่น่าสนใจที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับเป้าหมายแห่งชีวิตและวิถีการดำรงชีวิตของชาวยูโทเปียที่เป็นธรรมชาติ คือ จะยกย่องเฉพาะสิ่งที่มีคุณค่าในตัวของมันเองเท่านั้น

สำหรับด้านจริยธรรมและศาสนานั้น หลายคนเข้าใจว่าความเป็นคาทอลิกที่เคร่งครัดของมอร์ ปรากฏให้เห็นตรงที่มอร์ยืนยันว่า เหตุผลไม่อาจอธิบายทุกสิ่งทุกอย่างได้หมด เพราะฉะนั้น จริยธรรมจะต้องมีรากฐานอยู่บนศาสนา และการที่ขนัตริธรรมของชาวยูโทเปียในเรื่องของศาสนา แม้ว่าจะมีอยู่อย่างมากมายก็ไม่ถึงกับที่จะยอมให้ใครก็ตามเผยแพร่ความคิดของตนที่ว่าจิตไม่เป็นอมตะได้ แต่เราก็คงอดปฏิเสธไม่ได้ว่าความสำเร็จในการมีชีวิตอยู่เป็นอย่างดีของชาวยูโทเปียโดยปราศจากการช่วยเหลือของ

คริสต์จักรนั้นเป็นการประชดประชันความล้มเหลวของสังคมคริสเตียนในสมัยของตนเองเหมือนกันนอกเหนือไปจากตอนที่ประชดประชันสันตะปาปาโดยตรง นอกจากนี้แล้วเราก็ต้องยอมรับว่าการเสนอความคิดเรื่องฆ่าโดยเมตตาในเล่มที่สองของ ยูโทเปีย นั้นเป็นเรื่องที่ผิดแผกไปจากแนวความคิดเรื่องศีลธรรมในขณะนั้นเป็นอย่างมาก¹³ ในส่วนที่ว่าด้วยการปกครองนั้นแล้ว เล่มที่สองของ ยูโทเปีย ก็มีลักษณะปฏิเสธระบบกษัตริย์ซึ่งราฟาเอลได้โจมตีไว้บ้างในเล่มที่หนึ่งอยู่ไม่น้อยเหมือนกัน ผู้อ่านบางคนอาจจะคิดด้วยว่า มอร์คัดค้านระบบการรวบอำนาจเข้าไว้ในส่วนกลางและส่งเสริมการปกครองแบบมหาชนรัฐ

แต่อะไรคือเป้าหมายที่แท้จริงของ ยูโทเปีย ของมอร์ โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว นั้นย่อมขึ้นอยู่กับว่า เรายึดเอา ราฟาเอล ฮิลโลเคย์ หรือตัว ทอมัส มอร์ ใน ยูโทเปีย เป็นหลัก เพราะความคิดของตัวละครทั้งสองนั้นอยู่กันคนละด้าน ดังจะเห็นได้ว่า ราฟาเอลเห็นด้วยกับระบบการมีทรัพย์สินร่วมกันและไม่คิดว่าการปฏิรูประบบกษัตริย์อย่างค่อย ๆ เป็นค่อย ๆ ไปจะเป็นสิ่งที่ทำได้ ในขณะที่ ทอมัส มอร์ ในฐานะเป็นตัวละครไม่เห็นด้วยกับการให้มีทรัพย์สินร่วมกัน และคิดว่าการประนีประนอมตลอดจนการเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ ภายในขอบเขตของความเป็นจริงเป็นสิ่งซึ่งเป็นไปได้¹⁴ ด้วยลักษณะแบ่งแยกออกเป็นสองฝักสองฝ่ายเช่นนี้เองจึงไม่น่าประหลาดใจอะไรเลยที่ได้มีการตีความหมายของ ยูโทเปีย ออกไปในรูปต่างๆ กันอย่างมากมาย ตั้งแต่การถือว่า ยูโทเปีย เป็นผลงานของผู้เขียนที่เป็นคาทอลิกที่เคร่งครัดและอะไรก็ตามที่อาจถือได้ว่าเป็นการนิมรเบอบ

¹³ ดู Republic 408^b, 410^a

¹⁴ ดู David M. Bevington, "The Divided Mind," in William Nelson (ed.) *Twentieth Century Interpretation of Utopia* pp. 76 - 87 ซึ่งเอามาจาก David M. Bevington "The Dialogue in Utopia: Two Sides to the Question," *Studies in philology*, LVIII (1961), pp. 496 - 509.

คอมมิวนิสต์ควรจะถือว่าเป็นบทเปรียบเทียบทางศีลธรรมมากกว่าอย่างอื่น จนถึงฝ่ายที่ถือว่า ยูโทเปีย คือข้อเขียนทางการเมืองที่สนับสนุนลัทธิคอมมิวนิสต์ และอะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องกับศาสนาควรจะถูกมองข้ามไป¹⁵ เช่น R.W. Chamber ใน Thomas More (New York 1956) กล่าวว่า มอร์มิได้มุ่งที่จะทำให้ลายโครงสร้างทางสังคมของโลกสมัยกลางแต่อย่างใด ระบบคอมมิวนิสต์ที่มอร์กกล่าวถึงใน ยูโทเปีย นั้นก็เป็นแต่เพียงการแสดงออกซึ่งรูปแบบอันสูงส่งในชีวิตนักบวชของชาวคริสต์ทั้งชายและหญิง ผู้สละโลกีย์และสาบานว่าจะยึดถือความยากจนและความบริสุทธิ์โดยมีทุกสิ่งทุกอย่างร่วมกัน อุทิศตนให้แก่การสวดมนต์ภาวนาและการดูแลคนจนและคนป่วยเท่านั้น Chambers เห็นว่า แทนที่จะมุ่งทำลายโครงสร้างและระเบียบทางสังคมของโลกสมัยกลาง มอร์กกลับมุ่งที่จะรักษามันไว้ให้รอดพ้นจากระบบการค้าซึ่งกำลังบ่อนทำลายโลกสมัยกลางของมอร์¹⁶ แต่ความเห็นนี้จะเห็นไปได้ก็ต่อเมื่อเราพร้อมที่จะมองข้ามการที่มอร์ประ-

¹⁵ ข้อเขียนต่างๆ เกี่ยวกับ ยูโทเปีย ที่จะเอ่ยชื่อต่อไปนี้ส่วนใหญ่มีการตีความอย่างย่อๆ ไว้โดย John Anthony Scott แล้วใน introduction ของ Sir Thomas More, *Utopia*. trans, Peter K. Marshall (Washington Square Press, Inc., N.Y. 1965) pp. xvii XXIII ส่วนผู้อ่านที่ประสงค์จะหาอ่านในรายละเอียดเพิ่มเติมอาจหาได้จากหนังสือที่กล่าวชื่อไว้ข้างบน หรืออาจหาได้เฉพาะตอนสำคัญๆ จาก William Nelson (ed.) *Twentieth Century Interpretation of Utopia: A Collection of Critical Essays* (Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs N.J. 1968)

¹⁶ ดู R.W. Chambers, "The Rational Heathens," in William Nelson (ed.) *Twentieth Century Interpretation of Utopia* pp. 17 - 32.

ณามทรัพย์สินส่วนตัวทุกชนิดไป เพราะสังคมนักบวชนั้นเล่าก็เป็นแต่เพียงส่วนหนึ่งของสังคมแห่งสมัยกลางที่มีรากฐานอยู่บนการมีที่ดินเป็นของตนเองและการเอาวัดเอาเปรียญพวกไพร่ติดที่ดินอีกต่อหนึ่ง จริงอยู่ในยุโรปเองแม้ว่าพวกนักบวชจะมีประโยชน์อย่างสูงแต่ก็มิได้มีความสำคัญที่สุด และท้ายที่สุดการนำระเบียบปฏิบัติของพวกนักบวชมาปรับเข้ากับสังคมส่วนใหญ่ก็มีแต่จะทำลายสังคมสมัยกลางลง หาใช่การคงรักษาไว้แต่อย่างใดไม่

ในขณะเดียวกัน การโจมตีคนรวยที่ขูดรีดและฉกชิงเอาผลประโยชน์จากประเทศไปเป็นของตน การถากถางความฟุ้งเฟ้อโดยไม่จำเป็นของสังคม ตลอดจนระบบคอมมิวนิสต์ของมอร์ที่ถูกนำมาทดแทนระบบสังคมแบบเดิมได้ทำให้ ยูโทเปีย เป็นที่นิยมกันในหมู่นักปฏิวัติรุ่นใหม่อยู่ไม่น้อย เช่น Karl Kautsky ใน Thomas More and His Utopia (Russel & Russel Inc., New York 1959) ซึ่งตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษครั้งแรกในปี ค.ศ. 1890 ถือว่ามอร์เป็นผู้แทนของชนชั้นกรรมาชีพสมัยใหม่ที่เห็นการณ์ไกลในยุคสมัยที่ชนชั้นนี้แทบจะยังไม่ได้เริ่มเกิดขึ้นเลย และ ยูโทเปีย ก็คือภาพจน์ของชุมชนสังคมนิยมในอนาคต Kautsky มองมอร์ว่าเป็นผู้นำทางการปฏิวัติสังคม ซึ่งปรารถนาจะทำลายความชั่วช้าที่มีอยู่ในโลกสมัยกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่มอร์สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างการมีทรัพย์สินส่วนตัวฝ่ายหนึ่งกับความยากจนและความกดขี่ ความรุนแรง ซึ่งมนุษยชาติต้องทนทุกข์ทรมานอีกฝ่ายหนึ่งนั้น Kautsky ถือว่าเป็นความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของมอร์เลยทีเดียว¹⁷ แต่

¹⁷ ดู Karl Kautsky, "Utopian Socialism," in William Nelson (ed.) *Twentieth Century Interpretation of Utopia* pp. 13 - 16.

Russell Ames ใน Citizen Thomas More and His Utopia (Princeton University Press : Princeton N.J. 1949) โจมตี Kautsky ที่คิดว่ามอร์เป็นตัวแทนของชนชั้นกรรมาชีพ Ames อ้างว่าในทางเป็นจริงนั้น มอร์มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพ่อค้าที่ร่ำรวยอยู่มาก ตัวมอร์เองก็เป็นคนชั้นกลางและความคิดของมอร์ก็มีได้แตกต่างอะไรจากความคิดของคนชั้นเดียวกันกับมอร์ กล่าวคือ มอร์เป็นแค่เพียงชนชั้นกลางที่นิยมระบอบมหาชนรัฐ และประสงค์จะปฏิรูประบบสังคมสมัยกลางตามแบบมหาชนรัฐและประชาธิปไตยเท่านั้น หาได้เป็นนักสังคมนิยมแต่อย่างใดไม่ การกำจัดระบบทรัพย์สินส่วนตัวที่มอร์เอ่ยถึงก็เป็นแต่เพียงโดยบังเอิญและหาได้มีความสำคัญอย่างจริงจังเพียงใดไม่¹⁸ แต่เราจะถือว่าความเห็นของ Ames ถูกได้ก็ต่อเมื่อเราพร้อมที่จะมองข้ามสิ่งที่ไม่ควรจะมองข้ามได้ นั่นคือการมองข้ามโดยสิ้นเชิงว่ามอร์โจมตีระบบทรัพย์สินส่วนตัวไว้แค่ไหน และถ้าเราคิดว่ามอร์ประณามการมีทรัพย์สินส่วนตัวจริงแล้วก็เป็นการยากยิ่งที่จะประสานความเชื่อนี้เข้ากับความคิดที่ว่ามอร์เป็นตัวแทนของชนชั้นที่มีทรัพย์สินส่วนตัวอย่างที่ Ames กล่าว สำหรับ John Anthony Scott นั้นเข้าใจว่าสาระสำคัญของ ยูโทเปีย อยู่ที่การเตือนว่า ถ้าผู้ที่ปรารถนาจะมีชีวิตที่ดี และถ้าชาวคริสต์ที่แสวงหาทางรอดไม่มุ่งถึงการกำจัดทรัพย์สินส่วนตัวและการสร้างสังคมที่ทรัพย์สินทุกอย่างเป็นของใช้ร่วมกันแล้ว ความตะกละ ความโลภ การปล้นสะดม ความชั่วอื่นๆ ซึ่งมอร์สรุปว่าเป็นความหยิ่ง ก็จะทำลายมนุษย์เสียเอง¹⁹

¹⁸ ดู Russell Ames, "The Bourgeois Point of View," in William Nelson, (ed.) *Twentieth Century Interpretation of Utopia* pp. 53 - 57.

¹⁹ John Anthony Scott, "introduction" in Peter K. Marshall Trans, *Sir Thomas More, Utopia* (Washington Square Press, Inc., N.Y. 1965) p. XXIV.

ถ้าเช่นนั้นแล้วอะไรกันแน่คือสิ่งที่มอร์อยากจะทำให้ออกมาทาง ยูโทเปีย? เป็นความจริงว่าหลายต่อหลายอย่างที่ปรากฏออกมาใน ยูโทเปีย นั้น ยากที่จะประสานเข้าได้กับข้อเท็จจริงที่เราเรียนรู้จากชีวิตของมอร์ เช่น ใครบ้างจะคิดว่าคาทอลิกที่เคร่งครัด ผู้มีฐานะมั่งคั่ง และผู้ที่อยู่ในตำแหน่งอัครมหาเสนาบดีที่ได้จัดการแข่งมรดกกับพวกนอกรีต เช่น มอร์ จะเป็นผู้สนับสนุนความคิดเรื่อง การฆ่าโดยเมตตา การอนุญาตให้นักบวชแต่งงานได้ การหย่าร้างของคู่สมรส การเสนอให้มีขันติธรรมต่อพวกนอกรีตและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกำจัดระบบทรัพย์สินส่วนตัวและการใช้ระบบคอมมิวนิสต์กับสังคมของสมัยกลาง แต่ดูเหมือนว่า J.H. Hexter จะหาทางออกให้แก่เราได้บ้างใน *More's Utopia: The Biography of an Idea* (Princeton University Press; Princeton N.J. 1952) โดยการย้ำถึงการเป็นชีวเมานิสต์และนักจริยธรรมของมอร์ซึ่งให้ความสนใจต่อการเอาชนะความหยิ่งอันเป็นบาปสำคัญมากกว่าที่จะสนใจในเรื่องการจัดการทรัพย์สินและระบบเศรษฐกิจของสังคมเสียใหม่นั้นคือ มอร์เห็นความหยิ่งคือบาปอันร้ายกาจที่ยังรากลึกอยู่ในธรรมชาติของมนุษย์และเป็นต้นเหตุแห่งการสะสมทรัพย์สิน การอวดมั่งอวดมีและจบด้วยการกดขี่ขูดรีดหรือแม้แต่การทำลายชีวิตของผู้อื่น ส่วนระบบสังคมนิยมที่มอร์เสนอนั้น Hexter เห็นว่าเป็นแต่เพียงระบบที่จะยับยั้งความหยิ่งโดยการขจัดเงินตราและทรัพย์สินซึ่งเมื่อหมดไปแล้วความหยิ่งก็จะหมดไปด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ จุดประสงค์ของมอร์อยู่ที่ชีวิตที่ดีในทางศีลธรรม ในขณะที่การจัดระเบียบทางเศรษฐกิจมีความสำคัญรองลงไปและเป็นเรื่องที่มีมอร์มิได้มีเจตนาจริงจัง เมื่อมองจากทัศนะนี้แล้วก็จะพบว่า มอร์มิได้เป็นผู้ที่คอยป้องกันระเบียบของสังคมสมัยกลางและก็ได้เป็นปากเสียงของมาร์กซิสต์สมัยปัจจุบัน ซึ่งเชื่อว่าการกำจัดทรัพย์สิน

ส่วนตัวจะจัดการกระทำที่เป็นภัยต่อสังคมให้หมดไปแต่อย่างไร²⁰ แน่ นอนว่าความเห็นหลักของ Hexter ในเรื่องความหยิ่งซึ่งมนุษย์จะต้องต่อสู้เพื่อเอาชนะไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุดนั้นยากที่จะปฏิเสธได้ ดังจะเห็นได้ว่า ไม่ใช่เพราะความหยิ่งของกษัตริย์ดอกหรือ ที่นำไปสู่การรุกรานเพื่อนบ้าน และสงคราม และไม่ใช่เพราะความหยิ่งของคนที่มั่งคั่งดอกหรือที่นำไปสู่ การฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยและการขูดรีดคนจนและความชั่วร้ายทุกอย่างในสังคม ในที่สุด แต่ในขณะเดียวกัน การไม่ยอมรับความจริงใจของมอร์ในส่วนที่ เกี่ยวข้องด้วยการจัดระบบเศรษฐกิจและสังคมเสียใหม่ ก็ดูเหมือนว่าจะ เป็นการปฏิเสธลักษณะที่เด่นที่สุดอย่างหนึ่งของ ยูโทเปีย ไป เพราะ การแคะได้เสียดสีสถาบันต่างๆ ในสังคมสมัยกลางรวมทั้งตัวพระมหากษัตริย์ในเล่มที่หนึ่งนั้น สอดคล้องกันเป็นอย่างดี กับหลักการที่ว่าความ ชั่วร้ายของสังคมจะแก้ไขได้ก็ต่อเมื่อได้มีการจัดระเบียบบางประการใน สังคมเสียใหม่ตามที่ปรากฏในตอนท้ายเล่มที่หนึ่งและส่วนใหญ่ของเล่ม ที่สองอยู่มาก นี่ทำให้เป็นการยากที่จะปฏิเสธอย่างทันทีทันใดว่า มอร์ ไม่ได้มีความเชื่อมั่นในความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและ สถาบันหลักของสังคมอยู่บ้างเลย นอกจากนั้นแล้ว ถึงแม้เราจะยอมรับ ว่าความหยิ่งเป็นบาปซึ่งมนุษย์ทุกคนมีอยู่ประจำตัวและเป็นสิ่งที่เราต้อง ต่อสู้ไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แต่ ยูโทเปีย ก็มีได้แสดงให้เห็นมากกว่า ครั้งหนึ่งดอกหรือว่า ความหยิ่ง มีรากฐานอยู่บนพื้นฐานทางสังคมที่อาจ

²⁰ ดู J.H. Hexter, "A Sermon on Pride" in William Nelson (ed.) *Twentieth Century Interpretation of Utopia* pp. 58 - 65.

ขจัดเสียได้?²¹ ปัญหาจึงควรอยู่ที่ว่าการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ปรากฏในเล่มที่สองของ ยูโทเปีย นั้นมีความหมายแค่นั้นเพียงไร สำหรับมอร์ทง ออกที่ปลอดภัยที่สุดทางหนึ่งก็คือการสรุปว่า มาตรการที่ล้ำยุคซึ่งมอร์เอีย

²¹ แต่เราจะจัดความหยิ่งได้ละหรือ? ในขณะที่มอร์เขียนถึงสถานที่ของยูโทเปียไว้อย่างไม่แน่นอน มอร์กลับมีวันเวลาที่แน่นอนไว้สามครั้งใน ยูโทเปีย คือ การก่อตั้งยูโทเปียเมื่อ 1,760 ปีก่อนการเดินทางของราฟาเอล (ค.ศ. 1516) และการที่ชาวโรมัน และชาวอียิปต์เรือแตกมาขึ้นที่เกาะยูโทเปีย เมื่อประมาณ 1,200 ปีมาแล้ว นี่หมายความว่ายูโทเปียมีกำเนิดขึ้นมาในปี 244 B.C. อันเป็นปีแรกของการครองราชย์ของกษัตริย์เอจิสต์หนึ่งแห่งสปาร์ตาผู้ซึ่งสูญเสียชีวิตไปในความพยายามที่จะนำเอาระบบการปกครองที่ไลเคอกัส ผู้สร้างกฎหมายคนแรกเริ่มของสปาร์ตาคลับมาใช้ใหม่ (ไลเคอกัสได้สร้างระบบวิถีชีวิตซึ่งเหมือนกับของชาวยูโทเปียไว้ เว้นแต่เรื่องที่ดินซึ่งยังเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนตัวอยู่ ถึงแม้ว่าจะต้องแบ่งเท่าๆ กันและเจ้าของไม่มีสิทธิยกย้ายถ่ายเท) และพลูตาร์คได้เขียนไว้ใน *Life of Agis* ว่าการยกเลิกกฎหมายนี้เป็นการทำลายรัฐที่ดีที่สุดไป พิจารณาในแง่ยูโทเปียก็คือภาพจำลองของสปาร์ตาที่ดีกว่าและมั่นคงกว่า ส่วนเวลาที่ชาวโรมันและชาวอียิปต์มาเรือแตกที่เกาะยูโทเปียนั้นเสาก็เป็นเวลาก่อนจักรพรรดิคอนสแตนตินจะทำให้คริสต์ศาสนากลายเป็นศาสนาประจำรัฐโรมันไป จึงอาจเชื่อได้ว่า ชาวโรมันและชาวอียิปต์ที่มาถึงเกาะยูโทเปียนั้นมิได้นำเอาตำราปรัชญากรีกที่กำลังเสื่อมความนิยมหรือชาวเกี่ยวกับคริสต์ศาสนาที่กำลังเฟื่องฟูมาด้วย และในท้ายที่สุดราฟาเอลเอง ก็นำเอาตำราของพวกฮิวแมนนิสต์มาเพียงเล็กน้อย (มอร์เขียนไว้ว่าบางเล่มถูกลึงกัดขาดไป) ทั้งหมดนี้ดูเหมือนจะแสดงว่ายูโทเปียอยู่นอก ความเจริญและความเสื่อมของประวัติศาสตร์ของมนุษย์. นั่นคือ ชาวยูโทเปียมิได้เป็นเชื้อสายของอาดัมและอีฟอย่างที่กำหนดไว้ในพระคัมภีร์ ด้วยเหตุนี้ชาวยูโทเปียจึงไม่รู้จักการชบถของมนุษย์ต่อพระผู้เป็นพระเจ้าผู้สร้างตนมา คือต้นกำเนิดของความสนุกสนานเพลิดเพลินอันวิปริต ชาวยูโทเปียอยู่ในสมัยของธรรมชาติ ไม่ใช่ในสมัยของมนุษย์จึงไม่รู้จักความหยิ่งอย่างที่มนุษย์ปฤชนธรรมดารู้จัก ดู Eva Brann, "An Exquisite Platform: Utopia" pp. 9 - 15

ถึงใน ยูโทเปีย นั้นมิได้เป็นการวาดภาพสังคมอันสูงส่งที่มอร์อยากให้เป็นไปได้จริงๆ แต่อย่างใด กล่าวคือ ยูโทเปีย มิได้หมายถึงสิ่งที่มอร์อยากให้เกิดขึ้นจริง มอร์เพียงแต่ต้องการให้ภาพพจน์ดังกล่าวเป็นมาตรฐานที่จะมาวิจารณ์ข้อบกพร่องของสังคมในสมัยมอร์เองเท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาอย่างรอบคอบแล้วก็อดจะรู้สึกไม่ได้ว่าความเห็นนี้ยังไม่สมบูรณ์เสียเลยทีเดียว เพราะการที่จะพูดว่าการปฏิบัติที่แท้จริงใน ยูโทเปีย เป็นแค่เพียงการปฏิบัติทางจิตใจโดยไม่ยอมรับความสำคัญของการปฏิบัติทางสังคมและระบบเศรษฐกิจนั้นไม่ต่างอะไรกับการกล่าวว่า ยูโทเปีย เป็นความฝันเสียส่วนใหญ่ แต่เราก็พบว่า มอร์ มองโลกในด้านความเป็นจริงอยู่มาก ดังจะเห็นได้ว่า มอร์ มิได้กำหนดให้ชาวยูโทเปียเป็นคนดีโดยธรรมชาติ แต่อย่างใด(แม้ที่จริงแล้วระบบสังคมของชาวยูโทเปียมีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่จะป้องกันชาวยูโทเปียไม่ให้ตกไปในห้วงของความชั่วช้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งความหยิ่งได้อีก) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านที่เกี่ยวกับการต่างประเทศและการสงคราม เช่น การจ้างทหารรับจ้าง การทำสงครามในดินแดนประเทศอื่น การใช้อำนาจเศรษฐกิจเข้าบีบบังคับ ฯลฯ นั้น ชี้ให้เห็นอย่างปราศจากข้อกังขาใดๆ ทั้งสิ้นว่า มอร์ไม่เคยลืมความเป็นจริงของโลกมนุษย์ในเรื่องนี้เลย²² ยูโทเปีย จึงดูเหมือนว่าจะยังคงลักษณะความไม่แน่นอนแต่ที่ซึ่งทำลายให้เราศึกษาอยู่ได้แม้ในศตวรรษที่ยี่สิบนี้

อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่าความสำเร็จของสังคมยูโทเปียมิได้ขึ้นอยู่กับความเจริญทางวิทยาศาสตร์ สังคมยูโทเปียเป็นสังคมเกษตรกรรม และมอร์มิได้เอ่ยถึงการศึกษาวิทยาศาสตร์เลย จะเห็นได้ว่าชาว

²² ดู Gerhard Ritter, "Utopia and Power Politics" in William Nelson (ed.) *Twentieth Century Interpretation of Utopia*, pp. 40-52 จาก Gerhard Ritter, *The Corrupting Influence of Power* (6 th. ed.) trans. F.W. Pick (Hadleigh Essex, England: Tower Bridge Publications, 1952) pp. 70 - 89.

ยูโทเปียตรงกันข้ามกับเรื่องที่เลียนแบบ ยูโทเปีย ในสมัยต่อมาตรงที่มิได้อาศัยความเจริญทางวิทยาการเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้สังคมของตนบรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ (ผู้สนใจโปรดเปรียบเทียบความสำคัญของการปราศจากความก้าวหน้าทางวิทยาการนี้กับความสำคัญของเทคนิควิทยาการในสังคมยูโทเปียเช่นของมาร์กซ์ดู) ทั้ง ๆ ที่มอร์คงจะเข้าใจความสำคัญของวิทยาศาสตร์อยู่ไม่น้อย ดังจะเห็นได้จากการที่เอ่ยถึงความสำคัญของเข็มทิศและการพูดถึงความก้าวหน้าในการทำเครื่องจักรกลในการสู้รบของชาวยูโทเปีย เป็นต้น แต่มอร์ก็เหมือนกับนักคิดในสมัยคลาสสิกที่เป็นห่วงว่าวิทยาศาสตร์อาจจะถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด เพราะมีฉะนั้นแล้วเขาก็คงจะไม่กล่าวว่า "... เพราะไม่รู้จักใช้เข็มทิศนี้เอง พวกเขาจึงเดินทางอย่างระมัดระวังยิ่งและเฉพาะแต่ในฤดูร้อนเท่านั้น บัดนี้พวกเขามีความเชื่อมั่นในเข็มทิศเป็นอย่างยิ่งเสียจนไม่กลัวฤดูหนาวอีกต่อไปและรู้สึกปราศจากความกังวลมากกว่ารู้สึกปลอดภัย การค้นพบนี้ซึ่งพวกเขาคิดว่ามีประโยชน์แก่ตนเองเป็นอย่างมาก ว่าจะเป็นสาเหตุแห่งความยุ่งยากได้ถ้าพวกเขาขาดความรอบคอบ" ดังนั้นแม้ว่า ยูโทเปีย จะเป็นผลงานที่เกิดจากความพยายามที่จะปรับปรุง Republic ของเพลโต ดังจะเห็นได้ว่า มอร์เขียนให้ชีวิตใน ยูโทเปีย มีทางเป็นไปได้มากกว่า Republic ของเพลโตและแร้นแค้นน้อยกว่า²³ แต่ในท้ายที่สุดแล้ว โอกาสของยูโทเปียที่จะเป็นไปได้นั้นกลับมีพอ ๆ กับที่โอกาสที่ polis ที่โสเกรตีสสร้างขึ้นด้วยคำพูดใน Republic จะเป็นจริงได้ กล่าวคือ ยูโทเปีย จะเป็นไปได้หรือไม่ต้องขึ้นอยู่กับโอกาสหรือความบังเอิญ เพราะโอกาสหรือความบังเอิญมีส่วนทำให้ยูโทเปียเป็นอย่างที่ราฟาเอลกล่าวถึงอยู่มาก ดัง

²³ Strauss, *City and Man*, p. 61 and Richard G. Stevens, "On the Practicality of More's Utopia," *Social Research*, Vol XXXIII, No. 1 1966 pp. 30 - 46.

เช่นการที่ชาวโรมันและชาวอียิปต์เรือแตกไปขึ้นที่เกาะยูโทเปีย ส่วนโอกาสที่จะไปถึงยูโทเปียนั้นเราต้องเชื่อว่าขึ้นอยู่กับความบังเอิญ และด้วยความบังเอิญอีกเหมือนกัน (เนื่องจากเพื่อนของราฟาเอล ไอซัน) เราจึงไม่อาจรู้ได้ว่าเกาะยูโทเปียอยู่ที่ไหนกันแน่ ระยะทางอันห่างไกลของยูโทเปีย จากการบรรยายของราฟาเอล ก็บ่งถึงความยากลำบากของโอกาสที่ชาวโลกจะรับสิ่งที่ชาวโลกยูโทเปียปฏิบัติมาใช้ นอกจากนั้นแล้วมอร์ก็ไม่ได้เอ่ยถึงโอกาสที่ชาวยูโทเปียจะเข้าครอบครองและนำหลักการของตนไปใช้กับดินแดนอื่นๆ เลย แท้จริงแล้วสาเหตุประการหนึ่งที่ยูโทเปียประสบผลสำเร็จในการดำรงชีวิตแบบของตนก็เนื่องมาจากที่ตั้งของเกาะปลอดภัยจากการรุกราน หรือการเข้าถึงโดยบุคคลภายนอก เราจึงอาจสรุปได้ว่าในโลกแห่งความเป็นจริงนั้น มาตรการต่างๆ ของยูโทเปียนั้นไม่ใช่ไม่มีทางเป็นไปได้ หากแต่ยากยิ่งที่จะเป็นไปได้เช่นเดียวกันกับที่ผู้เขียน ยูโทเปีย ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าผู้ที่รักชีวิตน้อยกว่าความจริงใจของตนเองนั้นพอหาได้ แต่การที่จะทำให้กษัตริย์รับฟังคนเช่นนั้นต่างหาก ที่ยากที่จะเป็นไปได้²⁴ กล่าวสั้นๆ ก็คือ ผู้เขียน ยูโทเปีย ไม่ได้เป็น “ยูโทเปีย” ในลักษณะที่เรามักจะเข้าใจความหมายของคำนี้เลยแม้แต่น้อย

²⁴ ทั้งราฟาเอลและมอร์เห็นตรงกันว่า ปรัชญาไม่เป็นที่พึงปรารถนาในสภาพที่ปรึกษาของกษัตริย์

จดหมายจากทอมัส มอร์ ถึง ปีเตอร์ ไจลส์¹

ปีเตอร์ ไจลส์ที่รัก

ข้าพเจ้าออกจะละอายใจในการส่งหนังสือเล่มเล็กๆ เกี่ยวกับรัฐ
มหาชนยูโทเปียนี้มาให้ท่าน เพราะข้าพเจ้าทำให้ท่านต้องคอยอยู่เกือบปี
ทั้งๆ ที่ท่านหวังว่าจะได้มันภายในหกสัปดาห์ ท่านก็ทราบอยู่แล้วว่า งาน
ชิ้นนี้ข้าพเจ้าไม่ต้องหาเนื้อเรื่องและแบบฟอร์มใหม่แต่อย่างใด เพียงแต่
เล่าเรื่องที่ราฟาเอลได้เล่าสู่ให้เราทั้งสองฟังนั้นเสียใหม่เท่านั้น หวังข้าพเจ้า
ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องระมัดระวังเรื่องการใช้ถ้อยคำมากนัก เพราะ
สไตล์ของเขาก็มิได้ขัดเกลาอะไร ด้วยเหตุที่เรื่องทั้งหมดเป็นสิ่งที่นึกคิด
ขึ้นในปัจจุบันทันด่วนในตอนนั้น และอย่างที่ท่านก็ทราบอีกเช่นกัน ภาษา
ละติน ของราฟาเอลนั้นดีสู้ภาษากรีกของเขาไม่ได้ เพราะฉะนั้นยิ่งข้าพเจ้า
เขียนให้ตรงกับการแสดงออกอย่างธรรมดาและโดยทันทีทันใดมากเท่าไร
ข้าพเจ้าก็ยิ่งอยู่ใกล้ความจริงมากขึ้นเท่านั้น สิ่งนี้แหละคือสิ่งเดียวที่ข้าพ
เจ้าเป็นห่วงและควรจะเป็นห่วงในขณะนี้

¹ ปีเตอร์ ไจลส์ (Peter Giles) เกิดที่แอนต์เวิร์ปเมื่อปี ค.ศ. 1486 และตายที่
นั่นเมื่อปี ค.ศ. 1533 เขาเป็นเลขาธิการเอกของแอนต์เวิร์ปในปี ค.ศ. 1510
และเป็นบรรณาธิการของหนังสือหลายเล่มรวมทั้งนิทานอีสป เขาเป็นสหายของ
อีเรสมัส ผู้ซึ่งแนะนำให้เขาได้รู้จักกับมอร์ในปีค.ศ. 1515

ถูกแล้ว ปีเตอร์ ข้าพเจ้ารู้ว่าส่วนใหญ่ของหนังสือเล่มนี้เป็นสิ่งสำเร็จรูปอยู่แล้ว และแทบจะไม่มีอะไรเหลือให้ข้าพเจ้าทำอีกเลย ขอให้ท่านได้โปรดสังเกตว่าในสถานการณ์อย่างอื่นการสร้างและการจัดระเบียบสิ่งเช่นนี้ย่อมต้องใช้เวลาและความคิดมาก แม้ว่าผู้นั้นจะมีสติปัญญาและได้รับการอบรมศึกษามาเป็นอย่างดีพอสมควรก็ตาม และถ้าสไตลิ่งการเขียนจะต้องสละสลวยพร้อมๆ กับที่ถูกต้องแม่นยำด้วยแล้ว ข้าพเจ้าก็คงไม่มีเวลาและความคิดพอที่จะทำให้ข้าพเจ้าสามารถทำเช่นนี้ได้ เท่าที่เป็นอยู่ ข้าพเจ้าไม่ต้องไปปวดศีรษะกับเรื่องเช่นนี้เลย หน้าที่ของข้าพเจ้ามีอยู่แค่เขียนสิ่งที่ข้าพเจ้าได้ฟังมาลงไป ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ย่างอย่างแท้จริงแต่ก็จรรยาอย่างอื่นทำให้ข้าพเจ้าไม่มีเวลาเหลือพอให้ข้าพเจ้าทำงานที่ง่ายๆ อย่างนี้ลุล่วงไปได้ ข้าพเจ้าต้องทำงานที่ศาลหนักมาก ทั้งว่าความและเป็นผู้พิพากษาไม่คิดแบ่งก็คดีอาญา แล้วก็ยังต้องไปเยี่ยมเยียนคนอยู่เสมอๆ ไม่ว่าจะด้วยกิจธุระหรือโดยมารยาทก็ตามที ข้าพเจ้าต้องออกไปติดต่อกับผู้คนตลอดทั้งวัน เวลาที่เหลือข้าพเจ้าก็อยู่กับครอบครัวของข้าพเจ้า ดังนั้นจึงไม่มีเวลาเหลือสำหรับข้าพเจ้าที่จะเขียน

ท่านคงจะเข้าใจว่า เมื่อข้าพเจ้ามาถึงบ้านก็ต้องสนทนากับภรรยาและบุตร และพิจารณาเรื่องต่างๆ กับคนรับใช้ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าถือว่าเป็นภาระอย่างหนึ่งของข้าพเจ้า เพราะมันเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากที่จะทำให้ข้าพเจ้าไม่เป็นคนแปลกหน้าในบ้านของข้าพเจ้าเอง นอกจากนี้แล้วเราก็ควรจะพยายามดีต่อคนซึ่งเราอาศัยอยู่ด้วย ไม่ว่าเราจะเลือกอยู่กับเขาโดยตั้งใจหรือเพียงเพราะว่าเราต้องอยู่กับเขาโดยความบังเอิญหรือเพราะความสัมพันธ์ทางครอบครัว กล่าวคือ เราต้องทำดีต่อเขาเท่าที่เราสามารถทำได้โดยไม่ทำให้เขาเสียคนหรือทำให้คนรับใช้กลายเป็นนายไป

ดังนั้น วัน เดือน และปีก็ผ่านไป ท่านอาจจะถามว่าเมื่อไรกันที่ข้าพเจ้าเขียนมันจริงๆ? ที่จริงข้าพเจ้ายังไม่ได้เอ่ยถึงเวลานอนและเวลารับประทานอาหาร ซึ่งหลายคนใช้เวลามากเท่าๆ กับเวลานอนเลย และที่จริงแล้ว เวลาที่ข้าพเจ้ามีให้กับตัวเองก็คือเวลาที่ข้าพเจ้าเอามาจากเวลานอนและเวลาอาหารนี่เอง แต่เนื่องจากเวลามีไม่มาก ผลงานจึงมีน้อย แต่อย่างน้อยที่สุดก็ยังพอมีอยู่บ้าง ดังนั้นในที่สุดข้าพเจ้าก็เขียนยูโทเปียเสร็จ และข้าพเจ้าส่งหนังสือเล่มนี้มาให้ท่านก็ด้วยความหวังว่าท่านจะอ่านมันและบอกให้ข้าพเจ้าทราบ หากมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ข้าพเจ้าหลงลืมไป ซึ่งข้าพเจ้าเชื่อว่ามีแน่ เพราะข้าพเจ้าได้แต่หวังว่าการเรียนรู้และสติปัญญาของข้าพเจ้าคงจะได้ระดับเดียวกันกับความทรงจำของข้าพเจ้า แต่ก็มิได้มีความเชื่อมั่นถึงขนาดที่จะคิดว่า ข้าพเจ้าไม่ได้หลงลืมอะไรไว้เลย

อย่างที่ท่านทราบอยู่แล้วว่า จอห์น คลีเมนต์² ผู้ช่วยหนุ่มของข้าพเจ้าอยู่กับเราด้วยในขณะนั้น ข้าพเจ้าไม่เคยปล่อยให้เขาเสียโอกาสร่วมการสนทนาใดๆ ซึ่งมีคุณค่าทางการศึกษาอยู่บ้างเป็นอันขาด เพราะเขาเริ่มแสดงท่าว่าจะเก่งภาษาละตินและกรีกจนข้าพเจ้าเชื่อว่า เขาจะประสบความสำเร็จอันยิ่งใหญ่สักวันหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าไม่แน่ใจอย่างมากอยู่ตอนหนึ่งในเรื่องนี้ เท่าที่ข้าพเจ้าจำได้ราฟาเอลบอกเราว่า สะพานข้ามแม่น้ำอะนิเตอร์ที่นครอะมอร์โตยาวห้าร้อยหลา แต่จอห์น

² จอห์น คลีเมนต์ (ตายเมื่อปี ค.ศ. 1572) ได้รับการศึกษาที่โรงเรียนเซนต์ พอล จากนั้นก็ได้เข้าอยู่ในคร้วเรือนของมอร์ในฐานะเป็นครูสอนบุตรของมอร์ เขาแต่งงานกับ มากาเร็ต กิกส์ บุตรีเลี้ยงของมอร์ในปี ค.ศ. 1526 ต่อมาได้เป็นครูสอนภาษากรีกที่ออกซฟอร์ด แล้วได้ศึกษาเวชกรรม และกลายเป็นแพทย์ของพระนางแมรีไปในที่สุด

อยากให้ข้าพเจ้าลดจำนวนนี้ลงสองร้อยหลา โดยกล่าวว่า ณ จุดนั้นแม่น้ำกว้างไม่เกินสามร้อยหลา ท่านจะช่วยนึกถึงจำนวนที่ถูกต้องดูหน่อยได้ไหม? ถ้าท่านเห็นพ้องกับจอห์น ข้าพเจ้าก็จะเชื่อคำของท่าน และถือเอาว่าข้าพเจ้าได้จำผิดไป แต่ถ้าท่านจำไม่ได้เลยข้าพเจ้าก็จะปล่อยให้คงไว้ อย่างนั้น เพราะข้าพเจ้าจำได้อย่างนั้น ท่านเห็นแล้วสิว่าข้าพเจ้าอยากจะได้อะไรที่ถูกต้องมากแค่ไหน และเมื่อไรก็ตามที่ไม่แน่ใจ คำเท็จต่างๆ ที่ข้าพเจ้ากล่าวออกไปก็เป็นสิ่งซึ่งไม่ตั้งใจทั้งสิ้น เพราะข้าพเจ้าอยากได้ชื่อว่าเป็นผู้ซื่อสัตย์มากกว่าคนฉลาด

อย่างไรก็ตาม ทางออกที่ธรรมดาที่สุดก็คงจะเป็นว่าให้ท่านถาม ราฟาเอลเอาเองไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยทางจดหมาย อันที่จริงแล้วท่านก็ต้องทำเช่นนี้อยู่ดี เพราะปัญหาเรื่อยๆ อีกอย่างหนึ่งซึ่งเกิดขึ้น ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าเป็นความผิดพลาดของใคร ของข้าพเจ้า ของท่าน หรือของ ราฟาเอล แต่เราไม่เคยคิดจะถาม และเขาก็ไม่เคยคิดจะเล่าให้เราฟังว่า ยูโทเปียอยู่ในส่วนไหนของโลกใหม่ ข้าพเจ้ายินดีจะสละเงินจำนวนเล็กน้อยที่ข้าพเจ้ามีอยู่เพื่อแก้ไขความไม่สมบูรณ์อันนี้ เพราะในประการหนึ่งมันทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกตนเหมือนเป็นไอ้โง่ ที่เขียนเกี่ยวกับเกาะนี้แต่ไม่รู้ว่ามีอยู่ในทะเลใด ในอีกประการหนึ่งนั้นมีอยู่คนสองคนในอังกฤษที่อยากจะไปที่นั่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีนักธรรมชาติเคร่งครัดอย่างยิ่ง³ ผู้หนึ่งที่ปรารถนาที่จะไปยังยูโทเปียอย่างมาก ไม่ใช่เพราะความอยากรู้อยากเห็น หากแต่เพื่อที่เขาจะได้ทะนุบำรุงคริสต์ศาสนาให้งอกงาม เพราะคริสต์ศาสนาได้ถูกนำไปสู่ยังดินแดนนั้นสำเร็จไปแล้วอย่างดี เนื่องจากเขาอยาก

³ ตามฉบับแปลของโรบินสันในปี ค.ศ. 1624 บางคนคิดว่านี่หมายถึง ดร. โรว์แลนด์ ฟิลลิปส์ พระราชาคณะแห่งครอยเติน

จะไปอย่างเป็นทางการ เขาจึงอยากจะให้สันตะปาปาส่งเขาไปที่นั่นและแต่งตั้งเขาเป็นบิชอปแห่งยูโทเปียขึ้นจริงๆ เขาไม่หวังเกรงว่าจะมีข้อขัดตะขวางใจเกี่ยวกับการขอตำแหน่ง เขาคิดว่าสิ่งเหล่านี้ถูกต้องอย่างสมบูรณ์ ถ้าเป็นการทำไปมิใช่เพื่อผลกำไรหรือเกียรติยศ หากแต่เกิดจากความมุ่งมั่นอย่างบริสุทธิ์

ดังนั้น ปีเตอร์ ท่านจะช่วยหาทางพบราฟาเอล ถ้าทำได้โดยสะดวกหรือไม่ก็เขียนจดหมายถึงเขา และทำให้แน่ใจได้ว่าผลงานของข้าพเจ้ามีความจริงอยู่ครบถ้วนและไม่มีอะไรอื่นนอกจากความจริงได้ไหม? บางทีอาจจะเป็นการดีที่สุดถ้าท่านจะเอาหนังสือให้เขาดูเสียเอง เพราะเขาเป็นคนที่เหมาะที่สุดที่จะแก้ไขข้อผิดพลาด และเขาก็ไม่อาจจะทำเช่นนั้นได้เป็นอย่างดี ถ้าเขาไม่ได้อ่านมันโดยตลอดเสียก่อน นอกจากนั้นโดยวิธีที่ท่านก็อาจพบได้ว่าเขามีปฏิกริยาอย่างไรต่อการที่ข้าพเจ้าเขียนผลลัพธ์ของการค้นคว้าของเขา เพราะถ้าเขาคิดจะเขียนมันขึ้นเองเขาก็คงจะไม่อยากให้ข้าพเจ้าทำ และข้าพเจ้าก็ไม่ปรารถนาจะทำให้ยูโทเปียเป็นที่รู้จักกันก่อนเวลาอันสมควรอย่างแน่นอนเพราะจะทำให้เรื่องของเขาขาดเสน่ห์ของความแปลกใหม่ไป

อย่างไรก็ดีข้าพเจ้าขอบอกท่านตามตรงว่า ข้าพเจ้ายังไม่ได้ตัดสินใจเลยว่าข้าพเจ้าควรจะพิมพ์มันออกมาดีหรือไม่ รสนิยมของคนเรานั้นแตกต่างกันอย่างมาก และบางคนก็ไม่มีอารมณ์ขัน ใจไม่กว้าง และหลงผิดอย่างบัดชบเสียจนกระทั่งว่าย่อมเป็นการดีที่เราจะทำให้สบายและชื่นชมกับชีวิตมากกว่าที่จะเป็นกังวลจนตายไปขณะพยายามที่จะอบรมหรือให้ความสำราญแก่มหาชนซึ่งเหยียดหยามความพยายามของเรา หรืออย่างน้อยที่สุดก็ไม่รู้จักบุญคุณเลย ผู้อ่านส่วนมากไม่รู้เรื่องวรรณกรรมเลยหลายคนดูถูกสิ่งเหล่านี้ ผู้ที่ไร้รสนิยมเห็นว่าทุกอย่างที่ไม่ใช่เรื่องต่ำจริงๆ

เป็นเรื่องหนักไปหมด พวกหัวสูงก็ถือว่าทุกอย่างที่ไม่ใช่ถ้อยคำที่ทันสมัย เป็นของต่ำไปสิ้น บางคนชอบแต่เฉพาะของคลาสสิก บ้างก็ชอบเฉพาะ แต่งานของตน บางคนก็เอาจริงเอาจังเสียจนไม่เห็นด้วยกับอารมณ์ขัน เสียเลย บ้างก็โง่เสียจนไม่อาจทนความหลักแหลมได้ บ้างก็ถือตามตัว อักษรเสียจนลักษณะประชดประชันเพียงเล็กน้อยก็มีผลต่อเขาราวกับคน เป็นโรคกลัวน้ำดูน้ำ คนอื่นๆ ก็มีบทสรุปใหม่ทุกครั้งที่เขาขึ้นขึ้นหรือ นั่งลง แล้วก็ยังมีสำนักนักวิจารณ์ชี้เหล่าที่นั่งตามร้านสุราและประณาม หนังสือตามแต่พวกเขาจะคิด พวกเขาจะฉวยเอาหนังสือของท่านเหมือนกับนักมวยปล้ำที่ยึดผมของคู่ต่อสู้เพื่อใช้ดึงให้ท่านล้ม ในขณะที่ตัวเขาเอง ไม่ถูกกระทบกระเทือนเลย เพราะศีรษะของเขาถ่วงเลยนจึงไม่มีอะไรที่ท่านจะคว่ำเขาได้

นอกจากนี้ผู้อ่านบางคนก็ไม่ว่าคุณเสียจนแม้เขาจะชื่นชอบกับหนังสือ เป็นอย่างมากเขาก็ไม่มีความรู้สึกชอบพอผู้แต่งแต่อย่างใด พวกเขาเหมือนกับแขกที่หยาบคายผู้ซึ่งหลังจากงานเลี้ยงอันอื้อมน่าสำราญแล้วก็กลับบ้านโดยไม่เอ่ยขอบคุณเจ้าบ้านเลย นี่คงพอเพียงแล้วสำหรับความฉลาด ในการเตรียมงานเลี้ยงแห่งเหตุผล โดยออกค่าใช้จ่ายเองสำหรับฝูงชนที่มีรสนิยมอันจู้จี้และไม่อาจคาดคะเนได้ และผู้ซึ่งมีความสำนึกในบุญคุณอย่างลึกซึ้งเช่นนี้!

แต่ขอให้ท่านทำอย่างที่ข้าพเจ้าบอกคือ ติดต่อกับราฟาเอล ข้าพเจ้าคิดปัญหาอื่นๆ ที่หลังก็ได้ ถึงแม้ว่าที่จริงแล้วมันสายเกินไปที่จะมีเหตุ มีผลขึ้นในตอนนี่คือ เมื่อข้าพเจ้าทนลำบากลำบากเขียนหนังสือขึ้นมาแล้ว เพราะฉะนั้นถ้าราฟาเอลไม่มีข้อคัดค้านอย่างไร การที่ข้าพเจ้าจะพิมพ์

หนังสือหรือไม่ก็จะขึ้นอยู่กับมิตรของข้าพเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวท่าน
ว่าจะแนะนำอย่างไร

ด้วยความปรารถนาดีที่สุดมายัง ปีเตอร์ ไซลส์ ที่รักที่สุดและภรรยา
ผู้น่ารักของท่าน และขอให้ท่านได้โปรดขอบพื่อในตัวข้าพเจ้าต่อไปให้
มากเหมือนเดิม เพราะข้าพเจ้าชอบท่านมากยิ่งขึ้นทุกวัน

ด้วยใจจริง

ทอมัส มอร์

จดหมายจาก ไจลส์ ถึงบุสลิเดิน¹

แอนด์เวิร์ป
1 พฤศจิกายน ค.ศ. 1516

บุสลิเดิน ที่รัก

เมื่อวันก่อนนี้ ทอมัส มอร์ สหายผู้ยิ่งใหญ่ของท่านผู้ซึ่งข้าพเจ้าเชื่อว่าท่านคงจะเห็นพ้องด้วยว่าเป็นสิ่งประเสริฐอย่างหนึ่งแห่งยุคสมัยของเรา ได้ส่งเรื่องของยูโทเปียซึ่งข้าพเจ้าได้แนบมาด้วยนี้แล้วมาให้ข้าพเจ้า ขณะนี้มีคนอยู่ไม่กี่คนที่รู้เรื่องราวของเกาะนี้ แต่ทุกๆ คนควรจะอยากรู้ เพราะมันเหมือนกับ Republic ของเพลโต เพียงแต่ว่าดีกว่าเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมันถูกบรรยายโดยผู้เขียนที่ทรงความสามารถเช่นนี้ มอร์บรรยายมันให้ปรากฏต่อตาของเราอย่างชัดเจนเสียจนกระทั่งข้าพเจ้ารู้ว่าการอ่านข้อเขียนของเขาทำให้ข้าพเจ้ามองเห็นภาพมันได้ชัดเจนยิ่งเสียกว่าเมื่อตอนที่ข้าพเจ้ากำลังได้ยินเสียงของราฟาเอลอยู่ในหูของข้าพเจ้าเสียอีก เพราะข้าพเจ้าอยู่ด้วยกับมอร์เมื่อมีการสนทนากันในเรื่องนี้ และราฟาเอลก็ยิ่งพูดได้ดีเป็นพิเศษ เพราะเห็นได้ชัดว่าเขามีได้นำเอาเรื่องของคนอื่นมาเล่าต่อ หากแต่เล่าประสบการณ์ของตนเองในที่ซึ่งเขาได้อาศัยอยู่เป็นเวลานาน โดยส่วนตัวแล้วข้าพเจ้าเชื่อว่าเขาคงได้เห็นโลกมากกว่าที่ยูลิวสิสเห็นเสียอีก และข้าพเจ้าสงสัยว่าจะมีใครเหมือนเขาอีกบ้างอย่างน้อยที่สุดในแปดร้อยปีนี้ เขาทำให้เรารู้สึกเหมือนกับว่า

¹ เจโรม เดอ บุสลิเดิน (ค.ศ. 1470-1517) พบกับมอร์ เมื่อปี ค.ศ. 1515 เขาเป็นผู้ก่อสร้างวิทยาลัยเพื่อสอนภาษากรีก ละติน และ ฮีบรู ที่ รูเว็ง นอกจากตำแหน่งอื่นๆ แล้ว บุสลิเดินยังเป็นสมาชิกของสภาแห่งเม็คลิน ซึ่งเป็นศาลสูงแห่งเนเธอร์แลนด์ด้วย

เวสปุสซีไม่ได้พบเห็นอะไรเลยทีเดียว

ดูเหมือนว่าราฟาเอลจะมีความสามารถเป็นพิเศษในการแสดงให้เห็นด้วยถึงแม้ข้าพเจ้าจะคิดว่าเราสามารถบรรยายสิ่งที่เราเห็นได้ดีกว่าสิ่งที่เราได้ยินมา แต่เมื่อข้าพเจ้าคิดถึงการที่มอร์บรรยายเรื่องเดียวกันนี้ให้เป็นภาพปรากฏขึ้นมาแล้ว บางครั้งข้าพเจ้าก็มีความรู้สึกที่ข้าพเจ้ากำลังอยู่ในยูโทเปียจริงๆ อันที่จริงแล้วข้าพเจ้าเชื่ออย่างจริงจังว่าเรื่องราวของเกาะนี้มีอยู่ในงานเขียนของมอร์มากเสียยิ่งกว่าราฟาเอลจะเห็นได้เองตลอดเวลาห้าปีที่เขาอยู่ที่นั่นเสียอีก ในแต่ละหน้าเราได้พบเห็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างมากมายจนข้าพเจ้าแทบจะไม่ทราบว่าจะยกย่องอย่างใดก่อนหรือมากที่สุด ความทรงจำอันแม่นยำของเขาที่อาจจำบทสนทนาอันยาวมาได้หมดเกือบคำต่อคำ ความเฉลียวฉลาดในการเข้าใจได้ในทันทีถึงสาเหตุอันแท้จริงและที่อาจเป็นไปได้ของความชั่วช้าของสังคมซึ่งไม่เคยเป็นที่ล่วงรู้มาก่อน หรือนำหนักและความรบรินของสไตล์ของเขา ความสามารถของเขาที่จะกล่าวถึงเรื่องต่างๆ กันเป็นภาษาละตินที่ถูกต้องและสละสลวยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อเขาต้องมีภาระอื่นๆ อันเกี่ยวข้องกับกิจการและการครอบครัวย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ทั้งหมดนี้ก็คงไม่เป็นที่น่าประหลาดใจเท่าไรสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิสูงอย่างท่าน นอกจากนี้แล้วท่านเองก็สนิทสนมกับมอร์และคุ้นเคยกับสติปัญญาอันกว้างขวางแม้จะไม่ถึงกับเหนือมนุษย์ก็ตาม

ข้าพเจ้าไม่อาจคิดว่าจะเพิ่มเติมอะไรนอกเหนือไปจากที่เขาเขียนไว้แล้วได้ นอกจากว่าจะเติมโคลงภาษายูโทเปียจำนวนสี่บท² และตัว

² ขุนพลยูโทเปียจากที่ที่ไม่ใช่เกาะสร้างเกาะมา
ผู้เดียวทั่วแคว้นข้าไว้ปรัชญา
แต่รัฐทางปรัชญาข้าสร้างให้มนุษย์
พร้อมที่จะให้ของของข้าและรับของที่ดีกว่า

อักษรภษายูโทเปีย³ ซึ่งราฟาเอลได้ให้ข้าพเจ้าดูหลังจากที่มอร์ได้กลับไป แล้ว ข้าพเจ้าได้เพิ่มเติมข้อสังเกตบางประการเข้าไว้ด้วย อีกประการหนึ่ง มอร์เป็นกังวลอยู่สักหน่อยเพราะเขาไม่รู้ว่าที่แน่นอนของเกาะยูโทเปีย ที่จริงแล้วราฟาเอลได้พูดถึงเรื่องนี้ไว้เหมือนกันแต่ก็อย่างสั้นๆ และโดยบังเอิญ รวากับว่าเขาตั้งใจจะกลับมาพูดถึงเรื่องนี้อีกในภายหลัง และโดยเหตุผลที่ไม่อาจหยั่งรู้ได้ เราทั้งสองต่างก็ไม่ได้มีโอกาสได้รู้ถึงเรื่องนี้เลย เพราะในขณะที่ราฟาเอลกำลังกล่าวถึงเรื่องนี้อยู่นั้นผู้ใช้ก็เข้ามาหา มอร์ และกระซิบที่ข้างหูเขา และถึงแม้ว่านี่จะทำให้ข้าพเจ้าพยายามฟังอย่างตั้งอกตั้งใจยิ่งขึ้นแต่พอถึงตอนสำคัญเพื่อนของเขาคนหนึ่งก็เริ่มไอเสียงดัง ข้าพเจ้าคิดว่าเขาคงจะเป็นหวัดมาจากเรือ ทำให้ตอนที่เหลือของประโยคที่ราฟาเอลพูดไม่อาจได้ยินได้เลย อย่างไรก็ตามข้าพเจ้าจะไม่ยอมหยุดจนกว่าเรื่องนี้จะกระจ่าง และจนกว่าจะสามารถบอกท่านได้ว่าเกาะยูโทเปีย ตั้งอยู่ที่ไหนอย่างแน่นอน ทั้งตำแหน่งของเส้นละติจูดและอื่นๆ กล่าวคือ ถ้ามิตรของเราราฟาเอลยังคงปลอดภัยก็อยู่ เพราะข้าพเจ้าได้ยินเรื่องต่างๆ กันหลายเรื่องเกี่ยวกับตัวเขา บ้างก็ว่าเขาได้ถึงแก่กรรมไปเสียแล้ว ในระหว่างการเดินทาง บ้างก็ว่าเขากลับไปยังประเทศของเขา คนอื่นๆ ก็ว่าเขาได้กลับไปยูโทเปียเสียแล้ว เพราะคิดถึงที่นั่นส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งนั้นเป็นเพราะเขาไม่อาจทนต่อพฤติกรรมของชาวยุโรปได้

ท่านอาจจะสงสัยว่าทำไมจึงไม่มีการกล่าวถึงยูโทเปียไว้เลยในข้อเขียนทางภูมิศาสตร์ แต่ราฟาเอลเองเป็นผู้แก้ปัญหานี้อย่างเรียบร้อย เขากล่าวว่ามันเป็นไปได้ที่คนโบราณจะรู้จักเกาะนี้โดยชื่ออื่น หรือก็ไม่เคยรู้จักเลย เพราะทุกวันนี้มีการค้นพบประเทศที่ไม่เคยมีกล่าวถึงไว้ในหนังสือ

³ ตัวอักษร ภาษายูโทเปียเทียบกับภาษาอังกฤษ

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y
 ๐ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ Δ J L Γ α 0 8 ๓ ๐ ๑ ๒

ภูมิศาสตร์เก่าอยู่เนื่อง ๆ อย่างไม่รู้ดี ข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้องอ้างเหตุอื่นมา พิสูจน์เรื่องของข้าพเจ้า ในเมื่อข้าพเจ้าสามารถอ้างคนอย่างมอร์เป็นหลัก ได้

ข้าพเจ้าเข้าใจและนับถือความถ่อมตนที่ทำให้เขาลังเลที่จะพิมพ์ หนังสือเล่มนี้ออกมา แต่โดยส่วนตัวแล้วข้าพเจ้าคิดว่ามันเป็นงานชนิดที่ไม่ควรจะถูกเก็บไว้นาน ๆ ไม่ว่าจะโดยเหตุผลใด หากแต่ควรจะนำออกเผยแพร่โดยเร็วเท่าที่จะทำได้ และจะเป็นการดียิ่งขึ้นถ้าจะมีจดหมายจากท่านแนะนำหนังสือเล่มนี้ต่อโลก เพราะท่านมีความเข้าใจลึกซึ้งเป็นพิเศษ ถึงความหลักแหลมของมอร์ และใครกันอีกเล่าที่เหมาะสมจะเป็นผู้แนะนำความคิดที่ดีต่อส่วนรวมมากไปกว่าผู้ซึ่งรับราชการมานานหลายปี และได้รับการยกย่องเป็นอย่างสูงในด้านปัญญาและความสัตย์ซื่อ?

ด้วยความปรารถนาดีทั้งหมดต่อผู้อุปถัมภ์การเรี่ยไรที่ยิ่งใหญ่ผู้ซึ่ง เป็นสิ่งประเสริฐของยุคนี้อยู่ด้วยคนหนึ่ง

ด้วยใจจริง

ปีเตอร์ ใจลส์

เมื่อเร็ว ๆ นี้ พระเจ้าเฮนรีที่แปดแห่งอังกฤษ กษัตริย์ผู้ทรงอำนาจและมีชัยชนะมากที่สุด และกอบประดัยคุณธรรมของกษัตริย์ที่ไม่อาจมีใครเทียบเท่า ทรงมีข้อที่ไม่อาจตกลงกันได้บางประการกับเจ้าชายชาร์ลส์แห่งแคสตีล¹ จึงได้ส่งข้าพเจ้าไปยังแฟลนเดอร์สเพื่อเจรจาและปรองดองความของพระองค์ ผู้ร่วมงานและสหายร่วมทางของข้าพเจ้าคือ คัทเบิร์ต ทันเสติล บุคคลซึ่งไม่อาจมีใครเปรียบได้ และเป็นผู้ที่พระองค์ได้ทรงแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ท่ามกลางความพอใจอย่างใหญ่หลวงของคนทั้งปวง ข้าพเจ้าจะไม่กล่าวอะไรเกี่ยวกับบุคคลนี้อีก ไม่ใช่เพราะข้าพเจ้ากลัวว่าจะมีใครสงสัยว่าข้าพเจ้าจะลำเอียงเข้าข้างเพื่อน แต่เป็นเพราะว่าความรู้และคุณธรรมของเขานั้นมีมากกว่าที่ข้าพเจ้าจะอาจบรรยายได้

¹ แต่เดิมนั้นน้องสาวของกษัตริย์เฮนรีที่แปด กำหนดจะอภิเษกสมรสกับเจ้าชายชาร์ลส์แห่งแคสตีล แต่ต่อมาเจ้าชายชาร์ลส์ทรงถอนหมั้น เพราะคิดว่าการเป็นพันธมิตรกับพระเจ้าฟรานซิสที่หนึ่งแห่งฝรั่งเศส โดยหมั้นกับน้องสะใภ้ของพระเจ้าฟรานซิสที่หนึ่ง (ซึ่งในขณะนั้นมีอายุได้สี่ขวบ) จะเป็นประโยชน์แก่พระองค์มากกว่าเพื่อเป็นการตอบโต้รัฐบาลอังกฤษ จึงสั่งห้ามสงวนแคะไปยังแคว้นของเจ้าชายชาร์ลส์ในเนเธอร์แลนด์ แต่เมื่อปรากฏว่าการทำเช่นนั้นกลับเป็นผลเสียแก่การค้าขนสัตว์ของอังกฤษ จึงได้มีการส่งคณะผู้แทนไปเจรจาเพื่อเปิดสัมพันธ์ทางการค้าพอค้าอังกฤษได้ขอให้ทอมัส มอร์ ไปเป็นผู้แทนครั้งนี้ (มอร์รับหน้าที่เมื่อ 7 พฤษภาคม ค.ศ. 1515) มอร์เขียนเล่มที่สองของ Utopia เมื่ออยู่ในเนเธอร์แลนด์เป็นเวลาหกเดือน ส่วนเล่มแรกเขียนเมื่อเขากลับมาอังกฤษแล้ว

และเพราะว่ามันเป็นสิ่งที่รู้จักกันดีเสียจนข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้องชมเชยอีก
เว้นเสียแต่ว่าข้าพเจ้าจะหาอย่างทีสุภาพตกล่าไว้ คือ “ส่องให้เห็นดวง
อาทิตย์ด้วยตะเกียง”

ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยเจ้าชายชาร์ลส์ให้มาเจรจากับเราซึ่งล้วน
แล้วแต่เป็นผู้ที่เลิศเลอทั้งสิ้น ได้มาพบกับเราที่เมืองบริซตามที่ได้ตกลง
กัน หัวหน้าและผู้นำของพวกเขาคือเจ้าเมืองบริซผู้มีชื่อเสียง แต่ผู้ที่ฉลาด
ที่สุดและได้รับคำกล่าวขวัญในทางที่ดีที่สุดคือ จอร์จ เท็มเซ ประมุขของ
เมืองแคเชิลซึ่งเป็นผู้คล่องแคล่วโดยธรรมชาติและโดยการฝึกฝน เขา
เป็นผู้ที่รอบรู้ในกฎหมายและชำนาญเป็นที่สุดในกิจการบ้านเมืองอันเนื่อง
มาจากความสามารถ และประสบการณ์อันยาวนานของเขา หลังจากที่เร
ได้พบกันหลายครั้งแต่ไม่อาจตกลงกันได้ พวกเขาจึงเดินทางไปยังบริส-
เชลส์เสียหลายวันเพื่อรับทราบนโยบายของเจ้าเหนือหัวของเขา

ในขณะเดียวกัน เมื่อไม่มีกิจธุระอันใด ข้าพเจ้าก็เดินทางไปยัง
แอนต์เวิร์ป ในบรรดาผู้ที่มาเยี่ยมเยียนข้าพเจ้าที่นั่น ปีเตอร์ ใจลส์ เป็น
ที่ชอบพอกับข้าพเจ้ามากกว่าผู้อื่น เขาเป็นชาวท้องถิ่นของแอนต์เวิร์ป
เป็นผู้ที่ได้รับความยกย่องมากและเป็นผู้ควรค่าแก่ความนับถือที่สุด ข้าพ-
เจ้าไม่เคยพบเห็นชายหนุ่มที่ได้รับการอบรมและมาจากเชื้อสายที่ดียิ่งไป
กว่าเขา อันที่จริงแล้วเขาเป็นผู้ที่ดีที่สุดและเรียนรู้มากที่สุดและนอกจาก
นั้นก็ยังเป็นผู้ที่สุภาพอ่อนโยนอีกด้วย สำหรับมิตรผู้ใกล้ชิดเขาเป็นผู้ที่น่า
รักใคร่ น่าไว้วางใจ และนำเสนอหน้หาอย่างมากยากที่จะหามิตรอย่างเขาได้
ที่ไหนอีก ไม่มีใครที่จะถ่อมตนหรือตรงไปตรงมายิ่งกว่าเขา ไม่มีใครที่จะ
ประสานความเรียบๆ เข้ากับความรอบคอบได้ดีไปกว่าเขา คำสนทนาของ
เขาซึ่งชวนเพลินและหลักแหลมโดยไม่หยาบคาย ทำให้ความปรารถนา
อันแรงกล้าของข้าพเจ้าที่จะได้เห็นบ้านเกิดเมืองนอน ภรรยา และบุตร

ของข้าพเจ้า (ซึ่งข้าพเจ้าได้จากมานานกว่าสี่เดือนแล้ว) ผ่อนคลายลงไป เป็นอันมากเมื่ออยู่กับเขา

วันหนึ่งหลังจากที่ข้าพเจ้าได้ไปฟังมิสซาที่โบสถ์โนร์ตตาม อันเป็นโบสถ์ที่สวยงามที่สุดและมีคนไปมากที่สุดไนแอนต์เวิร์ป และขณะที่กำลังจะกลับที่พัก ข้าพเจ้าก็เห็นเขากำลังพูดคุยกับชายแปลกหน้าสูงอายุผู้หนึ่ง ชายแปลกหน้านั้นมีใบหน้าที่กร้านแดด มีเครายาว และปล่อยให้เสื้อคลุมพาดไหล่อย่างไม่เอาใจใส่² ลักษณะและเครื่องแต่งกายของเขาทำให้ข้าพเจ้าคิดว่าเขาคงเป็นชาวทะเล เมื่อปีเตอร์เห็นข้าพเจ้าก็เข้ามาหาและทักทายข้าพเจ้า ขณะที่ข้าพเจ้ากำลังทักทายตอบเขาก็พาข้าพเจ้าออกไปข้างๆ และชี้ไปที่ชายแปลกหน้ากล่าวว่า “ท่านเห็นชายผู้นั้นไหม? ข้าพเจ้ากำลังคิดว่าจะพาเขามาหาท่านอยู่”

ข้าพเจ้าตอบว่า ‘ในเมื่อเขาเป็นเพื่อนของท่าน ข้าพเจ้าก็ยินดีรู้จักเขาเป็นอย่างยิ่ง’

เขากล่าวว่า ‘ถ้าท่านรู้ว่าเขาเป็นใครท่านก็อยากจะรู้จักเขาอยู่ดี เพราะไม่มีใครที่ยังมีชีวิตอยู่ที่จะบอกท่านได้มากเท่าเขา ถึงผู้คนและดินแดนต่างๆ ที่ไม่มีใครรู้จัก และข้าพเจ้าทราบว่าคุณก็กระหายอย่างที่สุดที่จะได้ทราบเรื่องเช่นนั้น’

ข้าพเจ้ากล่าวว่า ‘ถ้าเช่นนั้นข้าพเจ้าก็คงจะเดาไม่ผิดนัก เพราะทันทีที่เห็นเขาข้าพเจ้าก็คิดว่าเขาคงเป็นชาวทะเล’

เขาตอบว่า ‘เปล่าเลย ท่านเข้าใจผิดเสียแล้ว เพราะเขาไม่ได้แล่นเรืออย่างนักเดินเรือพัลลินูร์ส แต่อย่างยูลิซีส หรืออย่างเพลโตมาก

² ตามคำบอกเล่าของ โรเจอร์ แอสแคม (ค.ศ. 1515-68) ซึ่งเป็นนักเขียนและผู้รู้ชาวอังกฤษแล้ว การแต่งกายอย่างนี้เป็นสิ่งที่ทำจนติดเป็นนิสัยอย่างหนึ่งของทอมัส มอร์เอง

กว่า³ ราฟาเอล ฮิลเดย์⁴ (ชื่อของเขาเป็นอย่างนี้) รู้ภาษาละตินแล้วก็ยังเป็นผู้ปราดเปรีองในภาษกรีกด้วย เขาสนใจในภาษกรีกเป็นพิเศษก็เพราะเขาอุทิศตนอย่างเต็มที่ให้แก่ปรัชญาซึ่งเขารู้ว่าพวกโรมันไม่ได้เหลืออะไรที่มีค่าให้แก่เราเลย นอกจากที่จะพบใน เซเนกา และซีเซโร เขาปรารถนาที่จะเห็นโลกมากเสียจนเขาแบ่งปันมรดกที่บิดาเขาทิ้งไว้กับน้องๆ ของเขา (เขาเป็นชาวโปรตุเกสโดยกำเนิด) แล้วเอาส่วนของเขาไปลงทุนกับ อเมริโก เวสปุชชี⁵ เขาได้ร่วมเดินทางในสามครั้งของการ

³ พัลลินุรัส (Palinurus) เป็นคนนำร่องเรือของอีนิอัส ซึ่งหลบคางทางเสด็จตกน้ำ แล้วว่ายน้ำขึ้นฝั่งแล้วถูกชาวพื้นเมืองฆ่า (Aeneid, V, 833-71; VI, 349-62) ใจความตอนนั้นคงมุ่งจะเปรียบว่า พัลลินุรัส เป็นนักเดินเรืออาชีพไม่ใช่ผู้สำรวจทางปรัชญา และไม่ใช่ผู้ที่ “ตื่นแล้ว” ในทางปรัชญาโดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับยูลิสซีส ซึ่งในสมัยแห่งการฟื้นฟูศิลปวิทยาการนั้นถือกันว่าเป็นผู้ศึกษามนุษย์ กิริยาทำทางและการปกครองที่ลึกซึ้งและเพื่อเปรียบเทียบกับเพลโตด้วย

⁴ ราฟาเอล (Raphael) ในภาษาฮีบรูแปลว่า “พระเจ้าได้ทรงรักษา” แต่นามสกุลของราฟาเอล คือ Hythloday นั้นมาจากภาษกรีกว่า hythlos ซึ่งแปลว่า ปราดจากความหมายหรือไร้สาระ และ daio ซึ่งแปลว่า ผู้แจกจ่าย

⁵ อเมริโก เวสปุชชี เป็นพ่อค้าชาวฟลอเรนซ์ผู้อ้างว่าตนได้ค้นพบทวีปอเมริกาได้ในการเดินทางทางทะเลเมื่อปี ค.ศ. 1497 ทวีปนั้นจึงได้รับการขนานนามตามชื่อของเขา มอร์เองอาจจะได้ความคิดบางประการในการแต่งเรื่อง Utopia มาจากบันทึกการเดินทางของเวสปุชชี (New World) ซึ่งบันทึกสิ่งที่เขาได้พบเห็น เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1501 ในบันทึกการเดินทางนี้เวสปุชชีได้กล่าวถึง “ผู้คนซึ่งไม่มีทรัพย์สินสมบัติส่วนตัว ทุกสิ่งทุกอย่างถือเป็นของกลาง พวกเขาอยู่ร่วมกันโดยปราศจากกษัตริย์ ปราศจากรัฐบาล และทุกๆ คนเป็นนายของตัวเอง... พวกเขาอยู่ตามธรรมชาติ และอาจกล่าวได้ว่าเป็นพวกเอปิคิวเรียนมากกว่าพวกสโตอิค... ชาวพื้นเมืองกล่าวว่ามิทองอยู่เป็นจำนวนมากข้างในดินแดนนั้นและไม่ได้ถือกันว่ามีราคาหรือมีค่าอย่างใด” อย่างไรก็ตาม พวกนี้ก็แตกต่างกับชาวโยโทเปียของมอร์มาก เป็นต้นว่า พวกเขากินเนื้อมนุษย์คือกินเนื้อเชลยศึก และบางครั้งก็กินเนื้อภรรยาและบุตรตัวเอง

เดินทางสี่ครั้งสุดท้ายของเวสปุสซี ซึ่งเรื่องราวเหล่านั้นก็ได้ตีพิมพ์ออกมาแล้ว แต่เขาไม่ได้เดินทางกลับบ้านพร้อมกับเวสปุสซี ในการเดินทางครั้งสุดท้ายหลังจากที่ได้ใช้ความพยายามเป็นอย่างมาก เขาก็ได้รับอนุญาตจากเวสปุสซีให้เป็นหนึ่งในยี่สิบสี่คนที่เหลืออยู่ในป้อมที่ไกลที่สุดในดินแดนที่เขาไปถึงในการเดินทางเที่ยวสุดท้าย การที่ได้อยู่อย่างนั้นเป็นเรื่องที่น่าชื่นชมเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ยังคิดถึงเรื่องการท่องเที่ยวมากกว่าที่ผิงศพของตัวเอง และสำหรับผู้ที่ไม่มีความกลัวผิงศพก็จะถูกครอบคลุมด้วยท้องฟ้า และว่าถนนไปสู่สวรรค์นั้นสั้นเท่าๆ กันหมดจากทุกแห่งหน⁶

‘แต่ลักษณะจิตใจเช่นนี้ก็คงจะมีผลร้ายต่อเขาอยู่มากหากว่าพระเจ้ามิได้ทรงโปรดปรานเขา หลังจากที่เวสปุสซีได้กลับไปแล้ว เขาและสหายอีกห้าคนจากป้อมก็ได้เดินทางไปยังประเทศหลายประเทศ และในที่สุดโดยโชคดีเพียงครั้งเดียวเขาก็ได้เดินทางไปถึงลังกา และจากนั้นก็ไปยังกัลกัตตาที่ซึ่งเขามีความสุขมากที่ได้พบเรือโปรตุเกส และแล้วโดยไม่มีใครคาดฝันเขาก็เดินทางกลับมายังประเทศของเขา’

เมื่อปีเตอร์กล่าวจบ ข้าพเจ้าก็ขอขอบคุณสำหรับความกรุณาที่อยากจะให้ข้าพเจ้าได้คุ้นเคยกับผู้ที่เขารู้ว่าการสนทนาด้วยเป็นสิ่งที่ยากแก่การปรารถนา และข้าพเจ้าก็หันไปหาราฟาเอล แล้วข้าพเจ้าก็กับราฟาเอลก็ทักทายปราศรัยกัน และหลังจากแลกเปลี่ยนอรรถาัยไมตรีกันตามธรรมเนียม

⁶ ขณะที่อะแนกซากอรัสกำลังใกล้จะสิ้นใจอยู่ที่แลมซาคัสนั้น มิตรสหายของเขาถามเขาว่า ถ้าเขาตายแล้วเขาอยากจะให้นำศพกลับไปบ้านของเขาที่คลาซอเมนีหรือไม่ อะแนกซากอรัสตอบว่า “นั่นไม่จำเป็นเลย ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ท่านก็อาจไปถึงแดนบาดาลได้” (Cicero, *Tusculanae Disputationes* I. 104) เมื่อภรรยาของมอร์ไปเยี่ยมเขาที่หอคอยแห่งลอนดอนและหาว่าเขาโง่ที่จากบ้านอันสุขสบายมาอยู่ใน “คุกที่ปิดและสกปรกโสโครก” อย่างเต็มใจ มอร์ตอบว่า “บ้านหลังนี้... มิได้ใกล้กับสวรรค์เหมือนบ้านของฉันเองดอกหรือ?”

นิยมสำหรับผู้ที่พักพบปะกันเป็นครั้งแรกแล้ว เราทั้งหมดก็ไปยังที่พักของข้าพเจ้า เมื่อถึงที่นั่นเรานั่งลงตรงริมฝั่งน้ำอันเต็มไปด้วยหญ้า และสนทนากัน

เขาบอกข้าพเจ้าว่า เมื่อเวสปุสซีได้แล่นเรือกลับไปแล้ว เขาและสหายซึ่งคงอยู่ที่ป้อมก็พบปะกับผู้คนของที่นั่นอยู่บ่อยๆ และโดยการเจรจาทีสุภาพอ่อนโยนก็ค่อยๆ ทำให้เป็นมิตรกัน ในไม่ช้าพวกเขาที่อยู่ร่วมกันกับพวกนั้นอย่างปลอดภัยและอย่างสนิทสนม เขากล่าวว่าพวกเขาได้รับการยกย่องโดยผู้ปกครอง (ข้าพเจ้าลืมชื่อและประเทศของเขา) ผู้ซึ่งจัดสรรทุกสิ่งทุกอย่างที่จำเป็นให้แก่พวกเขาอย่างเหลือเฟือ และให้ยานพาหนะแก่พวกเขาคือเรือเมื่อเขาไปโดยทางน้ำและเกวียนเมื่อเขาไปโดยทางบก นอกจากนั้นผู้ปกครองนั้นยังให้ผู้นำทางที่ซื่อสัตย์มากกับพวกเขาด้วยเพื่อแนะนำและฝากฝังพวกเขากับผู้ปกครองคนอื่นๆ ที่พวกเขาปรารถนาจะพบ หลังจากเดินทางมาหลายวันพวกเขาก็มาถึงเมืองและนครและรัฐที่มีผู้คนอยู่มาก และมีการปกครองดูแลอย่างเป็นสุข

ตรงใต้เส้นศูนย์สูตรและทั้งสองด้านของเส้นอันเป็นเขตที่ดวงอาทิตย์เคลื่อนไปนั้น มีทะเลทรายที่กว้างขวางและแห้งผากไปด้วยความร้อนจากดวงอาทิตย์ อาณาบริเวณทั้งหมดอ้างว้างและเปล่าเปลี่ยวทั้งยังป่าเถื่อนและไม่มีการเพาะปลูก มีแต่สัตว์ป่าและงูพิษอาศัยอยู่ คนไม่กี่คนที่อยู่ในเขตนี้อาศัยป่าเถื่อน และเมื่ออันตรายไม่แพ้สัตว์ป่า เมื่อพวกเขาเดินทางต่อไปสภาพนั้นก็ค่อยๆ รุนแรงน้อยลง ความร้อนไม่แผดเผานัก พื้นดินมีสีเขียวมากขึ้น และแม้แต่สัตว์ป่าก็ดูร้ายน้อยกว่า ในที่สุดพวกเขาก็บรรลุถึง ประเทศ นคร และเมืองที่มีการค้าพาณิชย์กันเองและกับเพื่อนบ้านใกล้เคียง และกับประเทศที่อยู่ไกลออกไปโดยทางทะเลและทางบก เขากล่าวว่าจากนั้นพวกเขาก็สามารถไปยังดินแดนต่างๆ ได้ทุกทางเพราะพวกเขาเป็นที่ต้อนรับในเรือที่จะเดินทางทุกลำ

- เรือแบบแรกที่พวกเขาเห็นนั้นเป็นเรือห้องแบน มีใบทำด้วยใบ
กกสานถี่ๆ และบางแห่งก็เป็นแผ่นหนัง ไกลออกไปพวกเขาพบเรือที่
มีกระดูกงูกลม มีใบทำด้วยผ้าใบเหมือนกับเรือของเราทุกอย่าง กะลาสี
เรือก็ชำนาญทั้งการแล่นใบและการเดินเรือ ราฟาเอลกล่าวว่าพวกนั้น
ชอบคุณเขาอย่างที่สุดที่แนะนำให้พวกเขาได้รู้จักการใช้เข็มทิศซึ่งพวกเขา
ไม่รู้มาก่อน และเพราะไม่รู้จักใช้เข็มทิศนี้เอง พวกเขาจึงเดินทางอย่าง
ระมัดระวังยิ่งและเฉพาะแต่ในฤดูร้อนเท่านั้น บัดนี้พวกเขามีความเชื่อมั่น
ในเข็มทิศเป็นอย่างมากยิ่งจนกระทั่งไม่กลัวฤดูหนาวอีกต่อไป และรู้สึกปราศจาก
ความกังวลมากกว่ารู้สึกปลอดภัย การค้นพบนี้ซึ่งพวกเขาคิดว่ามีประโยชน์
ต่อพวกเขาเป็นอย่างมาก อาจจะเป็นสาเหตุแห่งความยุ่งยากของพวก
เขาได้ถ้าพวกเขาขาดความสุขรอบคอบ

ถ้าจะบรรยายทุกอย่างที่ราฟาเอลได้เล่าให้เราฟังจากสิ่งที่เขาได้
เห็นมาก็คงจะยาวนานจนเกินไป และก็คงจะเป็นการออกนอกประเด็น
เฉพาะหน้าของเราด้วย ในโอกาสอื่นบางทีเราจะกล่าวถึงสิ่งซึ่งมีคุณค่า
ควรแก่การรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมที่ฉลาดและรอบ
คอบที่เขาได้สังเกตจากประเทศอื่นๆ ที่เจริญแล้ว เราได้ถามเขามากมาย
ในเรื่องเหล่านี้ และเขาก็ตอบเราอย่างเต็มใจมาก อย่างไรก็ตามเราไม่ได้
ได้ถามถึงสัตว์ประหลาดซึ่งก็มีอยู่ดาษดื่น นางซิลลา นางผีเสื้อที่โหดเหี้ยม
และมนุษย์กินคนนั้นพบได้ง่ายทุกแห่งหน⁷ แต่ไม่ใช่ของง่ายเลยที่จะพบ
รัฐที่มีการปกครองอย่างดีและอย่างฉลาดเฉลียว

⁷ ใน *Odyssey* เล่าว่า ซิลลาคือสัตว์ประหลาดที่มีหัวหกหัว ซึ่งกินลูกเรือของ
ยูลิสซีสไปทุกคน และนางผีเสื้อที่คอยแย่งชิงอาหารในทันทีที่ใครกำลังจะกินก็มี
ปรากฏใน *Aeneid* สัตว์ประหลาดเหล่านี้คือ สัญลักษณ์ของผู้ซึ่งเอารัดเอา
เปรียบคนอื่น ๆ ในสังคม

ขณะที่เขาบอกเราถึงสิ่งผิดปกติดังต่าง ๆ มากมายในประเทศที่ค้นพบใหม่ ๆ เหล่านั้น เขานึกถึงสิ่งอื่น ๆ อีกไม่น้อยที่อาจใช้เป็นแบบแผนในการแก้ไขข้อผิดพลาดในนครและอาณาจักรของเราได้ แต่ตั้งได้กล่าวแล้วข้างต้น ข้าพเจ้าจะกล่าวถึงสิ่งเหล่านี้ภายหลัง ขณะนี้ข้าพเจ้าตั้งใจแต่เพียงจะเล่าต่อเฉพาะที่เขาเล่าให้เราฟังเกี่ยวกับความเป็นอยู่และกฎหมายของชาวโยโทเปีย โดยเล่าถึงสภาวะการณ์ที่นำเราเข้าสู่การสนทนาเรื่องมหาชนรัฐแห่งนั้นเสียก่อน ราฟาเอลกล่าวอย่างหลักแหลมถึงข้อผิดพลาดต่าง ๆ และขนบธรรมเนียมที่ฉลาด ที่เขาได้พบเห็นในชาติเหล่านี้และในชาติของเราเอง โดยกล่าวถึงขนบประเพณีและการปกครองของแต่ละแห่งที่เขาได้ไปมาอย่างสนิทสนมราวกับว่าเขาได้อยู่ที่นั่นมาตลอดชีวิต ปีเตอร์นั้นเต็มไปด้วยความรู้สึกยกย่อง

เขากล่าวว่า ‘ท่านราฟาเอล ทำไมท่านจึงไม่เข้าไปรับใช้กษัตริย์⁸ ที่ไหนสักแห่งหนึ่ง เพราะข้าพเจ้าคิดว่าไม่มีกษัตริย์องค์ใดที่จะไม่ปรารถนาที่จะได้ตัวท่าน ความรอบรู้และความรู้ของท่านเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ และคนต่าง ๆ ย่อมเป็นที่ชื่นชอบของพระองค์เป็นอย่างมาก ขณะเดียวกันคำแนะนำและตัวอย่างของท่านก็หาค่ามิได้ ด้วยวิธีนี้ท่านก็จะทั้งเสนอสนองความสนใจของตนเองและเป็นประโยชน์ต่อมิตรของท่านทั้งหมดอีกด้วย’

⁸ อาจเป็นไปได้ว่าบทสนทนาต่อไปนี้จะถึงความขัดแย้งกันภายในใจของมอร์ในขณะที่นั้น เพราะในจดหมายที่เขามิถึงอเรสมัสผู้คงแก่เรียนชาวคัทซ์ เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1516 นั้น มอร์เล่าว่าเขาได้ปฏิเสธไม่ยอมรับเบียบานาญประจำปีจากพระเจ้าเฮนรี และในวันที่ 25 ตุลาคมปีเดียวกันเขาเขียนว่าอเรสมัสฉลาดที่หลีกเลี่ยงไม่เข้าไปพัวพันกับ “ธุรกิจอันวุ่นวายของกษัตริย์” แต่ภายในสองสามเดือนแรกของปี ค.ศ. 1518 มอร์ก็ตัดสินใจเข้ารับใช้พระเจ้าเฮนรี และรับตำแหน่งทางบ้านเมืองจนได้กลายเป็นอัศวินหาเสนาบดีในปี ค.ศ. 1529

ราฟาเอลกล่าวว่า ‘ข้าพเจ้าไม่เป็นกังวลกับมิตรของข้าพเจ้านักหรอก เพราะข้าพเจ้าได้ปฏิบัติหน้าที่ของ ข้าพเจ้าต่อเขาเรียบร้อยแล้ว เมื่อข้าพเจ้ายังเป็นหนุ่มและมีสุขภาพดี ข้าพเจ้าได้แบ่งสันปันส่วนให้แก่ญาติมิตรของข้าพเจ้าด้วยสิ่งของซึ่งคนอื่นจะไม่ละทิ้งจนกว่าเขาจะชราและป่วยไข้ (และเมื่อถึงเวลานั้นก็จะยอมเสียไปอย่างไม่เต็มใจ และเพราะเขาไม่อาจจะรักษามันไว้ได้อีกต่อไป) ข้าพเจ้าคิดว่ามิตรสหายของข้าพเจ้าควรจะพอใจกับสิ่งนี้ และคงไม่มุ่งหวังว่าข้าพเจ้าจะยอมเป็นทาสของกษัตริย์องค์หนึ่งองค์ใดเพื่อผลประโยชน์ของพวกเขาอีก’

ปีเตอร์ตอบว่า ‘ท่านพูดถูกแล้ว แต่ข้าพเจ้าไม่ได้หมายความว่าท่านควรจะเป็นทาสของกษัตริย์ใด เพียงแต่ว่าท่านควรจะให้บริการแก่กษัตริย์’

ราฟาเอลตอบว่า ‘ข้อแตกต่างเป็นแต่เพียงเรื่องของถ้อยคำเท่านั้น’

ปีเตอร์กล่าวว่า ‘แล้วแต่ท่านเถิด แต่ข้าพเจ้ามองไม่เห็นวิธีอื่นใดที่ท่านจะเป็นประโยชน์ไม่ว่าจะต่อมิตรสหายของท่านหรือต่อส่วนรวม มิใช่ที่จะกล่าวถึงความสุขที่ท่านเองพึงจะได้รับยิ่งกว่านี้’

‘มีความสุขยิ่งกว่านี้?’ ราฟาเอลอุทาน ‘วิถีชีวิตที่เป็นที่น่าเกลียดชังแก่ธรรมชาติของข้าพเจ้าจะทำให้ข้าพเจ้ามีความสุขยิ่งขึ้นหรือ? ขณะนี้ข้าพเจ้ามีชีวิตอยู่ตามใจปรารถนา และข้าพเจ้าเชื่อว่าข้าราชสำนักไม่กี่คนสามารถพูดได้อย่างนี้ ตามความจริงแล้ว มีคนจำนวนมากเหลือเกินที่พยายามประจบกษัตริย์ เพราะฉะนั้นถ้ากษัตริย์ไม่ได้ข้าพเจ้าหรือคนอย่างข้าพเจ้าไปก็คงจะไม่ใช้การสูญเสียที่ยิ่งใหญ่อะไรเลย’

ถึงตอนนี้ข้าพเจ้ากล่าวว่า ‘ท่านราฟาเอล เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าท่านไม่ปรารถนาทั้งสมบัติหรืออำนาจ และด้วยใจจริงแล้วข้าพเจ้าเห็นคุณค่าและยกย่องบุคคลเช่นนี้มากกว่าที่ข้าพเจ้าจะกระทำต่อผู้ยิ่งใหญ่ใดๆ

ในโลก กระนั้นก็ดี ข้าพเจ้าก็คิดว่าถ้าท่านจะสละเวลาและกำลังแรงของท่านให้กิจการบ้านเมือง ท่านก็คงจะได้กระทำการที่ควรค่าแก่ธรรมชาติอันกว้างขวางและใฝ่ในปรัชญาอย่างของท่าน ถึงแม้ว่าท่านเองอาจจะไม่ชอบมัน ท่านทำหน้าที่เช่นนั้นได้ดีที่สุดด้วยการอยู่ในสภากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ที่โหนดศักดิ์หนึ่ง ผู้ซึ่งท่านสามารถจะแนะนำให้ไปสู่อะไรก็ตามที่สูงส่งและยุติธรรม ข้าพเจ้าทราบว่าคุณคงจะทำอย่างนี้ถ้าท่านอยู่ในตำแหน่งอย่างนั้น และความพยายามของท่านก็คงจะสัมฤทธิ์ผล เพราะความยุติ กินดีหรือความทุกข์ยากของประชาชนย่อมหลั่งไหลมาจากผู้ปกครองของ เขาทั้งสิ้น เฉกเช่นจากน้ำพุที่ไม่มีวันหยุด การเรียนรู้ของท่านนั้นช่าง สมบูรณ์แม้แต่เมื่อไม่รวมเข้ากับประสบการณ์ และประสบการณ์ของท่าน ก็ช่างกว้างขวางเสียจนกระทั่งว่าแม้จะไม่มีการเรียนรู้ ท่านก็คงจะเป็นที่ ปรีक्षाที่พิเศษจริงๆ ไม่ว่าสำหรับกษัตริย์องค์ใดก็ตาม'

เขากล่าวว่า 'ท่านมอร์ที่รัก ท่านเข้าใจผิดเป็นสองเท่าทีเดียว ทั้ง ในความเห็นของท่านเกี่ยวกับข้าพเจ้า และในการคาดคะเนเกี่ยวกับ สถานการณ์เอง ข้าพเจ้าไม่มีความสามารถที่ท่านคิดว่าข้าพเจ้ามี และถ้า ข้าพเจ้ามีความสามารถนั้น ชุมชนก็คงไม่ดีขึ้นเพราะการเสียสละเวลาว่าง ของข้าพเจ้าหรอก เพราะกษัตริย์ส่วนมากดำเนินสงคราม (ซึ่งข้าพเจ้าไม่ มีความชำนาญหรือความสนใจ) มากกว่าที่จะใช้ศิลปะแห่งสันติสุข ส่วน มากแล้วพวกเขามุ่งที่จะให้ได้อาณาจักรใหม่ๆ มา ไม่ว่าจะอย่างผิดๆ หรือ อย่างถูกต้อง มากกว่าที่จะมุ่งปกครองสิ่งที่มียอยู่แล้วให้ดี ยิ่งกว่านั้น แล้ว ที่ปรีक्षाของกษัตริย์ก็ชาญฉลาดเสียจนพวกเขาไม่ต้องการคำแนะนำ จากผู้อื่น (หรืออย่างน้อยพวกเขาก็เห็นเป็นอย่างนั้น) ในขณะที่เดียวกัน เพื่อว่าจะได้มีความสัมพันธ์อันดีกับกษัตริย์พวกเขาก็ยอมรับ และแม้แต่ ปรบมือให้กับถ้อยคำที่โง่งมาจากปากของกษัตริย์ เพราะเป็นเรื่องโดยธรรมชาติที่มนุษย์แต่ละคนจะยกยอตนเอง โดยคิดว่าความเห็นของตนเองนั้นดี

ที่สุด กาแก่ๆ ก็รักลูกอ่อนของตนอย่างเดียวกับที่สิงรักลูกของมัน ที่นี้ในราชสำนักซึ่งประกอบไปด้วยผู้ที่ถือจนาคนอื่นทั้งหมด และสรรเสริญแต่พวกตนเอง ถ้าจะมีใครสักคนหนึ่งเสนอสิ่งที่เขาได้อ่านมาจากประวัติศาสตร์ หรือที่เขาได้สังเกตมาจากการเดินทางของเขา ที่ปรึกษาคนอื่นๆ ก็จะกลัวว่ากิตติศัพท์เรื่องปัญญาของพวกตนทั้งหมดจะตกอยู่ในอันตราย และพวกตนก็จะกลายเป็นแค่ไอ้โง่ธรรมดาๆ ถ้าหากว่าพวกเขาไม่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าข้อเสนอนั้นๆ อ่อนและบกพร่อง ถ้าทุกอย่างล้มเหลวหมดพวกเขา ก็จะอาศัยคำตอบที่ว่า สิ่งนั้นสิ่งนี้เป็นสิ่งที่บรรพบุรุษของเราพอใจ และเราจะหาญเอาตนเข้าไปเทียบกับปัญญาของบรรพบุรุษหรือ! เมื่อกล่าวเช่นนั้นแล้วพวกเขาก็จะทำเหมือนกับว่าได้กล่าวสิ่งสุดท้ายในเรื่องนั้นแล้ว และราวกับว่ามีอันตรายอย่างยิ่งในการพบคนที่ฉลาดกว่าบรรพบุรุษของเขาในเรื่องใดๆ และเขาก็พร้อมที่จะตามอย่างอะไรก็ตามที่บรรพบุรุษเคยทำมาราวกับว่ามันจำเป็นจะต้องดีที่สุดในที่สุด แต่ถ้าสิ่งที่ดีกว่าถูกเสนอแนะมา เขาก็จะใช้ข้ออ้างเรื่องการเคารพสิ่งในอดีต และยึดเหนี่ยวมันไว้อย่างตื้อตึง ข้าพเจ้าได้เคยประสบกับข้อวินิจฉัยที่หยิ่ง โง่ และบุดบังเช่นนี้ในหลายๆ แห่งมาแล้ว และแม้แต่ในอังกฤษก็เคยครั้งหนึ่ง'

‘ท่านเคยอยู่ในอังกฤษหรือ?’ ข้าพเจ้าถาม

‘ใช่ ข้าพเจ้าเคย’ เขาตอบ ‘และอยู่ที่นั่นเป็นเดือนๆ หลังจากที่มีการกบฏของพวกชาวคอร์นวอลล์ต่อต้านกษัตริย์ถูกปราบปรามด้วยการประหารประหารคนจนที่ร่วมด้วยในการกบฏเป็นจำนวนมาก⁹ ขณะนั้น

⁹ ในปี ค.ศ. 1497 ชาวคอร์นวอลล์ ซึ่งมีนายความชื่อ โทมัส แฟลมม็อคเป็นผู้นำ ได้ก่อการกบฏต่อต้านการบังคับเก็บภาษีเพื่อนำไปโจมตีสกอตแลนด์ พวกกบฏมีจำนวนประมาณ 15,000 คน แต่พ่ายแพ้ที่แบล็คฮีธ เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน และถูกฆ่าไปประมาณสองพันคนในการรบ

ข้าพเจ้าพักอยู่กับท่านจอห์น มอร์ดัน¹⁰ พระราชาคณะแห่งแคนเทอร์เบอรี พระคาร์ดินัล ซึ่งในขณะเดียวกันก็เป็นอัครมหาเสนาบดีของอังกฤษ ปีเตอร์ที่รักเอย (และท่านมอร์ดันรู้ว่าข้าพเจ้าพูดความจริง) ปัญญาและคุณธรรมของท่านมอร์ดันนั้นเป็นที่นับถือกันว่ายิ่งใหญ่เช่นเดียวกับสิทธิอำนาจของท่าน ท่านมีส่วนสูงปานกลาง และหลังไม่โก่งเพราะความชรา ลักษณะท่าทางทำให้ดูน่าเคารพมากกว่าน่ากลัว การสนทนาของท่านเป็นไปอย่างง่าย ๆ แต่เอาจริงเอาจัง และเคร่งขรึม บางครั้งท่านชอบที่จะทดสอบน้ำใจและลักษณะจิตใจของผู้ที่มาติดต่อกับท่าน ด้วยการพูดอย่างแรงแม้ว่าจะมิได้เป็นการไม่สุภาพกับพวกเขา ท่านชอบที่จะล่วงรู้ถึงคุณสมบัติเหล่านี้ ซึ่งเป็นลักษณะของธรรมชาติของท่านเองตราบเท่าที่มันมิได้เป็นการกระทำที่ขาดความรอบคอบ และท่านคิดว่าผู้ที่มีคุณสมบัติเหล่านี้เหมาะที่สุดที่จะบริหารกิจการบ้านเมือง ท่านมีความชำนาญเป็นอย่างมากในกฎหมาย และมีความเข้าใจอย่างกว้างขวาง และความทรงจำที่น่าอัศจรรย์ ท่านได้ทำให้ความสามารถตามธรรมชาติอันพิเศษของท่านดีขึ้นด้วยการศึกษาและจากประสบการณ์ เมื่อตอนที่ข้าพเจ้าอยู่ในอังกฤษนั้น พระมหากษัตริย์ก็ต้องฟังพาดำปรึกษาของท่านเป็นอย่างมาก และดูเหมือนว่ารัฐบาลก็อยู่ได้โดยท่านเป็นส่วนใหญ่ ท่านออกจากโรงเรียนไปอยู่ในราชสำนักตั้งแต่วัยเยาว์ และอุทิศชีวิตทั้งหมดให้กับกิจการบ้านเมือง ท่านได้อุตหนต่อโชคชะตาที่เปลี่ยนไปหลายต่อหลายครั้ง จึงได้ปัญญาที่ต้องลงทุนไปมาก และ เป็นปัญญาซึ่งมิได้สูญหายไปโดยเร็ว เพราะ ได้มาด้วยความยากลำบาก'

‘วันหนึ่งในขณะที่ข้าพเจ้ากำลังรับประทานอาหารกับท่านอยู่ มีทนายความชาวอังกฤษอยู่ด้วยผู้หนึ่งซึ่งถือโอกาสนั้นสรรเสริญการลงโทษ

¹⁰ จอห์น มอร์ดัน (ค.ศ. 1420-1500) คือผู้ซึ่งทอมัส มอร์ดาศัยอยู่ด้วยเป็นเวลาสองปี เมื่ออายุราวสิบสอง หรือสิบสามปี จากนั้นมอร์ดันก็ถูกส่งไปเรียนที่ออกซฟอร์ด

อย่างรุนแรงต่อพวกขโมย ซึ่งเขากล่าวว่าในตอนนั้นถูกจับแขวนคออย่างรวดเร็วเสียจนกระทั่งว่าบางครั้งมีถึงยี่สิบคนพร้อมกันบนตะแลงแกง แล้วเขาก็อุทานว่าเขายังไม่เข้าใจว่าทำไมจึงยังคงมีขโมยอยู่ทุกหนทุกแห่ง ในเมื่อมีอยู่น้อยรายเหลือเกินที่หนีพ้นจากการถูกแขวนคอไปได้ ถึงตรงนี้ข้าพเจ้าก็พูดต่อหน้าท่านคาร์ดินัลอย่างตามสบายว่า ‘ไม่มีเหตุผลที่จะต้องมาสงสัยในเรื่องนี้เลย การลงโทษพวกขโมยอย่างนี้ไม่ยุติธรรมในตัวเอง ทั้งยังไม่เป็นผลดีต่อชุมชนอีกด้วย วิธีแก้นี้ไม่สัมฤทธิ์ผลเพราะกวดขันกันรุนแรงเกินไป การขโมยธรรมดาๆ นั้นไม่ใช่อาชญากรรมที่ยิ่งใหญ่ถึงกับที่ควรจะเอาชีวิตผู้กระทำ และไม่มีโทษทัณฑ์ใดไม่ว่าจะรุนแรงสักแค่ไหนที่จะยับยั้งคนที่ไร้อาชีพไม่ให้ลักขโมยได้ เรื่องนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะแต่ในอังกฤษเท่านั้น หากแต่ยังมีประเทศอื่นๆ ในโลกอีกมากที่ดูเหมือนว่าจะเลียนแบบครู่ที่เลว ซึ่งพร้อมจะลงโทษนักเรียนมากกว่าที่จะสอนให้เขาดีขึ้น ทั้งๆ ที่การช่วยให้ทุกคนเลี้ยงชีพเองได้นั้นดีกว่าที่จะปล่อยให้เขาถูกผลักดันไปลักขโมยโดยความจำเป็น และต้องตายเพราะโทษทัณฑ์อันรุนแรงและสยดสยองเป็นไหนๆ’

นายความผู้นั้นตอบว่า ‘เรื่องนั้นเราได้ทำกันพอแล้ว มีทั้งการเป็นช่างฝีมือและการทำไร่นาที่มนุษย์อาจประกอบอาชีพได้ ถ้าเขาไม่เลือกทำในสิ่งที่เลว’

‘นั่นไม่พอเพียงพอ’ ข้าพเจ้ากล่าว ‘เราอาจจะมองข้ามผู้ที่ทุพพลภาพซึ่งกลับมาจากสงครามต่างถิ่นหรือสงครามกลางเมือง อาจจะสดๆ ร้อนๆ จากกบฏชาวคอร์นวอลล์และสงครามกับฝรั่งเศส¹¹ ก่อนหน้านั้นก็ได้ คนเหล่านี้ต้องวิกลจริตไปเนื่องจากการรับใช้ชาติและประเทศ

¹¹ ในเดือนตุลาคม ปี ค.ศ. 1492 กำลังของอังกฤษขึ้นบกที่คาร์เลส และเข้าล้อมบูลญแต่ก็ไม่ได้ผล

มีอาชีพที่จะทำมาหากินอย่างเก่าได้ และก็มียายุมากเกินไปกว่าที่จะเรียนรู้วิชาชีพใหม่ได้ แต่เนื่องจากสงครามเกิดขึ้นเป็นครั้งเป็นคราวเท่านั้น ขอให้เรามองข้ามพวกนี้ไป และพิจารณาถึงสิ่งอื่นที่เกิดขึ้นทุกวันเกิด มีชนชั้นสูงอยู่มากที่อยู่อย่างเกียจคร้านเหมือนกับฝั่งตัวผู้ และมีชีวิตอยู่โดยอาศัยแรงงานของผู้เช่าที่ดินของตนซึ่งก็ถูกรีดนาทาเร้นค่าเช่าอย่างเต็มที่ (นี่คือกรณีเดียวของความกระหมัดกระหม่อมของพวกเขา เพราะในเรื่องอื่นๆ แล้วเขาฟุ่มเฟือยเสียจนถึงขนาดตนเองต้องจนลง) ชนชั้นสูงเหล่านี้ไปที่ไหนก็ต้องมีพรรคพวกที่ไม่ทำอะไรและไม่เคยเรียนวิชาชีพอะไรเลี้ยงตัวติดตามไปด้วยเป็นแถว ทันทึที่เจ้านายของพวกเขาตายลง หรือตัวพวกเขาเองล้มป่วยลงพวกเขาก็จะถูกขับไล่ไสส่งเพราะพวกเจ้านายยอมเลี้ยงคนเกียจคร้านมากกว่าคนป่วย และโดยปกติแล้วพวกเขาหากมีภักจะไม่สามารถดูแลบ้านช่องที่ใหญ่โตอย่างที่บ้านของตนทำได้ พวกที่ถูกไล่ออกมาก็จะอดๆ อยากๆ ถ้าไม่เริ่มลักขโมย พวกเขาจะทำอะไรอื่นได้อีกเล่า? เมื่อสุขภาพของพวกนี้เสื่อมโทรมลง เมื่อเสื้อผ้าและใบหน้าของพวกเขาดูหิวโหย และเมื่อเสื้อผ้าของพวกเขาดึงกระรุงกระริง คนดี ๆ ก็จะไม่ยอมเลี้ยงดูเขา คนในชนบทก็ไม่กล้าว่าจ้างพวกเขาด้วย เพราะเขารู้ดีว่าคนซึ่งเติบโตมาในความเกียจคร้านและความสนุกสนาน เคยแต่จะเดินห้อยดาบในฝักกรูยกรายไปมานั้นดูถูกดูแคลนละแวกนั้นและดูหมิ่นทุก ๆ คนว่าต่ำต้อย คนอย่างนั้นไม่เหมาะที่จะมาจับจอบจับเสียม และจะไม่รับใช้คนจนอย่างซื่อสัตย์ (เพราะค่าจ้างต่ำและอาหารที่ให้ก็น้อย)

‘ในหมู่เราคนพวกนี้ควรจะเป็นที่ทะนุถนอมเป็นพิเศษ’ ทนายความกล่าว ‘ในกรณีที่มีศึกสงคราม กำลังกองทัพของเราขึ้นอยู่กับพวกนี้ เพราะพวกเขาเมื่อนำใจที่สูงส่งและกล้าหาญชาญชัยกว่าพวกกรรมกร และชาวไร่ชาวนา’

‘ท่านควรจะพุดเสียด้วยว่า เราควรจะส่งเสริมพวกขโมยโดยอ้างสงครามเป็นเหตุ’ ข้าพเจ้าตอบ ‘เพราะท่านจะไม่มีวันขาดขโมยตราบเท่า, ที่ท่านมีสงครามอยู่ เพราะเมื่อบางครั้งพวกขโมยกลับเป็นทหารที่ดี ทหารก็มักจะเป็นโจรที่แข็งแกร่ง วิถีชีวิตสองทางนี้เกี่ยวโยงกันอย่างใกล้ชิดเหลือเกิน ที่นี้ประเพณีการมีข้าบร็วราวมากเกินไปนั้นเป็นที่นิยมปฏิบัติกันมาก แต่นี่ก็ไม่ใช่อะไรที่เกิดขึ้นเฉพาะประเทศนี้ มันเป็นเรื่องที่เป็นเรื่องธรรมดาสำหรับคนเกือบทั้งหมด ในฝรั่งเศสนั้นมีคนแบบที่ก่อให้เกิดปัญหามากกว่านี้เสียอีก เพราะทั้งประเทศเต็มไปด้วยทหารซึ่งในยามสงบก็ต้องมีไว้ ถ้าหากว่าสภาพแบบนั้นจะเรียกได้ว่าสงบ ทหารพวกนี้ได้รับค่าจ้างโดยเหตุผลเดียวกันกับที่คนชั้นสูงของท่านมีบริวารที่ไม่ทำอะไรไว้ คนโง่ที่ฉลาดมีหลักการอยู่ว่าเพื่อความมั่นคงรัฐจึงจำเป็นที่จะต้องมียกทัพที่เข้มแข็งให้พร้อมไว้เสมอ ยิ่งประกอบด้วยทหารที่ชำนาญศึกมาแล้วก็ยิ่งดี เขาคิดว่าไม่ควรจะไว้ใจในคนที่ไม่ชำนาญและบางทีพวกนี้ถึงกับหาโอกาสที่จะทำสงครามเพื่อที่ว่าเขาจะได้ฝึกหัดทหารและพวกผู้ร้ายให้พร้อมหรืออย่างที่แซลลัสท์¹² กล่าวไว้ว่า เพื่อมือและน้ำใจจะได้ไม่อืดอาดเฉื่อยชาไปเพราะไม่ได้ทำอะไร แต่ฝรั่งเศสก็ได้เรียนรู้ด้วยราคาอันแพงแล้วว่า การเลี้ยงสัตว์ร้ายเช่นนั้นไว้มีอันตรายอย่างไร เครื่องกรรมของชาวโรมัน ชาวคาร์เธจ ชาวซีเรีย และชนชาติอื่นๆ ก็แสดงผลอย่างเดียวกัน เพราะรัฐบาล ไรนา และแม่แต่นครของพวกเขาเหล่านี้ ถูกทำลายลงโดยกำลังทหารประจำการของตนเอง ที่ว่าการเตรียมพร้อมนี้ไม่มีความจำเป็นอย่างไรเลย จะเห็นได้จากความจริงที่ว่าทหารฝรั่งเศสที่หัดอาวุธมาตั้งแต่ยังเยาว์วัย ไม่อาจจะอดได้ว่าสามารถเอาชนะพวกท่านที่ยังไม่ได้หัดอะไรได้บ่อยครั้งนัก เพื่อว่าจะได้ไม่ดูเหมือนว่าข้าพเจ้ากำลังยกยอพวกท่าน

¹² แซลลัสท์ (86-24 B.C.) เป็นนักประวัติศาสตร์โรมัน ความตอนนี้นำมาจาก Catilina, xvi ของแซลลัสท์

ข้าพเจ้าจะไม่ขอพูดอะไรเกี่ยวกับเรื่องนี้อีก แต่ทั้งกรรมกรในเมืองและผู้ที่ทำงานในไร่นาของท่านก็มีได้มีใครคิดกันว่าจะกลัวเกรงการต่อสู้กับพวกบวราที่เกียจคร้านของพวกผู้ดีเหล่านี้เลยตราบเท่าที่พวกเขามิได้วิกลวิการไปเพราะอุบัติเหตุหรืออ่อนแอหลงเพราะความขาดแคลนอย่างหนักเท่านั้น เพราะฉะนั้นท่านก็ไม่จำเป็นต้องกลัวว่าคนที่แข็งแรงและแข็งขัน (คนเหล่านี้เท่านั้นที่ชนชั้นสูงจะเอาไว้อบ ๆ ตัวเขา) ซึ่งนุ่มน้อมและปวกเปียกลงโดยชีวิตที่ขี้เกียจและเหมือนผู้หญิงจะอ่อนแอหลงถ้าเขาถูกสอนให้รู้จักฝีมือที่มีประโยชน์ในการหาเลี้ยงชีพ และถ้าเขาถูกหัดให้ทำงานที่เหมาะสมสำหรับผู้ชาย จะอย่างไรก็ตาม ย่อมเป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผลอย่างที่สุดที่ท่านควรจะต้องเตรียมคนไว้หมู่หนึ่งเพื่อสงครามที่จะเกิดขึ้น เพราะว่า ท่านจะไม่มีวันมีสงคราม นอกจากท่านจะปรารถนามันเอง ยิ่งกว่านั้นในยามสงบท่านจะต้องถูกรบกวนโดยคนที่ไม่มีอะไรทำเป็นจำนวนมากซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องกังวลมากกว่าสงคราม อย่างไม่ดีข้าพเจ้าไม่คิดว่าเหตุที่ผลักดันให้ลัทธิโมยนั้นมาจากสิ่งนี้อย่างเดียว มีสาเหตุอื่นอีกซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะสำหรับประเทศอังกฤษ'

'อะไรกัน?' ท่านคาร์ดินัลถาม

'แกะของท่าน' ข้าพเจ้าตอบ 'ซึ่งเคยอ่อนโยนและกินอาหารแต่เพียงเล็กน้อย เดิวนั้นมันตะกละตะกลามและดูร้ายเสียจนอาจกล่าวได้ว่ามันกินคนเสียเอง มันทำลายล้างและปล้นสะดมไร่นาบ้านเรือนและเมืองเพราะไม่ว่าแห่งใดก็ตามที่แกะให้ชนสัตว์ที่อ่อนนุ่มและดีกว่าปกติ ที่นั่นชนชั้นสูงและพวกผู้ดี และแม้แต่นักพรตนักบวชก็ไม่พึงพอใจกับค่าเช่าที่ดินเคยได้จากที่ดิน พวกเขาไม่พอใจที่จะอยู่ในความเกียจคร้านและความหรรษา โดยไม่ทำประโยชน์อะไรให้แก่สังคม เขาจำต้องทำอันตรายต่อสังคม พวกเขาไม่เหลือที่ดินไว้เพื่อการเพาะปลูกเลย แต่เอาที่ดินทั้งหมดไปทำทุ่งเลี้ยงสัตว์ เขาทำลายบ้านเรือนและรื้อถอนเมือง คงเหลือไว้แต่

โบสถ์ซึ่งก็เอาไว้เป็นโรงเลี้ยงแกะ ผู้คนที่มีคุณค่าเหล่านี้เปลี่ยนแปรสถานที่อยู่อาศัยและไร่นาเป็นทะเลทรายไปสิ้น รวากับว่าเนื้อที่ป่าและที่สงวนพันธุ์สัตว์ยังมีไม่มากพอ ดังนั้น คนที่ตะกละและมีความโลภอันไม่สิ้นสุดเพียงคนเดียวก็อาจเป็นตัวทำลายท้องถิ่นของตนได้อย่างทั่วถึงโดยการปิดที่ดินหลายพันเอเคอร์ด้วยรั้วเพียงรั้วเดียว ผู้เช่าถูกขับออกและถูกบีบบังคับให้ขายทรัพย์สินของตนโดยกลอุบายหรือโดยกำลัง หรือเพราะผู้เช่าเองเหนื่อยอ่อนเนื่องจากถูกกลั่นแกล้ง ผู้ที่ประสบกับความทุกข์ยากเหล่านี้ตั้งแต่ บรูซ สตรี สามิ ภรรยา เด็กกำพร้า หญิงม่าย บิดา มารดากับบุตรเล็กๆ และครอบครัวขนาดใหญ่เหล่านี้ (เนื่องจากการทำไร่ไถนาต้องมีคนหลายๆ คน) ต้องถูกบีบบังคับให้ออกไป พวกเขาต้องละจากบ้านที่คุ้นเคย และไม่อาจหาที่ที่เขาจะตั้งหลักแหล่งได้ เขาต้องขายเครื่องใช้ในครัวเรือนซึ่งก็ไม่ได้อะไรมาก และแม้ว่าเขาจะรอผู้ซื้อได้ก็ได้เพียงเล็กน้อยหรือไม่ได้เลย เมื่อเงินเพียงจำนวนน้อยนั้นหมดไป (และมันก็จะหมดไปอย่างรวดเร็ว) แล้วจะเหลืออะไรให้เขาทำได้นอกจากการลักขโมยและถูกแขวนคอ ซึ่งก็ออกจะสาสมแล้ว หรือมิเช่นนั้นก็ต้องกลายเป็นขอทาน? และถ้าเขาเป็นขอทานเขาก็จะถูกจับใส่คุกโทษฐานเป็นคนจรจัด พวกเขาเต็มใจที่จะทำงานแต่ไม่มีใครที่จะจ้างเขาได้ ในเมื่อไม่มีที่ดินที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกเหลืออยู่ก็ไม่มีความต้องการแรงงานในไร่นาซึ่งพวกเขาเติบโตมา เพราะคนเลี้ยงสัตว์เพียงคนเดียวสามารถดูแลฝูงแกะที่ใหญ่พอที่จะอยู่ในที่ที่ซึ่งจำเป็นต้องใช้คนหลายๆ คนถ้าจะไถนาหรือเก็บเกี่ยว'

'การกันรั้วนี้ได้ทำให้ราคาข้าวในหลายๆ แห่งขึ้นไปด้วย ราคาขนแกะก็ขึ้นไปสูงเสียจนกระทั่งคนจนๆ ที่เคยทอผ้าก็ไม่สามารถจะหาซื้อมันได้อีกต่อไป และนี่ก็ทำให้คนจำนวนมากไม่มีอะไรทำ เพราะตั้งแต่เริ่มมีทุ่งเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น โรคสัตว์ก็ฆ่าแกะไปเป็นจำนวนไม่น้อยราวกับ

ว่าพระเจ้าได้ส่งภัยพิบัตินี้มาลงโทษความโลภของเจ้าของที่ดินซึ่งถ้าจะให้ ยุติธรรมยิ่งกว่านี้แล้วก็ควรจะตายเสียเองมากกว่าแกะ แต่ถึงแม้ว่าจำนวน แกะจะได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก ราคาของมันก็ไม่มีการที่จะตกลงมา ถึงแม้ว่า นี้มีอาจเรียกได้ว่าเป็นการผูกขาด เพราะไม่ได้มีบุคคลเดียวเป็นเจ้าของ แกะทั้งหมด แต่เจ้าของก็มีไม่กี่คน ซึ่งร่ำรวยมากเสียจนกระทั่งว่าในเมื่อ ไม่มีใครบีบบังคับเจ้าของให้ขายได้ถ้าเขาไม่ยอมขาย เขาจึงไม่ขายจนกว่าเขาได้ ขึ้นราคาให้สูงขึ้นไปเท่าที่จะทำได้'

'โดยเหตุผลอย่างเดียวกัน ราคาปศุสัตว์อย่างอื่นก็สูงพอกัน และ ก็ยิ่งสูงขึ้นเพราะเมื่อหมู่บ้านจำนวนมากต้องสลายตัวไปและงานการใน ชนบทถูกละทิ้งอย่างใหญ่หลวง ก็ไม่มีผู้คนเหลืออยู่เพียงพอที่จะดูแลการ เลี้ยงปศุสัตว์ คนรายนั้นไม่เพาะพันธุ์ปศุสัตว์เหมือนอย่างที่เขาเพาะพันธุ์ แกะ หากแต่ซื้อมันเมื่อยังผอมในราคาอันต่ำ และหลังจากที่ได้เลี้ยงดูให้อ้วนพีในทุ่งเลี้ยงสัตว์ของตนเองแล้วก็ขายต่อไปในราคาอันสูง ข้าพเจ้า คิดว่าผลร้ายของสิ่งนี้ยังไม่เป็นที่รู้สึกกันโดยทั่ว เพราะจนกระทั่งบัดนี้ ความขาดแคลนมีอยู่ก็แต่เฉพาะในเขตที่ปศุสัตว์ที่สมบูรณ์มีขาย แต่เมื่อ ถึงเวลาที่คนรวยซื้อปศุสัตว์ได้เร็วกว่าที่มันถูกเพาะออกมาแล้วเมื่อนั้น จำนวนที่มีขายก็จะลดลงในที่ที่มีคนซื้อ และในที่สุดก็จะมี การขาดแคลน โดยทั่วกัน ดังนั้นแกะอังกฤษของท่านซึ่งดูเหมือนว่าจะโชคดีเป็นพิเศษ ในเรื่องนี้ก็จะตกอยู่ในอันตรายเพราะความโลภโหดร้ายของคนเพียงไม่กี่คน'

'ยิ่งกว่านั้น ราคาข้าวที่สูงขึ้นก็ทำให้คนรวยต้องปลดบริวารออกจากบ้านช่องของตนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ข้าพเจ้าขอถามว่าพวกที่ถูก ปลดออกนี้จะทำอะไรได้นอกจากปล้น หรือเป็นขอทาน? และผู้ที่มีใจ อองอาจก็จะปล้นมากกว่าที่จะขอ'

‘เพื่อที่จะทำให้ความยากจนนี้เลวลงไปอีก ความหรรษาฟุ่มเฟือยอันสำมะเลเทเมา ก็ถูกผสมเข้าไป ในครัวเรือนของชนชั้นสูงและแม้แต่ในครัวเรือนของพ่อค้าและชาวไร่ชาวนา และคนทุกระดับก็มีความฟุ้งเฟ้อด้วยเครื่องแต่งกายราคาแพง และการกินทิ้งกินขว้าง ดูที่ร้านอาหาร โรงหนังโสเภณีแบบใดแบบหนึ่ง โรงเตี๊ยม และโรงสุราก็แล้วกัน และดูที่เกมกีฬาต่างๆ อย่างลูกเต๋า ไพ่ ฟุตบอล เทนนิส และโยนห่วง ที่เงินทองต้องสูญเสียไปอย่างรวดเร็ว สิ่งเหล่านี้มิได้ทำให้ผู้เล่นต้องปล้นสะดมดอกหรือ? ห้ามสิ่งเลวร้ายเหล่านี้เสีย บังคับให้ผู้ที่ทำลายไร่นาและหมู่บ้านรื้อฟื้นมันขึ้นมาหรือให้เจ้าของที่ดินที่จะทำอย่างนี้เข้าไป ควบคุมการสะสมที่ดินโดยคนร่ำรวยซึ่งเกือบจะเทียบเท่าได้กับการผูกขาดเสีย ทำให้คนที่อยู่ได้โดยการไม่ทำอะไรเลยมีจำนวนน้อยลง ฟื้นฟูการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมขนสัตว์ เพื่อว่าจะได้มีงานที่เป็นประโยชน์แก่ฝูงชนที่ไม่ได้ทำอะไรเลยและซึ่งกลายเป็นขโมยไป เพราะความต้องการหรือเพราะความเกียจคร้าน’

‘ถ้าท่านไม่สามารถแก้สิ่งชั่วร้ายเหล่านี้ได้ ก็เป็นอันเปล่าประโยชน์ที่จะอวดโอ้ถึงความรุนแรงในการลงโทษการลักขโมย นโยบายของท่านอาจจะมีที่ท่าของความยุติธรรมแต่มันทั้งไม่ยุติธรรมจริงและไม่เป็นหนทางที่แท้จริง ถ้าท่านปล่อยให้ผู้คนได้รับการเลี้ยงดูมาอย่างเร็ว และมีนิสัยทรามมาที่ละเอียดที่ละน้อยตั้งแต่เล็ก แล้วท่านจึงลงโทษเขาสำหรับความผิดซึ่งการอบรมของเขาตั้งแต่เล็กทำให้เขาเป็นเช่นนั้น ข้าพเจ้าก็จะขอถามหน่อยเถิดว่านี่จะเป็นอะไรเสียอีก หากมิใช่การทำให้คนเป็นหัวขโมยเสียก่อนแล้วจึงลงโทษที่เขาขโมย?’

ในขณะที่ข้าพเจ้ากล่าวดังนี้ นายความผู้นั้นก็พร้อมที่จะตอบและได้เลือกวิธีอันเป็นทางการของคูโต้แย้งซึ่งชอบที่จะสรุปย่อมากกว่าที่จะได้ตอบ คือดูที่ท้าวว่าจะถือเอาความทรงจำนั้นเป็นสิ่งควรแก่การสรรเสริญ

อย่างยิ่ง ดังนั้นเขาจึงกล่าวแก่ข้าพเจ้าว่า 'ในฐานะคนต่างถิ่นแล้วท่านพูดได้ดีมาก แต่ท่านได้ยินเรื่องต่างๆ มากมากกว่าที่ท่านอาจมีความรู้โดยต้องแท้ได้ ข้าพเจ้าจะอธิบายเรื่องให้กระจ่างชัดแก่ท่านโดยตรง ในประการแรกข้าพเจ้าจะขอกล่าวทวนเป็นลำดับถึงสิ่งที่ท่านได้กล่าวมา แล้วข้าพเจ้าก็จะแสดงให้เห็นว่าท่านเข้าใจผิดไปเพราะท่านไม่รู้กิจการของเราอย่างไร แล้วในที่สุดข้าพเจ้าก็จะกล่าวค้านข้อโต้แย้งทั้งหมดของท่าน ในอันดับแรกข้าพเจ้าจะเริ่มตรงที่ข้าพเจ้าได้สัญญาไว้มีอยู่อย่างที่ท่านดูเหมือนว่า...'

'หยุดก่อน' ท่านคาร์ดินัลพูด 'เพราะท่านคงไม่อาจจบได้เร็วถ้าท่านเริ่มต้นอย่างนั้น เราจะไม่让您ตอบเดี๋ยวนี้ ขอให้ท่านเลื่อนการโต้ตอบไปจนพรุ่งนี้ ถ้าราฟาเอลและท่านจะทำได้ แต่ขณะนี้ ราฟาเอลข้าพเจ้าอยากจะทราบว่าจะทำไมท่านจึงคิดว่าการลักขโมยไม่ควรถูกลงโทษถึงตาย และทำไมท่านจึงจะกำหนดวิธีการลงโทษอย่างอื่นซึ่งเป็นหนทางที่ดีกว่าสำหรับความคงอยู่ของรัฐ เพราะแน่นอนว่าท่านคงไม่ปล่อยให้การขโมยเป็นไปโดยมิต้องรับโทษ และในเมื่อความตายมีอาจเห็นยวรั้งมนุษย์ได้ อำนาจหรือความกลัวอะไรที่จะยับยั้งคนชั่วถ้าเขาคิดว่าชีวิตของเขาปลอดภัยแน่ๆ? ในทางตรงกันข้ามเขาจะเห็นว่าการลดหย่อนผ่อนโทษลงเป็นการเชื้อเชิญให้กระทำความผิดมากยิ่งขึ้น'

ข้าพเจ้าตอบว่า 'ท่านบิดาที่กรุณาเป็นที่สุด ดูเหมือนว่าเป็นการไม่ยุติธรรมอย่างยิ่งที่จะเอาชีวิตมนุษย์เพียงเพราะเงินจำนวนเล็กน้อย เพราะไม่มีอะไรในโลกที่มีคุณค่าเท่ากับชีวิตของมนุษย์ และถ้าหากเขากล่าวว่ามีใช่เพราะเงินหรือคนที่ผู้ขโมยต้องรับทุกข์ แต่เป็นเพราะการละเมิดความยุติธรรมและการฝ่าฝืนกฎหมายแล้ว จะมิอาจกล่าวได้หรือว่าความยุติธรรมจนเกินไปก็คือการทำให้ร้ายที่เกินไป? เราไม่ควรเห็นด้วยกับกฎหมายที่เลว

ซึ่งลงโทษอย่างรุนแรงสำหรับการกระทำผิดเพียงเล็กน้อยๆ และเราก็ไม่ควรเห็นด้วยกับคติสโตอิกที่ถือว่าอาชญากรรมทุกอย่างเท่าเทียมกันหมดราวกับว่ามีได้มีข้อแตกต่างกันอะไรเลยในการฆ่าคน และการฉกชิงกระเป๋าเงินของเขา ถ้าเราวินิจฉัยอย่างเป็นธรรมแล้วก็จะเห็นว่าไม่มีความเหมือนกัน หรือความสัมพันธ์ใดๆ ในเรื่องที่กำลังกล่าวมาแล้วนี้เลย พระเจ้าทรงห้ามเราฆ่า แต่เราจะฆ่าอย่างทันต่วงทีสำหรับการขโมยเงินเพียงเล็กน้อยๆ หรือ? แต่ถ้าจะเถียงว่าจริงอยู่ พระเจ้าทรงห้ามการฆ่า แต่กฎหมายของมนุษย์อนุญาตให้ฆ่าได้แล้ว อะไรเล่าจะป้องกันมนุษย์มิให้ออกกฎหมายอื่นๆ ในลักษณะเดียวกัน เช่น การทำให้การค้าประเวณี การผิดประเวณี และการให้การเท็จเป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมาย? พระเจ้าได้อาสิทธิในการฆ่ากันจากมนุษย์แต่ละคนไปแม้แต่สิทธิในการฆ่าตัวเอง แม้แต่ถ้าจะสมมุติว่า การยินยอมเห็นพร้อมกันต่อกฎหมายมนุษย์ในเรื่องการฆ่า สามารถปลดปล่อยผู้ที่ฆ่าให้เป็นอิสระจากกฎอันศักดิ์สิทธิ์แล้ว นี่จะคืออะไรเล่า นอกจากการทำตามกฎหมายของมนุษย์มากกว่ากฎหมายของพระเจ้า? ไม่ต้องสงสัยเลยว่าผลลัพธ์ก็คือมนุษย์จะกำหนดว่ากฎหมายของพระเจ้าควรจะเป็นที่ยึดถือสักแค่ไหน ถึงแม้ว่ากฎหมายของโมเสสจะหยาบและรุนแรงราวกับว่ามันถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อคนที่ตกเป็นทาสและดื้อดึง แต่มันก็ลงโทษด้วยการปรับใหม่มิใช่ความตาย ขออย่าให้เราคิดว่าด้วยกฎหมายใหม่แห่งความเมตตาซึ่งพระเจ้าทรงปฏิบัติต่อเราด้วยความอ่อนโยนแบบบิดา พระองค์ได้ปล่อยให้เราโหดร้ายกันได้มากกว่าที่พระองค์ให้ต่อพวกยิว นี่คือเหตุผลที่ข้าพเจ้าคิดว่าทำไมจึงเป็นการผิดที่จะประหารชีวิตพวกขโมย ใครๆ ก็รู้กันว่าเป็นเรื่องโง่และอันตรายต่อความเป็นอยู่ของชุมชนแค่นั้นที่จะลงโทษหิวขโมยและฆาตกรเท่าๆ กัน ถ้าขโมยเห็นว่าไม่มีโทษหนักพออย่างอื่นที่เบาว่าการฆ่าคนสำหรับเขาก็คงแล้วถ้าเขาถูกจับได้ว่าลักขโมย เขาก็จะฆ่าคนที่ปกติแล้วเขาจะเพียงแต่ปล้นเฉยๆ เมื่อโทษหนักพอเป็นอย่างเดียวกันหมด

การฆาตกรรมย่อมจะทำให้เกิดความมั่นใจได้มากกว่า และความหวังที่จะปกปิดอาชญากรรมโดยการฆ่าคนก็จะมากขึ้น ดังนั้นในขณะที่เราพยายามจะทำให้พวกโจรกลัวโดยการทารุณโหดร้ายอย่างเกินเลยไป แท้จริงแล้วเราก็กำลังยู่ให้พวกเขาฆ่าคนที่ไม่มีความผิดเสีย'

'สำหรับคำถามที่ว่า การลงโทษอย่างอื่นที่ดีกว่าจะหาได้หรือไม่นั้น โดยการวินิจฉัยของข้าพเจ้าแล้วเป็นการง่ายที่จะหาโทษที่ดีกว่ายิ่งกว่าโทษที่เร็วกว่า ทำไมเราจึงไปตั้งข้อกังขาเอากับคุณค่าของโทษทัณฑ์ที่ชาวโรมันซึ่งมีความชำนาญที่สุดในศิลปะของการปกครอง เคยใช้กันเป็นเวลาช้านานเสียเล่า? พวกเขากำหนดให้ผู้ที่ถูกตัดสินว่าได้กระทำความผิดอย่างร้ายแรงต้องไปทำงานในบ่อนหินและชุดแร่ในเหมืองโดยมิใช่ล่ามตนอยู่ตลอดชีพ แต่ในเรื่องของการลงโทษแล้ว ข้าพเจ้านิยมวิธีซึ่งข้าพเจ้าได้เห็นมาในระหว่างการเดินทางในเปอร์เซียของพวกที่เรียกกันว่า โพลีเลอริตส์¹³ มากกว่า พวกนี้เป็นผู้ที่น่าสนใจพอสมควรและมีถาวรปกครองที่ดี มีกฎหมายของตนเอง เพียงแต่ต้องส่งเครื่องบรรณาการประจำปีให้แก่กษัตริย์เปอร์เซียเท่านั้น เขาอยู่ห่างจากทะเลและเกือบจะถูกล้อมรอบไว้หมดด้วยภูเขา พวกนี้พอใจในผลิตผลของตนเองซึ่งมีประโยชน์ จึงมีการค้ากับชาติอื่นเพียงเล็กน้อย ตามนโยบายดั้งเดิมพวกเขาไม่ประสงค์ที่จะขยายดินแดนของเขาออกไป ดังนั้น เทือกเขาที่ล้อมรอบและเครื่องบรรณาการที่เขาถวายให้แก่เจ้าผู้คุ้มครอง จึงคุ้มกันการรุกรานทั้งหมดได้ ดังนั้นพวกเขาจึงไม่มีสงคราม พวกเขามีชีวิตอยู่อย่างสะดวกสบายมากกว่าอย่างวิเศษวิโส และอาจจะได้ชื่อว่ามีสุขมากกว่าที่จะเป็นผู้ที่เด่นหรือมีชื่อเสียง อันที่จริงแล้วข้าพเจ้าสงสัยว่าจะมีใครอื่นอีกนอกจากประเทศเพื่อนบ้านถัดไปที่จะรู้จักแม้แต่ชื่อของพวกนี้ ใครก็ตามในหมู่เขาที่ถูกจับได้ว่าขโมยจะต้องชดใช้ให้แก่เจ้าของ และมิใช่ต่อกษัตริย์ (อย่างที่หากัน

¹³ Polylerites มาจากภาษากรีก Polus leros ซึ่งแปลว่าไร้สารอย่างมาก

ที่อื่น) เขาถือว่าภษัตริย์ก็มีได้มีสิทธิอะไรต่อสิ่งที่ถูกขโมยมามากไปกว่าผู้
ขโมย ถ้าทรัพย์สินที่ถูกขโมยมาไม่มีอีกต่อไป เขาก็จะตีราคาทรัพย์สินที่
ผู้ขโมยมี แล้วก็เอาค่าชดใช้จากสิ่งนั้น ค่าชดใช้ส่วนที่เหลือ ก็จะกำหนด
ให้แก่ภรรยาและลูก ๆ ของผู้ขโมยต่อไป'

'ผู้ที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดฐานขโมยก็ถูกกำหนดให้มาทำ
งานของสาธารณะแต่ก็มีได้ถูกจำคุกหรือล้ามโซ่ เว้นเสียแต่ว่าอาชญากรรม
ที่เขากระทำนั้นเลวร้ายเสียจริง ๆ ถ้าเขาหลีกเลี่ยงหรือทำงานของตนอย่าง
เกียจคร้าน เขาก็จะถูกเข็มน ถ้าเขาทำงานหนัก เขาก็จะได้รับการปฏิบัติ
ต่ออย่างปราศจากร่องรอยของการตำหนิตะเยียน เพียงแต่ว่ายามกลางคืน
หลังจากที่ได้ตรวจตรารายชื่อแล้ว เขาก็จะถูกกักขังไว้ในห้องที่ใช้นอน
และนอกเสียจากงานที่ต้องทำเป็นประจำแล้ว เขาก็ไม่มีข้อลำบากอื่นใด
ในการดำรงชีวิต และโดยที่เขาทำงานให้แก่รัฐเขาก็ได้รับการเลี้ยงดูเป็น
อันดับจากคลังของรัฐ สำหรับค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูผู้ต้องโทษนี้ก็มีวิธีการ
แตกต่างกันไปในท้องถิ่นส่วนต่าง ๆ ของประเทศ บางแห่งพวกนี้ได้รับ
การเลี้ยงดูโดยอาศัยการบริจาคทาน ถึงแม้ว่าวิธีนี้ดูจะไม่ค่อยแน่นอนนัก
แต่ชาวโพลีเลอริตส์ก็เป็นผู้เมตตากรุณาจนไม่มีวิธีอันใดที่จะเป็นที่น่าพิง
ใจยิ่งไปกว่านี้ สำหรับบางแห่งก็จะมีภารกิจกันรายรับของรัฐออกไปเสียส่วน
หนึ่งเพื่อการนี้ หรือไม่ก็มีการเก็บภาษีรัชชูปการไว้เลี้ยงดูคนโทษ ในที่
อื่นๆ คนโทษไม่ต้องทำงานสาธารณะ แต่ใครก็ตามที่ประสงค์จะได้คน
งานก็จะไปที่ตลาดและว่าจ้างพวกนี้เอาเป็นรายวันตามอัตราที่กำหนดไว้
แน่นอนแล้ว ซึ่งจะเป็นอัตราที่ต่ำกว่าการจ้างคนธรรมดาๆ เล็กน้อย และ
ถ้าคนโทษนี้เกียจคร้านก็ชอบด้วยกฎหมายที่จะเข็มนตีเขา โดยวิธีนี้พวก
นี้ก็มีงานทำอยู่เสมอ และคนโทษทุกคนก็มีส่วนหารายได้ให้แก่คลังหลวง
แทนที่จะอยู่เฉยๆ'

‘คนโทษนี้แต่งกายด้วยสีเดียวกันหมด ศีรษะของเขาไม่ถูกโกน แต่จะต้องตัดผมสั้นแค่ใบหู และหูข้างหนึ่งก็จะถูกตัดออกไปเล็กน้อย เพื่อนฝูงของคนโทษจะให้อาหาร เครื่องดื่มหรือเสื้อผ้า (ตราบเท่าที่เป็นสีที่ใช้ได้) แก่คนโทษก็ได้ แต่ถ้าให้เงินแล้วทั้งคนให้และคนรับจะต้องตาย สำหรับคนที่เป็คนไทยแก่ตนที่ไปเอาเงินจากคนโทษไม่ว่าจะด้วยเหตุ ผลอันใดก็จะต้องได้รับโทษอย่างเดียวกัน ถ้าทาสนี้มีอาวุธโทษก็ถึงตาย เช่นกัน ในแต่ละเขตของประเทศนั้น พวกนี้จะมีตำหนิพิเศษและการทำลายตำหนิมีโทษถึงตาย หรือการออกนอกเขตของตนหรือเจรจากับทาส ในเขตอื่นก็เช่นกัน การพยายามหลบหนีก็จะถูกลงโทษเหมือนกับการหนีจริงๆ ทาสคนใดมีส่วนช่วยในการหลบหนีต้องโทษถึงตาย สำหรับผู้ที่เป็นไทยแก่ตน ถ้ามีส่วนช่วยทาสในการหลบหนีจะถูกลดตัวลงเป็นทาสในทางตรงกันข้ามผู้บอกข่าวจะได้รับรางวัล คือผู้ที่เป็นไทยแก่ตนก็จะได้เงิน ถ้าเป็นทาสก็จะได้เป็นอิสระและต่างก็จะได้รับอภัยโทษในส่วนของตน เพื่อที่ว่ากรณียินยอมจะหลบหนีตามแผนจะไม่มีวันปลดอภัยกว่าการกลับใจไม่หนี’

‘นั่นคือกฎหมายและนโยบายของพวกเขาในเรื่องนี้ ท่านย่อมเห็นได้อย่างง่ายดายว่าพวกเขาอ่อนโยนและได้ประโยชน์แค่ไหน เพราะจุดประสงค์ของการลงโทษนั้นอยู่แค่การกำจัดความชั่วและการช่วยมนุษย์ ดังนั้น ผู้ที่กระทำผิดจึงได้รับการปฏิบัติต่อจนกระทั่งเขาได้เห็นความจำเป็นของการชื้อสัตย์ และเขาจะได้ชดเชยต่อการกระทำผิดที่เขาได้กระทำไป อันตรายจากการที่พวกนี้จะหวนกลับไปใช้ชีวิตแบบเดิมมีน้อยมากเสียจนผู้ที่เดินทางจากส่วนหนึ่งของประเทศไปยังอีกส่วนหนึ่งถือว่าพวกนี้ไว้วางใจได้ยิ่งกว่าผู้นำทางอื่นๆ ที่ต้องเปลี่ยนกันที่ชายแดนของแต่ละเขตทุกเขต ทั้งนี้ก็เพราะพวกทาสนี้ไม่มีเครื่องมือที่จะปล้น พวกเขาปราศจากอาวุธและเงินที่มีอยู่ในตัวก็คือประจักษ์พยานของการกระทำผิด

ถ้าถูกจับได้พวกเขาจะถูกลงโทษทันทีและไม่มีความหวังในเรื่องหนีไปที่ใดเลย เนื่องจากเครื่องแต่งกายแต่ละชั้นของทาสนี้ไม่เหมือนกับเสื้อผ้าที่ใช้กันอยู่เป็นประจำของประเทศ แล้วเขาจะหลบหนีไปได้อย่างไร ถ้าไม่เปลือยกายหลบหนีไป? และแม้แต่ถ้าเขาทำเช่นนั้นหุที่แห่วงวินของเขา ก็บ่งว่าเขาเป็นผู้หนีจากอาญาแผ่นดิน ทาสเหล่านี้รวมตัวกันต่อต้านรัฐบาลไม่ได้หรือ? ที่จริงแล้วนี่คืออันตรายอย่างหนึ่ง แต่ทาสจากเขตหนึ่งจะเข้าร่วมในแผนการโดยปราศจากการสมคบคิดกับทาสในเขตอื่นๆ ได้อย่างไร? การสมคบคิดอย่างนั้นไม่อาจทำได้ เพราะพวกเขาไม่ได้รับอนุญาตให้พบปะหรือเจรจากัน ไม่มีใครกล้าเสี่ยงวางแผนอย่างนี้ในเมื่อความลับเป็นสิ่งที่มีอันตรายอย่างมาก และการทรยศเป็นสิ่งซึ่งมีคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวงแก่ผู้เปิดโปง นอกจากนี้แล้วก็ไม่มีความหวังเรื่องการได้อิสราภาพคืนมาในที่สุดเสียเลยทีเดียว ถ้าเขาเชื่อฟังและอดทนและแสดงว่าจะประพฤติตนดีต่อไปในอนาคต ทุกๆ ปีส่วนหนึ่งของคนโทษนี้จะได้รับการปลดปล่อยเป็นรางวัลสำหรับความอดทน'

เมื่อข้าพเจ้าได้กล่าวทั้งหมดนี้แล้ว ข้าพเจ้าก็เสริมว่าข้าพเจ้ามองไม่เห็นเหตุผลว่า ทำไมวิธีนี้จะใช้ไม่ได้ในอังกฤษ และจะไม่ให้ผลประโยชน์ที่มากไปกว่า "ความยุติธรรม" ที่ทนายความได้สรรเสริญไว้อย่างสูงส่ง

ต่อข้อสงสัยนี้ทนายความตอบว่า ระบบเช่นนั้นไม่อาจนำมาใช้ในอังกฤษได้โดยที่ไม่ก่ออันตรายให้แก่ทั้งประเทศ ขณะที่เขากล่าวเช่นนั้น เขาสิ้นศรัทธาทำหน้าบูดเบี้ยวแล้วนั่งเฉยอยู่ ทุกคนดูเหมือนว่าจะมีความเห็นเช่นเดียวกับเขาหมดสิ้น

ท่านคาร์ดินัลจึงกล่าวว่า 'เป็นการยากที่จะบอกได้ว่าระบบนี้จะใช้ได้ผลดีหรือไม่ เพราะยังมีได้มีการทดลองใช้เลย แต่เมื่อได้ตัดสินโทษประหารแก่หัวขโมยไปแล้วนั้น กษัตริย์อาจจะละเว้นโทษนั้นไว้ชั่วคราว

หนึ่งโดยมิให้มีสิทธิหลบภัยแล้วทดลองดูว่าแผนการนี้ใช้ได้หรือไม่ ถ้าใช้ได้ผลดี พระองค์ก็ควรจะจัดระบบนี้ขึ้น ถ้าไม่ได้ผลพระองค์ก็ลงโทษบุคคลที่ถูกตัดสินมาแล้ว วิธีนี้ย่อมไม่เป็นการเสียประโยชน์หรือยุติธรรมยิ่งไปกว่าที่จะให้คนโทษนั้นถูกฆ่าไปเสียก่อน และไม่มีทางเลือกแต่ใดๆ ด้วย ข้าพเจ้าคิดว่าพวกจรจัดควรจะได้รับปฏิบัติเช่นนี้ด้วยเหมือนกัน เพราะเราได้ออกกฎหมายต่อต้านพวกนี้มาหลายฉบับแล้วแต่ก็ยังมีได้ผลแต่อย่างไร'

เมื่อท่านคาร์ดินัลกล่าวดังนี้ พวกที่ฟังอยู่ที่พากันสรรเสริญความคิดที่พวกเขาเย้ยหยันเมื่อเสนอโดยข้าพเจ้ากันเป็นการใหญ่ และเขายกย่องความคิดเรื่องคนจรจัดเป็นพิเศษ เพราะมันฟังจะถูกท่านคาร์ดินัลเติมเข้ามา

ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าจะเล่าสิ่งที่เกิดขึ้นต่อไปหรือไม่เพราะมันเป็นเรื่องที่น่าหัวเราะ แต่ข้าพเจ้าก็จะเล่า เพราะมันไม่ใช่เรื่องที่เลว และในแง่หนึ่งนั้นมันก็เกี่ยวข้องกับเรื่องของเราอยู่ด้วย กล่าวคือมีผู้ติดสอยห้อยตามคนหนึ่ง ซึ่งเล่นบทบาทไอ้โง่ได้อย่างแนบเนียนเสียจนดูเหมือนว่าเขาเป็นไอ้โง่คนหนึ่งจริงๆ มุขตลกของเขานั้นจึงจัดซัดและน่าเบื่อเสียจนเราหัวเราะตัวเขามากกว่าเรื่องของเขา กระนั้นก็ดีบางครั้งเขาก็กล่าวบางสิ่งบางอย่างซึ่งหลักแหลมสมกับสุภาพบุรุษที่ว่า ผู้ซึ่งทอดลูกเต๋าบ่อยครั้งนั้นบางครั้งก็ยอมทอดครั้งที่นำโชคมาให้ หนึ่งในบรรดาผู้ที่อยู่ที่นั่นฟังจะกล่าวว่า ในเมื่อข้าพเจ้าได้พูดถึงพวกขโมย และท่านคาร์ดินัลก็ได้กล่าวถึงพวกจรจัดแล้วก็ไม่มีอะไรเหลืออยู่อีก นอกจากทางการจะเลี้ยงอาหารให้แก่คนยากจนซึ่งโรคภัยไข้เจ็บหรือวัยชราได้ทำให้เป็นผู้ไร้ความสามารถไป

'ปล่อยมันให้เป็นธุระของข้าพเจ้า' ตัวตลกกล่าว 'และข้าพเจ้าจะ

จัดการให้เรียบร้อย ไม่มีคนประเภทใดอีกแล้วที่ข้าพเจ้าอยากจะให้พันหู พันตาข้าพเจ้าไปเท่ากับพวกนี้ ซึ่งรบกวนข้าพเจ้าด้วยข้อบนที่แสนเศร้า ของพวกเขาอยู่เนืองๆ แต่ไม่ว่าพวกนี้จะขอเงินอย่างไรแสนเศร้าแค่ไหน เขาก็ไม่เคยโอดครวญได้ตีสึงขนาดที่จะได้เพนนี่เดียวจากข้าพเจ้าเลย เดียวนี้ พวกเขารู้จักข้าพเจ้าดีจนไม่มาเสียเวลากับข้าพเจ้าแล้ว หากแต่ปล่อยให้ ข้าพเจ้าผ่านไปโดยไม่รบกวนข้าพเจ้าและไม่หวังว่าจะได้อะไรจากข้าพเจ้าเลย เฮอริควิลิสเป็นพยานด้วยเถิดไม่มีการรบกวนอีกเลยราวกับว่าข้าพเจ้า เป็นนักบวชไปเสียแล้ว แต่ข้าพเจ้าอยากจะให้มีกฎหมายส่งพวกขอทาน เหล่านั้นไปยังอารามต่างๆ เสียเลย ให้พวกบวชไปยังนิกายเบเนดิกเพื่อ เป็นภราดาฆราวาสอย่างที่เขาเรียกกันและให้สตรีเป็นชีไปเสีย'

ท่านคาร์ดินัลยิ้มและถือเสียนั้นเป็นเรื่องตลก ใครๆ ก็เลยชอบ ออกขอบใจไปด้วย แต่นักบวชในนิกายโรมันคาทอลิกผู้หนึ่ง ซึ่งเรียนรู้ใน ศาสนศาสตร์กลับนิยมคำล้อเลียนพระและนักบวชอันนี้มากถึงกับที่ตัวเขา ซึ่งโดยปกติแล้วเป็นคนเคร่งขรึมจนเกือบจะเป็นจุดตันไปก็เริ่มล้อเลียน เองบ้าง 'ท่านจะไม่มัววันเป็นอิสระจากพวกขอทาน' เขาตอบได้ 'นอกเสีย จากว่า ท่านจะดูแลเราพวกนักบวชด้วย'

'ท่านได้รับการดูแลอยู่แล้ว' ตัวตลกตอบ 'ท่านคาร์ดินัลได้ดูแล ท่านอย่างเต็มที่แล้วในข้อเสนอของท่านที่ให้กำจัดพวกจรจัด และส่งพวก นั้นไปทำงาน เพราะท่านพวกนักบวช คือพวกจรจัดที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของ พวกจรจัดทั้งปวง'

เมื่อคนที่อยู่ที่นั่นเห็นว่าท่านคาร์ดินัลมิได้แสดงความไม่พอใจกับ การล้อเลียนนี้พวกเขาาก็เริ่มหัวเราะกันวันแต่นักบวช ซึ่งก็อย่างที่ท่านคง จะนึกเอาเองได้ว่าเปลี่ยนเป็นโกรธและเคืองถึงขนาดที่เขาไม่อาจจะหยุด ยังจากการด่าว่าตัวตลก เขาเรียกตัวตลกว่าเป็นคนโกง คนลอบกัด คน

ปรามาส์ สบประมาทเขาให้ไปอยู่กับปีศาจและกล่าวคำขู่ต่างๆ อันน่ากลัวที่คัดมาจากพระคัมภีร์

เมื่อเป็นเช่นนี้ตัวตลกก็เริ่มล้อเลียนหนักข้อขึ้นอีกเพราะเป็นที่ของเขาแล้วอย่างแน่ชัด

‘อย่าโกรธซี ท่านนักบวชที่ดี’ เขากล่าว ‘เพราะมีคำเขียนไว้ว่าท่านจะได้ชีวิตรอดเพราะความอดทนของท่าน’¹⁴

นักบวชตอบ และข้าพเจ้าจะขออ้างคำพูดจริงๆ ของเขา ‘ข้าพเจ้าไม่โกรธ เจ้าตัวโกง หรืออย่างน้อยที่สุด ข้าพเจ้าก็ได้บาปในการโกรธ เพราะพระคัมภีร์กล่าวว่า ‘โกรธก็โกรธเถิด แต่อย่าทำบาป’¹⁵

‘ท่านคาร์ดินัลจึงเตือนเขาอย่างสุภาพให้สงบลง ‘เปล่าเลย พระคุณเจ้า’ เขาตอบ

‘ข้าพเจ้าเพียงแต่พูดจากความเร่าร้อน อย่างที่ข้าพเจ้าควรมีเท่านั้น เพราะนักบวชควรจะมีความรู้สึกดังกล่าวดังมีเขียนไว้ว่า ‘ความร้อนใจในเรื่องพระนิเวศของพระองค์ได้ท่วมทับข้าพเจ้า’¹⁶ และอย่างที่เราร้องในโบสถ์ว่า ‘ผู้ซึ่งล้อเลียนเอลิชาว่าศิระชะล้นในขณะที่ท่านขึ้นไปบนนิเวศของพระเจ้านั้นจะถูกอาณานุกาฬแห่งความเร่าร้อนของท่านลงโทษเอา’ ในทำนองเดียวกัน เจ้าวายร้ายจอมโกง เจ้าตัวตลกสามหาวันนี้ก็จะรู้สึกผลนี้’

‘บางที่ท่านกระทำสิ่งนี้ด้วยความตั้งใจดี’ ท่านคาร์ดินัลกล่าว ‘แต่ท่านคงจะปฏิบัติในลักษณะที่ควรแก่การเคารพ หรืออย่างฉลาดกว่าหากท่านจะไม่ตีสำนวนตอบโต้กับตัวตลกและถกเถียงกับผู้ล้อเลียน’¹⁷

¹⁴ Luke, xxi, 19

¹⁵ Psalms iv, 4

¹⁶ Psalms, lxi, 9

¹⁷ II. King, ii, 23-24

‘เปล่าเลย พระคุณเจ้า’ นักบวชตอบ ‘ข้าพเจ้ามีอาจะกระทำการที่ฉลาดกว่านี้ได้ เพราะโซโลมอนผู้ที่ฉลาดที่สุดกล่าวว่า “จงตอบคนโง่ตามความโง่เง่าของเขา”¹⁸ นั่นคือสิ่งที่ข้าพเจ้ากำลังทำอยู่ขณะนี้ ข้าพเจ้ากำลังชื่นรอกที่เขาจะหล่นลงไป ถ้าเขาไม่เอาใจใส่ เพราะถ้าผู้คนจำนวนมากที่ล้อเลียนเอลิซาซึ่งเป็นคนศิโรษะล้านเพียงคนเดียวยังต้องรับโทษจากอำนาจแห่งความเร่าร้อนของท่านแล้ว ผู้เยาะเย้ยเพียงคนเดียวที่ล้อเลียนนักบวชจำนวนมาก ซึ่งมีคนศิโรษะล้านอยู่หลายคนจะต้องรับโทษนั้นมากแค่ไหน? และนอกจากนี้แล้ว เราก็มียังมีโองการของสันตะปาปาซึ่งคว่าบาตรบุคคลที่เยาะเย้ยพวกเราอีกด้วย’

เมื่อท่านคาร์ดินัลเห็นว่าเรื่องนี้จะไม่ยอมจบ ท่านจึงทำสัญญาจะให้ตัวตลกออกไปเสีย และหันไปสนทนาในเรื่องอื่น หลังจากนั้นไม่นานท่านก็ถูกจากโต๊ะปล่อยให้พวกเรากลับและท่านก็ไปรับฟังเรื่องราวของผู้ร้องทุกข์ต่อไป

‘ท่านมอร์ ท่านต้องฟังเรื่องที่ยาวมาก และข้าพเจ้าก็คงจะอายุที่จะเล่าเรื่องนี้ถ้าหากว่าท่านมิได้ขอร้องข้าพเจ้าอย่างแข็งขัน ดูเหมือนท่านจะฟังราวกับว่าท่านไม่ปรารถนาที่จะให้ตอนใดตอนหนึ่งของขาดตกบกพร่องเลย ข้าพเจ้าคงอาจจะทำให้เรื่องนี้สั้นลงได้บ้าง แต่ข้าพเจ้าเล่าให้ท่านฟังอย่างสมบูรณ์ เพื่อท่านจะได้เห็นว่าผู้ที่เยาะเย้ยสิ่งที่ข้าพเจ้าเสนอนั้นเห็นพ้องด้วยกับสิ่งนั้นทันทีที่พวกเขาเห็นว่าท่านคาร์ดินัลมิได้รังเกียจมัน ที่จริงแล้วพวกเขาสอพลอกันถึงขนาดที่ปรบมือให้อย่างจริงจังแก่สิ่งซึ่งท่านคาร์ดินัลเห็นว่าเป็นแค่คำล้อเลียนของตัวตลก จากเรื่องนี้ท่านคงจะเห็นแล้วว่าข้าราชสำนักจะตีคุณค่าตัวข้าพเจ้าหรือคำปรึกษาของข้าพเจ้าน้อยแค่ไหน’

¹⁸ Proverbs, xxvi, 5

ถึงตอนนั้น ข้าพเจ้าตอบว่า ‘ท่านราฟาเอลที่รัก ท่านมีเมตตาต่อข้าพเจ้าเป็นอย่างมากด้วย คำพูดที่ฉลาดลึกซึ้งแต่ขณะเดียวกันก็ฟังเพลิน ขณะที่ท่านพูดดูเหมือนว่าข้าพเจ้าจะได้กลายเป็นเด็กในห้องถิ่นของตนเองอีกครั้งหนึ่ง เพราะท่านเตือนให้ข้าพเจ้าระลึกถึงวัยเด็กที่ข้าพเจ้าได้รับการเลี้ยงดูมาในครอบครัวของท่านคาร์ดินัลผู้นั้น ท่านราฟาเอล ท่านมีอาจรู้ได้หรือกว่าในเรื่องอื่นๆ ท่านก็เป็นที่รักของข้าพเจ้าอยู่แล้ว แต่ท่านเป็นที่รักของข้าพเจ้ายิ่งขึ้น เพราะท่านเกิดทุนความรำลึกถึงท่านคาร์ดินัลอย่างสูงส่ง อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าก็ยังมีอาจเปลี่ยนความเห็นของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ายังคิดว่าถ้าท่านสามารถเอาชนะความรังเกียจที่ท่านมีต่อราชสำนักของกษัตริย์ได้ ท่านก็จะทำความดีอย่างใหญ่หลวงต่อมนุษยชาติโดยคำแนะนำที่ท่านจะมีให้ และนี่คือหน้าที่สำคัญของคนดีทุกคน เฟลโตของท่านก็คิดว่า รัฐจะมีความสุขได้ก็ต่อเมื่อปรัชญาอเมริกันกษัตริย์ หรือกษัตริย์กลายเป็นปรัชญาอเมริกัน¹⁹ ไม่น่าประหลาดใจอะไรเลยที่เรายังห่างไกลจากความสุขอยู่ ในเมื่อปรัชญาอเมริกันไม่ยอมต่อมตัวลงมาช่วยกษัตริย์ด้วยคำปรึกษาของพวกเขา’

‘ปรัชญาอเมริกันไม่ได้เลวถึงขนาดนั้นดอก เขาเต็มใจที่จะให้คำปรึกษา’ ราฟาเอลตอบ ‘ที่จริงแล้วเขาได้ให้คำปรึกษาไว้แล้วในหนังสือหลายเล่มที่พิมพ์ออกมา เพียงแต่ขอให้ผู้ที่อยู่ในอำนาจอ่านคำปรึกษาที่ดีของเขาเท่านั้น ไม่มีปัญหาเลยว่าเฟลโตวินิจฉัยถูกแล้ว ที่ว่าถ้ากษัตริย์ไม่กลายเป็นปรัชญาอเมริกัน กษัตริย์ก็จะไม่มีวันยึดตามคำปรึกษาของปรัชญาอเมริกัน เพราะกษัตริย์นั้นได้รับการอบรมและมีวิหมองด้วยค่านิยมที่ผิดๆ มาตั้งแต่ยังเยาว์วัย เฟลโตเองพบว่าไดโอนิซิอัสแห่งไซราคิวส์เองก็เป็นอย่าง

19 Republic, v, 473 d.

นั้น²⁰ ถ้าข้าพเจ้าอยู่ในราชสำนักของกษัตริย์สักองค์หนึ่งและเสนอกฎหมายที่ฉลาดแก่พระองค์และพยายามจะขจัดรากเงาแห่งความชั่วร้ายอันเป็นอันตรายออกจากตัวพระองค์แล้ว ท่านจะไม่คิดดอกหรือว่า ถ้าข้าพเจ้าไม่ถูกโยนออกมาจากราชสำนักก็คงถูกเย้ยหยัน?

‘ลองวาดภาพข้าพเจ้าในราชสำนักของกษัตริย์ฝรั่งเศสดูเถิด สมมุติว่าข้าพเจ้าอยู่ในสภาพที่ปรึกษาซึ่งมีพระองค์เองเป็นประธาน และผู้ที่ฉลาดที่สุดกำลังพิจารณากันอย่างเอาการเอางานว่า²¹ โดยวิธีใดและกลอุบายใดพระองค์จึงจะทรงสามารถรักษามิลานไว้พร้อมๆ กับเอาเนเปิลซึ่งมักสูญเสียไปบ่อยครั้งกลับคืนมา ล้มล้างชาวเวนิส ปราบอิตาลีทั้งประเทศ และผนวกแฟลนเดอร์ส แบริแบนท์และแม่น้ำเบอร์กันดีทั้งหมดเข้าในอาณาจักรของพระองค์ นอกเหนือไปจากประเทศอื่นๆ ที่พระองค์ได้วาง

²⁰ ไดโอนิซิอัส (405-367 B.C.) เป็นทรราชแห่งไซราคิวส์ เฟลโตเคยไปสั่งสอนแต่ไม่ได้ผล เล่ากันว่า ครั่งสุดท้ายที่เฟลโตไปไซราคิวส์นั้นได้ถูกไดโอนิซิอัสจับขายเป็นทาส

²¹ ข้อความตอนนีดูเหมือนว่าจะเอามาจากการกระทำของพระเจ้าหลุยส์ที่สิบสองและฟรานซิสที่หนึ่ง เพราะในวันที่ขึ้นครองราชย์ พระเจ้าหลุยส์ก็ใช้คำว่าดึกแห่งมิลาน ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 1499 พระองค์ทำสนธิสัญญากับเวนิสและยกพลเข้ามิลาน เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม ในปี ค.ศ. 1500 พระองค์ทำสนธิสัญญากับอารากอนเพื่อโจมตีเนเปิลร่วมกัน และพระองค์ได้เข้าครอบครองเนเปิลเมื่อ 4 สิงหาคม ค.ศ. 1501 ในเดือนธันวาคมปี ค.ศ. 1508 พระองค์เข้าร่วมกับสันนิบาตแห่งแคมเบอร์ คือ เป็นสัมพันธมิตรกับสันตะปาปาจูเลียสที่สอง จักรพรรดิแม็กซิมิลเลียนที่หนึ่ง และเฟอร์ดินานด์แห่งอารากอนต่อต้านเวนิส โดยประกาศสงครามกันเมื่อวันที่ 7 เมษายน ค.ศ. 1509 ในปี ค.ศ. 1515 ฟรานซิสที่หนึ่งซึ่งขึ้นครองราชย์สืบต่อจากหลุยส์ที่สิบสองก็เริ่มพยายามเอามิลานซึ่งฝรั่งเศสเสียไปเมื่อสองปีก่อนกลับคืนมาทันทีโดยการเข้าโจมตีอิตาลีและปราบกองทัพรับจ้างสวิสที่ มาริยาโนเมื่อวันที่ 13 กันยายนปีเดียวกัน

แผนที่จะรุกราน สมมติว่าคนหนึ่งหนุนให้พระองค์เข้าเป็นสัมพันธมิตรกับชาวเวนิส (พันธมิตรซึ่งนานเท่าที่จะสะดวก) เพื่อวางแผนร่วมกัน และแม้แต่แบ่งสิ่งที่ปล้นสะดมมาให้บ้าง แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่อาจเอาคืนมาเมื่อสิ่งต่างๆ เป็นไปตามที่ได้วางแผนไว้ อีกคนหนึ่งเสนอให้ว่าจ้างทหารรับจ้างชาวเยอรมัน และให้จ่ายเงินแก่ชาวสวิสให้วางตัวเป็นกลาง อีกคนหนึ่งเสนอให้ทำติดกับจักรวรรดิอันศักดิ์สิทธิ์ด้วยการให้ทองว่าเป็นการเสียสละที่ถูกต้อง และยังมีคนอื่นๆ อีกที่คิดว่าควรจะทำสัญญาสันติภาพกับกษัตริย์แห่งอารากอน และคินแคว้นแวนัวร์²² ให้ไปเพื่อสมานสันติภาพไว้ อีกคนหนึ่งคิดว่าควรจะหลอกเจ้าแห่งแคสทิลด้วยการให้ความหวังในเรื่องเป็นพันธมิตรกัน และว่ายังอาจเอาชนะใจข้าราชการสำนักแห่งนั้นบางคนให้เห็นกับผลประโยชน์ของฝรั่งเศสได้ด้วยการให้เบี้ยหวัด ปัญหาที่ยากที่สุดอยู่ที่ว่าจะทำอย่างไรกับอังกฤษ จะต้องมีการตกลงทำสัญญาสันติภาพกับอังกฤษอย่างแข็งแกร่งที่สุดเพราะความผูกพันที่เงื่อนงำนั้นจะต้องถูกเชื่อมโยงไว้ด้วยสัญญาผูกมัดที่แข็งแกร่งที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ อังกฤษจะต้องถูกเรียกว่ามิตรแต่ให้สงสัยไว้ว่าคือศัตรู และชาวสกอตจะต้องถูกยุให้พร้อมที่จะโจมตีอังกฤษทันทีที่มีที่ท่าอะไรขึ้น ผู้ตีอังกฤษชั้นสูงที่ถูกเนรเทศและที่ซึ่งอ้างสิทธิในราชสมบัติก็ต้องได้รับการสนับสนุนอย่างลับๆ²³ (เพราะสนธิสัญญาทำให้มีอาจทำเช่นนั้นอย่างเปิดเผยได้) เพื่อ

²² ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1234 เป็นต้นมา แวนัวร์อยู่ในครอบครองของกษัตริย์ฝรั่งเศส ถึงแม้ว่ากษัตริย์แห่งอารากอนจะอ้างว่าเป็นของตนก็ตาม ในปี ค.ศ. 1515 เฟอร์ดินานด์ผู้เป็นกษัตริย์คาทอลิกแห่งอารากอนและแคสทิลไชยศว่า กษัตริย์แห่งแวนัวร์ และในปีต่อไปก็ผนวกแวนัวร์ส่วนของสเปนเข้าไว้ในดินแดนของตน

²³ อาจเป็นไปได้ว่านี่หมายถึง เปรอร์กิน วอร์เบ็ค (ค.ศ. 1474-99) ผู้ซึ่งตั้งตนเป็นตุ๊กตแห่งยอร์ก และได้รับการสนับสนุนจากพระเจ้าชาร์ลส์ ที่แปดแห่งฝรั่งเศสเขาอยู่ฝ่ายพระเจ้าเจมส์ที่สี่แห่งสกอตแลนด์ เมื่อพระองค์โจมตีอังกฤษในเดือนกันยายนปี ค.ศ. 1496

เป็นวิธีบีบบังคับกษัตริย์อังกฤษและให้พระองค์ต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญา²⁴

ในท่ามกลางความวุ่นวายครั้งใหญ่นี้ คือในขณะที่ผู้มีปัญญาทั้งหลายกำลังร่วมวางแผนจะทำสงคราม ลองวาดภาพดูเถิดว่าคนที่ต่ำต้อยอย่างข้าพเจ้าจะยืนขึ้น และขอให้เขาเปลี่ยนแผนการของพวกเขาทั้งหมดคือให้ปล่อยอิตาลี่ไว้ตามลำพัง และอยู่แต่ในบ้านของตน เพราะที่จริงแล้วลำพังอาณาจักรฝรั่งเศสอย่างเดียวก็ใหญ่เกินกว่าที่คน ๆ เดียวจะปกครองได้อย่างดีอยู่แล้ว ทั้งนี้เพื่อที่ว่าพระองค์จะได้ไม่คิดถึงการผนวกอาณาจักรอื่น ๆ เข้ากับฝรั่งเศสอีก แล้วลองวาดภาพว่าอะไรจะเกิดขึ้นเมื่อข้าพเจ้าจะบอกให้เขารู้อิงประกาศิตอันยิ่งใหญ่ของพวกเอคอเรียน²⁴ ซึ่งอาศัยอยู่ใกล้เกาะไซปรัสไปทางตะวันออกเฉียงใต้ นานมาแล้วคนพวกนี้ทำสงครามเพื่อให้ได้มาซึ่งอาณาจักรอื่น ๆ สำหรับกษัตริย์ของพวกเขา ผู้ซึ่งอ้างสิทธิอันเก่าแก่เกี่ยวกับอาณาจักรนั้น ๆ ว่ามีโดยการสมรส แต่เมื่อพวกเขาได้อาณาจักรมาแล้ว พวกเขาก็พบว่าการรักษาอาณาจักรนั้นไว้อยากลำบากพอ ๆ กับการได้มาทีเดียว ผู้อยู่ใต้ปกครองใหม่นั้นก่อการกบฏอยู่เสมอ หรือไม่ก็ถูกรุกรานโดยกำลังต่างชาติอยู่ไม่ได้ขาด จนกระทั่งว่าพวกเอคอเรียนต้องทำสงครามเพื่อพวกนี้ หรือทำสงครามกับพวกนี้อยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้พวกเอคอเรียนจึงไม่อาจปลดระวางกองทัพของตน ในขณะเดียวกันภาษีที่เก็บก็สูงขึ้น เงินตราที่หลั่งไหลออกไปจากอาณาจักรและโลหิตของพวกเขาก็ต้องเสียสละไปเพื่อความรุ่งโรจน์ของกษัตริย์ของตนและสันติภาพที่มีก็ไม่เคยมั่นคง จิตใจของพวกเขาสื่อมลงเพราะสงคราม ความกระหายที่จะปล้นสะดมและการนิยมในความรุนแรงก็ถูกทำให้แน่นแฟ้นเข้า กฎหมายของพวกเขากลายเป็นที่เย้ยหยันเพราะกษัตริย์ของเขาซึ่งต้องดูแลถึงสองอาณาจักร ไม่อาจจะให้ความสนใจที่พอเพียง

²⁴ เอคอเรียน (Achorians) มาจากภาษากรีกว่า a-choros ซึ่งแปลว่าไม่มีสถานที่

แก่สภาอาณาจักรเดียว เมื่อพวกเขาเห็นว่าความชั่วเหล่านี้ไม่มีวันยุติลงได้ จึงตกลงกันยื่นข้อเสนอที่อบอุ่นแก่กษัตริย์ของพวกเขาให้พระองค์เลือกว่าอาณาจักรแห่งใดที่พระองค์ปรารถนาจะรักษาไว้มากที่สุด เพราะพระองค์เองไม่อาจจะรักษาไว้ได้ทั้งสองอาณาจักรพร้อมๆ กัน พวกเขาบอกว่าพวกเขามีจำนวนมากเกินกว่าที่จะปกครองโดยกษัตริย์ครั้งพระองค์ได้ และแม้คนธรรมดาที่ยังไม่ยอมแบ่งคนขับขี่ล้อของตนให้คนอื่น ดังนั้นกษัตริย์องค์นี้จึงถูกบีบให้พอใจกับอาณาจักรเก่าของพระองค์ และต้องมอบอาณาจักรใหม่ให้แก่สหายของพระองค์ (ซึ่งก็ถูกขับไล่ออกไปจากอาณาจักรนั้นในเวลาอันรวดเร็ว)

‘ในที่สุดลองคิดดูสิว่าข้าพเจ้าจะบอกสภาที่ปรึกษาของกษัตริย์ฝรั่งเศสว่าสงครามนี้จะทำให้ทั้งประเทศเกิดความวุ่นวายทางสังคม จะทำให้พระคลังของกษัตริย์ต้องร่อยหรอและทำลายประชาชนของพระองค์เอง และถึงกระนั้นแล้วในบั้นปลายความโชคร้ายบางประการก็อาจจะทำให้การทำสงครามนี้เป็นไปโดยไม่ได้อะไรเลยก็ได้ ข้าพเจ้าจะหนุนให้กษัตริย์ดูแลอาณาจักรเก่าแก่ของพระองค์และทำให้มันดีขึ้นเท่าที่จะทำได้ พระองค์ควรจะรักภักดีของพระองค์และเป็นที่รักของปวงชน พระองค์ควรจะอยู่ในหมู่พวกเขาและปกครองพวกเขาอย่างอ่อนโยน และปล่อยให้อาณาจักรอื่นอยู่ตามลำพังเพราะอาณาจักรของพระองค์เองก็ใหญ่พอแล้วถ้าไม่ใหญ่จนเกินไปสำหรับพระองค์ ท่านลองคิดดูสิว่าคำพูดดังกล่าวจะได้รับการต้อนรับอย่างไร?’

‘ข้าพเจ้ายอมรับว่าคงจะไม่ดีนัก’ ข้าพเจ้าตอบ

‘ดังนั้นขอให้เราพิจารณาต่อไป’ เขากล่าว ‘สมมุติว่าบรรดาที่ปรึกษากำลังพิจารณาว่าจะหาเงินให้แก่พระคลังของกษัตริย์อย่างไร คนหนึ่งแนะนำให้เพิ่มค่าของเงินเมื่อกษัตริย์ต้องชดใช้หนี้ และลดค่าของเงิน

เมื่อพระองค์เก็บรายรับ อีกคนหนึ่งเสนอให้ทำท่าว่าจะเข้าสงครามเพื่อ²⁵ จะได้เก็บเงินเพื่อการนี้ และเมื่อได้เงินแล้วก็ทำให้เกิดสันติภาพเสีย เพื่อว่าประชาชนจะได้คิดว่าสันติภาพเป็นผลมาจากความมีศีลธรรมของกษัตริย์ และความคำนึงถึงชีวิตของผู้อยู่ใต้ปกครองของกษัตริย์ คนที่สามเตือนให้ระลึกถึงกฎหมายที่เก่าแก่บางข้อที่ถือว่าพันธมัยไปแล้ว เนื่องจากไม่ได้ใช้มานานก็ย่อมเป็นที่หลงลืมโดยผู้อยู่ใต้ปกครองและดังนั้นก็ย่อมถูกละเมิด เขาเสนอให้ลงโทษปรับแก่ผู้ที่ทำผิดกฎหมายเหล่านี้ เพื่อว่ากษัตริย์จะได้ทั้งเงินและได้ทั้งชื่อว่ารักษากฎหมายและกระทำการยุติธรรม คนที่สี่²⁶ เสนอให้ห้ามกระทำการหลาย ๆ อย่างโดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่ตรงกันข้ามกับผลประโยชน์ของรัฐโดยกำหนดโทษทัณฑ์ให้หนักเข้าไว้ แล้วจึงยกเว้นข้อห้ามเหล่านี้เพื่อแลกกับเงิน โดยวิธีเช่นนี้กษัตริย์ก็ทำให้ประชาชนชื่นชอบและได้กำไรเป็นสองเท่า พระองค์สามารถกำหนดค่าปรับอย่างสูงแก่ผู้ละเมิด และยังได้ค่าปรับมากขึ้น พระองค์ก็ยังดูกังวลกับความอยู่ดีกินดีของประชาชนมากขึ้น เพราะพระองค์จะไม่ทำอะไรที่ขัดกับผลประโยชน์ของส่วนรวมเว้นแต่จะได้ราคาดีจริงๆ อีกคนหนึ่งเสนอให้บังคับผู้พิพากษาให้ตัดสินคดีทั้งหมดเข้าข้างกษัตริย์ พระองค์ควรจะเรียกผู้พิพากษามาที่ราชสำนักบ่อยๆ เพื่อว่าพระองค์จะได้ฟังพวกนี้ได้แย้งคดีที่พระองค์มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ และไม่ว่าข้ออ้างของพระองค์จะยุติธรรมอย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาคคนหนึ่งหรือมากกว่านั้นโดยเหตุแห่งความรักที่

²⁵ บางทีนี้อาจจะหมายถึงเหตุการณ์ในปี ค.ศ. 1492 เมื่อพระเจ้าเฮนรีที่เจ็ด กำหนดให้มีการเก็บภาษีส่วนซีกเป็นพิเศษเพื่อเป็นค่าทำสงครามกับฝรั่งเศส แต่ในวันที่ 3 พฤศจิกายนปีเดียวกัน ก็ทำสัญญาแห่งเอตาเปิลโดยที่พระเจ้าชาร์ลส์ที่แปดยินยอมจ่ายเงินให้แก่พระองค์ 50,000 ฟรังก์ต่อปี

²⁶ ที่จริงแล้วพระเจ้าเฮนรีที่เจ็ดใช้วิธีการหารายได้แบบนี้อีกเต็มที่โดยมีเอ็มปัสตันและดัดเลย์เป็นผู้ช่วย

จะขัดแย้งหรือโดยความหยิ่ง หรือเพราะประสงค์จะให้เป็นที่ชื่นชอบแก่ กษัตริย์ก็จะพบช่องโหว่ที่จะบิดเบือนกฎหมายให้เข้าข้างกษัตริย์ และถ้า หากว่าสามารถทำให้ผู้พิพากษามีความเห็นขัดกันได้ คือ เมื่อสิ่งที่ชัดเจน ที่สุดในโลกเป็นสิ่งที่ต้องถกเถียงกันและเมื่อสัจจะเป็นที่สงสัยเสียแล้ว เมื่อนั้นกษัตริย์ก็มีโอกาสที่จะตีความกฎหมายให้เป็นประโยชน์แก่พระองค์ ได้ ผู้พิพากษาที่ไม่ยินยอมก็จะถูกทำให้หันมาเข้าข้างของกษัตริย์โดยความ กลัวหรือไม่ก็โดยการข่มขู่ จากนั้นก็หวังได้ว่าเขาจะตัดสินใจเข้าข้างกษัตริย์ อย่างอาจหาญ เหล่านี้เป็นข้ออ้างที่สะดวกสำหรับการให้คำวินิจฉัยที่เข้า ข้างกษัตริย์ได้เสมอจนจะเป็นที่กล่าวกันว่า ความเที่ยงธรรมอยู่ข้างของ พระองค์ หรือว่าถ้อยคำในกฎหมายนั้นเข้าข้างพระองค์ หรือว่าข้อบัญญัติของกฎหมายนั้นสลบซับซ้อนและคลุมเครือ หรือในที่สุดสิ่งซึ่งมีน้ำหนักเหนือกฎหมายใดๆ กับผู้พิพากษาที่ตรงต่อหน้าที่ คือการอุทธรณ์ ก็จะต้องจำนนต่อพระราชอำนาจพิเศษอันไม่อาจคลางแคลงได้ของพระองค์

‘ดังนั้นที่ปรึกษาทั้งหมดก็เห็นด้วยกับคำของแครสซัส²⁷ ว่า กษัตริย์ ไม่มีวันมีเงินพอเพียงเนื่องจากพระองค์ต้องบำรุงรักษากองทัพของพระองค์ กษัตริย์ไม่อาจกระทำการใดที่ไม่ยุติธรรมแม้ว่าพระองค์ปรารถนาจะ ทำอย่างนั้น ททรัพย์สินทั้งปวงเป็นของพระองค์แม้แต่ร่างกายของผู้อยู่ได้ ปกครองเอง ไม่มีใครมีทรัพย์สินนอกเหนือไปจากที่พระองค์เห็นควรจะ เหลือให้โดยความเมตตาและกษัตริย์ก็ควรจะเหลือให้ผู้อยู่ได้ปกครองให้ น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ราวกับว่ามันเป็นประโยชน์ของพระองค์ที่ผู้อยู่ได้ ปกครองของพระองค์จะไม่มีทั้งทรัพย์สินหรือเสรีภาพ เพราะทรัพย์สิน และเสรีภาพทำให้คนกลัวเกรงต่อการปกครองที่ทารุณและอยุติธรรมน้อย ลงในขณะที่ความยากจนบีบบังคับและทำลายน้ำใจ ซึ่งถ้าไม่ทำเช่นนั้น

²⁷ มาร์คัส ลิซิเนียส แครสซัส (115?-53 B.C.) เป็นนักการเมืองและนักการเงิน ชาวโรมัน

แล้วจะผลักดันให้พวกเขาปฏิบัติ'

'ที่นั่นหลังจากที่ได้มีการให้คำปรึกษาเช่นนี้แล้ว ถ้าข้าพเจ้าจะลุกขึ้นและกล่าวว่าข้อเสนอที่ว่านี้ทั้งไร้เกียรติ และจะนำความพินาศมาสู่กษัตริย์เล่า จะเป็นอย่างไร? และถ้าข้าพเจ้ากล่าวว่า ทั้งเกียรติยศและความมั่นคงของพระองค์อยู่ที่ความมั่งคั่งของประชาชนมากกว่าของพระองค์เองเล่า สมมุติว่าข้าพเจ้ายืนยันว่ามนุษย์เลือกกษัตริย์มิใช่เพื่อกษัตริย์แต่เพื่อตัวเขาเอง และว่าเขาจะอยู่อย่างสะดวกสบายและปลอดภัยโดยความดูแลและความอดสาหะของพระองค์ เพราะฉะนั้นผู้ปกครองควรจะให้ความเอาใจใส่แก่ความสุขของประชาชนมากกว่าของตนเองอย่างที่คุณเลี้ยงแกะควรจะเอาใจใส่กับฝูงแกะมากกว่าตัวเอง ย่อมเป็นการผิดแน่นอนที่จะคิดว่าความยากจนของประชาชนเป็นเครื่องรักษาสันติสุขของส่วนรวม เพราะใครเล่าจะวิวาทกันมากกว่าพวกขอทาน? ใครเล่าที่อยากได้การเปลี่ยนแปลงอย่างแข็งขันมากกว่าผู้ที่ไม่พอใจ? หรือใครกันที่พร้อมจะสร้างความวุ่นวายด้วยความกล้าอย่างไม่คิดชีวิตยิ่งไปกว่าผู้ที่ไม่มื่ออะไรจะสูญเสียหากมีแต่จะได้ทุกสิ่งทุกอย่างจากการกระทำนั้น? ถ้าหากว่ากษัตริย์เป็นที่เกลียดชังและเยาะเย้ยโดยผู้อยู่ได้ปกครองเสียจนกระทั่งว่าพระองค์จะปกครองได้ก็เฉพาะโดยการก้าวร้าว โดยการข่มขู่ โดยการยึดทรัพย์และกระทำให้ผู้คนยากจนอยู่แล้วละก็ ย่อมเป็นการดีกว่าที่พระองค์จะไปเสียจากอาณาจักรของพระองค์ แทนที่จะยังคงรักษาฐานะแห่งสิทธิอำนาจไว้ ในเมื่อพระองค์ได้สูญเสียความสูงส่งของระบบกษัตริย์เพราะการปกครองที่ผิดพลาดของพระองค์ไปสิ้นแล้ว เป็นการไม่เหมาะสมต่อศักดิ์ศรีของกษัตริย์ที่จะปกครองขอทานแทนที่จะปกครองผู้อยู่ได้ปกครองที่ร่ำรวยและมีความสุข ดังนั้นเฟรบริชซอส²⁸ ผู้มีจิตใจอันสง่างามและสูงส่งจึง

²⁸ เฟรบริชซอส เป็นนายพลและรัฐบุรุษโรมันในศตวรรษที่สามก่อนคริสตกาล ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความซื่อสัตย์อย่างยิ่ง

กล่าวว่าเขาปกครองคนรวยดีกว่ารวยเสียเอง เมื่อผู้ปกครองชื่นชมในทรัพย์สินและความสนุกสนานในขณะที่ผู้ที่อยู่รอบๆ ตัวพระองค์กำลังมีความทุกข์และครวนคราง เขาก็กระทำการเหมือนผู้คุมคุกมากกว่ากษัตริย์ เขาเป็นนายแพทย์ชั้นเลิศที่ไม่อาจรักษาโรคให้หายนอกจากจะทำให้คนไข้มีโรคอีกอย่างหนึ่งเพิ่มขึ้นอีก กษัตริย์ผู้ปกครองประชาชนได้ก็แต่โดยการเอาความสนุกสนานเพลิดเพลินไปจากชีวิตนั้นแสดงให้เห็นว่าพระองค์ไม่รู้จักว่าจะปกครองผู้ที่เป็อนิสระอย่างไร พระองค์ควรจะกำจัดความขี้เกียจหรือไม่ก็ความหยิ่งออกไปจากตัวของพระองค์ เพราะความเกลียดและความเขี้ยหยันของประชาชนเกิดจากข้อผิดพลาดเหล่านี้ในตัวพระองค์ พระองค์ควรจะอาศัยรายได้ของพระองค์โดยไม่ต้องทำอันตรายต่อผู้อื่น และควรจะจำกัดการใช้จ่ายของพระองค์ลงแค่เฉพาะรายได้ของพระองค์เอง พระองค์ควรจะปราบปรามอาชญากรรมและควรจะป้องกันมันโดยการกระทำอันฉลาดมากกว่าที่จะปล่อยให้มันเพิ่มขึ้นแล้วก็ต้องมาลงโทษการกระทำผิดนั้นๆ พระองค์ไม่ควรเอากฎหมายที่ยกเลิกไปแล้วเพราะไม่ได้ใช้มาใช้ใหม่อย่างหุ่นหันโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ามันเป็นสิ่งที่ลึกลับนานไปแล้ว และไม่เคยเป็นที่ต้องการเลย และพระองค์ไม่ควรจะยึดทรัพย์สินสมบัติใดๆ โดยอ้างว่าเป็นโทษปรับเลยเป็นอันขาด ในเมื่อผู้พิพากษาถือว่านั้นเป็นความชั่วและการอ้างเช่นนั้นเป็นการฉ้อโกง'

‘แต่สมมุติว่าข้าพเจ้าจะบอกสภาที่ปรึกษาของกษัตริย์ต่อไปถึงกฎของชาวมาคาเรียน²⁹ อันเป็นผู้ที่อาศัยอยู่มีห่างจากยูโทเปียนัก ในวันที่กษัตริย์ของพวกเขาเริ่มครองราชย์ กษัตริย์จะต้องให้สัต์ยึสาบานโดยพิธีอันเคร่งครัดว่าจะไม่มีทองมากกว่าหนึ่งพันปอนด์ หรือเงินมูลค่าเท่าๆ กันในท้องพระคลังของพระองค์ พวกเขาถือว่ากษัตริย์ผู้ประเสริฐซึ่งเอาใจใส่กับความเจริญของประเทศของพระองค์มากกว่าทรัพย์สินของ

²⁹ Macarions มาจากคำในภาษากรีกว่า makarios ซึ่งแปลว่ามีความสุข

พระองค์เอง ทรงบัญญัติกฎหมายนี้ขึ้นมาเป็นเครื่องกีดขวางการสะสมทรัพย์สินสมบัติจนทำให้ประชาชนต้องยากจนลง พระองค์คิดว่าจำนวนแค่นี้คงจะพอเพียงไม่ว่าผู้ปกครองจะใช้มันปราบปรามพวกกบฏหรือใช้ป้องกันอาณาจักรจากการรุกรานของศัตรู แต่คงจะไม่เพียงพอที่จะหนุนให้ผู้ปกครองรุกรานต่างประเทศ ข้อสุดท้ายนี้คือจุดประสงค์หลักของการบัญญัติกฎหมายนี้ พระองค์ยังคิดว่าโดยการกำหนดเช่นนี้จะไม่มีการขาดแคลนเงินสำหรับใช้ในธุรกิจประจำวัน และเมื่อกษัตริย์ต้องแจกจ่ายสิ่งที่มีอยู่ในห้องพระคลังเกินจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้ให้แก่ประชาชนไป พระองค์ก็ไม่มีแนวโน้มที่จะชมเชยผู้อยู่ใต้ปกครอง กษัตริย์เช่นนี้ย่อมเป็นที่กลัวเกรงของผู้กระทำผิดและเป็นที่รักของคนดีทั้งปวง ถ้าข้าพเจ้าพยายามเสนอทัศนะอย่างนี้แก่ผู้คิดไปในทางตรงกันข้ามพวกเขาก็คงจะไม่ยอมได้ยินอะไรอีก!

‘พวกเขาคงหุนหวกไปจริง ๆ’ ข้าพเจ้ากล่าว ‘และอย่างไม่น่าประหลาดใจเลย! ว่ากันที่จริงแล้ว ข้าพเจ้าคิดว่าท่านไม่ควรจะให้คำแนะนำซึ่งท่านรู้ว่าจะไม่ได้รับการพิจารณา มันจะทำให้อะไรดีขึ้นมาได้บ้าง? วาจาที่ห้าวหาญเช่นนั้นจะมีอิทธิพลต่อคนที่จิตใจฝังแน่นและเต็มใจด้วยจุดประสงค์ที่ตรงกันข้ามอย่างนี้ได้อย่างไร? ปรัชญาอันเป็นวิชาการเช่นนั้นเป็นเรื่องน่าฟังในหมู่มิตรที่สนทนากันอย่างอิสระ แต่ในสภาที่ปรึกษาของกษัตริย์ซึ่งพิจารณาถึงกิจการบ้านเมืองแล้วไม่พึงเป็นที่ปรารถนา’

‘นั่นคือสิ่งที่ข้าพเจ้ากำลังพูด’ ราฟาเอลกล่าว ‘ไม่มีที่สำหรับปรัชญาในสภาที่ปรึกษาของกษัตริย์’

‘มีสิ’ ข้าพเจ้ากล่าว ‘แต่มิใช่ปรัชญาแบบคาดคะเนที่คิดถึงสิ่งทั้งปวงที่เหมาะสมแก่ทุก ๆ โอกาส มีปรัชญาอีกอย่างหนึ่งซึ่งขัดเกลาแล้วและซึ่งมีจังหวะจะโคนที่ถูกต้องเหมาะสมกับละครที่กำลังแสดงอยู่และ

แสดงบทบาทของมันอย่างดีและเหมาะสม นี่คือปรัชญาที่ท่านควรจะใช้ ถ้าเขากำลังเล่นละครตลกของพลอตัสอยู่และมีทาสกำลังยั่วเย้ากัน ท่านจะขึ้นไปบนเวทีในชุดของปรัชญาเมธีและกล่าวสุนทรพจน์ที่เซเนคามีต่อจักรพรรดิเนโรที่เอามาจาก Octavia หรือ? การไม่พูดอะไรเลยจะไม่ดีกว่าการก่อให้เกิดโศกนาฏกรรมตลกโง่ๆ โดยการพยายามผสมสิ่งที่ขัดแย้งกันหรือ? ท่านจะทำให้ละครนั้นเสีรสไปถ้าท่านเสริมถ้อยคำที่ไม่เกี่ยวข้องและระคายหูเข้าไป แม้เมื่อถ้อยคำนั้นๆ จะดีกว่าบทละครเองด้วยซ้ำก็ตาม เพราะฉะนั้นท่านจงแสดงตามบทที่ท่านกำลังเล่นอยู่อย่างดีที่สุดเท่าที่ท่านจะทำได้ และอย่าทำให้มันเสียไปเพียงเพราะท่านคิดว่ามีอย่างอื่นที่น่าชื่นชมกว่า'

'ในรัฐและในสภาของกษัตริย์ก็เช่นเดียวกัน ถ้าความเห็นชั่วๆ ไม่อาจถูกถอนรากถอนโคนไปให้หมด และถ้าท่านไม่อาจแก้ไขทัศนคติที่ฝังเป็นนิสัยอย่างที่ท่านปรารถนาแล้ว ท่านก็ไม่ควรจะถอนตัวออกจากสังคม อย่าทิ้งนาวาที่กำลังผจญพายุโดยเหตุที่ท่านไม่อาจควบคุมพายุได้ และอย่าบังคับให้ผู้คนเชื่อในคำแนะนำที่เขาไม่เคยได้ยินมาก่อนในเมื่อท่านก็รู้ว่าจิตใจของเขาแตกต่างไปจากท่าน ท่านต้องพยายามชักนำนโยบายอย่างอ้อมๆ เพื่อที่ว่าท่านจะได้ทำการที่ดีที่สุดที่ท่านจะทำได้ และอะไรที่ท่านไม่อาจเปลี่ยนให้ดี อย่างน้อยที่สุดท่านก็อาจทำให้มันเลวน้อยลง เพราะยอมเป็นไปไม่ได้ที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ดีหมด เว้นเสียแต่ว่ามนุษย์ทุกคนจะดีหมด ซึ่งข้าพเจ้าไม่คิดว่าจะได้เห็นในเร็ววัน'

'ผลอย่างเดียวกันของสิ่งนี้' เขาตอบ 'ก็คือว่าในขณะที่ข้าพเจ้าพยายามจะรักษาคนอื่นให้หายจากอาการวิกลจริต ตัวข้าพเจ้าเองนี้แหละที่จะพลอยบ้าคลั่งไปกับพวกเขาด้วย ถ้าข้าพเจ้าต้องกล่าวความจริง นี่ก็คือสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องพูด ปรัชญาเมธีจะพูดอะไรเหลวไหลได้หรือไม่ ข้าพเจ้าไม่ทราบ'

แต่ข้าพเจ้านั้นไม่อาจจะทำได้แน่ๆ ถึงแม้ว่าคำแนะนำของข้าพเจ้าอาจทำให้พวกเขาฉุนเฉียว ข้าพเจ้าก็มองไม่เห็นว่าการไม่มันจึงจะกลายเป็นเรื่องน่าหัวเราะเยาะไปได้ ถ้าข้าพเจ้าจะเสนอนโยบายอย่างที่เพลโตกล่าวถึงใน Republic หรืออย่างที่ชาวยูโทเปียปฏิบัติกันจริงๆ ในประเทศของเขา ซึ่งเป็นนโยบายที่ดีกว่าที่ข้าพเจ้าได้เสนอไว้เป็นไหนๆ ข้าพเจ้าก็ยอมรับว่ามันอาจจะผิดกาลเทศะไปบ้าง เพราะในจักรภพเหล่านั้นทุกสิ่งทุกอย่างเป็นของร่วมกัน ส่วนทรัพย์สินที่นี่เป็นของส่วนบุคคล แต่อะไรบางอย่างที่ข้าพเจ้าได้กล่าวที่ไม่อาจจะกล่าวหรือไม่ควรจะกล่าวในที่อื่นๆ? แน่แน่นอนว่าสิ่งที่ข้าพเจ้ากล่าวย่อมไม่เป็นที่สบอารมณ์แก่ผู้ซึ่งมุ่งไปในทิศตรงกันข้าม แต่มันจะยับยั้งและชี้ให้เห็นถึงอันตรายที่อยู่ข้างหน้า ถ้าเราจะถือเอาทุกสิ่งทุกอย่างที่ผิดปกติในสายตาของชนบทรอบประเพณีอันเลวทรามของมนุษย์ว่าเป็นสิ่งที่หยาบและบัดชบแล้ว ในหมู่ชาวคริสต์ก็จำเป็นต้องมองข้ามคำบัญชาส่วนมากของพระเยซูคริสต์ไปทั้งๆ ที่สิ่งซึ่งพระองค์ทรงกระซิบที่หูของเรานั้น พระองค์ทรงพระประสงค์ให้เราป่าวประกาศจากหลังคาน้ำ³⁰ คำสอนของพระองค์ขัดกับวิถีชีวิตของเรายิ่งกว่าที่ข้าพเจ้าเสนอเสียอีก แต่นักเทศน์ซึ่งเป็นผู้ที่ฉลาดจริงๆ ก็ดูเหมือนจะทำตามอย่างที่ท่านแนะนำมาคือเมื่อเห็นว่ามนุษย์ไม่เหมาะสมกับแบบอย่างของพระคริสต์ พวกนักเทศน์ก็ปรับคำสั่งสอนของพระคริสต์ (ราวกับว่ามันเป็นไม้วัดที่ทำด้วยตะกั่ว) ให้เข้ากับชนบประเพณีของมนุษย์เพื่อให้ได้ความเห็นพ้องไม่โดยทางใดก็ตามหนึ่ง ผลลัพธ์เดียวที่ข้าพเจ้าเห็นได้ก็คือว่ามนุษย์ยิ่งทวีความมั่นคงในความชั่วร้ายของตนหนักเข้าไปอีก'

‘และนี่ก็คือทั้งหมดที่ข้าพเจ้าอาจจะทำได้สำเร็จในราชสำนักของกษัตริย์ เพราะหากข้าพเจ้าไม่คิดแตกต่างไปจากคนอื่นๆ ก็เท่ากับว่าข้าพเจ้าไม่มีความคิดอะไรของตนเองเลย แต่ถ้าข้าพเจ้าเห็นด้วยกับพวก

³⁰ Luke, xii, 3

เขา ข้าพเจ้าก็คง (อย่างที่มีชิโอแห่งเทอร์เร็นซ์กล่าวไว้)³¹ เป็นผู้สมรู้ร่วมคิดในความบ้าคลั่งของพวกเขา ข้าพเจ้าไม่เข้าใจว่าท่านหมายความว่าอย่างไรในการกล่าวไว้ว่า เราควรจะพยายามชักน่านโยบายโดยทางอ้อม และควรพยายามทำให้ดีที่สุด เพื่อว่าอย่างน้อยที่สุดสิ่งที่เลวก็จะถูกทำให้ดีเท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะในสภาย่อมไม่มีการอยู่เฉยและการยินยอมตามโดยไม่เต็มใจ สมาชิกสภาต้องเห็นชอบด้วยอย่างเปิดเผยกับแผนการที่เลวที่สุด และต้องยินยอมตามมติที่ชั่วช้าที่สุด ถ้าใครเห็นด้วยกับแผนการเช่นนั้นอย่างอด ๆ อด ๆ ก็จะถูกหาว่าเป็นจารบุรุษหรือผู้ทรยศ คนเราไม่มีโอกาสที่จะทำดีเมื่อผู้ร่วมงานมีที่ท้าวว่าจะทำให้คนที่ดีที่สุดต้องเลวไปด้วยแทนที่ตนเองจะถูกแก้ไข ถ้าผู้ร่วมงานไม่ทำให้เขาเสื่อมลง เขาก็จะถูกดำเนินคดีเงินเพราะความโง่และความคดโกงของผู้อื่น การที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ดีขึ้นด้วยการชักน่านโยบายโดยทางอ้อมนั้นเป็นไปได้!

นี่คือเหตุผลที่เพลโตแสดงให้เห็นในการเปรียบเทียบอันดีเลิศว่าคนฉลาดจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับกิจการของรัฐ³² พวกเขาเห็นฝูงชนแออัดเข้าไปในถนนและเปียกชุ่มไปด้วยฝน และเขาไม่อาจจะเกลี้ยกล่อมให้ฝูงชนหนีฝนกลับเข้าบ้านได้ พวกเขารู้ว่าถ้าพวกเขาออกไปหาฝูงชนเขาก็ไม่อาจจะทำอะไรได้และจะเปียกเองด้วย ดังนั้นเขาจึงอยู่ในบ้าน ถึงแม้ว่าเขาไม่อาจจะแก้ไขความโง่ของผู้อื่นอย่างน้อยที่สุดเขาก็ฉลาดเสียเอง'

“แต่ท่านมอร์ สิ่งที่ข้าพเจ้าคิดนั้นมีอยู่ง่าย ๆ ว่า トラบเท่าที่ยังมีทรัพย์สินส่วนตัวอยู่ และตราบเท่าที่เงินยังคงเป็นมาตรฐานของทุกสิ่งทุกอย่างอยู่แล้ว ข้าพเจ้าก็ไม่เชื่อว่าจะมีรัฐใดที่จะมีการปกครองกันอย่างยุติธรรมหรืออย่างมีความสุขได้ ที่ว่าไม่อาจเป็นได้อย่างยุติธรรมก็เพราะว่าสิ่งที่ดีที่สุดจะตกเป็นของผู้ที่เลวที่สุด ที่ว่าไม่อาจเป็นได้อย่างผาสุกก็เพราะ

³¹ Adelphi, I, ii 66

³² บทเปรียบเทียบของมอร์ คือการอ้างข้อความจาก Republic, vi, 496 d-e

ว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะถูกแบ่งปันกันในหมู่คนเพียงไม่กี่คน และคนไม่กี่คนนี้ก็เชื่อว่าจะสบายอย่างแท้จริงในเมื่อคนอื่น ๆ นั้นอยู่ในภาวะทุกข์ยากอย่างสาหัส'

'ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงคำนึงถึงชนบทรรมนิยมอันชาญฉลาดและศักดิ์สิทธิ์ของชาวยูโทเปียซึ่งปกครองกันอย่างดีเหลือเกินด้วยกฎหมายเพียงไม่กี่ข้อ ในหมู่พวกเขา นั้นคุณธรรมได้รับการตอบแทนที่เหมาะสม แต่ถึงกระนั้นทุกสิ่งทุกอย่างก็มีการแบ่งปันกันอย่างเท่าเทียม และทุก ๆ คนมีชีวิตอย่างอุดมสมบูรณ์ ข้าพเจ้าเปรียบเทียบพวกเขากับชาติอื่น ๆ ที่ยังคงออกกฎหมายอยู่และก็ยังไม้อาจจะจัดการเรื่องราวของตนอย่างเป็นที่พึงพอใจได้ ถึงแม้ว่าแต่ละคนจะเรียกทรัพย์สินที่เขาได้รับมาว่าเป็นของเขา แต่กฎหมายจำนวนมากมายที่ออกมาทุกวันก็ทำให้เขามีอาจจะได้รับหรือรักษาหรือแยกแยะสิ่งที่เขาเรียกว่าของเขาเองออกจากของผู้อื่นได้อย่างเป็นที่พึงพอใจ นี่เห็นได้ชัดจากคติความต่าง ๆ มากมายซึ่งมีเพิ่มขึ้นและไม่มีวันจบสิ้น เมื่อข้าพเจ้าพิจารณาถึงสิ่งเหล่านี้แล้ว ข้าพเจ้าก็ยังนิยมความเห็นของเพลโตมากยิ่งขึ้นและไม่ได้แปลกใจเลยที่เขาปฏิเสธที่จะออกกฎหมายให้แก่ใครก็ตามที่จะไม่มีทรัพย์สินทุกอย่างร่วมกันอย่างเสมอภาคกัน เพลโตผู้ซึ่งทรงปัญญาที่สุดคาดการณ์ได้อย่างง่ายดายว่าวิธีหนึ่งและวิธีเดียวที่จะทำให้คนเป็นสุข อยู่ที่การทำให้มีความเท่าเทียมกันในทรัพย์สิน³³ ข้าพเจ้าสงสัยว่าความเสมอภาคนี้จะเกิดขึ้นในที่ที่ซึ่งทรัพย์สินเป็นของปัจเจกชนได้หรือ เพราะในเมื่อมนุษย์ทุกคนกอบโกยให้แก่ตนเองมากที่สุดเท่าที่เขาจะทำได้โดยวิธีใดวิธีหนึ่งนั้น คนเพียงไม่กี่คนก็จะแบ่งทรัพย์สินทั้งหมดในหมู่เขาและคงเหลือแต่ความต้องการให้กับคนที่เหลือผลลัพธ์โดยทั่ว ๆ ไปก็คือ จะมีคนอยู่สองชนิดและโชคชะตาของพวกเขา

³³ นี่เป็นการอ้างอิงเหตุการณ์ตอนหนึ่งในชีวิตของเพลโต ที่ไดโวจีนิส เลเอซีส นักเขียนประวัติบุคคลแห่งศตวรรษที่สามเล่าไว้

ควรจะได้สลับกัน คนชนิดหนึ่งปราศจากประโยชน์ใดๆ แก่สังคมแต่โลก และเลวทราม ในขณะที่อีกชนิดหนึ่งไม่อวดดี เป็นคนเจียมตนที่รับใช้ ชุมชนมากกว่ารับใช้ตนเองด้วยงานประจำวันของพวกเขา'

โดยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงเชื่อว่า ถ้าไม่กำจัดทรัพย์สินส่วนตัวให้หมดไป ก็จะไม่มีการแบ่งสรรปันส่วนข้าวของได้อย่างเที่ยงธรรม และโลกก็ไม่อาจ มีการปกครองที่มีสุขได้ トラบเท่าที่ทรัพย์สินส่วนตัวยังคงมีอยู่ คนส่วนใหญ่ และส่วนที่ดีที่สุดของมนุษยชาติก็จะถูกกดตันด้วยความวิตกกังวลและเป็นห่วงอันไม่มีทางหลีกเลี่ยงพ้น ข้าพเจ้ายอมรับว่าภาระนี้อาจจะทำให้ เบบางลงได้บ้าง แต่ไม่มีทางขจัดให้หมดสิ้นไป อาจจะทำกฎหมายได้ ว่าห้ามมีที่ดินเกินเท่านั้นเท่านั้นหรือมีเงินมากกว่าจำนวนนั้นจำนวนนี้ หรือ อาจจะทำกฎหมายห้ามกษัตริย์มีอำนาจมากเกินไปหรือห้ามประชาชนมี กำลังมากเกินไป อาจจะทำกฎหมายห้ามนำเอาตำแหน่งสาธารณะไปเป็น สิ่งที่วิ่งเต้นหรือซื้อขายหรือทำให้เกิดภาระแก่ผู้รับตำแหน่ง เพราะมีฉะนั้น แล้ว ผู้ที่เข้ารับตำแหน่งก็จะทุจริตหรือใช้กำลังเพื่อทดแทนสิ่งที่ตนต้อง เสียไป และจะทำให้ตำแหน่งซึ่งควรเป็นของผู้ฉลาดตกไปเป็นของคนที่ รวยเพียงอย่างเดียว'

'ข้าพเจ้าขอกล่าวว่าคุณหมายเช่นว่านี้อาจจะมีผลอย่างเดียวกันกับ ที่การรักษาพยาบาลมีผลต่อผู้ซึ่งป่วยหนัก ความชั่วทางสังคมนั้นอาจจะ บรรเทาและทำให้เบบบางลงไปได้บ้าง แต่ตราบเท่าที่ยังมีทรัพย์สินส่วน ตัวอยู่ก็ไม่มีหวังเลยว่ามันจะรักษาให้หายและรื้อฟื้นสังคมให้กลับมีสุขภาพ ที่ดีได้ ในขณะที่ท่านพยายามรักษาส่วนหนึ่ง ท่านก็กำลังทำให้โรคร้ายใน ส่วนอื่นๆ ทวีอาการขึ้น ในขณะที่แก้ไขความชั่วอย่างหนึ่งความชั่วอีก อย่างหนึ่งก็เกิดขึ้นแทน เนื่องจากท่านไม่อาจให้อะไรแก่คนหนึ่งได้โดยไม่ ต้องเอาของอย่างเดียวกันมาจากอีกคนหนึ่ง'

‘ในทางตรงกันข้าม’ ข้าพเจ้าตอบ ‘มันดูเหมือนว่ามนุษย์ไม่อาจมีชีวิตอย่างดีได้ในที่ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างเป็นของร่วมกัน จะมีความอุดมสมบูรณ์ในที่ซึ่งทุกคนเลิกทำงานได้อย่างไร? ความหวังที่จะได้กำไรจะไม่ผลักดันเขาก่อต่อไป เขาจะพึงพาอาศัยผู้อื่นและกลายเป็นคนเกียจคร้าน ถ้ามนุษย์ถูกรังเร้าด้วยความต้องการ แต่ไม่มีใครพิทักษ์รักษาสิ่งที่เขาหามาได้ตามกฎหมายแล้ว อะไรจะเกิดขึ้นนอกจากการนองเลือดและความวุ่นวายอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อความเคารพต่อสิทธิอำนาจและตัวสิทธิอำนาจของผู้ปกครองเองก็สลายไปแล้ว? ข้าพเจ้านึกเห็นสิทธิอำนาจในหมู่มนุษย์ที่เท่าเทียมกันในทุกสิ่งทุกอย่างไม่ได้’

‘ข้าพเจ้าไม่ประหลาดใจ’ ราฟาเอลกล่าว ‘ที่ท่านเห็นอย่างนี้ เพราะท่านไม่มีความคิดหรือมีก็แต่ความคิดที่ผิด ๆ เกี่ยวกับรัฐเช่นนั้น แต่ถ้าหากว่าท่านได้อยู่กับข้าพเจ้าในยูโทเปียและได้เห็นชนบประเพณีและสถาบันของพวกเขาอย่างที่ท่านได้เห็นมาด้วยตาตลอดเวลาห้าปี ที่ข้าพเจ้าได้อยู่กับพวกเขาแล้ว ท่านก็คงจะต้องสารภาพอย่างเปิดเผยกว่าท่านไม่เคยเห็นใครที่มีระเบียบดีอย่างพวกเขา ว่ากันที่จริงแล้วข้าพเจ้าคงจะไม่จากมาด้วยความเต็มใจนักหากมิใช่เพื่อว่าจะให้คนอื่น ๆ ได้รู้จักกับโลกใหม่นี้’

‘ท่านจะไม่ทำให้ข้าพเจ้าเชื่อได้ง่ายๆ’ ปีเตอร์ ไซลส์ กล่าว “ว่า ผู้ที่อยู่ในดินแดนใหม่แห่งนั้นมีการปกครองที่ดีกว่าในโลกที่เรารู้จักกัน ความสามารถของเรามีได้ต่ำต้อยไปกว่าของพวกเขา และรัฐบาลของเรานั้นแล้วข้าพเจ้าก็เชื่อว่ามีอายุมากกว่า ประสบการณ์อันยาวนานได้ช่วยให้เราพบเห็นความสับสนวุ่นต่าง ๆ ในชีวิตและโดยโชคช่วยเราก็ได้ค้นพบสิ่งอื่น ๆ ที่ความสามารถของมนุษย์ไม่อาจประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาได้เลย’

‘ในเรื่องอายุของวัฒนธรรมของพวกเขา’ ราฟาเอลได้ตอบ ‘ท่านคงจะวินิจฉัยได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น ถ้าท่านได้ศึกษาประวัติศาสตร์ของพวกเขา และถ้าสิ่งนั้นเชื่อได้พวกเขาก็มีนครมาก่อนที่จะมีนครมาอาศัยอยู่ที่นั่นเสียด้วยซ้ำ สำหรับสิ่งที่ท่านกล่าวว่าได้ถูกค้นพบโดยโอกาสหรือสติปัญญานั้นก็อาจมีได้ที่นั่นเหมือนกัน ที่จริงแล้วข้าพเจ้าเชื่อว่าเราเหนือกว่าพวกเขาในด้านความสามารถทางธรรมชาติ แต่เราล้าหลังกว่าเขามากในเรื่องความขยันหมั่นเพียรและความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ตามบันทึกเหตุการณ์ของพวกเขา นั่น เขาไม่เคยได้ยินอะไรเกี่ยวกับผู้ที่อยู่ใต้น์เส้นศูนย์สูตร (อย่างที่เขารเรียกเรา) เลย จนกระทั่งเราได้ไปถึงที่นั่น เว้นไว้แต่ว่าครั้งหนึ่งเมื่อประมาณพันสองร้อยปีมาแล้ว เรือสำเภาหนึ่งถูกพายุพัดไปทางยูโทเปียและไปล่มที่เกาะนั้น ชาวโรมันและชาวอียิปต์บางคนจากเรือพลัดขึ้นเกาะไปและไม่เคยจากไปอีก ที่นี้ลองดูสิว่าชาวยูโทเปียได้ผลประโยชน์จากโอกาสเช่นนี้ด้วยความขยันหมั่นเพียรอย่างไร พวกเขาเรียนรู้ศิลปะ ที่มีประโยชน์ทั้งปวงจากอารยธรรมโรมันไม่โดยตรงจากอาคารันตุกะผู้เรือแตกมาก็โดยทางอ้อมจากข้อเสนอแนะที่ได้มาจากการตอบคำถาม ช่างเป็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่เหลือเกินเมื่อเทียบกับความจริงที่ว่าชาวยุโรปไม่กี่คนไปขึ้นฝั่งที่นั่น ถ้าหากว่าเหตุการณ์บังเอิญอย่างเดียวกันนี้จะนำใครจากดินแดนของพวกเขามาที่นี้บ้าง ก็คงเป็นที่หลงลืมกันไปหมดสิ้นแล้ว เหมือนอย่างที่จะเป็นที่หลงลืมกันอย่างแน่แท้ในไม่ช้าว่าข้าพเจ้าเคยอยู่ในประเทศของท่าน จากเหตุการณ์บังเอิญอย่างนั้นเพียงครั้งเดียวพวกเขาก็ได้ทำให้ตนเองกลายเป็นเจ้าของสิ่งประดิษฐ์ที่มีประโยชน์ต่างๆ ของเราทั้งหมด แต่ข้าพเจ้าคิดว่าคงจะเป็นเวลาอีกนานกว่าที่เราจะยอมรับสถาบันใดสถาบันหนึ่งซึ่งดีกว่าของเรา ข้าพเจ้าเชื่อว่าการเต็มใจที่จะเรียนรู้ นี้ คือเหตุผลสำคัญที่ทำให้เขามีการปกครองที่ดีกว่า และคือเหตุผลที่เขามีชีวิตที่มีความสุขกว่าที่เรามี ถึงแม้ว่าเราจะไม่

ด้อยกว่าเขาในเรื่องสติปัญญาหรือความมั่งคั่ง

‘ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว ท่านราฟาเอล ข้าพเจ้าก็ใคร่จะวิงวอนท่าน’
ข้าพเจ้ากล่าว ‘ให้บรรยายถึงเกาะนั้นให้เราฟัง ไม่ต้องพยายามทำให้สั้น
แต่จงอธิบายตามลำดับไป ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องด้วย ผืนดิน แม่น้ำ เมือง
ผู้คน กิริยาท่าทาง ขนบธรรมเนียม กฎหมาย และที่จริงแล้วทุกสิ่งทุก
อย่างที่ท่านคิดว่าเราอยากรู้และท่านเชื่อได้เลยว่าเราอยากจะทำทุกสิ่งทุก
อย่างซึ่งเรายังไม่รู้’

‘ไม่มีอะไร’ เขากล่าว ‘ที่ข้าพเจ้าจะมีความสุขยิ่งไปกว่านี้ เพราะ
สิ่งเหล่านี้ยังคงแจ่มใสอยู่ในความทรงจำของข้าพเจ้า แต่มันคงจะกินเวลา
อยู่สักหน่อย’

‘ถ้าเช่นนั้นเราไปรับประทานอาหารเย็นกันก่อน’ ข้าพเจ้ากล่าว
‘และหลังจากนั้นเราก็จะมีเวลาพอเพียง’

‘ตกลง’ เขากล่าว แล้วเราก็เข้าไปข้างในและรับประทานอาหาร
กัน จากนั้นเราก็กลับออกมาและนั่งลงที่ม้านั่งตัวเดิม ข้าพเจ้าสั่งให้คนรับ
ใช้ระวังอย่าให้ใครมาทวนเรา ปีเตอร์ ใจลส์ และข้าพเจ้าขอให้ราฟาเอล
ทำตามที่เราสั่งไว้ เมื่อเขาเห็นว่าเราอยากจะทำ ฟัง เขาก็นั่งเงียบและครุ่นคิด
อยู่ครู่หนึ่งแล้วก็เริ่มเล่าดังต่อไปนี้...

ยูโทเปีย

เล่มที่ 2

ภูมิประเทศและเกษตรกรรม

เกาะยูโทเปียนั้นตรงกลางกว้างที่สุด คือประมาณสองร้อยไมล์ และก็ไม่มีส่วนใดแคบกว่านั้นมากนัก ยกเว้นปลายเกาะทั้งสองข้างซึ่งโค้งเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยว เมื่อประกบกันเป็นวงกลมจะมีเส้นรอบวงประมาณห้าร้อยไมล์ ระหว่างสันโค้งทั้งสองข้างซึ่งห่างกันประมาณสิบเอ็ดไมล์นั้นมีทะเลยื่นเข้ามาแผ่เป็นอ่าวใหญ่ เนื่องจากลมพายุถูกันไว้หมดอ่าวนี้จึงปราศจากคลื่นที่แรงกล้า หากแต่เงียบสงบเหมือนทะเลสาบ จึงทำให้ชายฝั่งภายในทั้งหมดเป็นท่าเรือที่เหมาะสมแก่การค้าขายเป็นอย่างยิ่ง แต่ทางเข้าอ่าวนั้นสั้นากลัวอันตรายมาก ด้วยมีโขดหินอยู่ด้านหนึ่ง และที่ต้นเขินอีกด้านหนึ่ง เกือบกลางปากอ่าวมีโขดหินโขดหนึ่งโผล่เหนือน้ำจึงไม่เป็นอันตรายเพราะบนโขดหินนี้มีหอคอยซึ่งมีกองทหารประจำอยู่ แต่โขดหินอื่นๆ อยู่น้ำจึงเป็นอันตรายมาก สำหรับร่องน้ำนั้นเล็กก็เป็นที่รู้จักกันเฉพาะแต่ชาวยูโทเปียเท่านั้น ดังนั้นถ้าคนแปลกถิ่นพยายามเข้ามาในอ่าวโดยไม่มีชาวยูโทเปียเป็นคนนำร่องแล้ว เขาก็เสี่ยงอันตรายจากเรือล่มมากทีเดียว เพราะแม้แต่ชาวยูโทเปียเองก็หาได้ปลอดภัยทุกคนไม่ หากไม่มีที่หมายปักอยู่บนฝั่งคอยบอกทางให้ ถ้าหลักเหล่านี้เคลื่อนไปแม้เล็กน้อยก็พัวเรือใดๆ ที่ยกมาโจมตีไม่ว่าจะเกรียงไกรสักเพียงใดก็ย่อมมีอันต้องพังพินาศไปอย่างสิ้นเชิง

บนอีกด้านหนึ่งของเกาะก็มีท่าเรืออยู่มากมายเช่นกันและชายฝั่งก็มีทั้งปราการธรรมชาติและที่คนสร้างขึ้นจนคนจำนวนน้อยก็อาจหยุดยั้ง

การโจมตีของกองทัพใหญ่ ๆ ได้ พวกเขากล่าวกันว่า (และลักษณะของสถานที่ที่รับรอง) เกาะของเขานี้ครั้งหนึ่งไม่ใช่เกาะ แต่กษัตริย์ยูโทปัสซึ่งมาปราบปรามและให้นามพระองค์เป็นชื่อเกาะ (แต่ก่อนนั้นเกาะนี้ชื่อว่าอะแบรกซา) ได้ทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่เดิมซึ่งป่าเถื่อนและไม่เจริญมีความเจริญด้านวัฒนธรรมและความเป็นมนุษย์สูงถึงระดับที่ทำให้พวกเขาเลิศจิตกว่าคนอื่น ๆ ในเขตนั่นทั้งหมด เมื่อพระองค์ปราบปรามพวกนี้ได้ พระองค์ให้ตัดส่วนที่ดินแดนนี้เชื่อมกับทวีปซึ่งกว้างสิบห้าไมล์ออกไป ทำให้มีทะเลล้อมรอบเกาะนี้ พระองค์ไม่เพียงแต่บังคับให้คนพื้นเมืองต้องทำการนั้น หากแต่บังคับทหารของพระองค์เองด้วย เพื่อว่าชาวพื้นเมืองจะได้ไม่คิดว่าพวกเขาถูกใช้เยี่ยงทาส ด้วยเหตุที่คนจำนวนมากช่วยกันทำงานโครงการนี้จึงเสร็จอย่างรวดเร็ว และประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงซึ่งที่แรกหัวเราะเยาะในความโง่เขลาของพระองค์ก็ต้องหันมาชมเชยและกลัวเกรงในความสำเร็จของพระองค์

บนเกาะนี้มีนครอยู่ห้าสิบสี่นคร ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นนครขนาดใหญ่และสร้างไว้อย่างดี มีภาษา ขนบประเพณีและกฎหมายอย่างเดียวกัน นครทั้งหมดนี้สร้างตามผังเดียวกันเท่าที่สถานที่จะอำนวยให้ นครที่อยู่ใกล้กันที่สุดก็อยู่ห่างกันยี่สิบสี่ไมล์เป็นอย่างน้อย และที่ห่างกันที่สุดก็ไม่ไกลเกินกว่าที่คนจะเดินทางด้วยเท้าจากแห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่งได้ในวันเดียว

แต่ละนครส่งผู้อาวุโสที่ฉลาดที่สุดของตนสามสี่คนไปยังอะมอร์โตร์¹ เพื่อปรึกษาปัญหาาร่วมกันปีละครั้ง อะมอร์โตร์คือนครเอกของเกาะและตั้งอยู่ใกล้ใจกลางเพื่อว่ามันจะได้เป็นสถานที่สะดวกที่สุดในการประชุมผู้อาวุโส ทุก ๆ นครมีที่ดินที่กำหนดให้อย่างพอเพียง เพื่อว่าอย่างน้อยที่

¹ Amaurot มาจากภาษากรีก amauros ซึ่งแปลว่า มัว ไม่แน่นอน เป็นเงา ๆ

สุดคนจะได้มีที่ดินสำหรับเพาะปลูกยาวสิบไมล์ในทุกๆ ด้าน ที่ใดก็ตามที่นครอยู่ห่างกันออกไปมากเขาก็มีที่ดินเพิ่มขึ้น ไม่มีนครใดปรารถนาจะขยายขอบเขตของตนเพราะผู้พำนักถือว่าตนเป็นพวกเลี้ยงสัตว์มากกว่าเจ้าของที่ดิน พวกเขาสร้างบ้านไว้ทั่วเขตชนบทและมีเครื่องมือในการเพาะปลูกไว้พร้อม บ้านเหล่านั้นเป็นที่พักพิงของพลเมืองที่ถึงคราวต้องมาอยู่ในชนบท ไม่มีบ้านในชนบทหลังใดที่มีบุตรและสตรีน้อยกว่าสี่สิบคนไม่นับทาสอีกสองคน แต่ละครัวเรือนมีนายผู้ชายและนายผู้หญิง ซึ่งเป็นผู้ใหญ่และเอาการเอางานเป็นผู้ดูแลและมีเจ้าหน้าที่ปกครองประจำอยู่ทุกๆ สามสิบครัวเรือน ทุกๆ ปีคนยี่สิบคนจากแต่ละครัวเรือนจะกลับไปอยู่ในนครหลังจากที่ได้ใช้เวลาอยู่ในชนบทครบสองปีแล้ว และคนอื่นๆ ยี่สิบคนก็จะถูกส่งจากนครมาแทนที่พวกเขาเพื่อฝึกฝนการเพาะปลูกจากผู้ที่ได้อยู่ในชนบทมาปีหนึ่งแล้วและมีความชำนาญพอสมควร และพวกเขาก็ต้องคอยสอนผู้ที่มาใหม่ในปีต่อๆ ไป เพราะถ้าพวกเขาทั้งหมดต่างก็ไม่รู้อะไรเลยพอๆ กันเกี่ยวกับการทำไร่นาและต่างก็มาใหม่แล้วพวกเขาก็อาจจะก่อผลเสียให้กับพืชผลเพราะความไม่รู้ได้ ประเพณีการสับเปลี่ยนกันในเรื่องการทำไร่นานี้ถูกกำหนดขึ้นก็เพื่อว่าจะได้ไม่มีใครต้องถูกบังคับให้ทำงานหนักนั้นเกินกว่าสองปี แต่หลายคนได้ขอยุ่ต่อเพราะเขามีความยินดีโดยธรรมชาติต่อชีวิตทำไร่ทำนา

ผู้ที่ทำการเพาะปลูกก็ขุดดิน เลี้ยงปศุสัตว์ ฆ่าฟัน แล้วนำไปยังนครโดยทางบกหรือทางน้ำแล้วแต่อย่างไหนจะสะดวกที่สุด เขาเลี้ยงไก่เป็นจำนวนมากโดยวิธีที่พิเศษ คือ ใช้คนไม่ใช่แม่ไก่สำหรับฟักไข่ โดยเอาไข่ใส่ไว้ในที่ที่อบอุ่นและมีอุณหภูมิสม่ำเสมอ ทันทีที่ลูกไก่ออกมาจากเปลือกไข่ก็รู้และตามคนไม่ตามแม่ไก่

พวกเขาเลี้ยงม้าไว้ไม่มากนัก แต่ม้าเหล่านี้มีน้ำใจกล้าหาญและใช้เฉพาะฝึกฝนเด็กหนุ่มให้รอบรู้ในศิลปะของการควบคุมม้าเท่านั้น ในการ

ไถและจุดลากเขาใช้แต่วัว เขาคิดว่าม้าแข็งแรงกว่าวัว แต่พบว่าวัวมีความอดทนกว่าและไม่ค่อยเป็นโรค ดังนั้นจึงสามารถเลี้ยงรักษาไว้โดยใช้ทุนและความพยายามที่น้อยกว่า ยิ่งกว่านั้นเมื่อมันแก่จนทำงานไม่ไหวก็อาจใช้เป็นเนื้อบริโภคได้

พวกเขาปลูกข้าวไว้ทำขนมปังอย่างเดียว พวกเขาต้มไวน์ เหล้า แอปเปิ้ล หรือเหล้าแพร่ หรือน้ำ บางครั้งก็นำปลาๆ แต่มักจะผสมน้ำผึ้งหรือสุราที่ต้มเพื่อเจริญอาหารซึ่งเขามีอยู่เหลือเฟือ ถึงแม้เขารู้ว่าแต่ละนครแต่ละเขตจะบริโภคข้าวมากน้อยแค่ไหนเขาก็ปลูกข้าวและเลี้ยงปศุสัตว์เกินกว่าพวกเขาต้องการสำหรับใช้เองและแบ่งปันที่เหลือกับเพื่อนบ้าน เมื่อเขาต้องการสิ่งของในไร่นาซึ่งเขาไม่ได้ทำที่นั่นเขาก็จะเอามาจากเจ้าหน้าที่ผู้ปกครองดูแลนครโดยไม่ต้องแลกเปลี่ยนด้วยแต่อย่างใด นี่ไม่ได้ก่อให้เกิดความไม่สะดวก เพราะพวกเขาส่วนมากเข้าเมืองอย่างน้อยเดือนละครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันหยุด เมื่อฤดูการเก็บเกี่ยวมาถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปกครองในชนบทก็จะแจ้งให้เมืองทราบว่าจะต้องมีคนช่วยสักเท่าใด พวกเขาเก็บเกี่ยวก็จะมาถึงในเวลาอันควร และโดยปกติแล้วก็เก็บเกี่ยวพืชผลเสร็จทั้งหมดในวันเดียว

นครของพวกเขาโดยเฉพาะอะมอร์ต์

ถ้าท่านรู้จักนครของพวกเขานครหนึ่งท่านก็รู้จักนครทั้งปวงเพราะเหมือนกันมาก เว้นแต่ในที่ที่ซึ่งภูมิประเทศที่ตั้งทำให้แตกต่างกันบ้างเท่านั้น ดังนั้นข้าพเจ้าจะเล่าถึงนครแห่งหนึ่งและจะเป็นแห่งไหนก็ไม่สำคัญ แต่จะเป็นอะไรเสียอีกเล่านอกจากนครอะมอร์ต์ซึ่งนครอื่นๆ ต่างก็ยอมรับในความสำคัญด้วยการส่งผู้อาวุโสของตนไปประชุมประจำปีที่นั่น และเป็นที่ซึ่งข้าพเจ้ารู้จักดีที่สุด เพราะข้าพเจ้าอยู่ที่นั่นเป็นเวลาถึงห้าปี

นครอะมอโรต์อยู่บนเนินเขาที่ไม่ชัน และเกือบจะมีลักษณะรูปเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ตัวนครลาดจากยอดเนินเขานั้นลงมาเล็กน้อยเป็นระยะทางสองไมล์จนถึงแม่น้ำอะนิเตอร์² และขนานไปบนฝั่งแม่น้ำเป็นระยะทางที่ยาวกว่านี้เล็กน้อย ต้นแม่น้ำอะนิเตอร์นั้นอยู่เหนือนครอะมอโรต์ขึ้นไปประมาณแปดสิบไมล์ คือเป็นต้นน้ำเล็กๆ แต่มีลำน้ำอื่นๆ ไหลไปลงที่นั่น ลำน้ำเหล่านี้มีอยู่สองสายที่มีขนาดใหญ่พอควร เพราะฉะนั้นแม่น้ำอะนิเตอร์ตอนที่ผ่านนครอะมอโรต์จึงขยายใหญ่ขึ้น มีความกว้างถึงครึ่งไมล์ มันขยายขึ้นและใหญ่ขึ้นจนกระทั่งไปอีกหกสิบไมล์ก็ไหลลงสู่มหาสมุทร ช่วงของแม่น้ำระหว่างนครและทะเล และตอนเหนือนครไม่กี่ไมล์นี้ระดับน้ำลดต่ำและไหลแรงทุกๆ หกชั่วโมง เมื่อกระแสน้ำขึ้นแม่น้ำอะนิเตอร์ก็เต็มไปด้วยน้ำทะเลเป็นระยะทางสามสิบไมล์และดันให้น้ำจืดกลับไป ถัดจากนี้ไปหลายไมล์น้ำก็ยังกร่อยอยู่แต่ถัดขึ้นไปอีกหน่อยคือตรงที่แม่น้ำไหลผ่านนครน้ำก็จืดสนิท เมื่อกระแสน้ำลงน้ำก็จืดตลอดไปจนถึงทะเล มีสะพานข้ามแม่น้ำอยู่สะพานหนึ่งซึ่งมิได้ทำด้วยไม้ หากทำด้วยหินเป็นรูปโค้งอย่างสง่างาม สะพานนี้ตั้งอยู่ตรงสวนของนครซึ่งอยู่ห่างจากทะเลมากที่สุด เพื่อว่าเรือจะได้แล่นเลียบฝั่งนครได้โดยไม่ติดขัด มีลำธารอีกสายหนึ่งที่ไม่ใหญ่นัก น้ำไหลเอื่อยน่าภิรมย์ ลำธารนี้เกิดจากเนินเขาและหลังจากที่ไหลผ่านนครจากสูงลงต่ำแล้วก็ไหลลงสู่แม่น้ำอะนิเตอร์ ชาวเมืองได้สร้างป้อมปราการล้อมรอบต้นน้ำของลำธารสายนี้ซึ่งอยู่นอกเมืองไปเล็กน้อย เพื่อว่าถ้าข้าศึกโจมตีก็มีอาจจะปิดน้ำหรือเปลี่ยนเส้นทางน้ำหรือเสียพิษได้ น้ำจากลำธารนี้ถูกถ่ายโดยท่อไปยังส่วนที่ต่ำกว่าของนคร ส่วนที่ซึ่งน้ำจากลำธารนี้ไปไม่ถึงเขาก็ใช้วิธีเก็บน้ำฝนใส่ถังไว้ใช้

² Anyder มาจากภาษากรีก an-hudor ซึ่งแปลว่า ปราดจังก้าน้ำ

ตัวเมืองนั้นล้อมรอบไปด้วยกำแพงสูงหนา มีป้อมและหอคอยมากมาย นอกจากนี้ก็ยังมีคูที่ปราศจากน้ำซึ่งกว้างและลึก และมีรั้วหนามอยู่เต็มล้อมรอบกำแพงเมืองไว้อีกสามด้าน ด้านที่สี่ก็คือแม่น้ำ ถนนเล็กก็สร้างไว้อย่างสะดวกสำหรับทั้งยานพาหนะและเพื่อให้ปลอดภัยจากลมตึกรามบ้านช่องของเขาก็เชื่อว่าไม่น่าดู เพราะมีบ้านเป็นทิวแถวไม่ขาดระยะไปตามถนนตลอดทั้งนคร ถนนนั้นกว้างยี่สิบฟุต มีสวนขนาดใหญ่อยู่หลังบ้านและล้อมรอบด้วยบ้านเรือนตามความยาวของนครทั้งนคร

ทุกบ้านมีประตูหนึ่งสู่ถนน และอีกประตูหนึ่งสู่สวน ประตูบ้านซึ่งทำเป็นสองบานเปิดได้ง่าย และปิดได้เอง ปล่อยให้ใครเข้ามาก็ได้ (เพราะไม่มีทรัพย์สินส่วนตัว) ทุกๆ สิบปีพวกเขาจับสลากเปลี่ยนบ้านกัน พวกเขาให้ความสำคัญแก่สวนมาก เขาปลูกองุ่น ผลไม้ สมุนไพร และดอกไม้ จัดลำดับอย่างงดงามและรักษาอย่างดีจนข้าพเจ้าไม่เคยเห็นสวนที่ใดที่มีประโยชน์หรือสวยงามยิ่งไปกว่าสวนของเขา ความสนใจในการทำสวนของพวกเขาเกิดจากความสนุกสนานเพลิดเพลินที่เขาได้จากสวน และจากการแข่งขันกันระหว่างผู้ที่อาศัยอยู่ต่างถนนกันซึ่งแข่งกันในเรื่องนี้ด้วย ที่จริงแล้วท่านจะไม่พบสิ่งอื่นใดในนครนี้ที่มีประโยชน์หรือเป็นที่เพลิดเพลินแก่คนยิ่งไปกว่านี้ ดูเหมือนว่าผู้สร้างนครจะไม่จัดอะไรรื่นอย่างระมัดระวังยิ่งไปกว่าสวน

กล่าวกันว่า กษัตริย์ยูโทปัสวางผังนครนี้ด้วยตนเอง แต่พระองค์ปล่อยให้คนรุ่นหลังตกแต่งและปรับปรุงในสิ่งซึ่งไม่อาจทำให้สมบูรณ์ได้ภายในช่วงชีวิตของคนๆ เดียว บันทึกประวัติศาสตร์ของพวกเขามีย้อนหลังกลับไป 1,760 ปี ถึงสมัยพิชิตเกาะ และมีการพิทักษ์รักษาบันทึกเหล่านี้กันอย่างดีที่สุด จากบันทึกเหล่านี้ดูเหมือนว่าในสมัยแรกๆ นั้นบ้านเรือนของพวกเขามีขนาดเล็กคล้ายๆ กระโจมและที่พักของชาวนาทำด้วยไม้อะไรก็ได้กับผนังดินและหลังคาจาก เดี่ยวนี้บ้านของพวกเขา

สูงสามชั้น ด้านหน้าเป็นหินปูนหรืออิฐโดยมีเศษหินหรืออิฐอยู่ระหว่าง กำแพง หลังคาบ้านแบนราบและฉาบด้วยปูน ซึ่งไม่แพงและกันไฟและ ทนอากาศได้ดีกว่าตะกั่ว เขานิยมใช้กระจกทำหน้าต่างเพื่อกันลม นอก จากนั้นก็ใช้ผ้าลินินบาง ๆ ผสมกับน้ำมันหรือยางที่แสงผ่านได้และกันลม ได้ดีอีกด้วย

เจ้าหน้าที่ปกครองของพวกเขา

ทุก ๆ ปีสามสิบครัวเรือนจะเลือกเจ้าหน้าที่ปกครองคนหนึ่ง ซึ่ง แต่เดิมเรียกว่า โซไฟแกรนท์ แต่ปัจจุบันเรียกว่า ไฟลาร์ค เหนือโซไฟ-แกรนท์สิบคนและครัวเรือนที่อยู่ในความดูแลของพวกเขาขึ้นไป มีเจ้า-หน้าที่ปกครองอีกคนหนึ่งซึ่งเคยเรียกว่า ทรานนิบอร์ แต่ปัจจุบันนี้เรียก ว่า หัวหน้าไฟลาร์ค³ โซไฟแกรนท์ทั้งหมดซึ่งมีอยู่สองร้อยคนเลือกประมุข โดยการลงคะแนนเสียงลับจากรายชื่อคนสี่คน ซึ่งราษฎรในเขตทั้งสิ้นของ นครเป็นผู้เสนอขึ้นมา โซไฟแกรนท์ต้องสาบานว่าจะเลือกคนที่ตนคิดว่า เหมาะสมที่สุด ผู้เป็นประมุขนี้เลือกแล้วอยู่ในตำแหน่งตลอดชีวิต นอก จากจะเป็นที่สงสัยว่าเขาพยายามจะเป็นผู้เผด็จการ พวกเขาเลือกทราน-นิบอร์กันทุกปี แต่ก็มักจะไม่ค่อยเปลี่ยนตัว เจ้าหน้าที่ปกครองอื่นๆ ทั้ง หมดยุติในตำแหน่งคราวละหนึ่งปี

ทรานนิบอร์พบกันทุก ๆ สามวัน และบ่อยกว่านี้ถ้าจำเป็น เพื่อปรึกษาหารือกับประมุขของเกาะด้วยกิจการของรัฐ หรือด้วยข้อพิพาท

³ Phylarch มาจากคำในภาษากรีกว่า phule (เผ่า) และ archos (หัวหน้า) หมายถึงหัวหน้าเผ่าหรือตระกูล ส่วนคำว่า syphogrant และ tranibor นั้นไม่อาจทราบได้แน่นอนว่ามาจากศัพท์เดิมว่าอย่างไร แต่สันนิษฐานกันว่า syphogrant มาจากคำว่า supheos (เส้าหมู) และ krantor (ผู้ปกครอง) ส่วน Tranibor นั้นสันนิษฐานกันว่ามาจากคำว่า thranos (ม้านั่ง) และ bora (อาหาร)

ระหว่างบุคคลซึ่งมีไม่มากนัก ทหรานนิบอร์เรียกไซโฟแกรนท์สองคนให้เข้าร่วมประชุมสภาสูงด้วย และต้องไม่ซ้ำกันทุกครั้ง มีกฎอยู่ว่าจะไม่มีการตัดสินความบ้านเมืองจนกว่าเรื่องนั้นจะได้พิจารณากันเสียก่อนในสภาสูงสามวัน ต่างวาระกัน การปรึกษาความบ้านเมืองนอกสภาสูงหรือนอกสภาประชาชนมีโทษถึงตาย

ข้อกำหนดนี้มีขึ้นก็เพื่อว่าผู้เป็นประมุขและทหรานนิบอร์จะได้ไม่อาจคบคิดกันเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือกดประชาชนลงเป็นทาสได้ กิจการสำคัญๆ ถูกนำมาเข้าสภาของไซโฟแกรนท์ก่อน เมื่อไซโฟแกรนท์ได้พิจารณาเรื่องนี้ก็บ้ครวัเรื่อนในความดูแลของตนและได้ปรึกษากันในหมู่ตนเรียบบร้อยแล้วจึงจะรายงานมติของตนต่อสภาสูง บางครั้งต้องส่งเรื่องให้กับสภาของทั้งเกาะ หลักปฏิบัติอย่างหนึ่งที่ใช้กันในสภาสูงก็คือจะไม่มี การถกเถียงในเรื่องนั้นในวันแรกที่เรื่องเข้าสู่สภา เขาจะผลัดไปจนการประชุมคราวหน้าเพื่อว่าจะได้ไม่มีใครปล่อยให้ลิ้นของตนชักนำตนไปและพยายามที่จะปกป้องความคิดครั้งแรกอันโง่เขลาของตนแทนที่จะพิจารณาถึงคุณประโยชน์ส่วนรวม เขารู้ว่าโดยความหยิ่งอันวิปริตและผิดวิสัย คนเราอาจจะละทิ้งประโยชน์ส่วนรวมเพื่อตนจะได้แสดงความเห็นอันเร้งริบด้วยเกรงจะถูกกล่าวหาว่าไม่เอาใจใส่หรือมีสายตาสั้น เพื่อป้องกันสิ่งนี้เขาจึงตั้งใจที่จะพิจารณาความกันอย่างฉลาดแทนที่จะเร้งริบ

เศรษฐกิจและอาชีพ

ชายโทเปียทั้งปวงไม่ว่าชายหรือหญิง ทำการเพาะปลูกเหมือนกันทั้งสิ้น และไม่มีใครที่ไม่ชำนาญในงานนี้ พวกเขาได้รับการฝึกฝนกันมาตั้งแต่ยังเยาว์วัยโดยที่บางส่วนได้จากการอบรมในโรงเรียนและบางส่วนจากการปฏิบัติ เด็กนักเรียนมักจะถูกพาไปยังไร่นาใกล้ๆ เหมือนกับว่าไปเล่น ในที่นั้นเด็ก ๆ จะไม่เพียงแต่เห็นบุรุษและสตรีทำงานแต่ยังได้

ออกกำลังและทำงานเองด้วย

นอกจากจะร่วมกันในการทำไร่ไถนาแล้วทุก ๆ คนก็มีอาชีพประจำของตนเองอีก เช่น การทำขนสัตว์หรือผ้า ช่างโลหะหรือช่างไม้ สิ่งเหล่านี้เป็นงานอย่างเดี่ยวที่ประกอบโดยกลุ่มคนจำนวนไม่น้อย ผู้คนมีเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายอย่างเดียวกันทั่วทั้งเกาะ เว้นแต่เครื่องหมายซึ่งบอกข้อแตกต่างระหว่างผู้ที่แต่งงานแล้วและผู้ที่ยังเป็นโสดอยู่ แฟชั่นการแต่งกายนี้ไม่เคยเปลี่ยนแปลง การแต่งกายของพวกเขาดูเข้าที่ติ ไม่ถ่วงการเคลื่อนไหวและเหมาะสมกับทั้งฤดูร้อนและฤดูหนาว ทุกคนรีบร้อนทำเครื่องแต่งกายเองแต่บุรุษและสตรีแต่ละคนก็เรียนรู้ศิลปะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วอีกด้วย เนื่องจากสตรีอ่อนแอกว่าบุรุษจึงฝึกฝนศิลปะที่เบาแรงกว่า เช่น การทอขนสัตว์หรือผ้า บุรุษก็ทำงานที่หนักแรงกว่า โดยทั่ว ๆ ไปแล้วงานเหล่านี้ถ่ายทอดจากบิดาไปยังบุตรและมีก็เป็นตามความโน้มเอียงโดยธรรมชาติ แต่ถ้าผู้ใดมีความสนใจในเรื่องอื่น เขาก็จะถูกรับเข้าไปอยู่ในครอบครัวที่ทำกิจการซึ่งเขาชอบ เมื่อใครก็ตามประสงค์จะเปลี่ยนอาชีพเช่นนั้น ทั้งบิดาของเขาและเจ้าหน้าที่ปกครองก็จะพยายามทำให้เขาได้ย้ายไปอยู่ในสังกัดของหัวหน้าครัวเรือนที่รับผิดชอบและเหมาะสม หลังจากที่ได้เรียนรู้วิชาชีพออย่างหนึ่งแล้ว ถ้าเขายังปรารถนาจะเรียนรู้อีกอย่างหนึ่งก็ต้องทำอย่างเดียวกันกับที่กล่าวมาแล้ว เมื่อเขาได้เรียนรู้ทั้งสองอย่างแล้วเขาก็จะประกอบการใดที่เขาชอบมากกว่า เว้นเสียแต่ว่าส่วนรวมจะมีความต้องการเป็นพิเศษสำหรับกิจการอีกอย่างหนึ่ง

กิจธุระสำคัญและที่เกือบจะเป็นกิจอย่างเดี่ยวของไซโฟแกรนทคือการตรวจตราดูไม่ให้ผู้ใดเกียจคร้านไม่ทำอะไร และดูว่าทุกคนทำงานของตนอย่างเต็มที่ แต่ไม่มีใครจำต้องทรมานตนเองด้วยงานตั้งแต่เช้าจนค่ำเสมือนเป็นสัตว์พาหนะ ชีวิตอย่างนั้นถึงแม้ว่าจะเป็ชีวิตอย่างเดียวกับ

ของกรรมกรในประเทศอื่นทั้งหมดก็มีได้ดีกว่าชีวิตของทาส ชาวโยทเปียทำงานหกชั่วโมงจากเวลาสี่ชั่วโมง เขาทำงานสามชั่วโมงก่อนเวลาอาหารเที่ยงแล้วเขาก็พักผ่อนเสียสองชั่วโมง แล้วไปทำงานอีกสามชั่วโมง จากนั้นก็รับประทานอาหารเช้า และถึงเวลาสี่นาฬิกาพวกเขา ก็เข้านอนเป็นเวลาแปดชั่วโมง

สำหรับช่วงเวลาอื่นๆ นอกเหนือไปจากเวลาทำงานเวลานอนและเวลารับประทานอาหารแล้ว แต่ละบุคคลก็จะเลือกทำอะไรเอาเอง โดยที่เข้าใจกันว่าเขาจะต้องไม่เสียเวลานี้ไปโดยเปล่าประโยชน์หรือใช้เวลานี้ไปเพื่อความสนุกสนานจนเกินควร เขาใช้เวลาว่างของเขาในกิจการใดๆ ที่เขาชอบ คนจำนวนมากใช้เวลานี้อ่านหนังสือ พวกเขามีประเพณีการบรรยายต่อชุมชนทุกวันก่อนเวลาเข้านอนและไม่มีผู้บังคับให้เข้าฟัง นอกจากพวกที่เลือกมาให้ศึกษาหาความรู้ แต่กระนั้นก็ดีก็มีคนทุกระดับทั้งชายและหญิงไปฟังการบรรยายเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามแต่ความสนใจอยู่เสมอ ถ้าผู้ใดไม่สนใจในเรื่องความรู้ทางปัญญา แต่ปรารถนาจะใช้เวลาว่างประกอบกิจการอาชีพของตนอย่างใดก็ตามก็ไม่มีใครห้าม แต่กลับเป็นที่ยกย่องเพราะถือว่ามิได้ไปเสียประโยชน์ต่อรัฐ หลังอาหารเช้าพวกเขาก็พักผ่อนหย่อนใจเป็นเวลาหนึ่งชั่วโมง ในฤดูร้อนก็โดยการทำสวน ในฤดูหนาวก็ด้วยดนตรีหรือการสนทนาในห้องรับประทานอาหาร พวกเขาไม่เล่นการพนันด้วยลูกเต๋าหรือการละเล่นที่โง่เขลาและที่นำมาซึ่งความพินาศอื่นๆ เขาเล่นเกมอยู่สองอย่างซึ่งคล้ายกับการเล่นหมากรุกของเรา อย่างแรกเป็นสงครามตัวเลขซึ่งมีตัวเลขต่อสู้กัน อีกอย่างหนึ่งเป็นเกมซึ่งความชั่วต่อสู้กับคุณธรรม เกมนี้แสดงให้เห็นชัดถึงการรวมกำลังของความชั่วต่อสู้กับคุณธรรมและการณรงค์ของทั้งสองฝ่ายตลอดจนการต่อสู้ระหว่างคุณธรรมเฉพาะอย่างกับความชั่วเฉพาะอย่าง อีกทั้งวิธีซึ่งความชั่วทำลายคุณธรรมโดยตรงหรือบ่อนทำลายอย่างลับๆ และวิธีที่คุณธรรมพิชิตกำลัง

ของความชั่วและวิธีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ชัยชนะในที่สุด

เพื่อที่จะเข้าใจวิถีชีวิตของพวกเขาอย่างสมบูรณ์เราจำเป็นต้องพิจารณาจุดหนึ่งอย่างรอบคอบยิ่ง พวกเขาใช้เวลาทำงานเพียงวันละหกชั่วโมงและท่านอาจคิดว่าผลลัพธ์ก็คือการขาดแคลนสิ่งที่จำเป็น ที่จริงแล้วชั่วโมงทำงานของพวกเขาไม่มีเพียงแต่จะผลิตได้อย่างอุดมสมบูรณ์แต่ได้เกินเลยความอุดมสมบูรณ์ในสิ่งที่จำเป็นและสะดวกสบายต่อชีวิตเสียด้วยซ้ำ ท่านจะเข้าใจได้อย่างง่ายดายถ้าท่านพิจารณาดูว่าส่วนของประชากรในประเทศอื่นๆ ที่อยู่เฉยๆ นั้นมีจำนวนมากแค่ไหน ในประการแรกที่เดียวสตรี (และนี่ก็เป็นครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมด) โดยทั่วไปแล้วไม่ทำงานหรือถ้าสตรีทำงาน สามี่ของนางก็จะนอนอยู่กับบ้าน ในประการที่สองมีนักบวชจำนวนมากและผู้ซึ่งเราเรียกกันว่าผู้เคร่งศาสนาอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่ทำอะไรเลย นอกเหนือไปจากพวกนี้แล้วยังมีคนรวยโดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกเจ้าของที่ดิน ซึ่งมักเรียกกันว่าพวกมิชชาตวิคและพวกผู้ดีแล้วยังมีบริวารของพวกนี้อันได้แก่พวกนักเลงที่วางท่าโตอีกโขยง แล้วก็ยังมีพวกขอทานที่แข็งแรงแต่อยากได้เปล่าๆ ซึ่งแกล้งทำเป็นโรคต่างๆ เพื่อเป็นข้อแก้ตัวสำหรับความเกียจคร้านของตน ท่านจะพบว่าคนที่ทำงานและผลิตสิ่งที่มนุษยชาติต้องการจริงๆ นั้นมีจำนวนน้อยกว่าที่ท่านคิดไว้มาก และคราวนี้ลองพิจารณาต่อไปว่าคนที่ทำงานนี้ก็มิได้อยู่ไม่กี่คนที่ทำงานที่จำเป็นจริงๆ เนื่องจากเราตีราคากันด้วยเงินเราจึงต้องมีการอาชีพที่ไม่มีความจำเป็นอยู่มากเพื่อเสนอสนองความฟุ่มเฟือยและความสนุกสนานเพลิดเพลินที่เกินขอบเขตของเรา ถ้าคนงานของเราอันมีจำนวนมากมายนี้ผลิตแต่เฉพาะสิ่งที่คนเราต้องใช้เพื่อชีวิตที่ดีแล้ว ก็จะมีสินค้าจำนวนมากมายจนราคาต้องลดต่ำลง และคนงานไม่อาจจะอยู่ได้ ท่านคงจะเห็นได้อย่างง่ายดายแล้วว่าเวลาที่ต้องใช้ไปเพื่อผลิตสิ่งที่จำเป็นและเพื่อความสะดวกสบายของเรานั้น (และความสนุกสนานเพลิดเพลินของ

เขาด้วย ถ้าเป็นความสนุกสนานที่แท้จริงและโดยธรรมชาติ) จะมีน้อยสัก
แค่ไหน ถ้าเพียงแต่ว่าคนที่ประกอบกิจการอาชีพซึ่งไร้ประโยชน์จะมาทำงาน
ที่มีคุณค่า และถ้าผู้ที่ไม่ทำอะไรเลยทั้งหมด ผู้ที่มีแต่ความขี้เกียจหากแต่
รับประทานจุเป็นสองเท่าของกรรมกรจะถูกจับให้ทำงานที่เป็นประโยชน์
เสีย

สัจจะของข้อสมมุตินี้ ปรากฏชัดอยู่ในยูโทเปีย ในบรรดาผู้ที่อายุ
และสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ทำงานได้ทั้งชายและหญิงนั้นมีอยู่ไม่ถึงห้าร้อย
คนที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องทำงานในแต่ละนครแต่ละเขต ในบรรดาผู้ที่ได้
รับการยกเว้นนี้มิใช่ไฟแกรนท์ซึ่งได้รับการยกเว้นโดยกฎหมาย แต่กระนั้น
พวกเขาก็มิได้ละเว้นไม่ทำงาน เพราะเขากระตุ้นให้ผู้อื่นทำงานอย่างง่าย
ดายโดยทำตนเป็นตัวอย่าง ชาวยูโทเปียมีข้อยกเว้นแบบเดียวกันให้แก่ผู้
ซึ่งศึกษาวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่ก็โดยคำแนะนำของพระและตามมติ
ลับของพวกไซโฟแกรนท์เท่านั้น ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งในพวกนี้ทำให้
เขาผิดหวัง บุคคลนั้นก็ต้องกลับไปทำงาน ในทางตรงกันข้าม บางครั้ง
มีกรณีที่ผู้ทำงานบางคนใช้เวลาว่างของตนในทางศึกษาอย่างจริงจังและ
ก้าวหน้าไปได้ไกล เพราะความขยันหมั่นเพียรจนได้รับการยกเว้นจากกิจ
อาชีพและถูกย้ายไปสู่ชั้นของผู้รู้ ทูต พระ ทรานนิบอร์ และตัวประมุข
ของเกาะเองถูกเลือกมาจากชนชั้นนี้ (ซึ่งแต่เดิมเรียกว่าพวกบาร์เซนีส แต่
ต่อมาเรียกว่าอาดิมัส)⁴ เนื่องจากประชากรที่เหลือไม่มีใครอยู่เฉย ๆ หรือ
ประกอบกิจการที่ไร้ประโยชน์จึงเป็นการง่ายที่จะเข้าใจว่าทำไมพวกเขา
จึงผลิตได้มากเหลือเกินภายในระยะเวลาอันสั้น

⁴ Ademus มาจากภาษากรีก a-demos ซึ่งแปลว่าปราศจากผู้คน ส่วน Barzanes
นั้นมีผู้สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า Mithrobarzanes ซึ่งเป็นชื่อของผู้นำทางของ
เมนิปปัสลงไปได้บาดาลในหนังสือเรื่อง Menippus ของลูเซียน นักเขียนเรื่อง
เสียดสีสังคมชาวกรีกแห่งศตวรรษที่สอง (ซึ่งมอร์เองแปลเป็นภาษาลาติน)

นอกจากนี้แล้ว ก็ควรจะเป็นที่สังเกตว่าพวกเขาประสบความสำเร็จยิ่งกว่าใครๆ ที่ไหนด้วยงานที่น้อยกว่า ในหมู่นคนอื่น ๆ นั้นการสร้างและการซ่อมแซมบ้านเป็นงานที่ต้องใช้แรงงานของคนจำนวนมากอยู่ตลอดเวลา บ่อยครั้งที่เดียวที่ทายาทที่ฟุ่มเฟือยปล่อยให้บ้านซึ่งบิดาของตนสร้างไว้ต้องเสื่อมโทรมลง และผู้รับสืบทอดจากเขาไปอีกก็ต้องซ่อมแซมด้วยราคาอันสูงสำหรับสิ่งซึ่งเขาควรจะทำบำรุงรักษาไว้ได้ด้วยราคาเล็กน้อย และมีอยู่หลายครั้งที่บ้านซึ่งสร้างขึ้นด้วยราคาอันสูงกลับเป็นที่เยาะเย้ยและไม่เหลือมูลของทายาทที่กล่าวกันว่ามั่งรสนิยมสูงกว่า และก็ต้องทรุดโทรมไปภายในระยะเวลาอันสั้น แล้วเขาก็ไปสร้างอันใหม่ขึ้นมาด้วยราคาที่แพงไม่แพ้กัน แต่สำหรับชาวยุโทเปียนั้นมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมากจนเขาไม่ค่อยจะเลือกที่สร้างบ้านใหม่กันเลย พวกเขารีบซ่อมแซมส่วนที่ผุพังทันทีและระมัดระวังที่จะรักษาสิ่งก่อสร้างของพวกเขาไว้ให้นาน โดยใช้แรงงานน้อยที่สุด ในระหว่างนั้นพวกเข่างก่อสร้างก็แทบจะไม่มีอะไรทำ นอกจากตัดไม้และตัดหินไว้สำหรับงานก่อสร้างในอนาคต

ลองพิจารณาดูว่าเครื่องแต่งกายของพวกเขาใช้แรงงานน้อยเพียงไร เขาใช้เสื้อหนังหลวมๆ ในเวลาทำงานซึ่งก็ทนไปได้ร่วมเจ็ดปี เมื่อเขาออกไปข้างนอกเขาก็ใช้เสื้อคลุมซึ่งคลุมทับเครื่องแต่งกายหยาบๆ ของเขาอีกที และเสื้อคลุมก็มีสีเดียวกัน คือสีธรรมชาติของขนสัตว์อย่างเดียวกันทั้งเกาะ พวกเขาใช้ผ้าน้อยกว่าที่ใดๆ ทั้งสิ้น และสิ่งที่เขาต้องมีก็ราคาถูกกว่าที่อื่นๆ เขาใช้ผ้าลินินมากที่สุดเพราะมันทำได้ง่าย เขาชอบผ้าลินินสีขาวและผ้าขนสัตว์สะอาด แต่เขาไม่สนใจในความสวยงามของเนื้อผ้า โดยทั่วไปแต่ละคนพอใจกับเสื้อคลุมหนึ่งตัวทุกๆ สองปี ในขณะที่ไหนแห่งอื่นๆ แล้วเสื้อคลุมผ้าขนสัตว์สีต่างๆ กันสีหรือห้าตัวและเสื้อคลุมผ้าไหมอีกจำนวนเท่าๆ กันก็แทบจะไม่พอสำหรับคนคนเดียว และสำหรับคนที่จู้จี้ยิ่งกว่านั้นสิบตัวก็ยังไม่พอ ในหมู่ชาวยุโทเปียนั้นไม่มีเหตุ

ผลใดเลยที่บุคคลใดจะปรารถนาเครื่องแต่งกายมากกว่านี้ ถึงเขามีก็น่าเห็นว่าจะกันหนาวให้เขาได้ดีขึ้นหรือทำให้เขารู้สึกว่าแต่งตัวดีกว่าผู้อื่นที่ตรงไหน

เมื่อพวกเขาสะสมทุกสิ่งทุกอย่างไว้อย่างเหลือเฟืออันเป็นผลมาจากการบริโภคอย่างพอดีๆ และผลจากการทำงานของเขาทั้งปวงแล้ว พวกเขาจำนวนมากก็จะออกไปช้อปปิ้งตามใดก็ตามที่จำเป็นต้องช้อปปิ้งครั้งที่เดียวเมื่อไม่มีความจำเป็นต้องทำงานสาธารณะ เจ้าหน้าที่ปกครองก็จะกำหนดให้วันทำงานสั้นเข้าก็เพราะเขาไม่เคยใช้ผลเมืองทำงานที่ไม่มีความจำเป็น เพราะจุดประสงค์หลักของชนบทรอบนิยาม และรัฐบาลของพวกเขาอยู่ที่การให้เวลาแก่พลเมืองให้มากที่สุดเท่าที่ความต้องการของส่วนรวมจะอนุญาตเพื่อการปลดปล่อยและพัฒนาจิตใจของพลเมือง พวกเขาเชื่อว่าความสุขของชีวิตคนเราอยู่ที่นั่นเอง

ความสัมพันธ์ทางสังคมและธุรกิจ

ตอนนี้ข้าพเจ้าต้องอธิบายถึงการจัดลักษณะทางสังคมของชาวยูโทเปีย ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันและวิธีการแบ่งปันของใช้กันในหมู่ของพวกเขา

ส่วนมากแล้วแต่ละชุมชนประกอบด้วยครัวเรือนที่เกี่ยวข้องเป็นญาติกัน เมื่อสตรีเจริญวัยขึ้นและแต่งงานไปก็จะย้ายไปอยู่กับครอบครัวของสามี บุตรชายและหลานชายยังคงอยู่ในบ้านและเชื่อฟังญาติผู้เฒ่าของตน นอกจากว่าจิตใจของท่านผู้นั้นจะเริ่มเสื่อมถอยไปตามอายุ ในกรณีเช่นนั้นผู้ที่มีอาวุโสมากที่สุดรองลงมาก็เข้ารับตำแหน่งแทน เพื่อว่านครของพวกเขาจะไม่มีผู้อาศัยมากเกินไปหรือน้อยเกินไป เขาจึงไม่ยอมให้นครใดมีผู้อาศัยอยู่เกินหกพันครัวเรือน (ไม่นับเขตชนบทรอบๆ) และไม่ให้ครอบครัวใดมีสมาชิกที่โตแล้วน้อยกว่าสิบคนหรือมากกว่าสิบหก

คน ไม่มีการจำกัดจำนวนเด็ก ๆ แต่จำนวนเด็กนั้นควบคุมได้อย่างง่าย ๆ ด้วยการย้ายเด็กจากครัวเรือนที่มีมากเกินไปไปยังครอบครัวที่มีน้อยเกินไป ในทำนองเดียวกัน ถ้านครใดมีผู้คนมากเกินไปก็จะถ่ายเทผู้คนไปยังนครที่ขาดแคลน

ถ้าจำนวนประชากรของทั้งเกาะเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ประชากรจากนครต่าง ๆ จำนวนหนึ่งก็จะย้ายที่อยู่ไปตั้งเป็นอาณานิคมขึ้นใหม่ในบริเวณผืนแผ่นดินใหญ่ตอนที่ต่อกับเกาะ และที่ดินนั้นจะต้องเป็นที่ที่ชาวพื้นเมืองไม่อาจเข้าไปเพาะปลูกได้อย่างทั่วถึง อนึ่ง ถ้าชาวพื้นเมืองประสงค์จะเข้ามาอยู่ร่วมกับชาวยุโทเปียก็ทำได้ และโดยวิธีนี้พวกเขาก็จะรับเอาขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวยุโทเปียไปได้อย่างรวดเร็ว นั้นนับว่าเป็นผลดีแก่ทั้งสองฝ่าย เพราะในทางปฏิบัตินั้นชาวยุโทเปียได้ทำให้ที่ดินซึ่งอาจจะดูน้อยเกินไปหรือแห้งแล้งเกินกว่าที่ชาวพื้นเมืองจะทำอะไรได้ กลายเป็นที่ดินซึ่งสามารถผลิตผลได้อย่างอุดมสมบูรณ์แก่ทุก ๆ คน ถ้าชาวพื้นเมืองไม่ยอมทำตามกฎของตน ชาวยุโทเปียก็จะขับไล่พวกนั้นออกไปจากดินแดนที่ตนเข้ายึดครองเป็นของตน และจะกระทำสงครามถ้าถูกต่อต้าน ที่จริงแล้วพวกเขาถือว่าการที่ใครก็ตามครอบครองที่ดินแล้วปล่อยให้รกร้างไม่เพาะปลูก และปฏิเสธไม่ยอมรับให้ผู้ซึ่งตามสิทธิแห่งธรรมชาติแล้วควรจะได้รับเลี้ยงดูจากผืนแผ่นดินนั้นเข้าใช้และครอบครองย่อมเป็นสาเหตุที่ยุติธรรมแห่งสงคราม

ถ้าประชากรของนครใดมีอันลดลงเป็นอย่างมากจนไม่อาจจะทำให้เพิ่มขึ้นได้ด้วยนครอื่น ๆ นอกเสียจากว่าจะลดขนาดของนครอื่นลงมากเกินไปด้วย เขาก็จะเพิ่มจำนวนประชากรขึ้นจากพลเมืองของอาณานิคมนี้เกิดขึ้นเพียงสองครั้งเท่านั้นในประวัติศาสตร์ของพวกเขา และทั้งสองครั้งก็เป็นผลมาจากโรคระบาดอย่างร้ายแรง พวกเขาอยากให้อาณานิคมสลายตัวไปมากกว่าที่จะให้นครใดในเกาะมีขนาดเล็กเกินไป

ขอให้กลับไปเรื่องการจัดระเบียบสังคมของพวกเขาอีก ดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่าผู้อาวุโสที่สุดเป็นผู้ปกครอง ภรรยาที่ขึ้นต่อสามี เด็กๆ ต่อบิดามารดา และผู้ที่อ่อนวัยต่อผู้อาวุโสกว่า ทุกๆ นครถูกแบ่งออกเป็นสี่เขตเท่าๆ กัน และในใจกลางของแต่ละเขตก็มีตลาดสำหรับสินค้าทุกชนิด แต่ละครอบครัวจะนำผลผลิตของตนมาเก็บไว้ที่โรงเก็บสินค้าใจกลางเขต โดยแยกเก็บไปตามชนิดของผลผลิต และครอบครัวใดต้องการผลผลิตอะไรก็จะมารับไปได้จากที่นั่นโดยไม่ต้องชำระเงินหรือมีข้อผูกพันแต่อย่างใด ก็ทำไมจึงจะต้องมีการหวงแหนกันด้วยเล่า? ในเมื่อมีทุกอย่างทุกอย่างเพียงพอและไม่ต้องกลัวว่าจะมีใครแอบอ้างเอามากกว่าที่ต้องการ ทำไมจึงจะมีใครต้องสงสัยว่าจะเรียกร้องเอามากกว่าที่ต้องการในเมื่อไม่เคยมีการขาดแคลน? ที่มนุษย์และสัตว์ทะเลตะกละตะกลามละโมภโลภมากก็เพราะต่างกลัวไม่มีกินเท่านั้นเอง แต่ความหยิ่งของมนุษย์นั้นทำให้เขาเห็ดทุนการบริโภคสิ่งที่เด่นกว่าผู้อื่น แต่ในวิถีชีวิตของชาวยูโทเปียไม่มีโอกาสสำหรับความชั่วแบบนี้เลย

ติดๆ กับโรงเก็บของมีตลาดอาหารซึ่งมีผักทุกชนิด ผลไม้ และขนมปัง ส่วนพวกปลา เนื้อ และ เป็ด ไก่ พวกทาสจะฆ่าแหละและชะล้างในธารน้ำไหลนอกเมืองก่อนจะนำเข้ามาในตลาด พลเมืองไม่ได้รับอนุญาตให้ฆ่าสัตว์ ชาวยูโทเปียเชื่อว่าการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตจะทำลายความรู้สึกเมตตากรุณาอันเป็นลักษณะแห่งความเป็นมนุษย์มากที่สุดในธรรมชาติของเรา เพื่อรักษาอากาศให้ปลอดจากกลิ่นเหม็นอันอาจทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ เขาไม่ยอมให้ใครนำสิ่งสกปรกเข้าเมืองเป็นอันขาด

ทุกๆ ถนนมีตึกสาธารณะซึ่งอยู่ห่างกันเป็นระยะทางเท่าๆ กัน และมีชื่อเฉพาะต่างๆ กัน ตึกนี้คือที่อยู่อาศัยของพวกไซโฟแกรนท์ ไซโฟแกรนท์หนึ่งคนจะดูแลครอบครัวชาวยูโทเปียสามสิบครอบครัว เมื่อถึงเวลารับประทานอาหาร ทั้งสามสิบครอบครัวจะมารับประทานร่วมกันที่

ดึกที่อยู่ของไซโฟแกรนทร์นี้ โดยเจ้าหน้าที่ประจำตึกจะเป็นผู้ไปเอาอาหารจากตลาดตามเวลา

ในการแจกจ่ายอาหารนั้น ก่อนอื่นชาวยุโทเปียนึกถึงคนป่วยซึ่งได้รับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลสาธารณะ ทุกๆ นครมีโรงพยาบาลสี่แห่ง โดยทั่วๆ ไปแล้วจะสร้างไว้นอกกำแพงเมืองและกว้างขวางเสียจนเกือบเป็นเมืองเล็กๆ ได้ เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะมีคนป่วยมากสักแค่ไหนก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเบียดเสียดกันหรืออยู่อย่างไม่สบาย และถ้าหากว่ามีผู้ป่วยเป็นโรคติดต่อก็คอาจแยกออกต่างหากได้ โรงพยาบาลเหล่านี้มีการจัดการอย่างดีและมีทุกสิ่งทุกอย่างที่ต้องใช้เพื่อรักษาคอนไซซึ่งได้รับการรักษาพยาบาลด้วยความเอาใจใส่และดูแลอย่างอ่อนโยน เขาได้รับการดูแลโดยนายแพทย์ผู้ชำนาญที่สุดอยู่ตลอดเวลา ผลก็คือว่าไม่มีใครคัดค้านต่อการที่ถูกส่งไปโรงพยาบาล ทุกๆ คนอยากจะป่วยอยู่ที่นั่นมากกว่านอนป่วยอยู่ที่บ้าน

เมื่อผู้ดูแลคนป่วยได้รับอาหารตามใบสั่งของนายแพทย์แล้ว อาหารที่เหลือก็จะถูกแบ่งออกเป็นกรรมส่งไปตามตึกสาธารณะต่างๆ โดยคิดตามอัตราส่วนของจำนวนคน นอกจากนั้นพวกเขาก็แสดงความเคารพที่สมควรต่อผู้เป็นประมุข หัวหน้าพระและทรานนิบอร์ ตลอดจนทูตและผู้แปลกหน้าทั้งปวงถ้ามี มีคนแปลกหน้าไม่กี่คนที่มาถึงที่นั่น และพวกนี้นานๆ จึงจะมีมาสักครั้ง ก็จะได้รับการรับรองในบ้านที่ตกแต่งไว้เป็นอย่างดี

เมื่อถึงเวลาอาหารเที่ยงและอาหารค่ำตามสัญญาณแตร พวกไซโฟแกรนทร์ทั้งปวงก็ประชุมพร้อมกันในตึก เว้นแต่ผู้ที่ป่วยอยู่ในโรงพยาบาลหรือที่บ้าน ไม่มีการห้ามบุคคลนำอาหารจากตลาดกลับไปบ้านหลังจากที่ได้จัดแบ่งอาหารไปตามตึกสาธารณะแล้ว เขารู้ว่าไม่มีใครทำอย่างนั้นโดย

ปราศจากเหตุผลอันดี แม้จะไม่ห้ามการรับประทานอาหารที่บ้าน แต่ก็ถือกันว่าเป็นการไม่เหมาะสม นอกจากนี้ก็คงไม่มีใครที่โง่พอที่จะทำอาหารที่เลวที่บ้านในเมื่อมีอาหารอย่างดีรออยู่ใกล้ๆ

ในเด็กของพวกเขาไซไฟแกรนนี่ พวกเขาสมิ่หน้าทำงานที่สกปรกที่สุดและหนักที่สุด ส่วนสตรีของแต่ละครอบครัวจะผลัดเวรกันเตรียมและปรุงอาหารและเสิร์ฟอาหารทั้งหมด

พวกเขา นั่งกันที่โต๊ะสามตัวหรือมากกว่านั้นแล้วแต่จำนวนคน บุรุษนั่งข้างกำแพงและสตรีนั่งตรงข้ามเพื่อว่าถ้าสตรีใดจะรู้สึกไม่สบายโดยกะทันหัน (อย่างบางทีเกิดขึ้นในขณะตั้งครรภ์) นางก็จะได้ลุกขึ้นโดยไม่รบกวนผู้อื่นหรือไปยังห้องพยาบาลที่ซึ่งมีนางพยาบาลเลี้ยงดูทารกอยู่ ที่นี้มีเปล น้ำสะอาดและเตาไฟไว้เสมอ เพื่อว่าสตรีจะได้วางบุตรลงเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว แต่งตัวให้ใหม่หน้าเตาไฟและเล่นกับเด็กได้

มารดาเลี้ยงเด็กเองนอกจากว่านางจะตายหรือเจ็บป่วย ในกรณีเช่นนั้นภรรยาของไซไฟแกรนนี่จะรับหานางพยาบาลให้เด็กโดยเร็วซึ่งไม่ยากเลย สตรีใดที่อยู่ในฐานะทำได้จะอาสาทำหน้าที่นี้ทันทีและด้วยความเต็มใจ และชายผู้ใหญ่เพียงทั้งปวงจะยกย่องสรรเสริญความเมตตาของเธอ และเด็กก็จะนับถือนางเป็นมารดาของตน

เด็กที่มีอายุต่ำกว่าห้าปีทั้งหมดต้องอยู่รวมกันในห้องพยาบาล เด็กที่เหลือที่อายุยังไม่ถึงเกณฑ์จะแต่งงานทั้งชายและหญิงมีหน้าที่คอยรับใช้ที่โต๊ะอาหาร หรือถ้ายังไม่โตพอที่จะทำอย่างนั้นก็ต้องยืนนิ่งอยู่ใกล้ๆ พวกนี้กินอาหารที่คนที่นั่งโต๊ะจะส่งให้ และไม่มีเวลาอาหารอื่นที่กำหนดให้พวกเขาต่างหากเลย

ไซไฟแกรนนี่และภรรยานั่งอยู่กลางโต๊ะที่หนึ่ง ซึ่งอยู่ชั้นบนของห้องรับประทานอาหารนี้ นี่ถือกันว่าเป็นที่ที่มีเกียรติ และจากโต๊ะนี้ซึ่ง

จัดตามขวาง จะสามารถมองทุกคนโดยทั่วกัน ผู้อาวุโสที่สุดสองคนนั่งถัดจากไซโฟแกรนท์และภรรยาไป เพราะ พวกเขานั่งเป็นกลุ่มสี่คนขึ้นไปเสมอ ถ้าโบสถ์ตั้งอยู่ในเขตดูแลของไซโฟแกรนท์ด้วย พระและภรรยาก็นั่งร่วมเป็นประธานกับไซโฟแกรนท์และภรรยาด้วย แต่ละข้างของโต๊ะจะให้ผู้อยู่นั่งก่อนแล้วก็ผู้อาวุโส ด้วยวิธีนี้ทั่วทั้งห้องก็จะมีคนรุ่นเดียวกันนั่งด้วยกัน แต่ในขณะที่เดียวกันก็ผสมปนเปกันไปกับผู้อื่นซึ่งต่างวัยกัน เขากล่าวว่าที่วางแผนไว้เช่นนี้ก็เพื่อที่ว่าศักดิ์ศรีของผู้อาวุโสและความเคารพนับถือที่ตนได้รับจะช่วยเหนี่ยวรั้งเด็กหนุ่มจากการใช้ถ้อยคำและท่าทางที่ไม่สุภาพ เพราะไม่มีอะไรที่ทำหรือพูดที่โต๊ะที่จะรอดสายตาของผู้ซึ่งอยู่ใกล้ไม่ว่าจะข้างใดก็ตาม

อาหารส่วนที่ดีที่สุดของแต่ละอย่างจะถูกจัดให้แก่ผู้อาวุโสซึ่งมีเครื่องหมายบอกที่นั่งไว้ก่อน จากนั้นคนที่เหลือก็ได้รับเหมือนกัน เมื่ออาหารไม่พอแบ่งให้แก่ทุกคน ผู้อาวุโสจะแบ่งส่วนของตนให้ตามที่เห็นสมควร วิธีนี้เป็นารให้ความเคารพแก่ผู้อาวุโส แต่กระนั้นพวกที่เหลือก็ได้ไม่ด้อยกว่ากัน

พวกเขาเริ่มอาหารเที่ยงและอาหารเย็นทุกมื้อด้วยการอ่านอะไรที่เกี่ยวข้องกับมารยาทที่ดีและศีลธรรมให้ฟังกัน แต่นั่นทำกันอย่างสั้น ๆ เพื่อว่าจะได้ไม่เป็นการผิดกาลเทศะ จากนั้นผู้อาวุโสก็สนทนากันซึ่งก็ต้องไม่เกรี้ยวกราดหรือน่าเบื่อ ผู้มีอายุไม่ได้คุยตลอดเวลาอาหาร หากแต่ยินดีรับฟังคนหนุ่ม ๆ ที่จริงแล้วผู้อาวุโสสนใจให้พวกหนุ่ม ๆ เจรจาเพื่อจะได้ค้นพบคุณสมบัติโดยธรรมชาติของพวกเขาจากการปล่อยให้สนทนาในเวลากินอาหาร

ในตอนเที่ยงวันเขารับประทานอาหารน้อย แต่มือเย็นเขารับประทานอาหารมากหน่อย ทั้งนี้เพราะหลังอาหารเที่ยงเขาต้องทำงาน

หลังอาหารเย็นเป็นเวลาพักผ่อนซึ่งเขาคิดว่าช่วยย่อยอาหารได้ดี เขาไม่เคยรับประทานอาหารโดยไม่มีดนตรี และรายการอาหารชุดที่สองมีขนมหวานอยู่ด้วยเสมอ พวกเขาเผากายานพรมน้ำหอม และไม่มองข้ามอะไรเลยที่ทำให้การรับประทานอาหารน่ารื่นรมย์ เพราะเขาบึกใจเชื่อว่าไม่มีความสนุกสนานเพลิดเพลินใดๆ ที่ต้องห้ามตราบเท่าที่มันไม่นำผลเสียมาให้

พวกเขาอยู่ด้วยกันอย่างนี้ในนคร แต่ในชนบทเมื่อพวกเขาอยู่ห่างกันเขาก็รับประทานอาหารที่บ้านของตนเอง และไม่มีครัวเรือนในชนบทใดที่จะขาดแคลน เพราะปัจจัยที่คนซึ่งอยู่ในนครอาศัยนั้นก็มาจากพวกเขาเอง

การเดินทางและการค้ากับต่างประเทศ

ถ้าผู้ใดปรารถนาจะไปเยี่ยมเยียนมิตรสหายในนครอื่นหรืออยากจะไปเห็นห้องถื่นนั้นๆ เขาก็อาจขออนุญาตจากไซไฟแกรนท์และทรานนิบอร์ของเขาได้อย่างง่ายดาย เว้นเสียแต่ว่าเขาเป็นที่ต้องการสำหรับงานใดโดยเฉพาะ ถ้าหลายๆ คนเดินทางด้วยกันก็ต้องขอจดหมายจากประมุขซึ่งแจ้งการอนุญาตการเดินทางและกำหนดวันเดินทาง เกวียนพาหนะและทาสที่ทำหน้าที่ขับขี่ยและคอยดูแลว่าจะถูกกำหนดให้ แต่ถ้าไม่มีผู้หญิงอยู่ในคณะแล้ว ผู้เดินทางมักจะไม่ใช่เกวียนพาหนะโดยถือว่าเป็นการยุ่งยากโดยไม่จำเป็น เขาไม่เอาอะไรไปด้วยและเขาจะไม่ขาดอะไรเลยในระหว่างการเดินทางทั้งหมด ไม่ว่าเขาจะไปที่ไหนเขาก็เหมือนอยู่ที่บ้าน ถ้าพวกเขาพักอยู่ที่ใดนานเกินกว่าหนึ่งวัน แต่ละคนก็จะประกอบกิจการอาชีพของตนและได้รับการต้อนรับโดยผู้ที่ประกอบศิลปะอย่างเดียวกัน

ถ้าใครออกไปนอกเขตของตนเองโดยไม่ได้รับอนุญาตและถูกจับ

ได้โดยปราศจากใบอนุญาตให้เดินทางของประมุขของเกาะแล้ว เขาก็จะถูกจัดการอย่างเย้ยหยัน คือถูกนำกลับมาเหมือนดั่งเป็นผู้ลี้โทษภัย และถูกลงโทษอย่างรุนแรง ถ้าเขาทำเช่นนั้นอีกเขาก็จะถูกลดตัวลงเป็นทาส ใครก็ตามที่อยากเดินทางท่องเที่ยวไปในไร่นาในเขตของตนเองก็อาจทำได้โดยได้รับอนุญาตจากบิดาของตน และโดยคำยินยอมของภรรยาของตน ไม่ว่าเขาจะไปที่ไหนในชนบท เขาจะไม่ได้รับอาหารเลยจนกว่าเขาจะได้ทำงานครบเวลาทำงานก่อนเที่ยงหรือเวลาทำงานหลังเที่ยงเสียก่อน ตามเงื่อนไขนี้เขาอาจจะไปที่ไหนก็ได้ที่เขาปรารถนาภายในอาณาบริเวณที่เป็นเขตของตน เพราะไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนเขาก็จะเป็นประโยชน์ ต่อชุมชนโดยส่วนรวมเหมือนๆ กับที่เขาอยู่บ้านของตนเอง

ดังนั้นท่านจะเห็นว่าไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนทุกคนต้องทำงาน และไม่มีข้ออ้างใดๆ สำหรับการเกียจคร้าน ไม่มีโรงเตี๊ยมหรือโรงสุรา ไม่มีโรงโสเภณี ไม่มีโอกาสให้เสียคน ไม่มีที่ซ่อน ไม่มีที่ประชุมลับ ด้วยเหตุที่เขามีชีวิตอยู่ต่อหน้าคนทั้งปวง พวกเขาจึงต้องทำหน้าที่ของตนและใช้เวลาว่างอย่างมีเกียรติ การดำรงชีวิตเช่นนั้นจะนำไปสู่การมีทุกสิ่งทุกอย่างแบบเหลือเฟือ และเนื่องจากพวกเขาร่วมมือในสิ่งเหล่านี้อย่างเท่าเทียมกัน จึงไม่มีใครที่ขาดแคลนหรือถูกบังคับให้ต้องขอทาน

ในการประชุมสภาสูงประจำปีที่นครอะมอโรด์ (ประกอบด้วยผู้แทนสามคนจากแต่ละนคร ดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้ว) พวกเขารู้ว่ามีความขาดเหลืออะไรบ้างและจัดการส่งสิ่งที่มีเหลือในเขตหนึ่ง ไปจนเจือความต้องการของอีกแห่งหนึ่ง สิ่งนี้กระทำไปโดยไม่คิดมูลค่า ผู้ที่ให้ไม่ได้รับอะไรตอบแทนจากผู้ที่ได้รับ พวกเขาให้หรือรับกันตามแต่ความอุดมสมบูรณ์หรือความขาดแคลน และด้วยเหตุนี้ทั้งเกาะจึงเปรียบเสมือนครอบครัวใหญ่ครอบครัวเดียวกัน

หลังจากที่ได้จัดการแบ่งปันให้แก่ทั้งเกาะอย่างเพียงพอและสะสมไว้พอสำหรับสองปีข้างหน้า อันเนื่องจากความไม่แน่นอนของผลิตผลของแต่ละปีแล้ว เขาก็ส่งผลิตผลที่เหลือไปขายยังต่างประเทศ คือ ข้าว น้ำผึ้ง ขนสัตว์ ปอ ต้นแฟล็กซ์ ไม้ ผ้าสักหลาด วัตถุสำหรับย้อมสีม่วง หนังกสัตว์ ขี้ผึ้ง ไข หนังฟอกและปศุสัตว์เป็นจำนวนมาก หนึ่งในเจ็ดของสิ่งเหล่านี้ ชาวยูโทเปียมอบให้แก่คนยากจนแห่งประเทศที่ตนส่งสินค้าไปขาย ส่วนที่เหลือเขาก็ขายด้วยราคาพอสมควร ในทางกลับกันเขาก็ส่งสินค้าเข้ามาเพียงแต่สินค้าที่เขาไม่มี (ที่จริงแล้วเขาไม่ขาดอะไรนักนอกจากเหล็ก) เท่านั้น หากแต่ส่งเงินและทองเป็นจำนวนมาก พวกเขาทำการค้าเช่นนี้มานานจนกระทั่งปัจจุบันนี้มีโลหะเหล่านี้อยู่มากมายขนาดที่ทํานองไม่เชื่อว่าจะเป็นไปได้ ดังนั้นพวกเขาจึงไม่สนใจว่าจะขายเงินสดหรือเงินเชื่อ และส่วนใหญ่แล้วก็ยอมรับหนังสือสัญญาใช้เงินแทน แต่พวกเขาก็ไม่เชื่อหลักฐานของบุคคลธรรมดา นอกจากใบกัฎมิของทางราชการของต่างนครนั้นๆ เมื่อกำหนดวันจ่ายเงินมาถึง นครต่างประเทศนั้นก็ก็จะเก็บเงินที่ถึงกำหนดใช้คืนจากลูกหนี้เอกชนแล้วส่งเงินให้คลังเก็บดอกผลจนกระทั่งถึงวันที่ชาวยูโทเปียมาเก็บเงิน แต่ส่วนใหญ่แล้วชาวยูโทเปียไม่เคยทำอย่างนั้น พวกเขาคิดว่าเป็นการไม่ชอบด้วยจริยธรรมที่จะเอาสิ่งซึ่งไร้ประโยชน์สำหรับตนจากผู้ซึ่งได้ประโยชน์จากสิ่งนั้น เว้นแต่เมื่อเขามีเหตุผลที่จะให้ผู้อื่นกัฎมิจึงจะเรียกคืน

พวกเขาอาจจะต้องการเงินเพื่อใช้ทำสงคราม นี่คือเหตุผลประการเดียวสำหรับการสะสมทรัพย์สมบัติต่างๆ ที่มีไว้ที่เกาะ เพื่อเป็นการรักษาตนในยามที่มีภัยพิบัติอย่างร้ายแรงหรืออันตรายที่มีขึ้นโดยทันทีทันใด เนื่องจากเขาปรารถนาให้ชาวต่างประเทศเข้าทำศึกมากกว่าที่จะให้ - พลเมืองของตนต้องรบ พวกเขาจึงใช้เงินทองเพื่อจ้างทหารรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ เขาให้ค่าจ้างสูงลิ่วโดยหวังจะให้มือที่พิลต่อศัตรู เพราะพวก

เขารู้ว่าบ่อยครั้งที่เดียวที่ทหารของศัตรูอาจถูกซื้อได้ หรือทำให้เกิดความวุ่นวายขึ้นได้โดยการทรยศหรือแม้แต่การสงสัยว่าจะเป็นอย่างนั้น

ทองคำ เงินและวิธีเก็บรักษา

ดังนั้นพวกเขาจึงได้สะสมทองและเงินไว้มากจนประมาณมิได้ แต่เขาก็มิได้เก็บมันไว้ในรูปของทรัพย์สินสมบัติ ข้าพเจ้าตั้งใจที่จะบอกท่านว่าพวกเขาเก็บมันอย่างไร เพราะกลัวว่าท่านจะไม่เชื่อข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเองก็คงจะไม่เชื่อถ้ามีใครมาบอกข้าพเจ้าเช่นนั้น เว้นแต่ว่าข้าพเจ้าได้เห็นมาด้วยตาของข้าพเจ้าเอง เพราะเกือบจะเป็นจริงอยู่เสมอว่ายิ่งสิ่งใดแตกต่างจากที่ผู้คนเคยชินเท่าไรก็ยิ่งยากที่จะเชื่อเท่านั้น จากความจริงที่ว่าชนประเพณีของชาวยุโรปแตกต่างกับของเราเป็นอย่างมากนี้ ผู้พิจารณาที่ฉลาดจะไม่ประหลาดใจเลย เมื่อรู้ว่าเขาไม่ใช่เงินและทองอย่างที่เรารู้จักกัน เนื่องจากพวกเขาเก็บเงินและทองไว้ใช้เฉพาะเมื่อยามคับขันอย่างหนัก พวกเขาจึงระมัดระวังไม่ให้ผู้ใดให้คุณค่าโลหะเหล่านี้มากกว่าที่มันควรจะเป็น อย่างที่เห็นชัดอยู่แล้วว่าเหล็กนั้นมีคุณค่าเหนือกว่าทั้งเงินและทองมาก มนุษย์ไม่อาจขาดเหล็กได้เช่นเดียวกันกับที่มนุษย์ไม่อาจขาดไฟและน้ำ แต่ทองและเงินไม่มีคุณสมบัติที่จำเป็น ความโดดเด่นเหล่านี้ของมนุษย์ทำให้มันมีราคาขึ้นมาเพราะมันหาได้ยาก ธรรมชาติก็แจกเช่นผู้ปกครองที่ฉลาดและโอบอ้อมอารีที่ได้ให้ของที่ดีที่สุดอยู่ทุกหนทุกแห่ง และในที่แจ้ง เช่น อากาศ น้ำ และพื้นแผ่นดิน แต่ธรรมชาติซ่อนสิ่งที่คุณค่าและเปล่าประโยชน์ไว้ในที่ที่ไกลออกไป

ถ้าพวกเขาเก็บทองและเงินไว้ในหอคอยแล้วมีคนเฝ้า คนโง่ๆ ก็อาจสงสัยว่ากษัตริย์และสภาสูงหลอกลวงประชาชนและมุ่งหวังผลประโยชน์บางอย่างสำหรับพวกตนเอง ถ้าเขาจะทำเป็นงานและเครื่องโลหะ

ซุบทองและเงิน เขาก็คงไม่อยากจะเสียเครื่องใช้เหล่านั้น และหลอมเป็นแท่งเพื่อจ่ายให้แก่ทหารรับจ้าง เพื่อแก้ปัญหาที่เขาได้คิดแผนการซึ่งสอดคล้องเป็นอย่างยิ่งกับขนบธรรมเนียมของเขา แต่ตรงกันข้ามกับของเรา แผนการนี้เป็นเรื่องเหลือเชื่อสำหรับเรา (เว้นแต่ผู้ที่ฉลาดอย่างยิ่งในหมู่เรา) เพราะเราถือว่าทองมีคุณค่าอย่างยิ่งและเก็บรักษามันอย่างระมัดระวัง กล่าวคือ ในขณะที่เครื่องใช้ไม่สอยในการกินและการดื่มของพวกเขาทำจากกระเบื้องและแก้วซึ่งสวยงามแต่ไม่แพง พวกหม้อปัสสาวะและม้านั่ง ทั้งในตึกสาธารณะและในบ้านกลับทำด้วยทองและเงิน พวกเขาใช้ทองทำไซ้และตรวนสำหรับทาสของเขาด้วย พวกเขาจับคนโทษใส่แหวนทองที่หู ใส่แหวนทองที่นิ้ว สวมปลอกคอทองคำรอบคอ และสวมมงกุฎทองคำบนศีรษะ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพวกเขาถือว่าทองและเงินเป็นสิ่งที่น่าเยาะหยัน

ผลก็คือเมื่อมีความจำเป็นต้องสลະสิ่งเหล่านี้ ซึ่งคนอื่นจะยอมเสียไปด้วยความปวดร้าวราวกับว่าอวัยวะสำคัญในตัวถูกตัดออกไปนั้น จะไม่มีชาวยูโทเปียสักคนที่นี่กว่าตนเสียอะไรมากกว่าเหรียญหนึ่งเพนนี พวกเขาพบไข่มุกตามชายฝั่งทะเล เพชร และพลอยตามหินบางแห่ง แต่พวกเขาก็ไม่เคยออกไปค้นหามัน ถ้าเขาพบมันโดยบังเอิญเขาก็จะขุดถูมันและนำมาประดับตัวเด็กเล็กๆ เมื่อยังเป็นเด็กอยู่พวกเขาก็นิยมชมชอบในเครื่องประดับอย่างนั้น แต่เมื่อโตขึ้นก็ไม่สนใจและเห็นว่ามีแต่เด็ก ๆ เท่านั้นที่เล่นกับของเล่นอย่างนั้น นี่เป็นผลมาจากความรู้สึกเรื่องอะไรเหมาะสมอะไรควรของพวกเขาเอง หาได้เกิดจากคำสั่งของบิดามารดาไม่ คือเหมือนกับที่เด็กๆ ขว้างลูกหนัก เครื่องราง และตุ๊กตาทิ้งไปเมื่อเขาโตขึ้นนั่นเอง

ขนบประเพณีและสถาบันที่แตกต่างกันก่อให้เกิดความคิดและทัศนคติที่แตกต่างกันออกไปอย่างมาก นี่เป็นความจริงที่ข้าพเจ้าไม่เคย

เห็นปรากฏที่ไหนชัดยิ่งไปกว่าพฤติกรรมของทูตานุทูตชาวอะนิโมเลียน⁵ ซึ่งมายังนครอะมอร์โต้ขณะที่ข้าพเจ้ายังอยู่ที่นั่น เพราะเหตุว่าพวกนี้มาเพื่อเจรจาความสำคัญ พลเมืองสามคนจากแต่ละนครจึงมายังอะมอร์โต้ เพื่อพบปะกับเขา บรรดาทูตจากรัฐใกล้เคียง อย่างน้อยที่สุดผู้ที่เคยมาที่นั่นแล้วย่อมรู้ว่าเสื้อผ้าสวยๆ งามๆ ไม่ใช่สิ่งที่ชาวยูโทเปียยกย่อง ชาวยูโทเปียเห็นว่าผ้าไหมเป็นสิ่งที่น่าเย้ยหยัน และทองคำเป็นของที่น่ายาย พวกนี้จึงมายังยูโทเปียอย่างธรรมดาที่สุดเท่าที่ทำได้ แต่เมื่อชาวอะนิโมเลียนซึ่งอยู่ห่างไกลออกไปและไม่ค่อยได้มีความสัมพันธ์กับชาวยูโทเปีย เห็นผู้คนแต่งกายอย่างหยาบๆ เหมือนกันหมดก็คิดว่าชาวยูโทเปียไม่มีอะไรอื่นที่จะใช้ ชาวอะนิโมเลียนเองเป็นพวกที่หยิ่งมากกว่าฉลาดจึงตกลงใจที่จะแต่งกายอย่างหรูหราราวกับพระเจ้าและตั้งใจจะทำให้ชาวยูโทเปียผู้ยากจนต้องตาพร่าพรายไปเพราะเครื่องแต่งกายของตน ทูตสามคนเข้าเมืองโดยมีผู้ติดตามร้อยคน ทุกคนแต่งกายด้วยเสื้อผ้าหลากสี หลายคนใส่ชุดใหม่ และเนื่องจากพวกนี้เป็นชนชั้นสูงในดินแดนของตน ทูตทั้งหลายจึงสวมเสื้อคลุมทำด้วยผ้าทอง สวมสร้อยคอ ต้มหู แหวน ซึ่งทำด้วยทองคำทั้งสิ้น แม้แต่หมวกก็ยังมีสายโซ่ทองคำ ไช้หมวก และอัญมณีอื่นๆ เรียงรายประดับเต็มไปหมด กล่าวสั้นๆ ก็คือประดับประดาไปด้วยบรรดาสິงซึ่งชาวยูโทเปียเห็นเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นทาส เครื่องหมายของการถูกลงโทษหรือของเล่นสำหรับเด็ก ช่างเป็นภาพที่น่ามองเหลือเกิน เมื่อชาวอะนิโมเลียนชูดอกขณะที่พวกเขาเปรียบเทียบกับเครื่องแต่งกายของตนกับของชาวยูโทเปีย เพราะผู้คนพรังพรูออกมาจนเต็มถนนไปหมด เป็นเรื่องที่ขบขันไม่น้อยที่จะคิดว่าพวกอะนิโมเลียนช่างอยู่ไกลเหลือเกิน จากความหวังที่เขาอยากสร้างรอยประทับใจแก่ชาวยูโทเปีย เพราะในสายตาของชาวยูโทเปียนั้น ยกเว้นไม่กี่คนที่เคยไปประเทศอื่นมาแล้ว การ

⁵ Anemolian มาจากภาษากรีก *anemolios* ซึ่งแปลว่าลมจัด

วางท่าและความหุหุหราเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่น่าอาย ชาวยูโทเปียแสดงความเคารพต่อชนชั้นต่ำที่สุดด้วยคิดว่าเป็นเจ้านาย และไม่สนใจบรรดาทูตเองเลย เหตุว่าสร้อยคอทองคำของพวกเขาทำให้ดูเหมือนว่าพวกเขาจะแต่งกายเยี่ยงทาส และท่านควรจะได้เห็นเด็ก ๆ ซึ่งได้ละทิ้งไข่มุกเพชรพลอยไปแล้ว สะกิดให้มารดาของตนดูเมื่อเห็นเพชรพลอยที่ประดับอยู่ที่หมวกของบรรดาทูตและกล่าวว่า “ดูสิแม่ เห็นไหม ฮ่องโต้วโต้นั้นสวมใส่ไข่มุกและเพชรพลอยราวกับว่าเขาเป็นเด็กเล็กๆ !” แล้วมารดาก็จะตอบอย่างเป็นทางการเป็นงานว่า “เงียบ ๆ ไว้อีก แม่คิดว่าเขาเป็นตัวตลกคนหนึ่งของท่านทูต” คนอื่นๆ ก็ดำหนิสายโซ่คอทองคำว่าไร้ประโยชน์และเบาบางเสียจนทาสคนใดก็อาจหักได้ และก็หลวมเสียจนบุคคลใดเมื่อปรารถนาก็อาจขยับให้หลุดและหนีไปได้ แต่หลังจากที่ทูตทั้งหลายได้อยู่ที่นั่นวันสองวันและได้เห็นทองถูกๆ และเงินเป็นจำนวนมากซึ่งถูกเยาะเย้ยโดยชาวยูโทเปียเช่นเดียวกับที่มันถูกเห็ดทูนโดยชาวอะนิโมเลียน และเมื่อพวกเขาได้เรียนรู้ว่าทองคำและเงินในโช้ตรวนของทาสเพียงคนเดียวในยูโทเปียก็มีมากกว่าเครื่องประดับของทูตทั้งสามด้วยแล้วพวกเขาก็หมดความโอหัง เขาละทิ้งเครื่องประดับทั้งหมดที่เขาประดับมาอย่างอายๆ แต่ก็อย่างเต็มใจ เมื่อได้สนทนาและเรียนรู้ขนบประเพณีและความคิดของชาวยูโทเปีย

จริยปรัชญา

ชาวยูโทเปียประหลาดใจที่มีคนยินดีในประกายของอัญมณีชิ้นเล็กๆ ในเมื่อเขาอาจมองดูดวงดาว หรือแม้แต่พระอาทิตย์เองได้ เขาอัศจรรย์ใจที่มีคนโง่พอที่จะคิดว่าตนเองสูงส่งกว่าผู้อื่น เพราะเนื้อผ้าอันงดงามของเสื้อขนสัตว์ของตน เพราะไม่ว่าเส้นด้ายจะละเอียดอ่อนสักแค่ไหน มันก็เคยเป็นขนแกะมาก่อน และแกะก็ยังคงเป็นแกะไม่ว่าจะสวม

ใส่มานานเพียงใด⁶ พวกเขาประหลาดใจที่ทองคำซึ่งปราศจากคุณค่าใดๆ ในตัวมันเองกลับเป็นสิ่งที่เทิดทูนกันทุกแห่งหน จนกระทั่งมนุษย์เองซึ่งเป็นผู้ใช้และทำให้มันมีค่าขึ้นมากกลับมีค่าน้อยกว่าทอง และพวกเขาไม่เข้าใจว่าทำไมคนโง่ที่ไม่มีสมองมากไปกว่าต้นเสา และทั้งเลวทั้งโง่จึงมีคนฉลาดและคนดี ๆ มารับใช้เพียงเพราะคนโง่นั้นบังเอิญมีทองอยู่มาก ถ้าหากว่าเขาต้องสูญเสียเงินทองทั้งหมดแก่ใครสักคนที่ไร้ค่าในครัวเรือนของเขาไป ไม่ว่าจะโดยความบังเอิญหรือโดยกลยุทธ์ทางกฎหมาย (ซึ่งอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้เท่า ๆ กับที่ก่อโดยความบังเอิญ) ในไม่ช้าเขาก็จะเป็นคนใช้คนหนึ่งของบุคคลนั้นราวกับว่าเขาเป็นสมบัติของเงินทองนั้นและผูกพันที่จะต้องเป็นไปตามโชคชะตาของมัน แต่ที่ชายยูโทเปียเย้ยหยันหนักเข้าไปอีกก็คือความเขลาของคนที่ยกย่องคนร่ำรวยจนเกือบเหมือนพระเจ้า ทั้ง ๆ ที่พวกเขาก็มีได้เป็นหนี้เป็นสินคนรวยแต่อย่างใด และไม่ต้องกลัวเขาด้วยว่าที่จริงแล้วไม่มีเหตุผลใดที่จะต้องไปเคารพนับถือเขา นอกจากว่าเขาร่ำรวย และพวกเขา ก็อาจจะรู้อยู่ตลอดเวลาว่าคนรวยนั้นตะกละและโลภถึงขนาดที่ว่าตราบโง่ที่เขามีชีวิตอยู่เขาจะไม่ให้เงินแก่ตนเลยแม้แต่หนึ่งเพนนีจากกองเงินอันมหาศาลของเขา ชายยูโทเปียได้ทัศนคติอย่างนี้และที่คล้ายคลึงกันนี้ส่วนหนึ่งก็โดยการศึกษาอบรม เพราะพวกเขาได้รับการเลี้ยงดูมาท่ามกลางชนบ-ประเพณีและธรรมเนียมที่ต่อต้านความโง่เขลาเช่นนั้นเป็นอย่างมาก พวกเขาได้ความคิดเหล่านี้มาจากการศึกษาและวรรณคดีด้วย มีคนเพียงไม่กี่คนในนครที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องทำงานเพื่อที่จะได้อุทิศตนเองให้แก่การศึกษา บุคคลเหล่านี้ได้แก่ผู้ที่ได้แสดงความสามารถพิเศษและความปรารถนาที่จะเรียนรู้ในวัยเด็ก แต่เด็กชายทุกคนได้รับการศึกษาและประชาชนส่วนใหญ่ทั้งบุรุษและสตรีใช้เวลาว่างในการอ่านตลอดชีวิต

⁶ จาก Demonax, 41 ของลูเซียน

พวกเขาอ่านหนังสือในภาษาของตนเองอันเป็นภาษาซึ่งมีคำต่าง ๆ ครอบถ้วน มีเสียงเสนาหุ และแสดงออกซึ่งความคิดได้ดีเลิศ ภาษาเดียวกันนี้เป็นภาษาที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในเขตนั้นของโลกแม้ว่าจะไม่เท่าเทียมกันทุกแห่ง

ก่อนที่เราจะไปถึงนั้น ชายยูโทเปียไม่เคยได้ยินชื่อปรัชญาเมธีที่ยกย่องกันในโลกส่วนของเราเลย แต่ในเรื่องดนตรี ตรีกรวิทยา เลขคณิต และเรขาคณิตนั้น พวกเขารู้ดีเท่า ๆ กับที่ผู้ยิ่งใหญ่ในอดีตเหล่านั้นได้ค้นพบมาแล้ว ดังนั้นพวกเขาจึงเทียบเท่ากับคนสมัยก่อนในแทบทุกสิ่ง แต่พวกเขาเหล่านั้นนักตรรกวิทยาปัจจุบันของเรามาก เพราะพวกเขายังไม่ได้คิดค้นการจำแนกแจกแจงที่ลึกซึ้งตลอดจนยังมีได้ค้นพบข้อสมมติฐานต่าง ๆ ซึ่งสำนักตรรกวิทยาอันกระจัดย่อยของเราได้คิดค้นขึ้นมาสอนเด็ก ๆ ที่นี้ และพวกเขาก็ยังมีได้ก้าวหน้าถึงขนาดที่จะเข้าใจ “ความเข้าใจในระดับรองลงไป”⁷ ไม่มีพวกเขาสักคนเดียวที่สามารถเห็นมนุษย์สากล⁸ (อย่างที่พวกนักตรรกวิทยาเรียกกัน) ได้ ถึงแม้ว่าข้าพเจ้าจะชี้ตรงไปที่เขาด้วยนิ้วของข้าพเจ้า และมนุษย์สากลนั้นก็ (อย่างที่ท่านรู้) ใหญ่กว่ายักษ์เป็นไหน ๆ และมหึมาจริง ๆ ในทางตรงกันข้าม พวกเขาเข้าใจวงจรของดวงดาวและการเคลื่อนไหวของขอบเขตสวรรค์อย่างปรูปรุ่ง

⁷ ความเข้าใจในระดับแรกได้แก่ความเข้าใจที่เกิดจากการที่จิตสัมผัสกับสิ่งของโดยตรงหรือเป็นครั้งแรกเช่น ความคิดเรื่องต้นไม้ ต้นมะพร้าว ส่วนความเข้าใจในระดับรองลงไปเกิดจากการคิดถึงความเข้าใจในระดับแรกในส่วนที่สัมพันธ์กัน เช่น ความคิดเรื่อง ตระกูลของต้นไม้ ประเภทของต้นไม้ที่แยกออกจากตระกูล

⁸ ตอนนั้นมอร์คองจะพาดพิงไปถึงข้อโต้แย้งอันโด่งดังในสมัยกลาง ระหว่างพวกที่เชื่อว่าสากลภาพนั้นมีอยู่จริง ๆ ต่างหากจากตัวปัจเจกภาพกับพวกที่เชื่อว่าสากลภาพนั้นเป็นแต่เพียงชื่อที่ดัดแปลงมาจากงานเขียนของลูเซียนที่ล้อเลียนทฤษฎีเรื่องแบบของเพลโต

พวกเขาได้ประดิษฐ์เครื่องมือต่างๆ ที่คำนวณการโคจรและตำแหน่งของดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และวัตถุอื่นๆ แห่งสวรรค์ ที่เห็นในท้องฟ้าของพวกเขาได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ สำหรับเรื่องอำนาจชั่วร้ายของดวงดาว และการกำหนดอิทธิพลที่เป็นมิตร หรือศัตรูให้กับอิทธิพลของดวงดาวนั้นไม่เคยอยู่ในความคิดของพวกเขา จากประสบการณ์อันยาวนานพวกเขาสามารถทำนายพายุฝน ลม และการเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นของอากาศได้ สำหรับสาเหตุของสิ่งเหล่านี้และสาเหตุของระดับน้ำทะเล และความเค็มของน้ำ และเกี่ยวกับกำเนิดและธรรมชาติของดินและฟ้า นั้น พวกเขาบางครั้งก็มีความคิดอย่างเดียวกันกับที่ปรัชญาเมธีโบราณของเราเชื่อถือ และเช่นเดียวกันกับที่ปรัชญาเมธีโบราณมีความเห็นแตกต่างกัน นักคิดชาวยุโรปैयाเองก็มีความเห็นไม่ลงรอยกันเมื่อพูดถึงเรื่องทฤษฎีใหม่ๆ

ในเรื่องจริยปรัชญาพวกเขาก็ได้แย้งกันมากเหมือนอย่างที่เราทำกัน พวกเขาพิจารณาว่าอะไรดีอย่างแท้จริง ทั้งสำหรับร่างกายและจิตใจ และดูว่าเป็นการเหมาะสมหรือไม่ที่จะเรียกของภายนอกว่าดีหรือจะเรียกเช่นนั้นกับเฉพาะของในจิตใจ พวกเขาได้ถามถึงธรรมชาติของคุณธรรมและความสนุกสนานเปลิดเพลิน แต่เรื่องใหญ่ของพวกเขาคือเรื่องความสุขของมนุษย์ ว่าความสุขนั้นประกอบด้วยสิ่งเดียวหรือหลายสิ่ง พวกเขามีแนวโน้มเป็นอย่างมากที่จะเชื่อจำความสุขทั้งมวลหรือเกือบจะทั้งมวลของมนุษย์อยู่ที่ความเปลิดเพลิน และสิ่งที่อาจจะดูแปลกก็คือ พวกเขาหาข้อสนับสนุนปรัชญาความสนุกสนานเปลิดเพลินของพวกเขาจากศาสนา ซึ่งเอาจริงเอาจังและดุดันค่อนข้างจะหนักและต้องห้าม เพราะพวกเขาไม่เคยพิจารณาความสุขโดยไม่เชื่อมโยงหลักเหตุผลของปรัชญาเข้ากับหลักการที่เอามาจากศาสนา พวกเขาเชื่อว่าการแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับความสุขที่แท้จริงนี้คงอ่อน และบกพร่องอยู่ ถ้าไม่ได้มีรากฐานอยู่ที่ศาสนา

หลักการทางศาสนาของชาวยูโทเปียมีดังต่อไปนี้คือ จิตของมนุษย์นั้นเป็นอมตะ และโดยความเมตตาของพระเจ้าจึงได้ถูกกำหนดมาให้มุ่งสู่ความสุข และหลังจากชีวิตนี้จะมีรางวัลกำหนดไว้สำหรับคุณธรรมและผลงานที่ดีของเรา และมีการลงโทษสำหรับบาปของเรา พวกเขาคิดว่า ถึงแม้ความเชื่อเหล่านี้เป็นเรื่องของศาสนา แต่มันก็ชอบด้วยเหตุผลที่สิ่งเหล่านี้ควรจะเป็นที่เชื่อถือและยอมรับ พวกเขาไม่ลังเลที่จะกล่าวว่าถ้าหลักการเหล่านี้ถูกปฏิเสธเสียแล้ว ก็คงไม่มีใครที่โง่ถึงกับที่จะไม่เชื่อว่าเขาควรจะแสวงหาความสนุกสนานเพลิดเพลินโดยไม่คำนึงถึงความผิดความถูก มนุษย์เพียงแค่คอยดูแลไม่ให้ความสนุกสนานเล็กๆ น้อยๆ มากีดขวางความสนุกสนานที่ยิ่งใหญ่กว่า และไม่แสวงหาความเพลิดเพลินที่จะนำความทุกข์มาให้เท่านั้น ตามทัศนะเช่นนี้ก็เป็นการบ้าที่จะปฏิบัติตามคุณธรรม ซึ่งดูยากและลำบาก และจะต้องเสียสละความเพลิดเพลินในชีวิตและทนต่อความเจ็บปวดอย่างเต็มใจ และโดยไม่ได้อะไรขึ้นมาเลย เพราะเราจะหวังอะไรได้อีกหลังจากชีวิตที่ปราศจากความสุขหรือชีวิตแห่งความทุกข์ยาก ถ้าไม่มีสิ่งตอบแทนให้หลังจากความตาย ?

ชาวยูโทเปียไม่ได้เชื่อว่ามีความสุขอยู่ในความเพลิดเพลินทุกอย่าง แต่มีอยู่เฉพาะในความสนุกสนานเพลิดเพลินที่ดีและซื่อสัตย์ พวกเขาเชื่อว่าธรรมชาติของเราถูกดึงดูตไปสู่ความเพลิดเพลินเช่นนั้น เหมือนดังที่ธรรมชาติของเราถูกดึงไปสู่ความดีสูงสุดของตัวเองก็โดยคุณธรรม ความคิดที่ตรงกันข้ามกับความคิดนี้ก็คือ ความคิดที่ว่าความสุขประกอบด้วยคุณธรรมเพียงอย่างเดียว

พวกเขาให้คำนิยามคุณธรรมว่าได้แก่การดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ พวกเขากล่าวว่า เราถูกกำหนดมาโดยพระเจ้าให้ไปสู่เป้าหมายนี้ การทำตามธรรมชาติ คือการปฏิบัติตามคำสั่งของเหตุผลในสิ่งซึ่งเราแสวงหาและหลีกเลี่ยง คำสั่งแรกของเหตุผลก็คือจงรักและเคารพ

พระเจ้าซึ่งให้เราได้อยู่เป็นอยู่ และให้ความสุขที่เราสามารถมีได้ ประการที่สอง เหตุผลตกเดือนและเรียกร้องให้เราใช้ชีวิตอย่างเยือกเย็นและอย่างร่าเริงเท่าที่เราจะทำได้ และให้ช่วยเหลือคนอื่นๆ ทั้งปวงโดยความสัมพันธ์ร่วมกันตามธรรมชาติให้บรรลุถึงจุดประสงค์นี้

พวกเขาไม่เห็นด้วยกับผู้นิยมคุณธรรมที่เคร่งขรึมและเศร้าหมอง ผู้ซึ่งเกลียดชังความบันเทิงและเรียกร้องให้เราทำงานหนัก และระวังกะไวและให้ปฏิเสธตนเองโดยอยู่อย่างขอมซ่อ และในขณะที่เดียวกันพวกนี้ก็สั่งให้เราปิดเป้าและแบ่งเบาภาระ และความยากจนของผู้อื่นเพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นมนุษย์ของเรา พวกนี้ประกาศว่าชัยชนะของธรรมชาติของมนุษย์อยู่ที่การแบ่งเบาความทุกข์ยากของผู้อื่น รื้อฟื้นความสุขของการมีชีวิตอยู่ กล่าวคือ ความสนุกสนานกลับคืนมา โดยการขจัดความเศร้าออกไป ชาวยูโทเปียแย้งว่าถ้ามันเป็นจริงก็จะไม่ตรงกันดอกหรือว่าธรรมชาติเรียกร้องให้เรากระทำการอย่างเดียวกันกับตัวเราเอง? ถ้าชีวิตที่ร่าเริง (คือชีวิตแห่งความเพลิดเพลิน) เป็นสิ่งที่แล้วเราก็ไม่ควรจะช่วยเหลือผู้อื่น ในทางตรงกันข้าม เราควรจะกีดกันเขาจากสิ่งเหล่านี้ แต่ถ้าชีวิตที่ร่าเริงเป็นชีวิตที่ดี และถ้าเราควรจะช่วยเหลือผู้อื่นให้มีชีวิตอย่างนี้แล้วทำไมเราจึงไม่ควรจะหาชีวิตอย่างนั้นให้ตัวเราเองเท่ากับผู้อื่น? ธรรมชาติไม่เคยสอนให้เราเหยียดแหย่และทารุณต่อตัวเองในขณะที่มีเมตตาช่วยเหลือผู้อื่น

เพราะฉะนั้นพวกเขาจึงสรุปว่า ธรรมชาติเองได้กำหนดชีวิตที่ร่าเริง (กล่าวคือ ชีวิตที่สนุกสนานเพลิดเพลิน) ว่าเป็นเป้าหมายของชีวิต นี่คือสิ่งที่พวกเขาหมายถึงเมื่อเขากล่าวว่าคุณธรรมคือการใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติ และในขณะที่ธรรมชาติสั่งให้เราใช้ชีวิตที่ร่าเริงและยินดีร่วมกัน ธรรมชาติก็ห้ามเราครั้งแล้วครั้งเล่ามิให้ทำลาย หรือ

ลดหย่อนความสนุกสนานเพลิดเพลินของผู้อื่นในการแสวงหาความสนุกสนานของเราเอง และในเรื่องนี้พวกเขาคิดว่าธรรมชาติเป็นฝ่ายถูกแน่ ไม่มีใครที่อยู่เหนือเพื่อนมนุษย์คนอื่นจนเขาเป็นสิ่งเดียวที่ธรรมชาติดูแลธรรมชาติชื่นชมในทุกๆ คนที่อยู่ในชุมชนแบบเดียวกันเหมือนกัน

ดังนั้นพวกเขาจึงเชื่อว่ามนุษย์ควรจะรักษาข้อตกลงส่วนตัว และควรเคารพกฎหมายของบ้านเมืองที่ผู้ปกครองที่ดีได้บัญญัติไว้ หรือที่ซึ่งประชาชนได้รับรองโดยเสรี มิใช่เพราะอิทธิพลหรือกำลังหรือการฉ้อโกงแต่อย่างใด เพราะเหตุว่ากฎหมายเช่นนั้นกำหนดการแบ่งสันปันส่วนทรัพย์สิน และทรัพย์สินย่อมมาก่อนความสนุกเพลิดเพลิน

พวกเขาคิดว่าเป็นการรอบคอบสำหรับมนุษย์ที่จะแสวงหาผลประโยชน์ของตนเท่าที่กฎหมายจะอนุญาตให้ แต่พวกเขาถือว่าเป็นการชอบด้วยหลักศาสนาที่คนเราจะเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง กล่าวคือ เป็นการผิดที่ใครสักคนจะแสวงหาความสนุกสนานของตนโดยการขัดขวางความสนุกสนานของผู้อื่น แต่การที่จะลดความเพลิดเพลินของตนลงเพื่อเพิ่มความเพลิดเพลินให้แก่ผู้อื่นนั้น พวกเขาถือว่าเป็นงานแห่งมนุษยชาติและเป็นความเมตตาากรุณา และยิ่งกว่านั้นยังเป็นคุณแก่ตนพอๆ กับที่เป็นคุณแก่ผู้อื่น ด้วยเหตุว่า ในยามต้องการเขาก็อาจจะได้รับความเมตตาอย่างเดียวกันตอบแทน แม้เมื่อสิ่งนี้ไม่เกิดขึ้น การรู้ตัวว่าเขาได้กระทำในสิ่งที่ดีและการระลึกถึงความรู้คุณของผู้ที่เขาได้ทำประโยชน์ให้ก็จะทำให้จิตใจของเขามีความสุขยิ่งกว่าที่ความสนุกสนานซึ่งเขาได้ผลละไบนั้นจะทำให้ร่างกายของเขาเพลิดเพลินได้ ในที่สุดพวกเขาเชื่อว่าศาสนาจะชักจูงจิตใจที่โน้มไปในทางที่ดีอยู่แล้วให้เกิดศรัทธาว่าพระเจ้าจะตอบแทนการสูญเสียความสนุกสนานนี้ในร่มยี่ที่สิ้นและชั่วครู่ชิวยามด้วยความสุขที่ยิ่งใหญ่และนิรันดร์

ดังนั้นหลังจากที่ได้ไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนแล้ว พวกเขาสรุปว่าการกระทำทั้งหมดของเราก็ดี คุณธรรมของเราก็ดี ในที่สุดแล้วก็มุ่งสู่ความสนุกสนานเพลิดเพลินและความสุขเป็นเป้าหมาย ความสนุกสนานเพลิดเพลินของพวกเขาก็คือ การกระทำและสภาพของร่างกายหรือจิตใจซึ่งมนุษย์ชื่นชมโดยธรรมชาติ แต่เขาหมายรวมเฉพาะความชื่นชมที่ธรรมชาติชักนำเท่านั้น และเขายืนยันว่าธรรมชาตินั้นชักนำเราไปสู่เฉพาะความชื่นชมที่เหตุผลและความรู้สึกสนับสนุน นั่นคือเฉพาะความชื่นชมที่เรามีโดยไม่ทำร้ายใคร หรือไม่ต้องสูญเสียความสนุกสนานเพลิดเพลินที่ยิ่งใหญ่ไปเพื่อแลกกับอันที่น้อยกว่า หรือไม่ต้องเป็นทุกข์ภายหลัง สำหรับสิ่งที่เย้ายวนซึ่งไม่สอดคล้องกับธรรมชาติและที่ซึ่งมนุษย์เรียกว่าเป็นความชื่นชมแต่เพียงเสกสรรปั้นแต่ง (ราวกับว่ามนุษย์อาจเปลี่ยนธรรมชาติของสิ่งเหล่านี้ได้ด้วยการเปลี่ยนชื่อ) นั้น ชาวยูโทเปียกล่าวว่าทำให้ความสุขลดน้อยลงแทนที่จะเพิ่มขึ้น เพราะมนุษย์ผู้ซึ่งในใจมีแต่ความคิดเรื่องความเพลิดเพลินที่ผิดๆ จะไม่มีโอกาสเหลืออยู่สำหรับความเพลิดเพลินที่แท้จริงและความชื่นชมที่แท้

มีอยู่หลายสิ่งหลายอย่างที่ในตัวของมันเองแล้วไม่มีอะไรที่น่าชื่นชม แต่ในทางตรงกันข้ามกลับมีความชื่นชมอยู่ไม่น้อย กระนั้นก็ดีจากการยั่ววนโดยความปรารถนาที่ชั่วช้า สิ่งเหล่านี้กลับกลายเป็นสิ่งซึ่งมีเพียงแต่ได้รับการยกย่องว่าเป็นความสนุกสนานอันยิ่งใหญ่เท่านั้น หากแต่ถือกันว่าเป็นวัตถุประสงค์อันริบด่วนที่สุดในชีวิตด้วยซ้ำ ในบรรดาผู้ซึ่งแสวงหาความสนุกสนานเทียมเช่นนี้ ชาวยูโทเปียรวมเอาผู้ที่ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงแล้วคือ ผู้ซึ่งคิดว่าตนเองดีกว่าผู้อื่นตรงที่มีเครื่องแต่งกายที่ดีกว่านั้นเข้าไปด้วย คนเช่นนั้นเข้าใจผิดถึงสองชั้น เขาเข้าใจผิดว่าเสื้อผ้าของเขาดีกว่าผู้อื่นเท่านั้นไม่พอ เขายังเข้าใจผิดอีกว่าตัวเขาเองดีกว่าผู้อื่น ว่าเฉพาะเรื่องเครื่องแต่งกายทำไมเล่าชนสัตว์ที่ทำจากเส้นใยที่

ละเอียดจึงจะดีกว่าขนสัตว์ที่ทำจากเส้นใยที่หยาบ กระนั้นก็ดีคนเหล่านี้ก็ยังเดินชุกคอและคิดว่าตนสูงกว่าผู้อื่นราวกับว่าพวกตนนั้นดีเลิศโดยธรรมชาติและไม่ใช้โดยความเห็นที่ผิดๆ นี่แหละพวกเขาจึงเรียกร้องเอาเกียรติที่ตนคงไม่กล้าหวัง หากแต่งตัวไม่ดีและถ้ามีใครถากถางหน่อยพวกเขาจะโกรธเป็นฟืนเป็นไฟ

การยินดีกับความเคารพนอกหน้าอันไร้ค่าก็เป็นความโง่จืดเดียวกัน ถ้าใครเปิดหมวกหรือย่อเข่าให้ท่าน ท่านได้รับความเพลิดเพลินที่แท้จริงตามธรรมชาติอะไรหรือ? ความปวดในเข่าของท่านเบาบางลงหรือความบ้ำคลั่งในหัวของท่านหายไปหรือ (คนที่นิยมชมชื่นกับตนเองว่ามีเชื้อสายเก่าแก่หรือมีทรัพย์สินตุงการมากมาย ด้วยเหตุว่าในปัจจุบันนี้ไม่มีอะไรที่ทำให้คนเป็นชนชั้นสูงขึ้นมาได้นอกจากทรัพย์สิน) นั่นก็หลงผิดเช่นเดียวกัน ถึงกระนั้นก็ดีพวกเขาไม่ได้คิดว่าตนสูงส่งน้อยลง แม้บรรพบุรุษจะไม่ได้เหลืออะไรให้เลยหรือแม้ว่าเขาเองจะได้ผลาญมรดกจนหมดสิ้นแล้วก็ตาม

ชาวยุโทเปียจัดเอาพวกที่คลั่งเพชรนิลจินดาและคิดว่าตนเองมีความสุขราวกับเทพยดาถ้าตนได้เพชรพลอยที่หายาก และถือว่ามีราคาสูงในประเทศของตนในขณะนั้น (เพราะสิ่งเหล่านี้มีราคาแตกต่างกันไปตามยุคสมัยและในหมู่ชนต่างๆ กัน) เข้าไว้ในพวกนี้ด้วย พวกนี้จะไม่ยอมซื้ออัญมณีเงินกว่าจะเอามันออกมาจากตัวเรือนทองคำ และ จนกว่าคนขายจะได้สาบานว่ามันเป็นของแท้ เพราะพวกเขากลัวว่าตาของตนจะถูกของปลอมหลอก แต่ถ้าคิดดูดีๆ ก็ในเมื่อตาของท่านเองก็ไม่สามารถบอกได้ว่าอันไหนจริงอันไหนปลอมแล้ว ทำไมเพชรพลอยที่เป็นของปลอมจึงจะให้ความสุขแก่ท่านน้อยลงเล่า มันย่อมมีค่าสำหรับท่านเท่าๆ กับของจริง เพราะท่านก็เหมือนกับคนตาบอดนั่นเอง!

นอกจากนั้นก็มีพวกที่ชอบสะสมทรัพย์สิน มิใช่เพื่อประโยชน์อะไร แต่เพื่อความสุขในการมอมดูเท่านั้น พวกนี้มีความเพลิดเพลินที่แท้จริงหรือ หรือว่าเขาถูกล่อลวงโดยความเพลิดเพลินจอมปลอม? แล้วยังพวกที่ชอบทรัพย์สินสมบัติที่ตนไม่มีวันจะได้ใช้และบางทีอาจจะไม่ได้เห็นเลยอีกเล่า? เพราะเป็นห่วงที่จะรักษามันไว้พวกเขา ก็เลยสูญเสียมันไปจริงๆ เมื่อคนเราชอบทรัพย์สินสมบัติจากตนเองและจากมนุษย์ชาติมันก็เป็นเช่นนี้แหละ ทรัพย์สินสมบัติเหล่านั้นก็กลับคืนไปสู่ดินอีกครั้งหนึ่ง แต่กระนั้นก็ตามเมื่อเขาได้ชอบทรัพย์สินสมบัตินั้นเขารู้สึกมันใจและมีความสุข ที่นี้ลองสมมติว่ามันถูกขโมยไปและเจ้าของไม่ได้รับรู้เลยว่าถูกขโมยจนอีกสิบปีต่อมา ตลอดเวลานั้นการที่เงินถูกขโมยไปหรือไม่จะมีความหมายอะไร ไม่ว่าในกรณีใดมันไม่มีประโยชน์อะไรแก่เขาทั้งสิ้น

ในประเภทเดียวกันกับความเพลิดเพลินโง่ๆ เหล่านี้ ชาวอุไทยเปียก็รวมเอาการพนัน (ซึ่งเขารู้ก็แต่เท่าที่ได้ยินมา) การล่าสัตว์และการล่าเปิดป่าเข้าไว้ด้วย ชาวอุไทยเปียจะถามว่า การทอดลูกเต๋าสนุกอย่างไร? ถ้ามีความสนุกอยู่ในนั้นแล้วการทอดลูกเต๋าค้างแล้วครั้งเล่าจะมีทำให้เราเบื่อหรือ? อะไรคือความบันเทิงที่ได้จากการได้ยินเสียงเห่าและเสียงหอนของสุนัข? ทำไมการที่สุนัขไล่กระต่ายป่าจึงสนุกกว่าการที่สุนัขไล่สุนัขด้วยกัน? เพราะในแต่ละกรณีก็มีของอย่างเดียวกันคือการวิ่งถ้าหากว่านั่นเป็นสิ่งที่น่าสนุก แต่ถ้าคนอยากเห็นกระต่ายป่าถูกฉีกออกเป็นชิ้นๆ ต่อหน้าเขา เขาก็ควรจะมีความสงสารกระต่ายป่าที่ซีกแล้วและปราศจากอันตรายใดๆ ที่วิ่งหนีสุนัขเพียงเพื่อจะถูกฉีกออกเป็นชิ้นๆ โดยสัตว์ที่ดุร้ายนั่นเอง ดังนั้น ชาวอุไทยเปียซึ่งเห็นว่าการล่าสัตว์เป็นสิ่งซึ่งไม่มีคุณค่าพอสำหรับผู้ที่เป็ไทยแก่ตน จึงได้มอบภาระนี้ให้แก่คนฆ่าสัตว์ของตนซึ่ง (ดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้ว) ก็คือทาสของพวกเขา พวกเขาถือว่าการล่าสัตว์เป็นงานฆ่าสัตว์ที่ต่ำที่สุด การเลี้ยงปศุสัตว์ไว้และฆ่าเมื่อ

ต้องการเป็นสิ่งที่มีความเครียดมากกว่า แต่นักล่าสัตว์นั้นหาความเพลิดเพลินจากการฆ่าและเชือดเจียนสัตว์เล็กๆ ที่ไม่มีทางสู้เพียงอย่างเดียว พวกเขาคิดว่าความสุขที่ได้จากการดูความตายแม้แต่จะเป็นความตายของสัตว์ร้ายย่อมมาจากความใจร้ายที่มีแฝงอยู่หรือเกิดจากกิจนิสัยที่ถือเอาความทารุณเป็นความเพลิดเพลิน

ชาวยูโทเปียยืนยันว่าสิ่งเหล่านี้และสิ่งอื่น ๆ อีกนับไม่ถ้วนซึ่งมนุษย์ชาติจำนวนมากถือว่าเป็นความสนุกสนานเพลิดเพลินนั้นไม่มีอะไรที่เกี่ยวข้องกับความเพลิดเพลินเลย เพราะมันไม่เป็นที่ชื่นชมโดยธรรมชาติบ่อยครั้งมันทำให้มีความรู้สึกที่ร้นรมย์ (และดูคล้ายกับความสนุกสนานเพลิดเพลิน) แต่นี่ก็มิได้มีความหมายอะไร มันไม่ใช่สิ่งที่น่ารื่นรมย์ในตัวของมันเอง แต่เกิดจากชนบประเพณีอันเสื่อมเสียของมนุษย์ มนุษย์ยอมรับสิ่งที่ชมว่าหวานอย่างเดียวกับที่หญิงซึ่งตั้งครรภ์คิดว่าน้ำมันดินและไขหวานกว่าน้ำผึ้ง ไม่ว่าจะเนื่องจากความเจ็บไข้หรืออิทธิพลของชนบประเพณี ทัศนียมของคนไม่อาจเปลี่ยนคุณสมบัติอันแท้จริงของสิ่งใดและมันก็ไม่อาจเปลี่ยนธรรมชาติของความสนุกสนานเพลิดเพลินได้เช่นกัน

ชาวยูโทเปียแยกแยะความสนุกสนานเพลิดเพลินที่แท้จริงออกเป็นหลายชนิด บ้างก็เป็นของจิตใจ บ้างก็เป็นของร่างกาย ความเพลิดเพลินทางใจคือความรู้และความชื่นชมซึ่งเกิดจากการใคร่ครวญหาสัจจะ การหวนคำนึงถึงความหลังอันชื่นชมของชีวิตและความหวังในอนาคตอันแสนสุข

พวกเขาแบ่งความเพลิดเพลินของร่างกายออกเป็นสองชนิด ชนิดแรกได้แก่สิ่งซึ่งทำให้ประสาทสัมผัสมีความรู้สึกเพลิดเพลินในทันที สิ่งนี้เกิดขึ้นเมื่อส่วนต่างๆ ของร่างกายได้รับการบำรุงให้สดชื่นด้วยอาหารและ

เครื่องดื่มน้ำ หรือเมื่อส่วนเกินในร่างกายมนุษย์ได้รับการปลดปล่อยอย่าง เช่น การถ่ายอุจจาระ การขับปัสสาวะ หรือการถู การเกาส่วนที่คัน

ความเปลือยเปลือยของร่างกายอย่างที่สองไม่ได้เกี่ยวกับการหอม แฉมหรือปลดปล่อยอะไรให้ร่างกายของเรา แต่เป็นสิ่งซึ่งกระตุ้นความรู้สึกของมนุษย์ด้วยพลังที่อ่อนเร้นและไม่มีผิดพลาดซึ่งจะทำให้ความรู้สึกภายในนั้นเองมีความชื่นชม นี่คือความสนุกสนานเปลือยเปลือยที่เกิดจากดนตรี

ความเปลือยเปลือยทางกายอีกแบบหนึ่งเกิดจากลักษณะที่ดีและสมบูรณ์ของร่างกายคือ สภาพที่ดีโดยทั่วๆ ไปเมื่อไม่มีโรคภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียน สภาพเช่นนี้โดยตัวมันเองก่อให้เกิดความชื่นชมภายในแม้จะไม่ถูกกระตุ้นจากภายนอก ถึงแม้ว่านี่จะมีผลต่อประสาทความรู้สึกน้อยกว่าความพึงใจที่เกิดจากการรับประทานหรือดื่มน้ำ แต่หลายคนก็ถือว่าเป็นความเปลือยเปลือยที่เหนือกว่า ซาวยูโทเปียส่วนใหญ่ถือว่าเป็นรากฐานของความเปลือยเปลือยอื่นๆ ทั้งหมด เนื่องจากสภาพเช่นนี้อย่างเดียวกันนั้นที่ก่อให้เกิดสภาพที่สงบและเป็นที่ยอมรับ ถ้าไม่มีสิ่งนี้เสียก็ไม่มีโอกาสที่จะมีความสนุกสนานเปลือยเปลือยแบบอื่นๆ ถ้าฟังก์ชันไม่มีความเจ็บปวดอย่างใดๆโดยไม่มีสภาพแห่งสุขภาพด้วยเลยนั้น พวกเขาไม่เรียกว่าความเปลือยเปลือย แต่เรียกว่าความปราศจากความรู้สึก

ในสมัยก่อนนั้นได้มีการโต้แย้งกันอย่างมากกว่า สุขภาพที่มั่นคงและสงบนั้นเป็นความเปลือยเปลือยที่แท้จริงหรือเปล่า เพราะกว่าจะรู้สึกตัวก็ต่อเมื่อถูกคุกคามโดยสิ่งตรงกันข้าม ทุกวันนี้พวกเขาเห็นพ้องกันว่าสุขภาพคือความชื่นชมทางร่างกายที่ยิ่งใหญ่ที่สุด เขาถือว่าความทุกข์ทรมานมีแฝงอยู่ในความใช้ฉันทิ ความสนุกสนานเปลือยเปลือย (ซึ่งเป็นสิ่งตรงกันข้ามกับความทุกข์ทรมาน) ก็มีแฝงอยู่ในสภาพตรงกันข้าม คือสุขภาพ

ฉันทัน ถ้าใครกล่าวว่าโรคภัยไข้เจ็บมิใช่ความทุกข์ทรมาน แต่เป็นเพียงว่ามีความทุกข์ทรมานอยู่ข้างใน พวกเขา ก็จะบอกว่านั่นมิได้ก่อให้เกิดข้อแตกต่างอย่างใด เพราะไม่ว่าสุขภาพเองจะเป็นความสนุกสนานเพลิดเพลินหรือเป็นเพียงสาเหตุของความสนุกสนานเพลิดเพลิน (อย่างไฟกับความร้อน) ใครก็ตามที่มีสุขภาพก็มีความชื่นชมที่แท้จริงในสุขภาพนั้น พวกเขา กล่าวว่ เมื่อเรารับประทานอาหารสิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ สุขภาพของเราซึ่งเริ่มอ่อนแอลงก็จะต่อสู้กับความหิวโดยมีอาหารเป็นพันธมิตร ในการต่อสู้เมื่อเราค่อยๆ ได้กำลังวังชาและความแข็งขันคืนมาเราก็รู้สึกสบายอันเกิดจากการที่ได้รับการบำรุงเลี้ยง และสุขภาพของเราที่รู้สึกชื่นชมระหว่างการต่อสู้จะไม่ยินดีในชัยชนะที่ได้รับหรือ? เมื่อสุขภาพของเราได้ความมีชีวิตชีวากลับคืนมาอย่างสมบูรณ์มันจะไม่รู้สึกในสภาพที่ดีของตัวเองหรือ? ด้วยเหตุนี้ชาวยุโทเปียจึงยืนยันว่าสุขภาพที่ดีนั้นเจ้าของจะรู้สึกได้ ถ้ามนุษย์ไม่เจ็บป่วยเขาก็รู้สึกสบายเมื่อเขายังตื่นอยู่ มีใครเล่าที่โง่หรือซิมเซาเสียจนไม่รู้ว่สุขภาพนั้นเป็นที่น่าชื่นชม? และความชื่นชมนั้นคืออะไร ถ้าไม่ใช่ชื่อหนึ่งของความสนุกสนานเพลิดเพลิน?

ในบรรดาความชื่นชมทั้งหมดนั้น พวกเขานิยมความชื่นชมของจิตใจมากเป็นพิเศษ เพราะเขายกย่องมันไว้สูงสุด โดยเชื่อว่าความชื่นชมนี้เกิดจากการปฏิบัติคุณธรรมและความรู้สึกสำนึกในชีวิตที่ดี ในบรรดาความชื่นชมทางกายนั้น พวกเขาทำให้สุขภาพอยู่อันดับหนึ่ง พวกเขาเชื่อว่าความเพลิดเพลินที่เกิดจากการกินและการดื่ม และความชื่นชมอย่างอื่น ๆ ของร่างกายเป็นที่ปรารถนาก็ตราบเท่าที่มันคงรักษาสุขภาพไว้ มันไม่ใช่สิ่งที่น่าชื่นชมในตัวของมันเองแต่มันเป็นที่น่าชื่นชมก็ต่อเมื่อมันต่อต้านการรุกรานของโรคภัยไข้เจ็บ คนฉลาดคิดว่าการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บนั้นดีกว่าการหารักษา และการเอาชนะความยากลำบากนั้นดี

กว่าการแสวงหาสิ่งปดอบประโลม ดังนั้น การปฏิเสธความเพลิดเพลินทางร่างกายเหล่านี้จึงดีกว่าการที่จะถูกมันครอบงำ ถ้าใครคิดว่าเขามีความสุขในท่ามกลางความเพลิดเพลินเหล่านี้แล้ว เขาก็ต้องสารภาพว่าเขาจะเป็นผู้ที่มีความสุขที่สุด ถ้าเขาได้ใช้ชีวิตอยู่กับความหิว ความกระหาย อากาศคัน ซึ่งตามด้วยการกิน การดื่ม การเกา และการถูอย่างไม่มีวันจบสิ้น⁹ ใครบ้างที่ไม่เห็นว่าชีวิตเช่นนั้นไม่เพียงแต่จะต่ำช้า หากแต่ยุ่งยากด้วย? นี่คือการสนุกสนานเพลิดเพลินที่ต่ำที่สุด และไม่บริสุทธิ์ที่สุด เพราะมันผสมกับความเจ็บปวดอยู่เสมอ เช่นเดียวกับความหิวที่ผูกพันกับความเพลิดเพลินในการกินและความเจ็บปวดมีมากกว่าความเพลิดเพลินยิ่งนัก ความเจ็บปวดมีเพียงแต่จะรุนแรงกว่าเท่านั้น หากแต่ยังคงทนกว่าด้วย เพราะมันมาก่อนความเพลิดเพลินและมีได้หมดสิ้นไปจนกระทั่งความเพลิดเพลินหมดสิ้นไปพร้อมๆ กับมันด้วย เพราะฉะนั้น ชาวยูโทเปียจึงคิดว่าความเพลิดเพลินชนิดนี้ไม่พึงเป็นที่ให้คุณค่าอย่างสูง เว้นแต่เท่าที่จำเป็นต่อชีวิต กระนั้นก็ดี พวกเขาที่ชื่นชมกับมันและชอบคุณในความเมตตาการุณาของธรรมชาติซึ่งล่อมมนุษย์ด้วยการกระย้านกระยอให้กระทำสิ่งซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ตลอดเวลา เพราะชีวิตนี้จะเข้มข้นสักแค่ไหนถ้าความหิวและกระหายประจำวันจะต้องถูกบ่าบัดด้วยยาขมเหมือนกับโรคอย่างที่ไม่ค่อยเกิดแก่เราบ่อยครั้งนักนั้น! แต่หาเป็นเช่นนั้นไม่ ความเพลิดเพลินและของประทานจากธรรมชาติกลับส่งเสริมอุ่มชูซึ่งความงาม พลัง และความคล่องแคล่วว่องไวของร่างกายมนุษย์

ชาวยูโทเปียแสวงหาความเพลิดเพลินจากเสียง ภาพ และกลิ่นด้วย และคิดว่ามันให้คุณสมบัติพิเศษและรสชาติต่อชีวิตมนุษย์ ดูเหมือนว่าธรรมชาติจะตั้งใจให้ความเพลิดเพลินเหล่านี้เป็นพิเศษแก่มนุษย์ ไม่มีสัตว์อื่นใดที่คิดถึงความสง่าและความงามของจักรวาลหรือนิยมชมชอบ

⁹Plato, Gorgias, 494C.

ในกลิ่น เว้นแต่เพื่อแยกแยะอาหารหรือรู้จักเสียงที่ประสานและไม่ประสานกัน แต่ในความสนุกสนานเพลิดเพลินทั้งปวงนี้ ชาวยูโทเปียรักษากฎอยู่ว่า ความชื่นชมที่น้อยกว่า จะต้องไม่เกิดขวางความชื่นชมที่มากกว่า และว่าความชื่นชมนั้นต้องไม่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมาน พวกเขาเชื่อว่าความทุกข์ทรมานนั้นย่อมจะติดตามความชื่นชมที่ไม่แท้เหมือนเงาตามตัว

ยิ่งกว่านั้น พวกเขายังคิดว่าการทำที่มนุษย์ทำร่างกายของตนให้เสื่อมถอยลง ทำให้ตนด้อยกำลังลง ทำให้ตนเองเชื่องช้า อดอาหารให้ผอม การทำลายสุขภาพและปฏิเสธความชื่นชมโดยธรรมชาติเหล่านี้เป็นความบ้า (เว้นแต่ว่าการละความพึงพอใจของตนเช่นนั้นจะทำให้เขาสามารถอำนวยสวัสดิการแก่ผู้อื่นหรือแก่ส่วนรวมได้ดีขึ้น ซึ่งในการนี้เขามุ่งหวังจะได้ผลตอบแทนที่ยิ่งใหญ่กว่าจากพระเจ้า) มนุษย์เช่นนั้นไม่ได้ทำให้ใครดีขึ้นเลย เขาได้แต่เงออันว่างเปล่าของคุณธรรมหรือมีเช่นนั้นก็เพียงแต่ทำให้ตนเองแข็งแกร่งเพื่อสู้กับอุปสรรคซึ่งไม่มีวันที่จะพบพาน ชาวยูโทเปียคิดว่าคนอย่างนี้โหดร้ายต่อตนเองและไม่กตัญญูต่อธรรมชาติเพราะเขาปฏิเสธสิ่งที่ธรรมชาติให้ ประหนึ่งว่าเขารังเกียจที่จะเป็นหนี้บุญคุณ

เหล่านี้แหละคือความคิดของพวกเขาเกี่ยวกับคุณธรรมและความเพลิดเพลิน และเขาคิดว่าเหตุผลของมนุษย์ไม่อาจพบความจริงยิ่งกว่านี้ เว้นแต่สวรรค์จะบันดาล ข้าพเจ้าไม่มีเวลาในขณะนี้ที่จะพิจารณาว่าทัศนะเหล่านี้ถูกหรือผิด และคิดว่าไม่จำเป็นที่จะต้องตัดสินด้วย เพราะข้าพเจ้าเพียงแต่เล่าให้ฟังถึงชนบประเพณีของพวกเขาเท่านั้น ไม่ใช่เพื่อกล่าวแก่ให้ไม่ว่าหลักการเหล่านี้จะจริงเท็จแค่ไหน ข้าพเจ้าก็เชื่อว่าไม่มีใครที่โหน้อกแล้วที่ตีเลิศกว่า หรือมีสังคมที่เป็นสุขยิ่งกว่าพวกเขา

ในด้านของร่างกายนั้นพวกเขาคล่องแคล่วและมีชีวิตชีวาและแข็งแรงกว่าที่เห็นได้จากขนาด ถึงแม้ว่าเนื้อดินของพวกเขาจะไม่อุดมสมบูรณ์นัก

และดินฟ้าอากาศของเขาจะไม่ถึงกับไม่บริสุทธิ์ที่สุด แต่พวกเขาทำตนให้แข็งแกร่งสู้กับอากาศได้โดยการใช้ชีวิตอยู่อย่างพอประมาณ และทำให้เนื้อดินดีขึ้นด้วยความขยันหมั่นเพียรจนไม่มีที่ใดสามารถผลิตข้าวและปศุสัตว์ได้มากกว่า และไม่มีที่ใดอีกแล้วที่ผู้คนจะแข่งขันหรือเจ็บไข้ได้ป่วยน้อยยิ่งไปกว่าพวกเขา ท่านอาจจะเห็นพวกเขาทำในสิ่งซึ่งชาวไร่ชาวนาโดยปกติทำเพื่อปรับปรุงเนื้อดินที่เลวโดยความขำนาญและการอาศัยแรงงานอย่างขยันขันแข็ง และถึงกับยกป่าจากแห่งหนึ่งไปปลูกยังอีกแห่งหนึ่งด้วย นี่มิได้ทำไปเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของพื้นดินหากแต่เพื่อช่วยในการขนส่ง เพื่อว่าไม้ฟืนจะได้อยู่ใกล้ทะเลหรือแม่น้ำหรือเมือง เพราะการขนส่งข้าวในระยะทางไกลนั้นง่ายกว่าการขนส่งไม้ในระยะเดียวกัน พวกเขาเรียนรู้ได้เร็ว ใจคอดี กระฉับกระเฉงและชอบเวลาว่าง พวกเขาอดทนต่อการทำงานหนักๆ ได้เมื่อจำเป็น แต่ถ้าไม่จำเป็นแล้วก็ไม่ชอบมันนัก

ความชื่นชมในการเรียนรู้

ในเรื่องการแสวงหาความรู้แล้ว พวกเขาไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย เมื่อพวกเขาได้ยินเรากล่าวถึงวรรณคดีและการเรียนรู้ของชาวกรีก (เพราะเราคิดว่าพวกเขาคงไม่นิยมอะไรของชาวโรมันนอกจากนักประวัติศาสตร์และกวี) นั้น พวกเขากระตือรือร้นที่จะเรียนภาษากรีกกันมาก เราเริ่มอ่านภาษากรีกให้เขาฟังบ้างเล็กน้อยเพราะความรบเร้าของพวกเขา มากกว่าเพราะหวังว่าเขาจะได้ประโยชน์อะไรจากมัน แต่หลังจากทดลองไปไม่นานเราก็ได้เห็นจากความขยันหมั่นเพียรของพวกเขาว่าความพยายามของเราจะไม่สูญเปล่าเพราะพวกเขาเริ่มคัดตัวอักษรได้ทันที เริ่มอ่านออกเสียงอย่างถูกต้อง เริ่มจดจำได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำจนดูเป็นเรื่อง

อัจฉริยะถ้าหากว่าส่วนใหญ่ของผู้ที่เราสอนมิได้เป็นผู้ที่มีความสามารถ เป็นพิเศษและมีอายุแล้ว บางคนมาเรียนกับเราด้วยตัวเอง แต่บางคนก็ ได้รับเลือกมาจากกลุ่มผู้รู้ของพวกเขาโดยสภาสูง ในเวลาไม่ถึงสามปี พวกเขาก็สามารถอ่านข้อเขียนของนักประพันธ์ชาวกรีกได้อย่างง่าย นอก เสียจากว่าจะมีข้อผิดพลาดในหนังสือ ข้าพเจ้าอยากจะทำคิดว่าพวกเขาเรียนรู้ ภาษากรีกได้อย่างรวดเร็วก็เพราะคำพูดของพวกเขาแม้ว่าโดยส่วนใหญ่ แล้วจะคล้ายกับภาษาของชาวเปอร์เซียมากกว่า แต่ก็มีส่วนของกรีกอยู่บ้าง ในชื่อเมืองและชื่อเจ้าหน้าที่ปกครอง

เมื่อข้าพเจ้าเตรียมตัวเดินทางเป็นครั้งที่สี่นั้น ข้าพเจ้าบรรทุก หนังสือจำนวนมากแทนสินค้า เพราะข้าพเจ้าไม่คาดเลยว่าจะกลับในเร็ว วัน จนกระทั่งคิดว่าจะไม่กลับเสียแล้ว เพราะฉะนั้นชายยูโทเปียจึงได้รับ ข้อเขียนต่างๆ ของเพลโต อริสโตเติล จำนวนมากรวมทั้งข้อเขียนเรื่อง On Plants ของธีโอแฟรสตัสด้วย ซึ่งข้าพเจ้าเสียใจที่จะบอกว่าขาดไป หลายหน้า เพราะขณะอยู่ในทะเลข้าพเจ้าผลอวางไว้โดยไม่ได้ระวังและ ลิง¹⁰ ซึ่เล่นตัวหนึ่งไปพบเข้าเลยฉีกขาดไปหลายหน้า ด้านไวยากรณ์นั้น พวกเขาได้รับแต่ของลาสแควริส¹¹ เพราะข้าพเจ้าไม่ได้เอาของธีโอโดรัส¹² ไปด้วย และไม่มีปทานุกรมอื่นใดนอกจากของฮิซิคคิอัส¹³ และของได-

¹⁰ มอร์เป็นคนรักสัตว์มาก ที่บ้านของเขาที่เซลซิมิสต์ว่เลี้ยงหลายชนิด ได้แก่ สุนัข จิ้งจอก บีเวอร์และสัตว์จำพวกอื่น

¹¹ ไวยากรณ์กรีกของลาสแควริส ตีพิมพ์ที่มิลานในปี ค.ศ. 1476 โดยให้ชื่อว่า Erotemata

¹² หมายถึง ธีโอโดรัส กาช่า ซึ่งเขียนไวยากรณ์กรีกสี่เล่ม และตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 1495

¹³ ฮิซิคคิอัส เป็นผู้รู้ชาวเมืองอเล็กซานเดรียในศตวรรษที่ห้า ปทานุกรมกรีกของเขา ได้รับการตีพิมพ์ที่เวนิส เมื่อปี ค.ศ. 1514

ออสคอร์ดิส¹⁴ พวกเขาชื่นชอบในงานของพลูตาร์คมาก และนิยมในความหลักแหลมและมีเสน่ห์ของลูเซียน สำหรับกวีนิพนธ์ที่เขามีได้แก่ของอริสโตเฟนีส ไฮเมอร์ ยูริปิดีส และของซอพโฟคลีสฉบับพิมพ์โดยแอลโดน ในบรรดานักประวัติศาสตร์นั้นพวกเขามิงานของทูซิดิดีส เฮโรโดตัสและของเฮโรเดียน¹⁵ สำหรับงานด้านเวชกรรมนั้นสหายของข้าพเจ้าทริเชียส อพินาตัส¹⁶ ได้นำเอาผลงานสั้นๆ ของฮิปโปเครติส และ Microtechné ของเกเล็นไปด้วย ข้อเขียนทางเวชศาสตร์นี้พวกเขาถือว่ามีค่ามาก เพราะถึงแม้ว่าพวกเขาจะมีความต้องการศาสตร์ในทางเวชกรรมน้อยกว่าใครๆ อื่น แต่ก็ไม่มีใครที่จะยกย่องศาสตร์นี้เท่ากับพวกเขา และพวกเขาถือว่าเวชศาสตร์เป็นศาสตร์ที่น่านิยมและมีประโยชน์มากที่สุดของธรรมชาติวิทยา ในการศึกษาความลับของธรรมชาตินั้นพวกเขามีเพียงแต่ได้ความเพลิดเพลินแต่เชื่อว่าตนกำลังทำให้พระผู้กำหนดและพระผู้สร้างธรรมชาติพอใจอีกด้วย เพราะพวกเขาคิดว่าแจกเช่นนักประดิษฐ์ทั้งหลายพระเจ้าทรงปล่อยให้เครื่องกลไกของจักรวาลนี้เป็นที่ล่องรู้แก่มนุษย์ เพราะมนุษย์เท่านั้นที่สามารถจะครุ่นคิดในเรื่องเหล่านี้ได้ ดังนั้น นักสังเกตการณ์ผู้รอบคอบและผู้นิยมชมชื่นผลงานของพระองค์ จึงเป็นที่รักของพระองค์ ยิ่งกว่าคนทึ่มๆ ผู้ไม่สนใจไยดี ซึ่งได้แต่เหม่อมองมหากิจของพระองค์ เยี่ยงสัตว์ไร้ความคิด

¹⁴ อาจจะหมายถึงไดออสคอร์ดิส ผู้มีชีวิตอยู่ในสมัยของจักรพรรดิเฮเดรียน . (A.D. 117-38) และเป็นผู้ซึ่งรวบรวมศัพท์ต่างๆ จากงานของฮิปโปเครติส ซึ่งฮิซิคอัสนำมาใส่ไว้ในพจนานุกรมของตน

¹⁵ เฮโรเดียน (A.D. 165-250) เขียนประวัติศาสตร์โรมันตั้งแต่การตายของมาร์คัส ออเรลิอุส (A.D. 180) ไปจนถึง A.D. 238 ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ

¹⁶ Tricius Apinatus ตามศัพท์หมายถึง เรื่องเหลวไหลที่ท่าเล่นๆ

สติปัญญาของชาวยุโทเปียเมื่อถูกกระตุ้นโดยการเรียนรู้แล้วก็มี ความว่องไวเป็นพิเศษในอันที่จะประดิษฐ์คิดค้นเพื่ออำนวยความสะดวก ให้แก่ชีวิต มีอยู่สองอย่างคือการพิมพ์และการทำกระดาษที่พวกเขาเป็น หนึ่งความคิดเราบางส่วนและบางส่วนก็โดยความสามารถของพวกเขาเอง หลังจากที่เราได้ให้พวกเขาดูหนังสือบางเล่มจากสำนักพิมพ์ แอลดัส¹⁷ และกล่าวถึงวิธีการทำกระดาษและการพิมพ์โดยไม่ได้อธิบายอย่างจริงจัง (เพราะพวกเราไม่มีใครมีประสบการณ์ในทางนี้เลย) พวกเขาก็เข้าใจถึง หลักการได้ทันที ก่อนหน้านั้นพวกเขาเขียนหนังสือบนหนังสือสัตว์ เปลือก ไม้หรือเยือกก แต่เดี๋ยวนี้พวกเขาทำกระดาษและพิมพ์ตัวหนังสือได้ ตอนแรกๆ นั้นผลงานไม่เป็นที่น่าพอใจนัก แต่หลังจากที่ได้ทดลองอีก ไม่กี่ครั้ง พวกเขาก็ประสบผลสำเร็จในศิลปะทั้งสองอย่าง ถ้าพวกเขามีข้อ เขียนของนักเขียนกรีกอื่นๆ อีก พวกเขาก็คงจะมีหนังสือหลายเล่มใน ไม่ช้าและพวกเขาได้พิมพ์หนังสือที่ข้าพเจ้าเอามาแล้วเป็นพันๆ เล่ม

พวกเขายินดีต้อนรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษหรือผู้ที่เรียนรู้ขนบ ประเพณีของชนชาติต่างๆ กันให้เข้าไปอยู่ในประเทศของพวกเขา (และ นี่คือเหตุผลที่เราได้รับการต้อนรับอย่างดี) ทั้งนี้ก็เพราะพวกเขามีจิตใจจด จ่อที่จะเรียนรู้ความเป็นไปในโลกทุกหนทุกแห่ง อยากรู้ตามมีพ่อค้า วานิชไม่ว่ากี่คนก็ไปค้าขายที่นั่น เพราะเขาจะเอาอะไรไปขายที่นั่นได้ นอก จากเหล็กหรือทองและเงิน (ซึ่งคนมักอยากจะได้เก็บไว้มากกว่าจะเอาไป ขาย) ในด้านการส่งสินค้าออกเล่า ชาวยุโทเปียก็คิดว่าพวกเขาควรจะทำ เสียเองมากกว่าที่จะให้คนอื่นทำให้ เพราะวิธีนี้ทำให้พวกเขาสามารถรู้จัก ชนที่อยู่ใกล้เคียงได้ดีขึ้น และเป็นการฝึกฝนความชำนาญในการเดินเรือ ของพวกเขาด้วย

¹⁷ แอลดัส เป็นสำนักพิมพ์ ของ มานูซิโอ เจ้าของโรงพิมพ์ชาวเวนิสผู้มีชื่อเสียงซึ่ง ถึงแก่กรรมเมื่อปี ค.ศ. 1515

ทาสของชาวยุโทเปีย

ชาวยุโทเปียไม่เอาเชลยสงครามมาเป็นทาส เว้นแต่ผู้ที่พวกเขาจับได้เอง พวกเขาไม่เอาบุตรของทาสหรือทาสของชาติอื่นเป็นทาสของพวกเขา ทาสของชาวยุโทเปียมาจากพลเมืองของพวกเขาเองซึ่งถูกพิพากษาให้เป็นทาสเพราะการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือไม่กี่บุคคลจากประเทศอื่นที่ถูกพิพากษาประหารชีวิตไปแล้ว ชาวยุโทเปียซื้อคนเหล่านี้มาด้วยราคาต่ำ แต่ปกติแล้วมักจะได้มาเปล่า ๆ โดยไม่ต้องเสียเงิน

ทาสทุกประเภทต้องทำงานและถูกล้ามโซ่อยู่ตลอดเวลา ชาวยุโทเปียปฏิบัติต่อทาสซึ่งเป็นพวกเดียวกันรุนแรงกว่าพวกอื่น โดยคิดว่าพวกนี้ต่ำกว่าและสมควรได้รับโทษที่หนักกว่า เพราะทั้ง ๆ ที่ได้รับการศึกษาและอบรมทางศีลธรรมมาอย่างดีที่สุดแล้วพวกนี้ก็ยังไม่วายประพฤติชั่วอีก ทาสชั้นอื่น ๆ ได้แก่คนจนที่ต้องทำงานหนัก ๆ ในประเทศอื่นซึ่งสมัครใจมารับใช้ชาวยุโทเปียเอง พวกนี้ได้รับการเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดีเกือบเท่ากับพลเมืองยูโทเปียเอง เว้นแต่ว่าพวกนี้ต้องทำงานหนักกว่าบ้าง ซึ่งชาวต่างประเทศก็เคยชินมาแล้ว และถ้าพวกนี้อยากจะไป ซึ่งไม่ค่อยมีเกิดขึ้น พวกเขาก็ไม่เคยถูกห่วงเหนียวไว้ และก็ไม่เคยต้องกลับไปเมื่อเปล่าด้วย

การดูแลผู้เจ็บป่วยและการฆ่าเพราะเมตตา

ผู้เจ็บป่วยนั้นก็อย่างที่เขาเจ้ากล่าวมาแล้วว่าได้รับการดูแลอย่างดี ได้รับยาและอาหารทุกอย่างที่จะทำให้เขาหายคืนมามีสุขภาพดังเดิม พวกเขาช่วยแบ่งเบาผู้ซึ่งป่วยด้วยโรคภัยที่ไม่อาจรักษาให้หายได้ด้วยการนั่งสนทนาด้วย และทำทุกอย่างเท่าที่จะทำได้เพื่อปิดเป่าความทุกข์ทรมาน แต่ถ้าบุคคลใดต้องทนทุกข์จากโรคภัยซึ่งทั้งรักษาไม่หายและทรมานอยู่

ตลอดเวลาแล้ว พระและเจ้าหน้าที่ปกครองก็จะมากล่าวสนับสนุนให้เขาตัดสินใจไม่ยอมทนทุกข์ทรมานอีกต่อไป เพราะบัดนี้เขาไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ใดๆ ในชีวิตได้ ตกเป็นภาระให้แก่ตนเองและผู้อื่นและได้มีชีวิตที่ยืนยาวกว่าที่ตัวเองควรมี พวกเขาจะบอกคนป่วยไม่ให้ริโรที่จะตาย ในเมื่อการมีชีวิตอยู่เป็นความทุกข์ทรมานอย่างยิ่ง ช้ำยังมีความเชื่อมั่นในชีวิตที่ดีกว่าหลังจากการตาย ทั้งนี้เพื่อปลดปล่อยตัวเองให้หลุดพ้นจากความพินาศ และการจองจำของการมีชีวิตอยู่ หรือไม่ก็ให้ผู้อื่นช่วยปลดปล่อยเขาเสีย พวกเขากล่าวว่า การกระทำเช่นนี้เป็นการกระทำที่ฉลาด เพราะเมื่อเขาตายเขาจะไม่สูญเสียอะไรเลยนอกจากความทุกข์ทรมาน และเนื่องจากเขาจะกระทำไปโดยคำแนะนำของพระซึ่งเป็นผู้ตีความเจตนารมณ์ของพระเจ้า เขาก็จะกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและอย่างมีคุณธรรม ผู้ที่คล้อยตามเหตุผลเหล่านี้ถ้าไม่อดอาหารตายไปเองก็จะอาศัยยาช่วยให้ตายไปโดยไม่เจ็บปวด ถ้าบุคคลใดไม่คล้อยตามก็เชื่อว่าพวกเขาจะบังคับขึ้นใจหรือให้ความมดูเลเขาหน่อยลง การเลือกความตายในสถานการณ์เช่นนี้เป็นการกระทำที่มีเกียรติ แต่พวกเขาก็มิได้ยกย่องผู้ซึ่งเลือกความตายโดยปราศจากคำเห็นพ้องของพระและสภาสูง พวกเขาถือว่าคนเช่นนั้นไม่ควรค่าแก่การฝังศพที่เหมาะสม และทิ้งศพนั้นลงในคูอย่างไร้เกียรติ

ประเพณีการแต่งงาน

สตรีชายูโทเปียไม่แต่งงานก่อนอายุสิบแปด และบุรุษจะไม่แต่งงานก่อนอายุยี่สิบสอง ถ้าบุรุษ (หรือสตรี) ใดถูกจับได้ว่ามีพฤติกรรมที่ไม่ถูกกฎหมายก่อนการแต่งงาน เขาจะถูกลงโทษอย่างรุนแรงและถูกห้ามแต่งงานไปตลอดชีวิต เว้นเสียแต่ว่าจะได้รับอภัยโทษจากกษัตริย์ หัวหน้าครัวเรือนทั้งชายและหญิงที่มีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นจะต้องอับอายที่บกพร่องในหน้าที่ของตน เหตุที่ต้องลงโทษความผิดเช่นนี้อย่างรุนแรงก็

เพราะว่าถ้าไม่ห้ามการสำส่อนกันอย่างจริงจังจะมีคนเพียงไม่กี่คนที่จะร่วมชีวิตสมรสด้วยความรักและอยู่ร่วมกันตลอดชีวิตกับบุคคลคนเดียว และอดทนต่อความยากลำบากอื่นๆ ของชีวิตแต่งงาน

ในการเลือกภรรยาที่พวกเขาชื่นชอบประเพณีซึ่งสำหรับเราแล้ว ดูออกจะโง่และบัดซบ ก่อนการสมรสสตรีที่เชื่อถือได้และมีเกียรติซึ่งอาจเป็นสาวพรหมจรรย์หรือหญิงม่ายก็ได้ จะนำสตรีซึ่งเปลือยกายไปเสนอต่อฝ่ายชาย และหลังจากนั้นบุรุษที่มีเกียรติก็จะนำบุรุษที่เปลือยเช่นกันไปเสนอต่อฝ่ายหญิง เราอาจหัวเราะและเห็นว่าเป็นการโง่เขลา แต่ในทางตรงกันข้ามชาวยูโทเปียก็ประหลาดใจในความโง่เขลาของผู้อื่น ซึ่งมีความระมัดระวังเป็นอย่างมากในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเงินจำนวนเพียงเล็กน้อย ตัวอย่างเช่นคนเราจะไม่ยอมซื้อผ้าถ้าไม่เอาอานและบังเหียนที่อาจปกปิดรอยแผลออกเสียก่อน¹⁸ แต่ในเรื่องการเลือกคู่ซึ่งความสุขของเราขึ้นอยู่กับชีวิตนั้น กลับปฏิบัติกันอย่างขาดความระมัดระวัง กล่าวคือ หัวสรรพางค์กายของสตรียกเว้นใบหน้าแค่ฝ่ามือจะปกคลุมด้วยเสื้อผ้า แล้วเราก็วินิจฉัยสตรีกันในสภาพนั้น ด้วยเหตุนี้เมื่อแต่งงานกัน ทั้งสองฝ่ายจึงเสี่ยงอย่างยิ่งที่จะไม่พึงใจกันภายหลัง ถ้าร่างกายของฝ่ายหนึ่งเกิดไม่เป็นที่พอใจของอีกฝ่ายหนึ่ง เพราะเหตุว่าคนทุกคนไม่ฉลาดพอที่จะคิดถึงแต่เฉพาะความประพฤติของสตรีเท่านั้น และแม้แต่คนที่ฉลาดก็ยังคิดว่ารูปสมบัติของภรรยาที่ช่วยส่งเสริมคุณสมบัติอยู่ไม่น้อย แน่แน่นอนว่าสิ่งที่ผิดปกติบางอย่างอาจซ่อนอยู่ในร่มผ้าซึ่งจะทำให้บุรุษรังเกียจภรรยาเมื่อมันสายเกินไปเสียแล้วที่จะแยกกันอยู่ ถ้าสิ่งที่ผิดปกติเช่นนั้นเป็นที่ล่วงรู้กันหลังจากแต่งงานแล้วบุรุษนั้นก็ต้องรับเคราะห์ของตนตลอดไป ดังนั้นชาวยูโทเปียจึงคิดว่าควรมีกฎหมายดังกล่าวเพื่อมิให้ใครถูกหลอกลวง

¹⁸ เอามาจาก Horace, *Satires*, l.ii.

เป็นการชอบด้วยเหตุผลทั้งปวงที่ต้องมีการกันไว้ก่อนเช่นนี้ เพราะลำพังชาวยุโทเปียเท่านั้นที่ถูกระบบผิวเดียวเมียเดียวในส่วนนี้ของโลก การสมรสของพวกเขาก็แยกได้โดยความตายเท่านั้น พวกเขาไม่อนุญาตให้มีการหย่าขาดเว้นแต่เฉพาะกรณีชู้สาวหรือความผิดปกติอันไม่อาจทนทานได้ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผู้เสียหายได้รับอนุญาตจากสภาสูงให้เปลี่ยนคู่ได้ แต่ฝ่ายผิดถือว่าเสียชื่อเสียงและจะแต่งงานอีกไม่ได้ตลอดชีวิต เมื่อเกิดโชคร้ายทางกายขึ้นแก่ภรรยา ชาวยุโทเปียไม่อนุญาตให้สามีทิ้งเธอ โดยที่เธอไม่ยินยอม พวกเขานับเป็นการทารุณและไม่ซื่อสัตย์ที่จะละทิ้งคู่ครองของตนในขณะที่กำลังต้องการคำปลอบโยนมากที่สุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยชรา (ซึ่งที่จริงแล้วก็คือความป่วยไข้เพราะมันนำมาซึ่งความป่วยไข้) บางครั้งบางคราวคู่สมรสที่อยู่กันไม่ค่อยเป็นสุข เมื่อได้พบบุคคลอื่นที่คาดหวังว่าจะมีชีวิตอยู่ด้วยกันอย่างผาสุกกว่า ก็จะตกลงปลงใจแยกทางกันและแต่งงานใหม่ได้ แต่ทั้งนี้ก็ต้องเมื่อสภาสูงให้คำยินยอมแล้วเท่านั้น การหย่าขาดจากกันในลักษณะนี้จะไม่ได้รับอนุญาตถ้าสมาชิกสภาสูงและพวกภรรยายังไม่ได้ศึกษาสาเหตุอย่างรอบคอบเสียก่อน ปกติแล้วพวกเขาไม่ค่อยเต็มใจนัก เพราะว่าจะเป็นการบั่นทอนความรักระหว่างสามีภรรยาถ้าหากเปิดโอกาสให้แต่งงานใหม่ได้ง่ายเกินไป

พวกเขาลงโทษช้ำชู้โดยการให้เป็นข้าชวงใช้อย่างหนักที่สุด ถ้าทั้งสองฝ่ายสมรสแล้วก็ต้องถูกจับหย่า ฝ่ายที่ได้รับความเสียหายอาจแต่งงานกันเองหรือสมรสกับผู้อื่นได้ แต่ถ้าฝ่ายเสียหายยังคงรักฝ่ายที่กระทำผิดซึ่งไม่สมควรที่จะได้รับความรักแล้วทั้งสองก็ยังอาจอยู่กันกินกันต่อไปได้ แต่ผู้ที่บริสุทธิ์นั้นจะต้องเต็มใจร่วมทำงานซึ่งผู้กระทำผิดจะต้องทำ บางครั้งการสำนึกในความผิดของผู้กระทำผิด ทำให้ผู้เป็นประมุขสงสาร จนถึงกับให้อิสระภาพแก่ทั้งสองอีกครั้งหนึ่ง แต่ถ้าใครกระทำการผิดประเวณีเป็นครั้งที่สองโทษก็คือความตาย

การลงโทษ กระบวนการทางกฎหมาย และเรื่องอื่นๆ

กฎหมายของพวกเขาไม่ได้กำหนดโทษทัณฑ์อย่างใดไว้แน่นอน สภาสูงเป็นผู้กำหนดโทษตามแต่ความชั่วของการกระทำผิด สามीलงโทษ ภรรยาและบิดามารดาลงโทษบุตร เว้นเสียแต่ว่าการกระทำผิดนั้นจะร้ายแรงมากจนการลงโทษสาธารณะจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ปกติแล้วโทษสำหรับอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุดก็คือการเอาตัวเป็นทาส เพราะพวกเขาเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ผู้กระทำผิดกลัวเกรงไม่แพ้ความตาย และเป็นสิ่งที่ได้ประโยชน์แก่รัฐด้วย เพราะแรงงานของทาสนั้นมีค่าต่อรัฐมากกว่าความตายของเขา ยิ่งกว่านั้น การเห็นทาสก็จะยับยั้งผู้อื่นจากการกระทำผิดอย่างเดียวกันได้นานกว่าด้วย ถ้าทาสขบถและไม่ยอมทำงานเขาก็จะถูกฆ่าทิ้งเหมือนดั่งสัตว์ร้ายที่ทั้งการคุมขังและโซ่ตรวนก็ไม่อาจเหนี่ยวรั้งได้ ผู้ที่ทนรับการเป็นทาสอย่างอดทนก็เชื่อว่าจะปราศจากความหวัง หลังจากที่ถูกทำให้สงบลงด้วยความยากลำบากอันยาวนาน ถ้าเขาแสดงความสำนึกผิดว่าความผิดของเขาทำให้เขาเป็นทุกข์มากกว่าโทษทัณฑ์ที่เขาได้รับแล้ว ความเป็นทาสของเขาก็ได้รับการลดหย่อนหรือยกเลิกไป บางครั้งก็โดยพระกรุณาธิคุณของกษัตริย์และบางครั้งก็โดยการลงคะแนนเสียงของปวงชน

ผู้ที่พยายามหลอกลวงสตรีก็จะถูกลงโทษราวกับว่าเขาได้กระทำผิดเช่นนั้นแล้วจริงๆ พวกเขาเชื่อว่าการพยายามกระทำความผิดนั้นเลวพอๆ กับการกระทำผิด และความลุ่มหลงในการกระทำผิดไม่ควรเป็นข้ออ้างเพื่อลดหย่อนผ่อนโทษในเมื่อบุคคลนั้นได้กระทำทุกอย่างเพื่อให้สำเร็จ

พวกเขาชอบมากที่จะเล่นกับคนไร้ปัญญา¹⁹ แม้เขาจะรังเกียจที่จะปฏิบัติต่อพวกนี้อย่างผิดๆ เขาก็ไม่ได้ห้ามถ้าใครจะสนุกสนานไปกับ

¹⁹ ผู้แปลบางคนเห็นว่านี่หมายถึงพวกปัญญาอ่อน

ความโง่เขลาของคนพวกนี้ เขาถือว่านี้เป็นสิ่งที่มึประโยชน์ต่อคนไร้ปัญญา เสียด้วยซ้ำ แต่พวกเขาไม่ยอมให้คนไร้ปัญญาอยู่ในความดูแลของคนเอา จริงเอาจังและเคร่งขรึม ผู้ไม่เห็นความประพฤดิโง่ๆ และบทตลกล้อเลียน ของคนพวกนี้ เป็นเรื่องขบขัน เพราะพวกเขากลัวว่าผู้ที่ไม่สามารถชื่นชม ยินดีกับคุณสมบัตินี้ อย่างเดียวของผูไร้ปัญญานั้น จะไม่ปฏิบัติต่อเขาด้วย ความเมตตากรุณาเป็นแน่

การหัวเราะเยาะคนพิการหรือร่างกายไม่สมประกอบนั้น เป็นเรื่อง น่าบัดสี ผู้ที่หัวเราะเยาะเองนั้นแหละที่โง่ ถ้าไปตำหนิคนหนึ่งคนใดใน เรื่องที่เขาแก้ไขไม่ได้

พวกเขาถือว่าการไม่เอาใจใส่ต่อความงตมตามธรรมชาติของตน เป็นเรื่องหมายแห่งความเฉื่อย แต่พวกเขาคิดว่าเป็นเรื่องน่าเกลียด ซึ่งที่จะใช้เครื่องสำอาง พวกเขาได้เรียนรู้จากประสบการณ์ว่าไม่มีความ สวยงามทางร่างกายอย่างใดที่จะทำให้สามีนิยมชมชอบในตัวภรรยาได้ มากกว่าความซื่อตรงและการเชื่อฟัง แม้ว่าบุรุษบางคนอาจจะพ่ายแพ้แก่ ความสวยงาม แต่ไม่มีหญิงใดจะรักษาบุรุษไว้ได้นอกจากโดยคุณธรรมและ การว่าง่าย

พวกเขาป้องกันคนมิให้กระทำผิดโดยการลงโทษ และเร่งเร้าให้ ปฏิบัติคุณธรรมโดยให้เกียรติต่อหน้าสาธารณชน พวกเขาสร้างอนุสาวรีย์ สำหรับบุคคลที่มีชื่อเสียงที่สมควรจะได้รับเกียรติของประเทศไว้ในตลาด เพื่อเตือนความทรงจำเกี่ยวกับกรรมอันดีของเขาเหล่านั้น และเพื่อ หนุนให้พลเมืองเลียนแบบความรุ่งโรจน์ของบรรพบุรุษของตน

ใครก็ตามที่พยายามหาเสียงเพื่อตำแหน่งเจ้าหน้าที่ปกครองมาก เกินไปย่อมล้มเหลว พวกเขาอยู่ด้วยกันอย่างปรองดองสามัคคี และเจ้า หน้าที่ปกครองก็ไม่เคยหยิ่งหรือทารุณ ในทางตรงกันข้ามเจ้าหน้าที่

ปกครองถูกเรียกว่าบิดา และก็นับว่าเป็นการสมควรยิ่ง เพราะเขาไม่เคยบังคับให้ประชาชนต้องให้เกียรติแก่เขา ประชาชนให้เกียรติพวกเขาตามสมควรจะให้ด้วยความเต็มใจ แม้แต่ประมุขของเกาะก็มีได้มีเสื่อคลุมหรือมงกุฎเป็นเครื่องหมายพิเศษ สัญลักษณ์ของพระองค์คือฟ่อนข้าวและสัญลักษณ์ของพระก็คือเทียนไข

พวกเขามีกฎหมายอยู่ไม่กี่ฉบับ เพราะสถาบันต่างๆ ของพวกเขาอำนวยความสะดวกให้ต้องการแค่นั้น พวกเขาติเตียนประเทศชาติอื่นๆ ที่ไม่อาจปกครองกันได้ ถ้าไม่มีกฎหมายและคำอธิบายกฎหมายจำนวนมากมายับยั้งกัน พวกเขาคิดว่าเป็นการไม่ยุติธรรมอย่างยิ่งที่จะผูกมัดมนุษย์ด้วยกฎหมายที่มีจำนวนมากเกินกว่าที่จะอ่านให้หมดและคลุมเครือเกินกว่าที่จะเข้าใจได้ทันที สำหรับทนายความที่จัดการเรื่องราวต่างๆ อย่างมีเล่ห์เหลี่ยมและตีความกฎหมายอย่างลึกซึ้งนั้นพวกเขาไม่มีเลย พวกเขาคิดว่าการให้แต่ละคนกล่าวแก้คดีของตนเองและบอกสิ่งที่เขาจะบอกทนายความต่อผู้พิพากษาโดยตรงนั้น ย่อมเป็นการดีกว่า เพราะเมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วก็จะไม่มีการล่าช้าและความจริงก็ปรากฏออกมารวดเร็วกว่า กล่าวคือ แต่ละคนพูดเองโดยไม่ต้องมีคำเสี้ยมสอนที่มีเล่ห์กลของทนายความ และผู้พิพากษาก็พิจารณาแต่ละจุดอย่างรอบคอบและป้องกันคนธรรมดาๆ จากความเท็จของผู้ที่มีเหลี่ยมฉล เป็นการศึกษาที่จะหากระบวนการที่เที่ยงธรรมเช่นนั้นในชาติอื่นๆ ที่มีกฎหมายสลัซับซ้อนเป็นจำนวนมาก

แต่ในยูโทเปีย ทุกๆ คนชำนาญในกฎหมายเพราะกฎหมายมีน้อยมากดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้ว และการตีความกฎหมายอย่างธรรมดาที่สุดก็คือการตีความที่ดีที่สุด ตามทัศนะของพวกเขาแล้ว กฎหมายทั้งหมดออกมาก็เพื่อวัตถุประสงค์เดียวคือ สั่งสอนบุคคลถึงหน้าที่ของตน การตีความกฎหมายอย่างลึกซึ้งนั้นสอนคนเพียงไม่กี่คน เพราะมีคนไม่กี่คนที่

สามารถเข้าใจได้ ส่วนลักษณะกฎหมายซึ่งธรรมดาและเห็นได้ชัดๆ นั้นเป็นที่กระจ่างแก่คนทั้งมวล ถ้ากฎหมายไม่แจ่มชัดมันก็ไร้ประโยชน์สำหรับมหาชน ซึ่งต้องการข้อแนะนำจากกฎหมายมากที่สุด และถ้าเป็นเช่นนั้นเสียแล้ว ไม่มีกฎหมายเสียเลยจะดีกว่าการมีกฎหมายที่เฉพาะผู้มีความสามารถและได้รับการฝึกฝนอบรมมานานเท่านั้นจึงอาจจะตีความได้ คนส่วนใหญ่ขาดสมองสำหรับงานอย่างนี้ และไม่มีเวลาว่างจากงานมาให้กับเรื่องอย่างนี้ด้วย

ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ

ในอดีตนั้นชาวยูโทเปียได้ช่วยเพื่อนบ้านของตนบางพวกให้ได้อิสระภาพจากราชชนเหล่านั้นยกย่องคุณธรรมของชาวยูโทเปียมากถึงกับมาขอให้ชาวยูโทเปียส่งคนไปเป็นผู้ปกครองของตน ผู้ปกครองเหล่านั้นบางคนก็ทำหน้าที่อยู่ปีหนึ่งบางคนก็ห้าปี เมื่อหมดวาระของตนแล้ว พวกเขา ก็กลับมาพร้อมด้วยคำสรรเสริญและความยกย่อง และคนอื่นๆ ก็ถูกส่งไปแทนที่ ประเทศเหล่านี้ดูเหมือนว่าจะได้ค้นพบแผนการอันเลิศล้ำสำหรับความสุขและความปลอดภัย ในเมื่อสภาพที่ดีหรือเลวของรัฐ ขึ้นอยู่กับลักษณะทางศีลธรรมของเจ้าหน้าที่ปกครอง ใครอีกเล่าที่พวกเขาจะเลือกได้อย่างฉลาดเฉลียวยิ่งไปกว่าผู้ซึ่งไม่ตกเป็นทาสของเงินตรา? เพราะเงินทองไร้ประโยชน์สำหรับชาวยูโทเปียเมื่อเขากลับไปบ้าน และเพราะว่าเขาเหล่านั้นไม่ได้เป็นชาวพื้นเมือง เขาจึงไม่หวั่นไหวไปกับการแข่งขันและการแตกแยกภายใน เมื่อความชั่วสองอย่างนี้คือความโลภและความลำเอียงเกิดขึ้นกับผู้พิพากษาแล้วมันก็จะทำลายล้างความยุติธรรมทั้งมวล อันเป็นเครื่องเชื่อมโยงสำคัญของสังคมให้หมดไป ชาวยูโทเปียเรียกคนที่เอาคนของตนไปเป็นเจ้าหน้าที่ปกครองว่าเพื่อนบ้าน และเรียกผู้ที่ตนได้ช่วยเหลือยิ่งไปกว่านี้ว่ามิตร

ในขณะที่ประเทศชาติอื่นๆ เป็นพันธมิตรกันแล้วก็แตกกัน แล้วก็กลับเป็นคู่พันธมิตรกันอีกอยู่เนืองๆ นั้น ชาวโยทเปียไม่เป็นพันธมิตรกับผู้ใดทั้งสิ้น พวกเขาถือว่า ถ้าธรรมชาติไม่ทำให้มนุษย์เป็นมิตรกันแล้ว การเป็นพันธมิตรกันจะทำได้หรือ? ผู้ซึ่งเย้ยหยันธรรมชาติจะเคารพสิ่งที่ เป็นเพียงแต่ถ้อยคำหรือ? ทศนะของพวกเขายังได้รับความเชื่อมั่นยิ่งขึ้น เมื่อประเทศต่างๆ ที่เป็นเพื่อนบ้านไม่ค่อยจะรักษาความเป็นพันธมิตรและสนธิสัญญากันนัก

ในยุโรปโดยเฉพาะประเทศที่นับถือศาสนาคริสต์ สนธิสัญญาเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์และละเมิดมิได้ ที่เป็นเช่นนี้บางส่วนเกิดจากความยุติธรรมและความดีของกษัตริย์และบางส่วนก็เกิดจากการเคารพและความกลัวที่มีต่อองค์สันตะปาปา²⁰ ซึ่งรักษาข้อตกลงของตนเองอย่างเคร่งครัด สันตะปาปาสั่งให้ประมุขของรัฐอื่นๆ ทั้งหมดปฏิบัติตามสัญญาที่ตนให้ไว้ และถึงกับบีบบังคับผู้ที่ละเมิดสัญญาโดยมิไถ้อภัยโทษ และสันตะปาปาได้ชี้ให้เห็นได้อย่างถูกต้องว่า การที่บุคคลผู้ได้ชื่อว่า 'ผู้มีศรัทธา' ไม่มีศรัทธาในสัญญาที่ตนให้ไว้เอง ย่อมนับว่าเสื่อมเสียอย่างยิ่ง

แต่ในโลกใหม่ซึ่งห่างไกลจากเราพอๆ กับที่ชนบประเพณีของเราแตกต่างกับของพวกเขานั้นไม่มีความเชื่อถือการเป็นพันธมิตรเลย แม้ว่าจะทำสัญญากันโดยมีพิธีที่ต้องที่น่าเลื่อมใสสักเพียงใดก็ตาม ยังมีพิธีเป็นทางการมากยิ่งขึ้นเท่าไร สนธิสัญญาก็ยิ่งถูกละเมิดไปโดยการบิดเบือนคำพูด ซึ่งมักจะจงใจทำให้คลุมเครือเร็วขึ้นเท่านั้น ที่จริงแล้วช่อง

²⁰ นี่คงจะเป็นการเสียสติ สันตะปาปา จูเลียสที่สอง (ค.ศ. 1443-1513) ผู้ซึ่งในปี ค.ศ. 1508 เข้าร่วมกับหลุยส์ที่สิบสองในสนธิสัญญาแห่งกองเบรตอตันเวนิส และหลังจากที่ชนะชาวเวนิสในปี ค.ศ. 1509 โดยการสนับสนุนของฝรั่งเศสแล้วในปี ค.ศ. 1510 พระองค์ก็สร้างสนธิสัญญาอันศักดิ์สิทธิ์โดยร่วมมือกับเวนิสต่อต้านฝรั่งเศส

โหว่เหล่านั้นมักจะใส่ไว้ในสนธิสัญญากันอย่างจริงจัง เพื่อจะได้ปิดพริ้วได้เสมอไม่ว่าข้อผูกมัดจะแน่นแฟ้นสักเพียงใดก็ตาม ถ้ารัฐบาลบุรุษพบเล่ห์เหลี่ยมและการฉ้อโกงเช่นนี้ในสัญญาของนักธุรกิจ เขาก็จะประณามนักธุรกิจนั้นๆ ว่าทำชั่วอย่างร้ายแรงและสมควรจะถูกแขวนคอ แต่รัฐบาลเหล่านั้นเองกลับภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้ให้คำปรึกษาเช่นว่านี้ต่อกษัตริย์ ดังนั้นความยุติธรรมจึงดูเป็นคุณธรรมที่ด้อยและต่ำต้อย เป็นคุณธรรมซึ่งอยู่ต่ำกว่าศักดิ์ศรีอันสูงส่งของกษัตริย์มาก หรือไม่ก็มีความยุติธรรมอยู่สองอย่างอย่างหนึ่งเป็นความยุติธรรมของประชาชนซึ่งเลวต่ำต้อย และถูกจองจำโดยโซ่ตรวนไว้ทุกด้านจนไม่อาจกระโดดข้ามรั้วไปได้ ส่วนอีกอย่างหนึ่งคือความยุติธรรมของกษัตริย์ซึ่งมีสง่าราศีมากกว่า และมีอิสระมากกว่าของประชาชน มากจนอาจเอาอะไรที่ต้องการได้ทั้งสิ้น

เพราะการรักษาสนธิสัญญาเป็นไปอย่างเลวแบบนี้เองทำให้ชาวยุโทเปียไม่เป็นพันธมิตรกับใครเลย ที่จริงแล้วพวกเขาอาจจะเปลี่ยนใจก็ได้ถ้าหากว่าพวกเขาได้อยู่ที่นี้ อยากรู้ก็ดู พวกเขาคิดว่าเป็นประเพณีที่เลวที่จะทำสนธิสัญญาใดๆ ถึงแม้ว่าจะมีการปฏิบัติตามเป็นอย่างดีก็ตาม เพราะการทำดังนั้นทำให้ดูเหมือนว่าผู้คนที่อยู่แยกกันเพราะเนินเขาสูงหนึ่ง หรือแม่น้ำสายหนึ่งกัน จะไม่มีความสัมพันธ์โดยธรรมชาติต่อกันเลย เกิดมาก็เป็นศัตรูกันโดยธรรมชาติ จึงอาจทำร้ายซึ่งกันและกันได้โดยถือว่าถูกต้อง เว้นแต่ว่าจะมีสนธิสัญญาเหนี่ยวรั้งไว้ ยิ่งกว่านั้นพวกเขาเห็นว่าการเป็นพันธมิตรเหล่านี้มิได้ก่อให้เกิดมิตรภาพ ประเทศทั้งสองยังคงมีเสรีภาพที่จะประหัตประหารกันอยู่ถ้าไม่มีการระงับการใช้คำในสนธิสัญญามิให้คืนได้ ชาวยุโทเปียมีทัศนะว่า ไม่ควรถือว่าบุคคลใดเป็นศัตรูถ้าเขาไม่ได้ทำร้ายอะไรเรา ธรรมชาติที่มีร่วมกันของมนุษย์ทำหน้าที่แทนสนธิสัญญา และมนุษย์นั้นผูกพันกันอย่างลึกซึ้งโดยเจตนาดียิ่งกว่าโดยสนธิสัญญา และผูกพันกันอย่างมั่นคงด้วยหัวใจยิ่งกว่าด้วยถ้อยคำ

การสงคราม

พวกเขาเกลียดชังสงครามเพราะเป็นการแสดงความโหดร้าย แต่มนุษย์ก็ยังทำสงครามกันบ่อยยิ่งกว่าสัตว์ร้ายอื่นๆ พวกเขาเชื่อตรงกันข้ามกับที่คนส่วนมากเชื่อ คือถือว่าความรุ่งโรจน์ที่ได้จากการชนะสงครามเป็นสิ่งที่ดีอย่างไม่มีอะไรเปรียบ อย่างไรก็ตาม ทั้งบุรุษและสตรีในยูโทเปียก็ฝึกฝนการทหารอยู่อย่างสม่ำเสมอตามวันที่กำหนด เพื่อว่าเขาจะได้พร้อมเมื่อมีความจำเป็น พวกเขาเข้าสงครามอย่างระมัดระวังและอย่างไม่เต็มใจ คือทำก็เพื่อรักษาดินแดนของตนเองหรือของมิตรถ้าถูกศัตรูรุกราน หรือเพื่อช่วยชนบางพวกให้รอดพ้นจากการข่มเหงและกดขี่ของทรราช พวกเขาช่วยมิตรมิเพียงแต่เพื่อป้องกันตน แต่เพื่อแก้แค้นด้วย แต่จะเท่านั้นก็ต่อเมื่อได้ปรึกษาหารือกันโดยตลอดแล้วเมื่อทราบข้อเท็จจริงแล้ว และเมื่อไม่ได้สิ่งที่ถูกปล้นสะดมไปคืนมา เมื่อนั้นจึงจะคิดว่าควรทำสงครามกับผู้รุกราน ชาวยูโทเปียตัดสินใจทำตามนโยบายนี้เมื่อมิตรของพวกเขาถูกบังคับเอาทรัพย์สินไป หรือเมื่อพ่อค้าวาณิชของประเทศหนึ่งถูกข่มเหงในอีกประเทศหนึ่งโดยกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม หรือโดยการบิดเบือนกฎหมายที่ดี เพราะนี่เป็นความชั่วที่ร้ายแรงกว่าการเข้าโจมตีโดยตรง

นี่คือสาเหตุเดียวที่ทำให้ชาวยูโทเปียทำสงครามกับชาวอะลาโอ-โพลิตแดน เพื่อช่วยชาวนิฟีโลกิติส²¹ ก่อนที่เราจะไปถึงไม่นานนัก ชาวอะลาโอโพลิตแดนได้ใช้ข้ออ้างสิทธิบางประการเอาเปรียบพ่อค้าชาวนิฟีโลกิติสผู้พำนักอยู่ท่ามกลางชาวอะลาโอโพลิตแดน ไม่ว่าจะการกระทำเช่นนั้นจะยุติธรรมหรือไม่ ผลที่ตามมาก็คือสงครามแก้แค้น และโดยที่ต่างฝ่ายต่างก็มีกำลังด้วยกัน อีกทั้งประเทศเพื่อนบ้านก็แบ่งเป็นสองฝ่าย สงครามนี้จึงกลายเป็นสงครามใหญ่ที่ยังผลให้หลาย

²¹ Alaopolitans คือ ชาวเมืองมิตจาก alaos (มีด คำ) และ poletes (พลเมือง) และ Nephelotes คือชาวเมืองเมฆจาก nephele (เมฆ)

ต่อหลายประเทศที่เคยรุ่งเรืองมาในอดีตต้องถึงแก่การพินาศหรือทรุดโทรมไปอย่างใหญ่หลวง สำหรับชาวอะลาโอโพลิแดนเองซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับชาวนิฟีโลกิติสแล้ว เป็นพวกที่เจริญมั่งคั่งกว่านัก แต่หลังจากที่ประสบกับเคราะห์ร้ายหลายครั้ง ในการสู้รบ ในที่สุดก็ตกเป็นทาสของชาวนิฟีโลกิติสไป ส่วนชาวยูโทเปียนั้นแม้ว่าจะยืนหยัดข้างมิตรของตนในเรื่องคำทำขวัญอย่างแข็งขัน แต่ก็มิได้แสวงหาสิ่งใดเพื่อตนเองเลย

ถ้าชาวยูโทเปียเองถูกโกงในเรื่องอย่างนี้ พวกเขาก็แสดงความโกรธเพียงแค่ตัดการค้าขายกับประเทศนั้นๆ ทั้งนี้มีข้อแม้ว่ายังมีได้มีการทำร้ายร่างกายเกิดขึ้น นี่มิได้หมายความว่าพวกเขาเอาใจใส่ต่อพลเมืองของตนน้อยกว่าประเทศเพื่อนบ้าน แต่เพราะเขาคิดว่าการที่ทรัพย์สินของประเทศเพื่อนบ้านถูกยึดนั้นเลวร้ายกว่าที่ของตนเองถูกยึด พ่อค้าของประเทศเพื่อนบ้านต้องประสบทุกข์ยากยิ่งกว่าเพราะเขาเหล่านั้นสูญเสียทรัพย์สินของตัวเอง แต่ชาวยูโทเปียไม่คิดอะไรมากกับการสูญเสียของตน เพราะนั่นเป็นทรัพย์สินส่วนรวม นอกจากนั้นแล้วอะไรก็ตามที่ส่งออกไปขายนอกประเทศได้ก็ต่อมืออย่างเหลือเฟือในบ้านเมือง มิฉะนั้นแล้วก็จะไม่ส่งไปขาย เพราะฉะนั้น ชาวยูโทเปียจึงคิดว่า การแก้แค้นการสูญเสียที่ไม่สลักสำคัญอะไรนักโดยวิธีฆ่าคนจำนวนมากเป็นเรื่องทารุณเกินไป เพราะการเสียชีวิตของบุคคลเหล่านั้นย่อมมีผลกระทบกระเทือนถึงวิถีการดำรงชีวิตของผู้ที่ยังคงมีชีวิตอยู่อย่างแน่นอน แต่ถ้าพลเมืองยูโทเปียคนใดถูกทำร้ายหรือฆ่าโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะโดยเหตุผลส่วนตัวหรือนโยบายของรัฐ เมื่อนั้นพวกเขาก็จะขอให้ส่งตัวผู้กระทำผิดมาให้ ถ้าถูกปฏิเสธก็จะประกาศสงคราม ถ้าผู้กระทำผิดถูกส่งตัวมาให้ เขาเหล่านั้นไม่ถูกประหารก็ต้องกลายเป็นทาสไป

ชาวยูโทเปียไม่สบายใจและรู้สึกอับอายเมื่อพวกเขาชนะสงครามที่ต้องเสียเลือดเนื้อเช่นเดียวกับพ่อค้าที่ต้องซื้อของแพงเกินควร ถ้าเอา

ชนะข้าศึกได้ด้วยความสามารถและกลอุบาย พวกเขาก็ปรีดาและเฉลิมฉลองชัยชนะ และสร้างที่ระลึกถึงชัยชนะที่ได้มาโดยง่ายดาย เมื่อเอาชนะได้ด้วยพลังสติปัญญา (อย่างที่มีมนุษย์เท่านั้นที่ทำได้) พวกเขาก็ภูมิใจที่ได้กระทำการอย่างกล้าหาญและอย่างลูกผู้ชาย มนุษย์เราดีกว่าสัตว์หลายชนิดในเรื่องกำลังและความดุร้าย สัตว์ป่าเช่น หมู สิงโต หมูป่า สุนัขป่า และสัตว์ร้ายอื่นๆ ใช้พลังกำลังในการต่อสู้ แต่มนุษย์เราเหนือกว่าสัตว์พวกนี้ ในความสามารถที่จะเข้าใจและใช้เหตุผล ชาวยูโทเปียมีวัตถุประสงค์เดียวในการทำสงคราม คือเพื่อให้บรรลุถึงสิ่งที่เขาควรจะได้รับโดยไม่ต้องทำสงคราม ขอให้ตกลงกันได้โดยยุติธรรมก่อน ถ้าไม่อาจทำได้ดังนั้นก็มุ่งที่จะแก้แค้นผู้ที่ทำร้ายอย่างรุนแรงที่สุดให้กลัวไม่กล้าทำดังนั้นอีก พวกเขาถือเป็นนโยบายว่าจะพยายามบรรลุถึงวัตถุประสงค์นี้โดยหลีกเลี่ยงอันตรายมากกว่าที่จะเข้าสงครามเพื่อหวังเอาชื่อเสียงและเกียรติคุณ

ทันทีที่ประกาศสงคราม พวกเขาจะแอบจัดให้มีหมายประกาศขนาดเล็กๆ ซึ่งประทับตราของทางราชการของพวกเขาไปติดไว้ในที่ที่เด่นที่สุดในประเทศของศัตรูให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในประกาศเหล่านี้ ชาวยูโทเปียสัญญาจะให้รางวัลมากมายแก่ผู้ที่ฆ่ากษัตริย์ของศัตรู และรางวัลที่รองลงมา (แต่ก็ยังมากอยู่) แก่ผู้ฆ่าผู้ซึ่งพวกเขาถือว่ามีส่วนรับผิดชอบจากรองกษัตริย์ในการวางแผนรุกรานพวกเขา พวกเขาให้รางวัลเป็นสองเท่าแก่ผู้ที่นำบุคคลดังกล่าวมาได้ทั้งยังมีชีวิตอยู่ พวกเขาให้รางวัลอย่างเดียวกันและไม่เอาโทษทัณฑ์แก่ผู้ที่ถูกกำหนดชื่อซึ่งกลับกลายเป็นปฏิปักษ์ต่อพวกพ้องของตนด้วย ผลก็คือในไม่ช้าผู้ที่ถูกหมายหัวไว้ต่างก็สงสัยกันเองและเปลี่ยนใจไปเพราะกลัวอันตรายจะเกิดแก่ตนและหลายต่อหลายคน แม้แต่กษัตริย์ก็ยังถูกคนที่ตนไว้วางใจมากที่สุดทรยศอยู่บ่อยๆ ชาวยูโทเปียตระหนักดีว่าสินบนที่ตั้งไว้ทำให้มนุษย์ประกอบอาชญากรรมใดๆ ก็ได้ ดังนั้นจึงสัญญาว่าจะให้รางวัลที่แทบไม่น่าเชื่อ

และเพราะรู้ว่าผู้ลอบประหารจะต้องเสี่ยงขนาดไหนจึงกำหนดค่าตอบแทนไว้อย่างคุ่มกันและสัญญาว่าจะให้ทองจำนวนมากและที่ดินอันมั่งคั่งซึ่งอยู่ในประเทศเพื่อนบ้านอย่างปลอดภัย และพวกเขารักษาสัญญาเหล่านี้ได้อย่างซื่อตรงที่สุด ถึงแม้ว่าวิธีการทำสงครามโดยการประมุขและข้อศัตรุเช่นนี้จะดูเหมือนการกระทำอันชั่วร้ายทารุณของผู้มีจิตใจทราม แต่ชาวยูโทเปียก็ถือว่าเป็นนโยบายที่ฉลาดและควรแก่การยกย่อง เพราะมันช่วยให้พวกเขาทำสงครามที่ใหญ่โดยไม่ต้องรบเลย พวกเขาคิดด้วยซ้ำว่าตนเองเป็นผู้มีเมตตาการุณาเพราะความตายของคนเลวๆ เพียงไม่กี่คนทำให้พวกเขารักษาชีวิตผู้บริสุทธิ์ได้อีกมาก ซึ่งถ้าไม่ทำเช่นนี้แล้วก็อาจเสียชีวิตในสนามรบ เพราะบ้างก็อยู่ข้างพวกเขาและบ้างก็อยู่ข้างศัตรู ที่จริงแล้วชาวยูโทเปียส่งสารฝูงชนที่เป็นทหารของศัตรูไม่น้อยไปกว่าทหารของพวกเขาเอง เพราะรู้ว่าคนเหล่านั้นไม่ได้รับอย่างเต็มใจหากแต่ถูกบังคับให้ไปรบด้วยความบ้ำคั่งของผู้ปกครอง

ถ้าวิธีการนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ พวกเขาก็หัวนพิษแห่งความแตกแยกลงในหมู่ของศัตรูโดยการยุยงน้องชายของกษัตริย์หรือบุคคลใดในหมู่ชนชั้นสูงให้วางแผนช่วงชิงเอาราชบัลลังก์ ถ้ากลุ่มต่างๆ ภายในเหล่านี้ไม่มีปฏิกิริยา พวกเขาก็จะหนุนให้ประเทศที่อยู่ใกล้เคียงให้ต่อต้านศัตรูและยุยงให้หรือพินข้ออ้างเก่าๆ ซึ่งกษัตริย์มักจะมีไม่เคยขาด

เมื่อตกลงว่าจะให้ปัจจัยในการทำสงครามนั้น พวกเขาให้เงินอย่างเต็มที่ แต่ให้คนน้อยมาก เพราะถือว่าคนของเขาเองมีค่ามากที่สุดและไม่เต็มใจแม้แต่จะแลกพลเมืองของเขาคนเดียวกับกษัตริย์ของศัตรู เนื่องจากพวกเขารักษาทองคำและเงินไว้เพื่อการนี้เพียงอย่างเดียว ชาวยูโทเปียจึงใช้มันอย่างไม่ลั้งเล เพราะนั่นไม่ได้ทำให้มีค่าเป็นอยู่ที่เลวลงเลย แม้ว่าจะใช้มันจนหมดไป นอกจากทรัพย์สินสมบัติที่มีอยู่ที่เมืองแล้วพวกเขายังมีทรัพย์สินสมบัติอีกมากมายในต่างประเทศ คือ หนี้สินที่ประเทศเพื่อนบ้าน

ค่างไวด์ิงที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นพวกเขาจึงว่าจ้างทหารรับจ้างได้
ทั่วไปโดยเฉพาะพวกเขาไปเลดีส์²²

ชนชาตินี้อาศัยอยู่ห่างจากยูโทเปียไปทางตะวันออกห้าร้อยไมล์
พวกเขาเป็นคนป่าเถื่อนที่หยาบ ดุร้าย และชอบป่าและขุนเขาที่พวกตน
เติบโตมา พวกนี้แข็งแรง สามารถอดทนต่อความร้อน ความหนาว และ
งานหนักได้ดี ไม่คุ้นเคยกับสิ่งของฟุ่มเฟือยหรือการเกษตร ไม่สนใจกับ
ที่พักอาศัยและเครื่องแต่งกาย มีอาชีพที่ได้ผลอย่างเดียวคือการดูแลปศุสัตว์
ส่วนใหญ่แล้วพวกเขาดำรงชีวิตอยู่ด้วยการล่าสัตว์และการลักขโมย และ
คอยจ้องหาโอกาสที่จะทำสงครามอย่างระมัดระวังราวกับว่าตนเกิดมาเพื่อ
ทำสงคราม และเมื่อมีโอกาสก็จะหยิบฉวยเอาอย่างกระหึ้นกระหือหรือ
พวกเขาเป็นจำนวนมากออกไปเสนอตัวเป็นทหารแก่ใครก็ตามที่ต้องการ
ทหารด้วยราคาค่าจ้างถูกๆ พวกเขาเรียนรู้ศิลปะในการหาเลี้ยงชีพเพียง
อย่างเดียวคือศิลปะในการปลิดชีวิต พวกนี้สู้รบให้กับนายจ้างอย่างดุร้าย
และด้วยความซื่อสัตย์ที่ไม่เสื่อมคลาย แต่ไม่ผูกมัดตนเองที่จะกำหนดเวลา
รับใช้ เขาอาจจะต่อสู้ให้กับศัตรูในวันรุ่งขึ้นก็ได้ถ้าค่าจ้างแพงกว่า และ
อาจกลับมาอยู่กับฝ่ายเดิมอีกในวันต่อไปเมื่อได้ค่าจ้างสูงยิ่งขึ้น ไม่ค่อยจะ
มีสงครามใดที่ไม่มีพวกนี้จำนวนไม่น้อยอยู่ทั้งสองฝ่าย ดังนั้น จึงมักเป็น
เรื่องธรรมดาที่จะมีคนซึ่งเกี่ยวโยงกันทางสายโลหิตและเคยรบพุ่งด้วยกัน
อย่างใกล้ชิดต้องมาอยู่คนละฝ่ายกัน แต่พวกนี้ไม่จดจำถึงความสัมพันธ์
และมิตรภาพ จึงประหัดประหารกันเพียงเพราะเหตุที่กษัตริย์ต่างๆ จ้าง
มาด้วยค่าจ้างเพียงเล็กน้อย พวกเขาคิดถึงเงินมากเสียจนอาจจะเปลี่ยน

²² Zapoletes แปลว่าผู้พร้อมที่จะขาย จาก poleo (ขาย) หรือ poletes (ผู้
ขาย) แต่ในทางเป็นจริงแล้วคงจะหมายถึงชาวสวิสซึ่งรับจ้างรบอยู่ในกองทัพของ
ประเทศต่างๆ ในยุโรปสมัยนั้นอยู่เป็นประจำ ในระหว่างปี 1465 และ 1715
มีชาวสวิสอยู่ในกองทัพฝรั่งเศสกองทัพเดียวกว่าล้านคน

ข้างได้ง่ายๆ ถ้าเพียงแต่ได้ค่าจ้างเพิ่มขึ้นเพียงวันละหนึ่งเพนนี เพราะฉะนั้นพวกนี้จึงโลภอยากได้เงินมากขึ้นตลอดเวลา แต่เงินทองกลับปราศจากประโยชน์ใดๆ เพราะสิ่งที่เขาเหล่านั้นได้มาด้วยเลือดพวกเขาทำให้สูญเสียไปอย่างฟุ่มเฟือยกับความสนุกสนานเพลิดเพลินอันน่ารังเกียจ

ชนชาตินี้รับใช้ชาวยุโทเปียรพุงกับทุกชาติไม่ว่าจะเป็นใคร เพราะชาวยุโทเปียให้ค่าจ้างสูงกว่าใครอื่นทั้งปวง และเหมือนอย่างที่ชาวยุโทเปียเห็นหาคนที่ดีที่สุดในที่ที่จะทำได้ไว้ใช้ในบ้านเมือง พวกเขาถืออาศัยหลักอย่างเดียวกันหาคนที่เลวที่สุดนำมาใช้อย่างผิดๆ ในสงคราม เมื่อมีความจำเป็นชาวยุโทเปียจะชักจูงชาวซาโปเลตีส์ด้วยสัญญาว่าจะให้ของตอบแทนราคาแพงเพื่อให้ผจญกับอุปสรรคซึ่งพวกนี้ส่วนใหญ่ไม่ค่อยรอดกลับมา ชาวยุโทเปียจ่ายรางวัลให้แก่ผู้ที่รอดตายมาได้อย่างเต็มใจเพื่อปลุกปั่นให้พวกนี้กล้าทำการอย่างเดียวกันในคราวต่อไป และชาวยุโทเปียไม่เคยกังวลว่าพวกนี้ถูกฆ่าไปสักเท่าไร เพราะคิดว่าตนสมควรได้รับค่าชอບคุณจากมนุษยชาติ ถ้าสามารถกำจัดผู้คนที่น่ารังเกียจและชั่วร้ายพวกนี้ให้หมดสิ้นไปจากโลก

นอกจากนี้แล้ว พวกเขาก็กังใช้ทหารของชนชาติที่พวกเขาช่วยต่อสู้และกำลังกองทัพของประเทศมิตรอื่นๆ เป็นกำลังสนับสนุน และก็ใช้พลเมืองของตนเองบ้างรวมทั้งผู้ที่ได้พิสูจน์แล้วว่ากล้าหาญให้มาบังคับบัญชากองทัพทั้งหมด พวกเขาเพิ่มตัวสำรองอีกสองคนซึ่งไม่ต้องทำอะไร ถ้าแม่ทัพปลอดภัยอยู่ แต่เมื่อแม่ทัพถูกจับได้หรือเสียชีวิต คนใดคนหนึ่ง ในสองคนนั้นก็มารับตำแหน่งต่อไป และถ้าเกิดมีอะไรขึ้นอีก อีกคนหนึ่งก็เข้ารับหน้าที่แทน โดยวิธีนี้พวกเขาจึงอาจกำหนดได้ว่าเมื่อโชคชะตาของสงครามผันแปรไป กองทัพทั้งกองทัพก็จะไม่เป็นอันตรายเมื่อเกิดมีอุบัติเหตุอะไรขึ้นกับผู้นำกองทัพ สำหรับทหารของชาวยุโทเปียเองนั้นเขาเอาคน

ที่สมัครมาจากแต่ละนคร ไม่มีใครถูกบังคับให้ปฏิบัติการในต่างเมืองโดย
ไม่เต็มใจ พวกเขาคิดว่าผู้ที่ขลาดโดยธรรมชาติย่อมปฏิบัติการอย่างอ่อนแอ
และอาจทำให้ผู้ร่วมงานหมดกำลังใจไปด้วย แต่ถ้าประเทศของพวกเขา
เองถูกโจมตีเขาก็ใช้คนที่จิตใจอ่อนแอด้วย ถ้าคนเหล่านั้นมีร่างกายสมบูรณ์
ดี เขาเอาคนเหล่านี้ปะปนอยู่กับคนที่ดีกว่าหรือเอาไว้ตามป้อม
ปราการที่ไม่มีโอกาสหลบหนีได้ ความละอาย การมีศัตรูอยู่ต่อหน้าและ
การหมดหวังที่จะหนีจะทำให้ความกลัวหมดไป และคนพวกนี้มักจะแสดง
ตนว่ากล้าหาญอันเนื่องมาจากความจำเป็นอย่างเดียวอยู่บ่อยๆ

และในลักษณะเดียวกันกับที่ไม่มีใครถูกบังคับให้ไปทำสงคราม
ต่างแดนโดยไม่เต็มใจ สตรีก็ได้รับอนุญาตให้ติดตามสามีไปสงครามด้วย
ถ้าเป็นที่ปรารถนาและได้รับการสนับสนุนและยกย่องให้ทำเช่นนั้นด้วย
พวกเขาเอาสตรีเคียงข้างสามีในแนวหน้า และเอาบุตรของบุรุษแต่ละคน
ตลอดจนญาติพี่น้องไว้รอบๆ ตัวบุคคลนั้นด้วยเพื่อบุคคลซึ่งธรรมชาติ
เร่งเร้าให้ช่วยเหลือกันมากที่สุดจะได้อยู่ใกล้ชิดกันเพื่อช่วยเหลือกัน การ
ที่ฝ่ายสามีหรือภรรยาจะอยู่รอดหลังจากที่อีกฝ่ายหนึ่งเสียชีวิตหรือการที่
บุตรชายอยู่รอดหลังจากที่บิดามารดาเสียชีวิตนั้น ถือว่าเป็นสิ่งน่าตำหนิ
อย่างมาก เพราะฉะนั้นเมื่อเกิดการสู้รบขึ้น พวกเขาจึงต่อสู้อย่างนองเลือด
จนคนสุดท้าย ถ้าหากว่าศัตรูเก่งกล้าจริงๆ

ถ้าเป็นไปได้ชายผู้ใหญ่ก็ใช้เฉพาะแต่ทหารรับจ้าง และด้วยวิธี
นี้จึงหลีกเลี่ยงการส่งพลเมืองของตนเองไปรบ เมื่อทำเช่นนั้นไม่ได้และพวก
เขาต้องมีส่วนร่วมในการรบด้วยตัวเอง พวกเขาก็จะเข้าสู่การรบด้วยความ
กล้าหาญ ซึ่งมีมากพอๆ กับที่พวกเขามีความรอบคอบที่จะหลีกเลี่ยงการ
รบ พวกเขาไม่เริ่มด้วยการบุกเข้ารบอย่างดุร้าย แต่เมื่อการรบดำเนินไป
เรื่อยๆ ก็จะค่อยๆ ทวีความเด็ดเดี่ยวและแข็งขันถึงขนาดที่พวกเขายอม
ตายมากกว่าที่จะถอย พวกเขาปลอดภัยจากความกังวลที่มักจะเป็นตัวบ่อน

ทำลายจิตใจอันกล้าหาญอยู่เสมอ ความมั่นคงของพวกเขาเองที่บ้าน และความมั่นใจในสวัสดิการของบุตรหลานของพวกเขาทำให้ชาวยุโทเปียมีจิตใจเบิกบานและหยิ่งเกินกว่าที่จะยอมพ่ายแพ้ นอกจากนี้แล้วความชำนาญในการสงครามเพิ่มพูนความกล้าหาญและความคิดที่ถูกต้องซึ่งถูกกลั่นกรองให้เข้าอยู่ในตัว โดยการอบรมสั่งสอนตั้งแต่วัยเยาว์และโดยขนบธรรมเนียมที่ประเสริฐของรัฐก็ทำให้พวกเขาหวีความกล้าหาญมากยิ่งขึ้น พวกเขาไม่ได้ถือว่าชีวิตมีราคาถูกถึงขนาดที่จะสูญเสียไปเปล่า ๆ ได้ แต่ก็ไม่ได้ถือว่ามันมีราคาสูงเสียจนต้องยึดเหนี่ยวมันไว้อย่างโจ่งแจ้งและน่าอับอายในเมื่อหน้าที่สั่งให้สละมันไป

เมื่อการสู้รบถึงขั้นรุนแรงที่สุด คนหนุ่ม ๆ ที่กล้าหาญที่สุดซึ่งรวมกลุ่มกันเองโดยคำสาบานก็จะเข้าทำลายผู้นำของกองทัพศัตรู เขาเหล่านั้นเข้าโจมตีทั้งซึ่งหน้า ลอบทำร้าย และเข้าประชิดตัว คนใหม่จะเข้าแทนที่คนที่เมื่อยล้าจากการต่อสู้อันไม่หยุดหย่อน ในท้ายที่สุดนั้น พวกเขา ก็มักจะจับหรือฆ่าผู้นำของศัตรูได้แทบทุกครั้ง ถ้าหากไม่หนีไปเสียก่อน

เมื่อมีชัยชนะในการรบ ชาวยุโทเปียอยากได้นักโทษมากกว่าที่จะประหารกันเป็นการใหญ่ พวกเขาไม่เคยติดตามผู้หลบหนีโดยไม่รักษาส่วนหนึ่งของกองทัพไว้ให้อยู่ในระเบียบที่กำหนดตามยุทธวิธีเลย ถ้าส่วนหนึ่งของกองทัพพ่ายแพ้ และพวกเขาเอาชัยชนะได้ด้วยการใช้กำลังสมทบแล้ว พวกเขาก็คิดว่าควรปล่อยให้ข้าศึกหลบหนีไปโดยปลอดภัยดีกว่าที่จะติดตามข้าศึกไปอย่างไม่เป็นระเบียบ เพราะพวกเขาจำสิ่งที่เกิดขึ้นกับพวกเขาเองมาแล้วมากกว่าครั้งหนึ่งได้ดี ครั้งนั้นหลังจากที่กองทัพหลักของศัตรูพ่ายแพ้ไปแล้ว ชาวยุโทเปียซึ่งกระจัดกระจายและไม่คำนึงถึงอันตรายใดๆ ก็พากันไล่ตามตีศัตรูอย่างผู้มีชัย แต่กองทัพที่แตกพ่ายไปนี้มีกองหนุนที่ซุ่มคอยที่อยู่ พวกนี้เข้าโจมตีในทันทีทันใดและเปลี่ยนรูป

ของการศึกไปหมดสิ้น ผู้ที่พ่ายแพ้ฉวยเอาชัยชนะไปจากผู้ที่ดูเหมือนว่า
จะเป็นผู้ชนะแล้วกลายเป็นผู้ชนะไป

ชาวยุโทเปียมีความหลักแหลมพอๆ กันในเรื่องการชุ่มโจมตีและ
ในการหลีกเลี่ยงการถูกลอบโจมตี บางครั้งพวกเขาแสร้งทำเป็นหนี แต่
ความตั้งใจที่แท้จริงคือสังตรงกันข้าม และก็อีกนั่นแหละเมื่อพวกเขาเตรียม
ตัวถอยนั้นท่านจะไม่มีวันเดาออกเลย ถ้าพวกเขาคิดว่าเขามีจำนวนน้อย
เกินไปหรืออยู่ในที่มั่นที่ไม่ดี พวกเขา ก็จะย้ายค่ายพักไปอย่างเงียบๆ ใน
ยามคำคืน หรือไม้ก็หลบออกไปโดยยุทธวิธีอย่างอื่น หรือไม่พวกเขาก็จะ
ค่อยๆ ถอยไปในตอนกลางวันและทำอย่างมีระเบียบ จนกระทั่งการเข้า
โจมตีพวกเขาในขณะที่ถอยกับในขณะที่รุกนั้นเหมือนันตรายพอกัน

พวกเขาตั้งค่ายอย่างระมัดระวังโดยให้มีคูที่กว้างและลึกมาก ขณะ
เมื่อชุดคูก็โยดินเข้าไปข้างในเพื่อใช้สร้างกำแพง พวกเขาไม่ใช่ทาสทำ
งานอย่างนี้ กองทัพทั้งกองทัพทำเองยกเว้นพวกซึ่งต้องคอยระแวดระวัง
การโจมตีในทันทีทันใดอยู่หน้าป้อมปราการนั้น เมื่อใช้คนจำนวนมากมาย
ทำงาน พวกเขาจึงสร้างป้อมปราการขนาดใหญ่ล้อมรอบอาณาบริเวณที่
กว้างขวางเสร็จได้เร็วจนแทบไม่น่าเชื่อ

เพราะป้องกันตัวที่พวกเขาใช้กันอาวุธก็แข็งแรงทนทาน แต่ก็ไม่
กีดขวางการเคลื่อนไหวของร่างกาย ที่จริงแล้วพวกเขาว่ายน้ำโดยสวม
เกราะก็ยังได้ ส่วนหนึ่งของการฝึกฝนในยุทธวิธีคือการเรียนว่ายน้ำทั้งชุด
เพราะ สำหรับการสู้รบในระยะห่างนั้นชาวยุโทเปียใช้ธนูซึ่งทั้งทหารราบ
และทหารม้าต่างก็ยิงได้เร็วและแม่นยำ การต่อสู้ในระยะประชิดนั้นอาวุธ
ที่พวกเขาใช้มีใช้ดาบแต่เป็นขวานที่คมและหนัก ซึ่งใช้ได้ทั้งแทงไปข้าง
หน้าหรือฟันลงมา พวกเขาประดิษฐ์เครื่องกลสงครามที่วิเศษและซ่อนมัน
ไว้เป็นอย่างดี เพราะเกรงว่าถ้าสิ่งเหล่านี้เป็นที่ล่วงรู้ก่อนใช้ และถ้าศัตรู

ค้นพบ มันก็จะไร้ประโยชน์และเป็นสิ่งที่ศัตรูเห็นเป็นเรื่องตลกไป ในการประดิษฐ์เครื่องกลเหล่านี้สิ่งแรกที่ชาวยุโทเปียคำนึงถึงก็คือว่า มันจะต้องนำไปไหนมาไหนและใช้การได้ง่าย

เมื่อชาวยุโทเปียตกลงสงบศึกนั้น พวกเขาจะทำตามอย่างเคร่งครัด ยิ่งและไม่ยอมละเมิดแม้เมื่อถูกยั่วยุ พวกเขาไม่ทำลายดินแดนของศัตรู หรือเผาผลาญข้าวปลาอาหาร และขณะเมื่อเดินทัพนั้นก็ระวังไม่ให้ทั้งคนและม้าเหยียบย่ำข้าวเพราะอาจจะต้องใช้มันเอง พวกเขาไม่ทำร้ายคนที่ไม่พกอาวุธ นอกเสียจากผู้นั้นจะเป็นจารบุรุษ เมื่อนครโดยอมแพ้ก็นำเข้ารักษาไว้ ถ้ายึดที่ใดได้โดยการใช้อำลังก็ไม่ปล้นสะดม แต่ประหารผู้ซึ่งขัดขวางการยอมจำนน และเอากองทหารที่เหลือมาเป็นทาสแต่ไม่ทำอันตรายชาวเมือง ถ้าชาวยุโทเปียพบใครในหมู่ชาวเมืองที่แนะนำให้ยอมแพ้ พวกเขาจะแบ่งทรัพย์สินของพวกที่ถูกฆ่าให้และแบ่งส่วนที่เหลือให้แก่กองทัพที่มาช่วย ชาวยุโทเปียเองไม่ต้องการสิ่งที่ดีซึ่งมาได้เลย

เมื่อสงครามสงบ พวกเขาเรียกค่าเสียหายจากผู้ที่ย่ำแพ้ ไม่ใช่จากมิตรที่พวกเขาช่วยให้ ชาวยุโทเปียเอาเงินเป็นค่าเสียหายจากสงครามเงินซึ่งพวกเขาจะเก็บไว้ใช้ในการสงครามต่อไป หรือไม่ก็ยึดเอาที่ดินซึ่งทำให้มีรายได้จำนวนพอประมาณอย่างสม่ำเสมอ ในปัจจุบันนี้พวกเขามีรายได้ประเภทนี้จากชนชาติต่างๆ มากมายและค่อยๆ ทวีขึ้น จากหลายแห่งรวมกันกว่า 700,000 เหรียญทองต่อปี พวกเขาส่งพลเมืองของตนบางคนไปต่างประเทศในฐานะผู้เก็บภาษีเพื่อเก็บรายได้เหล่านี้ โดยได้รับคำสั่งให้ใช้ชีวิตอย่างหรูหราและประพฤติตนเหมือนเป็นบุคคลสำคัญที่ยิ่งใหญ่ แต่ถึงกระนั้นก็ยังมิเงินเหลืออยู่อีกมากที่เอากลับมาเก็บไว้ในพระคลังของบ้านเมืองตน หรือไม่ก็ให้ผู้ที่มิเงินนั้นอยู่แล้วมึมไป ซึ่งก็เกิดขึ้นบ่อยๆ จนกว่าชาวยุโทเปียจะต้องการเงินจำนวนนี้มาใช้ในบ้านเมือง

ของพวกเขาเอง แต่ก็มิใช่บ่อยครั้งที่พวกเขาจะเรียกเก็บเงินเหล่านี้คืนมาทั้งหมด นอกจากนี้พวกเขายังให้ดินแดนบางส่วนเป็นรางวัลแก่บุคคลที่พวกเขาได้หนุนให้เสี่ยงอันตรายมาก ๆ ดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วด้วย

ถ้ากษัตริย์องค์ใดจับอาวุธและเตรียมรุกรานอาณาเขตของพวกเขา ชาวยูโทเปียก็จะโจมตีกษัตริย์องค์นั้นทันทีด้วยกำลังซึ่งอยู่นอกเขตแดนของพวกเขาเอง เพราะเขาไม่ต้องการสงครามในดินแดนของตนและไม่มีคามจำเป็นใดที่อาจบังคับให้พวกเขายอมรับกองทัพชาวต่างประเทศ เข้ามายังเกาะเพื่อช่วยเหลือพวกเขาเป็นอันขาด

ศาสนาของชาวยูโทเปีย

ชาวยูโทเปียนับถือศาสนาต่างๆ กัน บ้างก็บูชาดวงอาทิตย์เป็นเทพเจ้า บ้างก็บูชาดวงจันทร์ บ้างก็บูชาดาวนพเคราะห์ดวงใดดวงหนึ่ง บ้างก็บูชาบุคคลที่เลิศล้ำด้วยคุณธรรมหรือความรุ่งโรจน์มีเพียงแต่เพียงเทพเจ้าหากแต่เพียงเทพเจ้าสูงสุด แต่โดยทั่วไปแล้วชาวยูโทเปียส่วนใหญ่และคนที่ฉลาดที่สุดไม่บูชาสิ่งเหล่านี้ พวกเขาคิดว่ามีพระเจ้าอยู่องค์เดียวผู้ทรงไว้ซึ่งความสลับ อนันต์ นิรันดร์ และทรงอยู่เหนือความเข้าใจของมนุษย์ พระองค์ทรงหยั่งรู้ความคิดของมนุษย์และทรงสถิตอยู่ทั่วจักรวาล มิใช่ด้วยกายหากแต่ด้วยคุณธรรมและอำนาจ พวกเขาเรียกพระองค์ว่าพระบิดาของสรรพสิ่ง และยอมรับว่าพระองค์เป็นต้นตอของการเกิด การทวี การก้าวหน้า การเปลี่ยนแปลงและการยุติของทุกสิ่งทุกอย่างและไม่ยกย่องเทพเจ้าองค์อื่นใดอีกว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ถึงแม้ว่าชาวยูโทเปียจะมีความเชื่อถือทางศาสนาแตกต่างกันในแง่อื่นๆ แต่ชาวยูโทเปียทั้งหมดก็เห็นพ้องต้องกันกับคนที่ฉลาดกว่าในหมู่ของตนว่ามีอำนาจที่สูงที่สุดคือพระผู้สร้างและผู้ปกครองจักรวาลแต่ผู้เดียว

ซึ่งเขาเรียกในภาษาของเขาว่า มิธรา²³ แต่ก็ไม่ตกลงกันว่าพระองค์คือใครกันแน่ บ้างคิดว่าเป็นอย่างหนึ่ง บ้างก็ว่าเป็นอีกอย่างหนึ่ง แต่ถึงอย่างไรพวกเขาต่างก็ถือตรงกันว่าสิ่งสูงสุดตามความเข้าใจของตนสิ่งนี้ คือ สิ่งเดียวกันกับธรรมชาติ ซึ่งมนุษย์เห็นพ้องกันว่าทรงไว้ซึ่งอำนาจและสง่าราศีเหนือสรรพสิ่งทั้งปวง

โดยทั่วๆ ไปแล้วชาวยุโทเปียทั้งหมดกำลังละทิ้งการถือผีถือลางแบบต่างๆ หันมาเห็นพ้องกันในศาสนาเดียว ซึ่งดูเหมือนจะดีกว่าศาสนาอื่นๆ โดยเหตุผล ว่าที่จริงแล้วศาสนาอื่นๆ น่าจะหมดอายุไปนานแล้ว ถ้าหากชาวยุโทเปียซึ่งดาร์จะเปลี่ยนศาสนาไม่ประสบเคราะห์กรรมและคนอื่นมิได้ถือว่านั่นเป็นความบังเอิญแต่ถือว่าเป็นการลงโทษของเทพเจ้าที่เขาผู้นั้นเลิกเคารพบูชา

เราบอกให้เขาทราบถึงชื่อ หลักการ วิธีการดำรงชีวิต และความมหัศจรรย์ของพระคริสต์ ตลอดจนความเสมอต้นเสมอปลายอันน่าอัศจรรย์ของวีรกรรมชนหลายต่อหลายคนซึ่งยอมสละโลหิตเพื่อให้นานาประเทศหันมานับถือคริสต์ศาสนา แทบไม่น่าเชื่อว่าพวกเขาธิบดีฟังเรื่องเหล่านี้ด้วยความนิยมชมชอบ นี่อาจเป็นเพราะพระเจ้าทรงดลจิตพวกเขาอย่างลับๆ หรือไม่ก็เป็นเพราะว่าศาสนาคริสต์นั้นคล้ายกับสิ่งที่พวกเขาเชื่อมั่นอยู่แล้ว ข้าพเจ้าคิดว่าพวกเขารู้สึกพอใจเมื่อรู้ว่าพระคริสต์ได้ทรงจัดตั้งชุมชนที่มีทรัพย์สินรวมกัน²⁴ และประเพณีนี้ก็ยังคงใช้กันอยู่ในหมู่ชาว

²³ มิธรา คือ เทพเจ้าแห่งแสงสว่างของชาวเปอร์เซีย

²⁴ ไม่ปรากฏหลักฐานที่ใดที่แสดงว่าพระเยซูทรงเห็นด้วยกับลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างโจ่งแจ้ง แต่คำตอบที่พระองค์ให้ต่อผู้ที่มีทรัพย์สินมากมาย Mark, x, 21) มีความหมายว่าสานุศิษย์ของพระองค์จะไม่มีทรัพย์สินส่วนตัวและจาก Acts, ii 44-45 และ iv, 32 จะเห็นได้ชัดว่าศาสนจักรในระยะแรกเริ่มนั้นจัดขึ้นตามแนวของคอมมิวนิสต์

คริสต์ที่สตัยซ์ซ็อด²⁵ จะด้วยเหตุผลใดก็ตามชาวยูโทเปียหลายคนเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์และได้เข้าพิธีบัพติศมา พวกเราสองคนได้เสียชีวิตไปและข้าพเจ้าเสียใจที่จะบอกว่าพวกเราที่เหลือสี่คนก็ไม่มีใครเป็นพระเลย ดังนั้นถึงแม้ว่าเขาเหล่านั้นจะได้รับการสั่งสอนในเรื่องอื่นๆ แต่เขาก็ไม่ได้เข้าพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งในศาสนาของเราพระเท่านั้นที่จะทำได้ แต่เขาเหล่านั้นก็เข้าใจและปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเข้าพิธีเหล่านี้ ที่จริงแล้วพวกเขาถกเถียงกันอย่างจริงจังว่าคนใดคนหนึ่ง que เลือกมาจากหมู่เขา โดยไม่ได้รับสิทธิอำนาจจากสันตะปาปาจะมีลักษณะที่แท้ของพระหรือไม่ ถึงแม้ว่าเขาจะตั้งใจที่จะเลือกบุคคลเช่นว่านั้นขึ้นมา แต่เมื่อข้าพเจ้าจากมา เขาก็ยังไม่ได้เลือกกัน

ชาวยูโทเปีย ที่ยังไม่ยอมรับศาสนาคริสต์ก็ได้ห้ามปรามหรือกลั่นแกล้งผู้ที่เปลี่ยนไปนับถือคริสต์แต่อย่างใด ในขณะที่ข้าพเจ้าอยู่ที่นั่น มีชาวคริสต์คนเดียวเท่านั้นที่ถูกลงโทษ เหตุเกิดขึ้นเมื่อผู้เข้าเชื่อใหม่นี้เทศนาว่าด้วยเรื่องการนมัสการตามแบบของคริสต์ศาสนาอย่างแข็งขัน แต่อย่างที่ไม่ฉลาดกับชุมชน และถึงแม้ว่าจะห้ามปรามสักเพียงใดเขาก็รื้อรรมมากจนมิเพียงแต่ยกให้ศาสนาคริสต์อยู่เหนืออย่างอื่นทั้งหมดเท่านั้น หากแต่ยังประณามพิธีการอื่นๆ ว่าหยาบช้า และคำว่าผู้ประกอบพิธีนั้นๆ อย่างโจ่งแจ้งว่าเป็นมนุษย์ที่ชั่วช้าไม่บริสุทธิ์และเหมาะสำหรับไฟในนรก หลังจากที่เขาได้เทศนาเช่นนี้อยู่เป็นเวลานานก็ถูกจับกุม ชาวยูโทเปียมิได้เอาผิดกับเขาฐานดูหมิ่นศาสนาตน แต่ผิดฐานทำให้เกิดความวุ่นวายไม่สงบขึ้นในชุมชน และเนรเทศเขาออกไป เพราะพวกเขาถือเป็นหนึ่งในขนบธรรมเนียมแต่โบราณมาว่าจะไม่ให้ใครต้องได้รับทุกข์ทรมานเพราะ

²⁵ หมายถึงอารามของพระและซี

ศาสนาของตน²⁶

ในระยะแรกๆ นั้น กษัตริย์ยูโทปัสทราบมาก่อนสมัยของพระองค์ ชาวพื้นเมืองที่นั่นวิวาทกันอย่างรุนแรงด้วยเรื่องศาสนา พระองค์พบว่า การปราบปรามพวกนั้นทั้งหมดทำได้ง่าย เพราะผู้นับถือลัทธิต่างๆ นั้น เมื่อสู้รบให้บ้านเมืองจะต่างคนต่างสู้แทนที่จะช่วยกันต่อสู้ เพราะฉะนั้น หลังจากที่ได้ชัยชนะแล้วพระองค์จึงมีประกาศิตว่า ใครแต่ละคนอาจนับถือศาสนาอะไรที่ตนปรารถนาได้ และอาจพยายามชักจูงให้ผู้อื่นเข้านับถือด้วยอย่างฉันทมิตร และอย่างพอควร และโดยปราศจากความโกรธซึ่งกันและกัน ถ้าไม่อาจชักจูงได้บุคคลก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะใช้กำลังหรือทะเลาะทู่เมียดึง ถ้าใครต่อล้อต่อเถียงเพื่อศาสนาของตนไม่หยุดหย่อนก็จะถูกลงโทษโดยการเนรเทศหรือการเอาตัวเป็นทาส

กษัตริย์ยูโทปัสออกกฎหมายนี้ส่วนหนึ่งก็เพราะเห็นแก่สันติสุขซึ่งพระองค์เห็นว่ากำลังจะถูกทำลายอย่างย่อยยับเพราะความแตกแยกที่มีอยู่ตลอดเวลาและความเกลียดชังที่ไม่มีการลดหย่อน และอีกส่วนหนึ่งก็เพื่อเห็นแก่ศาสนา พระองค์ไม่ได้เสียดงเข้าไปตัดสติใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องหลักการของศาสนา ซึ่งบางทีอาจจะเนื่องมาจากความคิดว่าพระเจ้าทรงชอบและทรงดลบันดาลให้เกิดการเคารพบูชาในแบบต่างๆ ที่แตกต่างกันไป

²⁶ เป็นที่น่าเสียดายที่มีหลักฐานปรากฏชัดว่าทอมัส มอร์ เอง เมื่อเป็นอัครมหาเสนาบดีของอังกฤษ เคยสั่งประหารชีวิตพวกนอกรีตทางศาสนาโดยการเผาทั้งเป็น อย่างไรก็ตามก็ดีเราอาจกล่าวได้ว่า ข้อแตกต่างระหว่างการกระทำของมอร์และข้อความใน Utopia ตอนนี้อาจไม่มากอย่างที่คิดไว้ เพราะชาวยูโทเปียมีขนัตถกรรมในทางศาสนาต่อผู้ที่ไม่เชื่อในพระเจ้าอยู่แค่ระดับหนึ่ง แต่จะไม่ยอมให้มีการสั่งสอนความเชื่อทางศาสนาไปในลักษณะที่จะก่อให้เกิดความไม่สงบสุขขึ้นในสังคม ซึ่งก็เป็นทัศนะเดียวกันกับที่มอร์มีต่อพวกนอกรีตคือ ถือว่าเป็นพวกบ่อนทำลายสังคมที่เจริญแล้ว

พระองค์ทรงเห็นว่าเป็นความโง่และอวดดี ถ้าใครพยายามจะทำให้คนอื่นทั้งหมดยอมรับความเชื่อของตนโดยใช้กำลังและการขู่เข็ญ ถ้าศาสนาหนึ่งเป็นศาสนาที่แท้และศาสนาอื่นๆ เป็นศาสนาเทียม มนุษย์เราเมื่อใช้เหตุผลและความพอประมาณก็จะเห็นลวงหน้าได้อย่างชัดเจนอยู่เองว่าความจริงโดยกำลังของตัวเองย่อมชนะเสมอ แต่ถ้ามนุษย์ต่อสู้และก่อการจลาจลอย่างที่คุณซึ่งชั่วช้าและดื้อดึงมักจะทำนั้น ศาสนาที่ดีและศักดิ์สิทธิ์ที่สุดในโลกก็ถูกแทนที่ด้วยการเชื่อถือโซกลางที่ว่างเปล่าและไม่มีความหมายเหมือนดังข้าวสาลีถูกแควดล้อมไปด้วยหนามและเถาไม้ ดังนั้นกษัตริย์ยูโทปัสจึงไม่กำหนดให้ประชาชนนับถือศาสนาใดและปล่อยให้แต่ละคนมีอิสระที่จะเชื่อในสิ่งที่เขาประสงค์ แต่มีข้อยกเว้นอยู่อย่างเดียวคือ พระองค์ได้ออกกฎหมายที่สำคัญและรุนแรงลงโทษผู้ที่ตำทราวมกกว่าศักดิ์ศรีตามธรรมชาติของมนุษย์ ถึงกับเชื่อว่าวิญญาณตายไปพร้อมๆ กับร่างกายหรือเชื่อว่าจักรวาลมีความเป็นไปโดยบังเอิญมิได้มีพระเจ้าปกครองดูแล

ชาวยูโทเปียเชื่อว่าหลังจากชีวิตนี้แล้วมีการลงโทษผู้ทำความชั่วและการให้รางวัลต่อผู้ปฏิบัติคุณธรรม พวกเขาถือว่าคนที่เชื่ออย่างอื่นนั้นแทบจะไม่เป็นมนุษย์ เพราะเขาทำให้วิญญาณของมนุษย์ต่ำเท่ากับระดับของร่างกายของสัตว์ป่า คนเช่นนั้นเขาไม่ถือว่าเหมาะสำหรับสังคมมนุษย์ เพราะถ้าเขากล้าพอเขาก็จะเหยียดหยันกฎหมายและประเพณีทั้งปวง ใครจะเชื่อว่าคนซึ่งไม่กลัวอะไรเลยนอกจากกฎหมาย และไม่เชื่อว่ามีอะไรหลังจากความตายจะไม่หัวเราะเยาะกฎหมายของประเทศตนอย่างลับๆ หรือละเมิดกฎหมายดังกล่าวโดยพลการเพื่อสนองความโลภของตน? เพราะฉะนั้นจึงไม่มีการให้เกียรติแก่บุคคลที่มีทัศนคติดังกล่าว และไม่มีการมอบตำแหน่งเจ้าหน้าที่ปกครองหรือความรับผิดชอบสาธารณะใดๆ แก่เขา มิหนำซ้ำจะถูกดูแคลนโดยทั่วไปว่าเป็นผู้มีธรรมชาติอันไม่มีคุณค่าและเลวทราม กระนั้นก็ดีก็มีได้มีการลงโทษคนเช่นนั้นว่านั่นยิ่งไปกว่านี้

เพราะเชื่อว่าไม่มีใครบังคับตนเองให้เชื่ออะไรได้ตามใจ และพวกเขาไม่ได้บังคับบุคคลนั้นโดยการคุกคามให้ซ่อนเร้นความคิดของตนด้วย จึงเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้มีการหลอกลวงและโกหก ซึ่งชาวยูโทเปียรังเกียจว่าไม่ต่างอะไรกับการฉ้อโกง แต่พวกเขาก็ระมัดระวังไม่ให้บุคคลนั้นได้กล่าวสนับสนุนความเห็นของตนโดยเฉพาะต่อคนธรรมดา พวกเขาอนุญาตและสนับสนุนให้เขาปรึกษาเรื่องเหล่านี้กับพระ และผู้ที่จริงจังคนอื่น ๆ เสียด้วยซ้ำ โดยมีความเชื่อมั่นอย่างเต็มเปี่ยมว่าความเห็นวิปริตของเขาจะต้องพ่ายแพ้แก่เหตุผล

ชาวยูโทเปียเกือบทั้งหมดเชื่ออย่างมั่นคงว่าความสุขของมนุษย์หลังความตายนั้นไม่มีวันสิ้นสุด พวกเขาจึงโศกเศร้ากับความป่วยไข้แต่ไม่โศกเศร้ากับความตาย พวกเขาจะเศร้าใจในการตายจากไปของคนถ้าเขาเห็นว่าบุคคลนั้นจากชีวิตไปอย่างลึกลับ พวกเขาถือว่านี่เป็นสิ่งที่เลวมากคือราวกับว่าวิญญาณของผู้นั้นเกรงกลัวความตายเพราะความสิ้นหวังหรือเพราะมีบางสิ่งบางอย่างลึกลับบังความมืดและโทษทัณฑ์ที่คอยทำอยู่ ผู้ซึ่งแทนที่จะวิ่งไปหาพระเจ้าอย่างดีใจเมื่อพระองค์ตรัสเรียก กลับทำเสมือนผู้ที่อยากหลบหน้าและต้องถูกจูดคร่าไปหาพระเจ้านั้น จะเป็นผู้ที่พระองค์ทรงรักใคร่ไม่ได้เป็นอันขาด พวกเขาารู้สึกสยดสยองต่อความตายเช่นนั้น และหลังจากที่ได้นำศพออกไปอย่างเศร้าสร้อย และด้วยคำสวดอย่างเงียบ ๆ ต่อพระเจ้าขอให้เมตตาต่อความอ่อนแอของผู้ตาย เขาก็จะฝังร่างนั้นไว้ใต้ดิน เมื่อบุคคลใดตายอย่างร้ายแรงและเต็มไปด้วยความหวังที่ดี²⁷ พวกเขา

²⁷ มอร์เองก็ตายอย่างนี้ ดังปรากฏใน William Roper's *The Life of Sir Thomas More* ว่า หลังจากที่ยืนไปบนตะแลงแกง มอร์ก็ถูกเข่าลงสวด จากนั้นก็หันไปหาเพชฌฆาตและกล่าวว่า "ทำใจให้กล้าไว้และไม่ต้องหวาดกลัวในการปฏิบัติหน้าที่ของท่าน คอของข้าพเจ้านั้นสั้นนิดเดียว เพราะฉะนั้นเพื่อรักษาความบริสุทธิ์ของท่านจงระวังอย่าฟันให้เฉไป"

เขาก็ไม่เศร้าโศก แต่เดินร้องเพลงตามศพ ขอมอบวิญญาณของบุคคลนั้นต่อพระเจ้าอย่างตั้งใจ จากนั้นพวกเขาก็ฉาปนกิจศพนั้นอย่างเคารพยกย่องมากกว่าอย่างโศกเศร้า และตรงที่ที่ตั้งกองไฟเขาก็จะตั้งเสาหินจารึกเกียรติประวัติของผู้ตายไว้ เมื่อกลับจากพิธีเผาศพก็จะเล่าสู่กันฟังถึงชีวิตและกรรมดีของผู้ตาย ไม่มีตอนใดของชีวิตของบุคคลนั้นที่จะเล่ากันบ่อยครั้งหรือด้วยความตั้งใจเท่ากับการตายอย่างร่าเริงของเขา

พวกเขาคิดว่าการจดจำในคุณสมบัติที่ดีของผู้ตายเป็นเครื่องกระตุ้นที่ทรงพลังให้ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่มั่นในคุณธรรม และเป็นการให้เกียรติที่น่าพึงใจที่สุดต่อผู้ตาย เพราะพวกเขาเชื่อว่าผู้ตายอยู่ในหมู่พวกเขาและได้ยินการกล่าวขวัญถึงตนเอง ถึงแม้ว่าเขาไม่อาจมองเห็นได้เนื่องจากสายตาอันไม่แหลมคมของมนุษย์ พวกเขาคิดว่าผู้ที่ตายแล้วย่อมจะไปที่ไหนๆ ก็ได้ตามสถานแห่งความสุขของตน และมักจะไปเยี่ยมเยียนผู้ที่ตนรักและยกย่องขณะที่ตนมีชีวิตอยู่นั้นด้วยความจงรักภักดี ชาวยูโทเปียเชื่อว่าในหมู่คนดี ๆ นั้นความรักใคร่เช่นนี้ก็เหมือนกับสิ่งที่ดีอื่น ๆ คือเมื่อตายแล้วจะเพิ่มขึ้นแทนที่จะลดลง และเชื่อว่าคนที่ตายแล้วมาอยู่ในหมู่คนเป็นและสังเกตคำพูดและการกระทำของคนเป็น ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงต้องกระทำการทั้งปวงอย่างมีความเชื่อมั่นเพราะความไว้วางใจในผู้พิทักษ์ดังกล่าว และจึงเป็นการยับยั้งมิให้มีการกระทำผิดในที่ลับ เพราะความเชื่อว่าบรรพบุรุษของตนยังอยู่ด้วย

พวกเขาหัวเราะเยาะการเชื่อฤกษ์ยามและการเชื่อถือโชคกลางอย่างอื่น ๆ ซึ่งแพร่หลายกันในประเทศอื่น ๆ แต่ยกย่องสิ่งอัศจรรย์ซึ่งมิได้เกิดจากอำนาจธรรมชาติด้วยเหตุนั้นเป็นผลงานและประจักษ์พยานของพระเจ้า พวกเขาเล่าว่าสิ่งอัศจรรย์เช่นนั้นมักเกิดขึ้นบ่อยๆ ในหมู่พวกเขา คือเมื่อประสบภัยอันตรายอันใหญ่หลวงและท่ามกลางความไม่แน่

นอนนั่นถ้าพวกเขาสวดมนต์อ่อนนวยพระเจ้าด้วยความศรัทธา พวกเขา ก็
จะได้รับความปลอดภัยและความสำเร็จ

พวกเขาถือว่าการสังเกตดูธรรมชาติและการครุ่นคิดอย่างรอบคอบ
และการเคารพสรรเสริญที่เกิดจากการกระทำนี้เป็นการบูชาที่พระเจ้าพอ
ใจมาก

แต่มีชาวยูโทเปียอยู่ไม่น้อยเหมือนกันที่ยึดมั่นในศาสนา และอุทิศ
เวลาทั้งหมดประกอบกรรมดีเพียงอย่างเดียวโดยไม่สนใจกับการศึกษา
เล่าเรียนหรือการใช้เวลาว่างอย่างอื่นใด เขาเหล่านั้นเชื่อว่าเมื่อทำดีต่อ
ผู้อื่น ตายไปก็จะได้รับความสุขในอนาคตมากขึ้น คนพวกนี้บางคนไป
เยี่ยมเยียนคนป่วย บ้างก็ซ่อมแซมถนน ทำความสะอาดคูคลอง ซ่อมแซม
สะพาน ขุดสนามหญ้า กรวดและหิน โคนและตัดต้นไม้และทำฟืน ขน
ข้าว และสิ่งอื่นๆ เข้ามาในนครโดยเกวียน พวกเขาทำงานให้เอกชนเช่น
เดียวกันกับทำให้สาธารณชนและทำงานหนักยิ่งกว่าพวกทาสเสียอีก งาน
ใดก็ตามที่ลำบากและสกปรก หรืองานที่คนส่วนมากหลบหลีกเลี่ยงเพราะหนัก
น่ารังเกียจและน่าท้อถอย พวกเขาก็ทำอย่างเต็มใจและอย่างร่าเริง โดยวิธี
นี้เองคนอื่น ๆ จึงมีเวลาว่างในขณะที่ตัวพวกเขาเองทำงานอยู่ตลอดเวลา
พวกเขาไม่รับค่าจ้างและไม่ตำหนิวิถีชีวิตผู้อื่น ไม่อวดอ้างชีวิตตนเอง และ
ยังรับใช้ผู้อื่นมากยิ่งขึ้นเพียงไรพวกเขาก็ยังมีเกียรติในหมู่คนทั้งปวงมาก
ยิ่งขึ้นเพียงนั้น

คนพวกนี้มีอยู่สองชนิด พวกแรกถือพรหมจรรย์ ละเว้นจากเนื้อ
สัตว์ และสตรีบางคนไม่กินเนื้อทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นเนื้ออะไร พวกเขถือว่า
ความสนุกสนานเพลิดเพลินในชีวิตนี้เป็นอันตรายหากแต่มุ่งหวังในความ
สุขของชีวิตหน้าอย่างจดจ่อและจริงจัง โดยหวังว่าคงจะได้ความสุข
ดังกล่าวโดยการเผ้าคอยและโดยการทำงานหนัก อีกพวกหนึ่งตั้งใจทำงาน

ไม่แพ้กันแต่พวกนี้แต่งงานได้ พวกเขาไม่หัวเราะเยาะความสุขของชีวิต สมรสและรู้สึกว่าคุณเป็นหนี้ต้องทำงานให้แก่ธรรมชาติ (เพื่อทำให้ธรรมชาติ มีผลผลิต) และต้องมีบุตรให้แก่บ้านเกิดเมืองนอน พวกนี้ไม่ละเว้นจากความสนุกสนานเพลิดเพลินตราบเท่าที่ไม่ทำให้เสียงาน พวกเขาชอบกินเนื้อสัตว์เพราะคิดว่าเนื้อสัตว์ทำให้ตนมีแรงทำงานมากขึ้น ชาวยูโทเปียถือว่าพวกนี้เป็นพวกที่ฉลาดกว่า แต่พวกแรกนั้นบริสุทธิ์ศักดิ์สิทธิ์กว่า ถ้าใครอ้างว่าโดยเหตุผลแล้วตนชอบการถือพรหมจรรย์มากกว่าการสมรส และชอบชีวิตที่ยากลำบากมากกว่าชีวิตที่สุขสบาย ชาวยูโทเปียก็จะหัวเราะเยาะผู้นั้น แต่เนื่องจากผู้บำเพ็ญทุกขังศาสนาเป็นเครื่องชักจูง ชาวยูโทเปียจึงยกย่องและนับถือเขาเหล่านั้น พวกเขาจะกล่าวถึงสิ่งใดก็ตามที่เกี่ยวข้องกับศาสนาให้ถูกต้องและระมัดระวัง ดังนั้น จึงเรียกผู้บำเพ็ญทุกรกิริยาเหล่านี้เป็นภาษาของพวกเขาว่า บูเทรศคาส ซึ่งอาจแปลได้ว่า "ผู้อยู่ในนิกายศาสนา"

พระของพวกเขาคือผู้ที่มิศรัทธาแก่กล้า และเพราะฉะนั้นจึงมีจำนวนน้อย ที่จริงแล้วแต่ละนครมีพระได้ไม่เกินสิบสามองค์ องค์หนึ่งก็ประจำวิหารหลังหนึ่ง ถ้าเกิดสงครามพระเจ็ดองค์ก็จะออกสนามรบกับกองทัพ และจะบวชอีกเจ็ดองค์เข้าปฏิบัติหน้าที่แทนเป็นการชั่วคราว ครั้นเสร็จสงครามแล้วพระแต่ละองค์ก็กลับมารับตำแหน่งเดิม และผู้ที่เข้าทำหน้าที่เป็นพระแทนก็จะต้องยังคงอยู่เป็นผู้ช่วยของหัวหน้าพระต่อไปจนกว่าพระองค์เดิมถึงแก่ภรรณาจึงจะได้เข้าดำรงตำแหน่งแทนเพราะมีหัวหน้าพระอยู่หนึ่งองค์ในสิบสามองค์ การเลือกพระก็เช่นเดียวกันกับการเลือกเจ้าหน้าที่ปกครองอื่นๆ คือให้ปวงชนลงคะแนนเสียงลับเพื่อหลีกเลี่ยงการแตกแยก หลังจากการเลือกตั้งแล้วพระเหล่านี้จะได้รับการแต่งตั้งโดยคณะพระ พระเหล่านี้มีหน้าที่ดูแลกิจการศาสนา ควบคุมพิธี

การเคารพบูชาและเป็นผู้สวดส่งความประพาศของประชาชน การที่ถูก
พระเรียกตัวหรือถูกดำเนินว่าดำรงชีวิตอย่างไม่ถูกต้องนั้นถือกันว่าเป็น
เรื่องน่าอับอายยิ่ง แต่หน้าที่ของพระก็มีเพียงให้คำปรึกษาและแนะนำ
เท่านั้น ผู้เป็นประมุขและเจ้าหน้าที่ปกครองอื่นๆ เป็นผู้แก้ไขและลงโทษ
ผู้กระทำผิดถึงแม้ว่าพระอาจจะขับไล่ผู้ที่เลวจริงๆ ออกจากศาสนาได้ ไม่
มีการลงโทษทัณฑ์อย่างใดเป็นที่หวาดกลัวยิ่งไปกว่านี้ เพราะทำให้ผู้กระทำ
ผิดหมดชื่อเสียง และต้องทุกข์ทรมานเพราะความกลัวทางศาสนา แม้แต่
สวัสดิภาพทางร่างกายของเขาก็จะมีอยู่ไม่นาน เพราะถ้าเขาไม่ทำให้พระ
เชื่อว่าได้สำนึกในความผิดแล้ว เขาก็จะถูกเจ้าหน้าที่ปกครองจับกุม
และถูกสภาพสูงลงโทษฐานกระทำการอันขัดต่อศาสนา

พระเป็นครูของเด็กและคนหนุ่มๆ การอบรมมารยาทที่ดีและคุณ
ธรรมนั้นถือกันว่าสำคัญเท่าๆ กับการสั่งสอนให้มีวิชา พระใช้ความพยายาม
อย่างมากที่สุดที่จะปลูกฝังความเชื่อและความเข้าใจที่ถูกต้องให้เกิดขึ้น
ในจิตของเด็กๆ ที่ยังอยู่ในวัยตัดได้ ทั้งนี้ก็เพื่อคงรักษารัฐไว้ เพราะเมื่อ
ความคิดเช่นนั้นได้รับการปลูกฝังเป็นอย่างดีแล้วก็จะอยู่กับบุคคลนั้นไป
ตลอดชีวิตและทำให้เขามีค่ามากที่สุดในการรักษาความเป็นอยู่ที่ดีของรัฐ
ซึ่งจะเสื่อมลงก็ด้วยความชั่วที่เกิดจากทัศนคติทางศีลธรรมที่เลวเท่านั้น

สตรีมิได้ถูกกีดกันจากการเป็นพระ แต่ได้รับเลือกเข้ามาบ่อยครั้ง
กว่าบุรุษ และเฉพาะผู้เป็นสตรีมีอายุสูงเท่านั้น ภรรยาของพระเป็น
หัวหน้าของสตรีทั้งประเทศยกเว้นพระที่เป็นสตรี

ชาวโยโทเปียให้เกียรติแก่พระสูงกว่าเจ้าหน้าที่ปกครองใดๆ แม้
แต่เมื่อพระกระทำผิด เขาก็จะไม่ถูกรัฐลงโทษ หากแต่ปล่อยให้เป็นวินิจัย
ของพระเจ้าและมโนธรรมของตนเอง พวกเขาไม่คิดว่าเป็นการถูกต้อง
ที่จะลงโทษพระ ไม่ว่าจะเลวร้ายสักเพียงไรเพราะพระนั้นได้อุทิศตนให้

แก่พระเจ้าโดยเฉพาะเหมือนกับเป็นเครื่องบูชาที่ศักดิ์สิทธิ์ พวกเขาปฏิบัติตามประเพณีนี้ได้อย่างง่ายดาย เพราะพระมีจำนวนน้อยและได้รับการคัดเลือกมาอย่างดีแล้ว ผู้ที่ได้รับเลือกกว่าเป็นคนดีเยี่ยมและได้รับเกียรติอันสูงส่งเพราะอุปนิสัยอันดีนั้น ย่อมจะมีน้อยนักที่จะกลับเสื่อมเสียและชั่วช้า และถ้าเหตุการณ์เช่นนั้นเกิดขึ้น เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์นั้นเปลี่ยนแปลงได้ ก็มีจำต้องกลัวว่าการปลอดจากโทษทัณฑ์นี้จะก่อให้เกิดภัยอย่างใหญ่หลวงแก่รัฐ เพราะพระมีจำนวนน้อยและไม่มีอำนาจอะไรนอกจากความนับถือที่ได้รับ ชาวยูโทเปียอยากให้มีพระน้อยๆ องค์กร เพราะเกรงว่าศักดิ์ศรีของพระซึ่งพวกเขายกย่องกันมากจะเสื่อมลงถ้ามีพระมากมาย องค์กร และเพราะเขาคิดว่าคนที่ดีกว่าผู้ซึ่งมีคุณธรรมอย่างธรรมดาๆ และเป็นผู้ซึ่งเหมาะสมกับความเคารพเช่นนั้นหาได้ยาก

ในต่างประเทศพระของพวกเขาก็เป็นที่นับถือกันไม่น้อยกว่าในประเทศ ดังจะเห็นได้ชัดจากชนบประเพณีต่อไปนี้ เมื่อทหารชาวยูโทเปียสู้รบอยู่นั้น พระซึ่งสวมเสื้อพิธอันศักดิ์สิทธิ์จะคุกเข่าอยู่ไม่ห่างออกไป ด้วยมือที่ชี้ขึ้นสวรรค์ พระจะสวดให้สันติสุขก่อนแล้วจึงสวดต่อชัยชนะของพวกเขาโดยไม่มีการนองเลือดกันอย่างมากทั้งสองฝ่าย และถ้าฝ่ายตนได้ชัยชนะพระก็จะวิ่งไปตามแนวรบเพื่อเหนี่ยวรั้งความโกรธของทหารฝ่ายตน ถ้าทหารของฝ่ายศัตรูเห็นพระเหล่านี้และร้องเรียกหา ก็เพียงพอที่จะเป็นการช่วยชีวิตตนเองแล้ว และถ้าเขาเหล่านั้นแตะเครื่องแต่งกายของพระ ทรัพย์สินสมบัติของตนก็จะไม่มีอันตรายเป็นด้วย พระของพวกเขาก็เป็นที่นับถือและเคารพของชนชาติต่างๆ ทั้งหมดในแถบนั้นเป็นอย่างมาก จนกระทั่งว่าพระได้ช่วยชาวยูโทเปียให้รอดพ้นจากความโกรธแค้นของศัตรูบ่อยเท่าๆ กับที่ได้ช่วยศัตรูจากทหารของตน บางครั้งเมื่อแนวรบของชาวยูโทเปียแตกและความหวังทั้งปวงสลายไป และเมื่อกองทัพศัตรูติด

ตามมาอย่างดูร้ายและกระหายที่จะฆ่าฟันและปล้นสะดม พระเหล่านั้นก็ได้ยุติการนองเลือดนั้นเสีย แยกกองทัพออกจากกันและกำหนดสันติภาพที่ยุติธรรมให้แก่ทั้งสองฝ่าย ไม่มีชนเผ่าไหนที่ใดที่จะดูร้ายทารุณและป่าเถื่อนถึงกับจะไม่ถือว่าพระเหล่านั้นศักดิ์สิทธิ์และละเมิดมิได้

ชาวยูโทเปียถือวันแรกและวันสุดท้ายของแต่ละเดือนเป็นวันหยุด พวกเขาแบ่งปีออกเป็นเดือนซึ่งเขากำหนดโดยการโคจรของดวงจันทร์อย่างเดียวกับที่เขากำหนดปีโดยวงจรของดวงอาทิตย์ วันแรกนั้นเขาเรียกในภาษาของเขาว่า ไชนีเมอร์น วันสุดท้ายว่า ทราปีเมอร์น ซึ่งอาจแปลได้ว่า วันเลี้ยงฉลองวันแรก และ วันสุดท้าย

วิหารของพวกเขาวิจิตรพิสดาร สร้างด้วยความมานะพยายาม และผู้คนได้เป็นจำนวนมาก นี่เป็นเรื่องจำเป็นเพราะเขาสร้างวิหารไว้ไม่กี่แห่งข้างในวิหารที่ออกจะมีดๆ อยู่ นั่น มิใช่เพราะความผิดพลาดทางสถาปัตยกรรม หากเป็นเพราะข้อแนะนำของพวกพระองค์เองซึ่งคิดว่าในที่ที่มีแสงสว่างมากนั้นความคิดมักจะกระจัดกระจาย แต่ถ้าแสงสลัวๆ เล็กน้อยความคิดก็เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความรู้สึกทางศาสนาก็เข้มข้นขึ้น

ถึงแม้ว่าจะมีศาสนาต่างๆ กันในหมู่พวกเขา แต่ไม่ว่าจะแตกต่างกันอย่างไรพวกเขาก็เห็นพ้องต้องกันในหลักการสำคัญอย่างหนึ่ง คือ การบูชาธรรมชาติที่ศักดิ์สิทธิ์องค์หนึ่งองค์เดียวราวกับว่าพวกเขากำลังไปสู่จุดหมายปลายทางอันเดียวกันโดยเดินทางคนละสาย เพราะฉะนั้น จึงไม่มีอะไรที่ไดยินหรือได้เห็นในวิหารที่จะไม่เหมาะกับทุกศาสนา พิธีใดที่เป็นของนิกายใดนิกายหนึ่งโดยเฉพาะนั้นปฏิบัติกันในบ้านเป็นการส่วนตัว แต่การบูชาในที่สาธารณะนั้นปฏิบัติกันในลักษณะที่จะไม่เกี่ยวข้องกับพิธีส่วนตัว ไม่มีรูปภาพของพระเจ้าไม่ว่าจะในลักษณะใดในวิหาร เพื่อว่าทุกๆ คนจะได้นึกถึงพระเจ้าในลักษณะใดก็ได้ตามที่เขาปรารถนา พวก

เขาไม่เรียกพระเจ้าโดยพระนามต่างๆ กัน แต่ใช้ชื่อ มิธรา อย่างเดียว ไม่ว่าจะคิดว่าพระองค์เป็นอย่างไร พวกเขาทั้งมวลก็เห็นพ้องตรงกันที่จะเรียกพระเจ้าผู้ศักดิ์สิทธิ์ด้วยชื่อนี้ และไม่สวดอ้อนวอนด้วยคำอธิษฐานที่ขาดใจลัทธิใดลัทธิหนึ่ง

ชาวยุโทเปียพบกันในวิหารในตอนค่ำของวันหยุดซึ่งเป็นวันสิ้นเดือน และขณะที่เลี้ยงฉลองอยู่ก็ขอบคุณพระเจ้าทำให้เขามีโชคอันดีในเดือนหรือปีที่กำลังจะสิ้นสุดลงนั้น ในวันรุ่งขึ้นซึ่งเป็นวันฉลองวันแรกของเดือนใหม่พวกเขาจะมาชุมนุมกันที่วิหารในตอนเช้าเพื่อสวดให้มีความมั่งคั่งและความผาสุกให้เกิดแก่กิจการของพวกเขาในเดือนหรือปีต่อไป ในวันหยุดครั้งสุดท้ายแต่ละครั้งก่อนที่จะไปวิหาร ภรรยาจะคุกเข่าลงต่อหน้าสามี บุตรๆ คุกเข่าลงต่อหน้าบิดามารดา และสาราภพความผิดและความล้มเหลวทุกประการและขอภัยโทษที่ทำให้ความผิดพลาดเหล่านั้น ด้วยวิธีนี้ข้อขัดแย้งภายในครอบครัวก็จะถูกขจัดออกไปและก็จะทำพิธีทางศาสนาด้วยกันด้วยจิตใจที่สงบและไม่เป็นทุกข์ พวกเขาถือว่าเป็นการผิดที่จะบูชาพระเจ้าด้วยจิตใจที่ไม่สบาย ถ้ารู้สึกว่ามีความเกลียดหรือความโกรธต่อใครในใจก็จะไม่เข้าร่วมในพิธีทางศาสนาจนกว่าจะได้มีการคืนดีกัน และมีความรู้สึกบริสุทธิ์เสียก่อน เพราะพวกเขาเกรงการลงโทษทัณฑ์ที่ยิ่งใหญ่และหนักหนักรุนแรง ในวิหารนั้นบุรุษและสตรีแยกกันอยู่ บุรุษอยู่ทางขวา สตรีอยู่ทางซ้าย บุรุษของครอบครัวใดก็จะนั่งอยู่ตรงหน้าของหัวหน้าครอบครัวนั้น และสตรีก็นั่งอยู่ตรงหน้าของสตรีที่เป็นภรรยาของหัวหน้าครอบครัวนั้น ด้วยวิธีนี้ผู้ที่รับผิดชอบดูแลความประพฤติในบ้านก็จะล่วงรู้พฤติกรรมของพวกเขาในที่สาธารณะด้วย พวกเขาจะมีटरะวังเป็นอย่างดีที่จะให้คนหนุ่มและคนชรา นั่งปะปนกัน เพราะถ้าปล่อยให้เด็กๆ นั่งอยู่ด้วยกันก็อาจจะมัวเสียเวลาเล่นสนุกแบบเด็กๆ ในเมื่อควรจะเริ่มสร้างความรู้สึกร่วมกันกับพระเจ้าซึ่งเป็นเครื่องกระตุ้นคุณธรรมที่ยิ่งใหญ่ที่สุด

และเกือบจะเป็นเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

พวกเขาไม่ใช่สัตว์ในการบวงสรวง เพราะคิดว่าพระเจ้าผู้ทรงให้ชีวิตแก่สัตว์เหล่านี้คงจะไม่พอพระทัยกับการฆ่ามัน พวกเขาเผาถ้ำยาน และพรมน้ำหอมและจุดเทียนขี้ผึ้ง แต่ก็ไม่ได้คิดว่านั้นจะเป็นประโยชน์อะไรต่อองค์ธรรมชาตอันศักดิ์สิทธิ์ เพราะแม้แต่บทสวดก็ไม่ได้ให้ประโยชน์อะไรแก่พระเจ้า แต่ชาวยูโทเปียเชื่อว่านี้เป็นการบูชาที่ปราศจากอันตราย และเชื่อว่ามนุษย์รู้สึกดีขึ้นด้วยกลิ่น แสง และพีธี และจะเข้าร่วมในการบูชาพระเจ้าด้วยใจจดจ่อยิ่งขึ้น

ภายในวิหารประชาชนสวมชุดขาว ส่วนพระสวมเสื้อคลุมหลากสี ซึ่งเป็นผลงานที่ใช้ความสามารถสูงและสวยงามแต่ก็ไม่ได้ทำจากผ้าราคาแพง ไม่ได้ปักสลักด้วยเส้นด้ายทองคำหรืออัญมณีอื่นๆ หากแต่แซมด้วยขนนกต่างๆ อย่างชำนาญเสียจนคุณค่าของงานฝีมือนั้นไม่มีทางทำให้น้อยค่าลงโดยสิ่งที่มีราคาที่สุดได้ ยิ่งกว่านั้นพวกเขายังกล่าวด้วยว่ามีความลึกลับบางอย่างแฝงเป็นสัญลักษณ์อยู่ในลวดลายของขนนกบนเสื้อคลุมของพระซึ่งมีความหมายที่พวกเขาถ่ายทอดต่อๆ กันมาอย่างระมัดระวัง เพื่อเตือนให้มนุษย์นึกถึงพระกรุณาธิคุณของพระเจ้าและหน้าที่ของตนที่มีต่อทั้งพระเจ้าและที่มีต่อกันและกัน

ทันทีที่พระสวมเสื้อคลุมเดินออกมาจากห้องที่ต่อกับวิหาร ประชาชนก็ก้มลงหมอบอยู่กับพื้นด้วยความเคารพและความเงียบ ทำให้เกิดความรู้สึกน่ายำเกรงราวกับว่พระเจ้าเสด็จลงมาอยู่ที่นั่นจริงๆ หลังจากที่พวกเขาหมอบอยู่พักหนึ่งก็ลุกขึ้นเมื่อพระให้สัญญาณ จากนั้นพวกเขาก็ร้องเพลงสวดประกอบด้วยเสียงจากเครื่องดนตรีซึ่งแตกต่างจากที่เคยเห็นกันในโลกของเรา มีอยู่หลายอย่างที่ไม่เพราะกว่าของเราแต่บางอย่างก็ด้อยกว่า แต่ของพวกเขาดีกว่าของพวกเราอยู่อย่างหนึ่งแน่นอน คือ ดนตรี

ของพวกเขาทุกอย่างทั้งเสียงร้องและเครื่องดนตรีล้วนแต่เลียนแบบและแสดงออกซึ่งความรู้สึกและสำเนียงที่เข้ากันอย่างดีกับโอกาสหรือเรื่องราว ไม่ว่านำเสียงของเพลงสวดจะรำเรียง อ่อนหวาน เป็นทุกข์ โศกเศร้าหรือโกรธเคือง ดนตรีนั้นสอดแทรกและดลใจของผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ในตอนท้ายพระและประชาชนก็สวดอย่างเคร่งตามบทซึ่งแต่งในลักษณะที่แม้จะสวดร่วมกันแต่แต่ละคนก็รู้สึกว่าการสวดนั้นใช้ได้กับตน

ในบทสวดนี้แต่ละคนยอมรับพระเจ้าว่าเป็นผู้สร้างผู้ปกครองและผู้กำหนดสรรพสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งปวง ทุกคนขอบคุณพระเจ้าที่ประทานผลประโยชน์ต่าง ๆ โดยเฉพาะความเมตตาของพระองค์ ตนจึงได้เกิดมาในรัฐนี้ ซึ่งเป็นรัฐที่มีความผาสุกที่สุดและที่ทำให้เขาเกิดมาในศาสนานี้ซึ่งเขาหวังว่าเป็นศาสนาที่แท้จริงที่สุด ถ้าพวกเขาเข้าใจผิดในเรื่องนี้ คือถ้ามีสิ่งคมใดหรือศาสนาใดซึ่งเป็นที่ยอมรับของพระเจ้ามากยิ่งขึ้น พวกเขาก็อธิษฐานขอให้พระเจ้าทรงเปิดเผยให้พวกเขารู้ด้วยน้ำพระทัยเมตตาของพระองค์ เพราะพวกเขาพร้อมที่จะตามไปไม่ว่าพระองค์จะทรงนำพวกเขาไปแห่งใด แต่ถ้าการจัดระเบียบทางสังคมของพวกเขาดีที่สุดแล้วและศาสนาของพวกเขาจริงแท้ที่สุดแล้ว พวกเขาก็อ่อนน้อมขอให้พวกเขายึดมั่นในสิ่งนี้และนำมนุษยชาติที่เหลือมาสู่ระเบียบแห่งชีวิตอันเดียวกันและความเชื่อในพระเจ้าองค์เดียวกัน นอกเสียจากว่าโดยเจตนาธรรมอันไม่อาจหยั่งรู้ได้ของพระองค์เอง พระองค์จะทรงปรารถนาให้มีศาสนาต่าง ๆ กันอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

จากนั้นพวกเขาก็อธิษฐานว่าหลังจากการตายอันง่ายตายแล้วขอพระเจ้าทรงรับพวกเขาแต่ละคนเข้าไว้กับพระองค์ พวกเขามีได้หาญที่จะกำหนดเวลาว่าพวกเขาควรจะถึงเวลาที่จะต้องจากไปช้าหรือเร็วอย่างไร แต่ถ้ามั่นเป็นสิ่งที่อาจเป็นที่ปรารถนาได้โดยไม่เป็นการก้าวร้าวต่อพระองค์

ผู้ศักดิ์สิทธิ์แล้ว พวกเขา ก็ขอตายไปเร็วๆ แม้ว่าจะเป็นการตายแบบยาก
 แค้นยิ่งกว่าจะต้องอยู่ห่างจากพระองค์นานต่อไปแม้กับวิถีชีวิตที่มั่งคั่งที่สุด
 เมื่อจบบทสวดนี้แล้ว พวกเขา ก็โค้งลงกับพื้นอีกครั้ง และจากนั้นอีกเล็กน้อยก็ลุกขึ้น และกลับไปรับประทานอาหารเย็นที่บ้าน เวลาที่เหลือก็ใช้
 กับการละเล่นและการซ้อมรบ

บัดนี้ข้าพเจ้าได้บรรยายให้ท่านฟังอย่างแท้จริงที่สุดเท่าที่ข้าพเจ้า
 จะทำได้ถึงโครงสร้างของรัฐนี้ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่าเป็นรัฐที่ดีที่สุด และที่จริง
 แล้วเป็นรัฐเพียงรัฐเดียวที่อาจถูกเรียกว่ารัฐมหาชนอย่างถูกต้อง ในที่
 อื่นๆ ที่เขากล่าวถึงคุณประโยชน์ร่วมกันนั้นทุกๆ คนต่างก็แสวงหาผล
 ประโยชน์ส่วนตัวกันทั้งสิ้น แต่ในยูโทเปียที่ซึ่งไม่มีทรัพย์สินส่วนตัว และ
 ที่ซึ่งเขาเหล่านั้นปฏิบัติกรสาธารณะอย่างกระตือรือร้น ที่นั่นชื่อนี้มีความ
 เหมาะสมเป็นสองเท่า ในที่อื่น ๆ ถึงแม้ว่ารัฐจะเจริญมั่งคั่งแต่คนส่วนใหญ่
 รู้ว่าเขาอาจอดตายเพราะความหิวถ้าเขาไม่ดูแลตนเอง และดังนั้นเขาจึงถูก
 บังคับให้ดูแลตนเองมากกว่าผู้อื่น ในยูโทเปียที่ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างเป็น
 ของทุกๆ คน เขารู้ว่าถ้าโรงเก็บของและยุ้งฉางของรัฐเต็มก็จะมีไม่มีใครขาด
 แคลนสิ่งที่ตนต้องใช้สำหรับตนเอง

ไม่มีการแบ่งปันปันส่วนข้าวของกันอย่างผิดๆ ในหมู่พวกเขา และ
 ไม่มีใครยากจนหรือขาดแคลน เมื่อไม่มีใครเป็นเจ้าของสิ่งใดทุกคนก็ร่ำรวย
 อะไรเล่าจะมั่งคั่งยิ่งไปกว่าการมีชีวิตอยู่อย่างร่ำรวยและอย่างสงบพ้นจาก
 ความกังวลทั้งปวง ไม่ต้องวิตกถึงการทำมาหาเลี้ยงชีพ และไม่ต้องรำคาญ
 ถึงเสียงบันของภรรยาเกี่ยวกับเงินทอง? ไม่มีใครต้องคอยเป็นห่วงว่าบุตร
 ของตนจะยากจนหรือเป็นห่วงเกี่ยวกับสินสอดของบุตรสาวของตน การ
 ทำมาหากินและความสุขของแต่ละคนมั่นคง ญาติพี่น้องทั้งหมด ภรรยา
 บุตร หลาน เหลน และผู้สืบเชื้อสายตลอดทั้งแถวซึ่งผู้มีกำเนิดสูงเชื่อว่า

จะต้องมีต่อจากตนก็เป็นอย่างนี้ ทำไมเขาจึงจะต้องหวังน้อยกว่านี้ด้วยเล่า ในเมื่อผู้ที่ไม่อาจทำงานได้อีกต่อไปก็ได้รับการเลี้ยงดูเท่าๆ กับผู้ที่ยังทำงานได้?

ใครเล่าจะกล้าเปรียบเทียบความยุติธรรมของชาวยุโทเปียกับความยุติธรรมของชาติอื่นๆ? ถ้ามีร่องรอยของความยุติธรรมหรือความเที่ยงธรรมในชาติอื่นๆ แล้วก็ขอให้ข้าพเจ้าตายไปกับมันเถอะ จะมีความยุติธรรมอยู่ที่ไหน ถ้าผู้ดีชั้นสูง ช่างทอง ผู้ให้เงินกู้หรือคนอื่นๆ ที่ไม่ทำอะไรเพื่อหาเลี้ยงชีพเลย* หรือทำบางสิ่งบางอย่างซึ่งไม่มีประโยชน์ต่อส่วนรวมเลย กลับมีชีวิตอยู่อย่างหรูหราและฟุ่มเฟือย? ส่วนคนรับใช้ คนขับรถ ช่างตีเหล็กหรือชาวนาต้องทำงานหนักราวกับสัตว์ ในสิ่งซึ่งจำเป็นเสียจนกระทั่งว่ารัฐไม่อาจอยู่รอดเกินหนึ่งปีถ้าไม่มีพวกเขา แต่กระนั้นก็ดี พวกนี้กลับมีรายได้ไม่น้อยและมีชีวิตที่ทุกซึกยากเสียจนสภาพของเขาเหล่านั้นดูเหมือนว่าจะเร็วกว่าของม้าลากเกวียน เพราะสัตว์ไม่ต้องทำงานอย่างไม่หยุดหย่อนอย่างนี้และไม่ได้้อย่างเร็วกว่ามากนัก ที่จริงแล้วสัตว์อยู่ดีกว่าและมันไม่ต้องกังวลกับอนาคตด้วย แต่คนทำงานมีภาระหนักอันแห่งแล้งและไร้ผล และมีชีวิตอยู่กับความหวาดกลัวต่อความอดอยากในวัยชรา ค่าจ้างรายวันของพวกเขาไม่เพียงพอที่จะเลี้ยงดูตนเองในปัจจุบันอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นพวกเขาจึงไม่มีอะไรที่จะเหลืออยู่สำหรับเก็บไว้ในอนาคต

รัฐบาลที่มอบสิ่งตอบแทนอันมั่งคั่งให้แก่ชนชั้นสูง (อย่างที่เขาร่วมกัน) ช่างทอง และคนอื่นๆ ที่ไม่ได้ทำงานแต่มีชีวิตอยู่โดยการยื่นขอหรือโดยการหาความพอใจ ความสนุกสนานอันไร้ประโยชน์นั้นไม่ได้เป็นรัฐบาลที่อยู่ดีธรรมและอกตัญญูดอกหรือ? และเป็นการยุติธรรมหรือที่รัฐบาลจะมองข้ามความเป็นอยู่ของชาวไร่ชาวนา คนเผาถ่าน คนรับใช้ คนขับรถ และช่างตีเหล็ก ผู้ซึ่งถ้าไม่มีเสียแล้วรัฐจะคงอยู่ไม่ได้เลย?

หลังจากวัยอันควรจะต้องหมดไปด้วยการทำงานและพวกเขาต้องชราลงตามวัยและโรคภัยไข้เจ็บแล้ว พวกเขาก็ยังคงยากจนและรัฐซึ่งไร้ความกตัญญูและไม่แยแสต่อผลงานอันสำคัญของพวกเขานั้นไม่ได้ตอบแทนอะไรแก่เขาเลยนอกจากความตายที่ขมขื่น นอกจากนี้แล้วคนรวยก็ยังคงพยายามเชือดเฉือนบางสิ่งบางอย่างออกไปจากค่าจ้างอันน้อยนิดของคนจนอยู่อีกด้วยการฉ้อโกงและแม้แต่โดยการใช้กฎหมาย การจ่ายค่าตอบแทนอันน้อยนิดให้แก่ผู้ที่สมควรได้รับสิ่งที่ดีที่สุดจากรัฐนั้นก็เป็นการยุติธรรมอยู่ในตัวแล้ว แต่กระนั้นก็ตีมันก็ถูกทำให้กลายเป็น “ยุติธรรม” ตามกฎหมายขึ้นมาโดยการออกกฎหมาย

เพราะฉะนั้นเมื่อข้าพเจ้าคำนึงถึงรัฐอื่นๆ ที่เจริญดูแล้ว พระเจ้าเป็นพยานด้วยเถิด ข้าพเจ้าไม่พบอะไรเลยนอกจากการสมคบคิดกันของคนรวยที่แสวงหาผลประโยชน์ของตนโดยเอารัฐมาอ้าง คิดหาหนทางและวิธีที่จะรักษาสิ่งซึ่งเขาหามาได้โดยไม่ยุติธรรมไว้โดยปลอดภัย และวิธีที่จะชื้อหยาดเหงื่อและแรงงานของคนจนให้ถูกที่สุดเท่าที่จะทำได้อีกทั้งกดขี่พวกเขาไว้ เมื่อแผนการเหล่านี้ของคนรวยถูกจัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลที่มีขึ้นด้วยเจตนาจะให้ค้ำครองทั้งคนจนและคนรวย มันก็กลายเป็นกฎหมาย คนชั่วช้าและโลกมากไม่รู้จักพอเพียงเหล่านี้ได้เอาข้าวของซึ่งควรจะพอเพียงสำหรับคนทั้งปวงมาแบ่งสั่นปันส่วนกันในหมู่พวกเขาเอง

แต่กระนั้นพวกเขาก็ยังคงขาดความสุขอย่างชาวยูโทเปียซึ่งยกเลิกการใช้เงินและความโลภ ดูเอาเองเถิดว่าพวกเขาหลีกเลี่ยงความชั่วได้มากแค่ไหน! พวกเขาป้องกันอาชญากรรมได้มากแค่ไหน! ทุกๆ คนรู้ว่าการฉ้อโกง การลักขโมย การทะเลาะวิวาท การแข่งขัน การกบฏ ฆาตกรรม การทรยศ การลอบวางยาพิษ (ความชั่วซึ่งลงโทษกันอย่างธรรมดา ยิ่งกว่าที่จะถูกยับยั้งเสียก่อนด้วยกฎหมายที่รุนแรง) คงจะหมดไปถ้ายกเลิกเงิน

ทองเสีย! ความกลัว ความกังวล ความวิตกในงานค่าจ้างต่ำ การหลับตาไม่ลงในยามกลางคืนก็คงจะหมดไปพร้อมๆ กันกับเงิน แม้แต่ความยากจนซึ่งดูเหมือนว่าจะต้องการเงินเพื่อบำบัดมากกว่าอย่างอื่นใดก็ยังคงจะหมดไปเมื่อเลิกใช้เงิน

เพื่อที่จะให้เห็นสิ่งนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ลองพิจารณาดูตัวอย่างสักตัวอย่างหนึ่ง ลองนึกถึงปีที่ยากจนและการผลิตไม่ได้ผล ซึ่งความหิวได้ฆ่าคนไปหลายพันคนดูเถิด ถ้ามีการตรวจค้นยุงฉางของคนรวยเมื่อสิ้นปีดูแล้ว ข้าพเจ้ากล้ายืนยันว่าจะพบข้าวที่จะพอเลี้ยงทุกๆ คน และพอที่จะช่วยชีวิตผู้ซึ่งตายจากการอดอาหารและจากโรคระบาดเนื่องจากทุกภิกขภัย คิดดูสิว่าสิ่งที่จำเป็นต่อชีวิตจะถูกจัดให้ได้อย่างง่ายดายแค่ไหน ถ้าเงินซึ่งคิดกันว่าจะช่วยให้เราได้สิ่งซึ่งจำเป็นต่อชีวิตไม่ได้ขัดขวางเรา! คนรวยก็รู้อะไรนี่ดี พวกเขาช่วยด้วยการให้สิ่งที่จำเป็นต่อชีวิตแก่ทุกๆ คนเป็นการถูกหลักปฏิบัติมากกว่าที่จะให้คนไม่กี่คนอย่างสิ้นเหลือ และการกำจัดความชั่วอันนับไม่ถ้วนดีกว่าจะต้องแบกภาระในการสะสมทรัพย์จำนวนมากมาย

ถ้าเพียงแต่ความหยิ่ง เจ้าความชั่วอันดับแรกอันร้ายกาจที่สุดนั้นไม่เป็นอุปสรรคแล้วก็ไม่ต้องสงสัยเลยว่าโลกทั้งโลกคงจะยอมรับกฎหมายของชาวยูโทเปียมานานแล้ว กฎหมายซึ่งเขียนขึ้นจากการพิจารณาอย่างมีเหตุผลว่าผลประโยชน์ที่แท้จริงของมนุษย์อยู่ที่ไหน หรือไม่กี่จากสิทธิอำนาจของพระคริสต์พระเจ้าผู้ไถ่ของเรา ผู้ซึ่งโดยพระปัญญาอันยิ่งใหญ่รู้อะไรดีที่สุด และโดยพระมหากรุณาได้สั่งให้เราทำตาม ความหยิ่งวัดความมั่งคั่งที่มีอยู่มิใช่ด้วยทรัพย์สินที่มีอยู่ แต่ด้วยความต้องการของผู้อื่น และความหยิ่งคงจะไม่ลดตนลงมาเป็นนางอัปสร ถ้าไม่มีสิ่งต่ำต้อยที่นางอาจปกครองและเอาชนะได้ ความสุขของนางมีมากก็เฉพาะต่อเมื่อได้เปรียบ

เทียบกับความทุกข์ยากของผู้อื่น และความยากจนของเขาเหล่านั้นผู้กมัต พวกเขาและทรมาณพวกเขามากยิ่งขึ้น เมื่อนางแสดงความมั่งคั่งของนาง ให้ปรากฏ ความหยิ่งคืออุปนิสัยที่ร้ายกาจซึ่งแทรกเข้าไปในใจของมนุษย์ ชัดขวางและเหนี่ยวรั้งเขามิให้เลือกวิถีชีวิตที่ดีกว่า

ความหยิ่งนั้นฝังรากลึกอยู่ในใจของมนุษย์เกินกว่าที่จะขุดถอนได้ง่ายๆ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงยินดีที่ชาวยูโทเปียได้บรรลุถึงการจัดระเบียบทางสังคมซึ่งข้าพเจ้าปรารถนาให้คนทั้งมวลเลียนแบบ ขนบธรรมเนียมของพวกเขาทำให้รัฐมีรากฐานทางศีลธรรมและสังคมที่เหมาะสมแก่การมีชีวิตที่ผาสุก และตราบเท่าที่มนุษย์อาจพยากรณ์แล้วขนบธรรมเนียมเหล่านี้ก็คงจะมีอยู่ชั่วกาลนาน เพราะพวกเขาได้ถอนรากถอนโคนความมกใหญ่ ใฝ่สูงและการแตกแยกรวมทั้งความชั่วอื่น ๆ ไปแล้ว จึงปลอดจากภัยของสงครามกลางเมืองซึ่งได้ทำลายรัฐต่าง ๆ มากมายที่ดูท่าทางมั่นคงดี ตราบใดที่พวกเขายังคงรักษาขนบธรรมเนียมที่ดีนี้และความปรองดองกันภายในไว้แล้วก็ไม่มีวันจะปราชัยต่อเจ้าผู้ครองอำนาจที่อยู่ใกล้ๆ ผู้ซึ่งได้พยายามทำลายพวกเขามาบ่อยครั้งแล้วแต่ก็ไม่เคยประสบผลเลยเป็นอันขาด

ราฟาเอลจบการพูดลงดังนี้ และข้าพเจ้ายอมรับว่ามีแบบแผนและกฎหมายของชาวยูโทเปียอยู่ไม่น้อยที่ข้าพเจ้าเห็นว่าโง่เขลา เช่น วิธีการทำสงคราม ประเพณีของศาสนาและเรื่องอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎแจของระบบของพวกเขทั้งหมด กล่าวคือการมีชีวิตร่วมกันโดยไม่ต้องใช้เงิน เพราะสิ่งนี้สิ่งเดียวกำจัดความสง่า ความเลิศจิต ความมั่งคั่ง และความมั่งคั่งศักดิ์ศรี ซึ่งตามความเห็นทั่วๆ ไปแล้วถือว่าเป็นเครื่องประดับที่แท้จริงของชาติไปหมดสิ้น แต่ข้าพเจ้าเห็นว่าราฟาเอลพูดจนเหนื่อย และข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าเขาจะทนฟังการขัดแย้งในสิ่งเหล่านี้ได้หรือไม่ ข้าพเจ้าจำได้ว่าเขาเคยกล่าวตำหนิติเตียนคนบางคนซึ่งกลัวคนอื่นจะว่าตนว่าเป็นคน

ไม่ฉลาดวันแต่ตนจะได้วิพากษ์วิจารณ์ความเห็นของผู้อื่นได้ทุกครั้ง

เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงกล่าวชมชนบทรรมเนียมของชาวยุโทเปีย และขอบคุณเขาที่เล่าเรื่อง แล้วข้าพเจ้าก็จับมือพาเขาไปรับประทานอาหารเย็น แล้วกล่าวเพิ่มเติมว่าเราจะต้องหาเวลาอื่นเพื่อพิจารณาถึงสิ่งเหล่านี้กันอย่างลึกซึ้งและเพื่อสนทนากับเขาในรายละเอียดยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าหวังว่าโอกาสเช่นนั้นคงจะมาถึงสักครั้งหนึ่ง ตอนนี้ข้าพเจ้าไม่อาจเห็นด้วยกับทุกสิ่งที่เขาพูดทั้งๆ ที่เขาเป็นผู้ที่มีความรอบรู้และมีประสบการณ์มากมายในเรื่องของโลก กระนั้นก็ดีข้าพเจ้าก็ต้องสารภาพว่ามีหลายสิ่งหลายอย่างในรัฐยูโทเปียที่ข้าพเจ้าปรารถนาแต่ก็ไม่คิดว่าจะได้เห็นปฏิบัติกันในหมู่พลเมืองของเรา

บันทึกผู้แปล

ต้นฉบับ

ยูโทเปีย เขียนเป็นภาษาละตินและได้รับการตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1516 ที่เมืองลูเวิน Ralph Robinson แปลออกเป็นภาษาอังกฤษครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1551 ฉบับที่สองในภาษาอังกฤษ แปลโดยบิชอป Gilbert Burnet ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 1685 ในปัจจุบันต้นฉบับยูโทเปีย ในภาษาอังกฤษมีมากมายเช่น

J.H. Lupton, *The Utopia of Sir Thomas More*, Oxford: 1895. (ฉบับนี้มีทั้งต้นฉบับภาษาละติน และบทแปลของ Ralph Robinson ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1551)

J.C. Collins. *Sir Thomas More's Utopia*. Oxford, 1904.

H.V.S. Ogden (ed.). *Thomas More: Utopia*. Appleton-Century Crofts. New York, 1949.

Edward L. Surtz (ed.). *St. Thomas More: Utopia*, New Haven, 1964.

Peter K. Marshall. *Utopia by Sir Thomas More*. Washington Square Press. Inc., New York, 1965.

Paul Turner. *Thomas More: Utopia*. Penguin Books, Baltimore, 1965.

ในการแปลเป็นไทยผู้แปลได้ใช้ฉบับของ Ogden และของ Turner เป็นหลัก

หนังสือที่เกี่ยวกับยูโทเปีย และแนวคิดยูโทเปีย มีอาทิเช่น

Russell Ames. *Citizen Thomas More and His Utopia*. Princeton, 1948.

R.W. Chambers. *Thomas More*. New York, 1956

H.W. Donner. *Introduction to Utopia*. London, 1945

Jack H. Hexter. **More's Utopia: the Biography of an Idea.** Princeton, 1952.

Karl Kautsky. **Thomas More and His Utopia.** trans, H.J. Stenning, N.Y. 1927.

Arthur E. Morgan. **Nowhere Was Somewhere.** Raleigh, N.C./ 1947.

A.L. Morton. **The English Utopia.** London, 1952.

G. Negley and J.M. Patrick. **The Quest for Utopia.** New York, 1952.

E.M.G. Routh. **Sir Thomas More and His Friends.** New York, 1963.

Edward L. Surtz. **The Praise of Pleasure: Philosophy, Education and Communism in More's Utopia.** Cambridge, Mass, 1957.

_____ **The Praise of Wisdom: A Commentary on the Religious and Moral Problems and Backgrounds of St. Thomas More's Utopia.** Chicago, 1957.

_____ **More's Utopia.** Yale Paperback, 1964.

C. Walsh. **From Utopia to Nightmare.** New York and Evanston, 1962.

ISBN 974-07-5272-1

พิมพ์ที่บริษัทโรงพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด 891 ถนนพระราม 1 กรุงเทพมหานคร
นางบุญพริ่ง ต. สุวรรณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. 2526